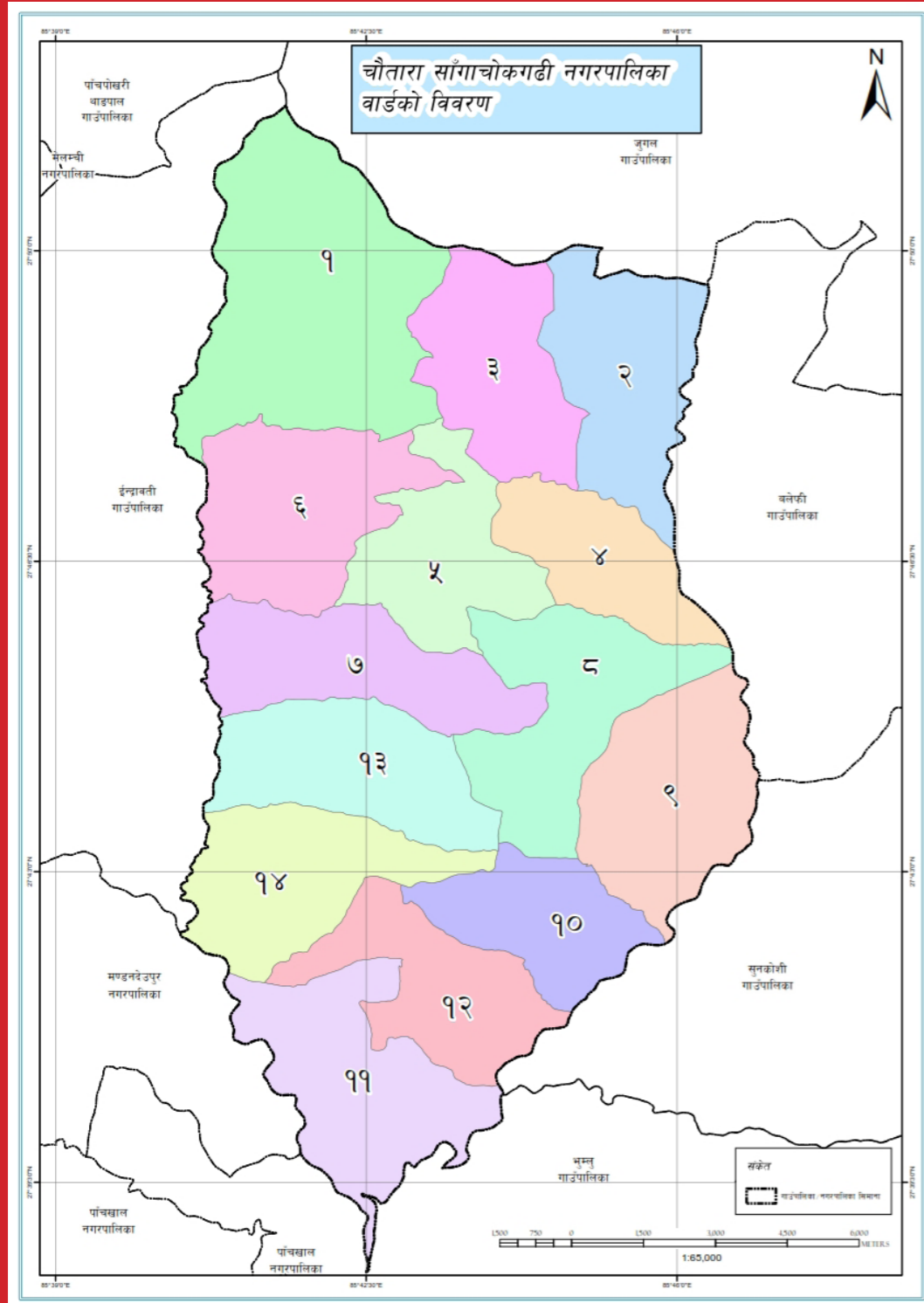

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको नक्शा

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको पार्श्वचित्र

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको पार्श्वचित्र

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
चौतारा, सिन्धुपाल्चोक
३ नं. प्रदेश, नेपाल

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
चौतारा, सिन्धुपाल्चोक
३ नं. प्रदेश, नेपाल

प्रमुख संरक्षक
अमान सिंह तामाङ
नगर प्रमुख

संरक्षक
जानुका पराजुली
उप-प्रमुख

सल्लाहकार
इन्द्र प्रसाद बस्याल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
चन्द्र प्रसाद सापकोटा
नगर सल्लाहकार

सम्पादन तथा प्रकाशन
राजुभाइ श्रेष्ठ
बरिष्ठ कार्यक्रम अधिकृत
ई. रोशन घिमिरे
सूचना प्रविधि अधिकृत
चुडामणी पराजुली
नायब सुब्बा
रामकृष्ण कार्की
लेखापाल

नगरपालिकाको नक्शा तथा कभर ले-आउट
ई. रोशन घिमिरे
सूचना प्रविधि अधिकृत

प्रकाशक
चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
चौतारा, सिन्धुपाल्चोक

मुद्रण
ग्लोबल नेपाल प्रिन्टीङ्ग प्रेस सर्भिस प्रा. लि.
अनामनगर, काठमाडौं, फोन नं. ४१०२७७२

सर्वाधिकार
चौतारा साँगाचोकगढी नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
वेब साइट : chautaramun.gov.np
इमेल : chautaramun@gmail.com
☎ : ०११-६३०४७७, ३१३, ३७५
फ्याक्स : ०१-६२००४७

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको एकिकृत विवरण सहितको नगर पार्श्वचित्र तयारी गरी प्रकाशन गरी नगरवासी समक्ष ल्याउन पाउँदा हामीलाई अत्यन्त खुसी लागेको छ । विकासको मेरुदण्ड भनेको सूचना हो । सूचना तथ्याङ्कबाट प्राप्त हुन्छ । सहि तथ्याङ्कले सहि योजना वन्न मद्दत गर्दछ । सहि योजनाले मात्र समस्याको समाधान हुन्छ । चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाले सहि र वस्तुपरक तथ्याङ्कको आधारमा नगरपालिकाको आवधिक एकिकृत शहरी विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने लक्ष्य लिएको छ । नेपालमा लोकतान्त्रीक व्यवस्थाको पुर्नस्थापना पश्चात संविधान सभाको निर्वाचनबाट नेपालको संविधान २०७२ असोज ३ गते जारी भयो । संविधानको जारी संगै देशमा नयाँ युगको सुरुवात भएको थियो ।

स्थानीय तहको पुर्नसंरचना पश्चात नगरपालिका तथा गाउँ पालिकाहरु स्थानीय सरकारको रूपमा अस्तित्वमा आएकोछ । सोही आधारमा वि.स. २०७४ वैशाख ३१ गते स्थानीय तहको पहिलो चरणको निर्वाचन सम्पन्न भयो । यस नगरपालिकामा पहिलो चरणमा स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भई जन प्रतिनिधिहरुले पद वहाल गर्ने कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो । सोही निर्वाचनबाट चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा समेत पहिलो पटक निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुको कार्यकाल सुरु भएको थियो । लामो समय सम्म स्थानीय निकायको निर्वाचन नभएर जनप्रतिनिधिहरु विहिन थिए । जनप्रतिनिधिहरुले कार्यकाल शुभारम्भ हुने वित्तिकै नगरपालिकाको एकिकृत र विश्वासनिय तथ्याङ्कको आवश्यकता महशुष गरीएको थियो । तथ्याङ्कको जन्नी घरधुरी सर्वेक्षण भएको र घरधुरी सर्वेक्षणवाटनै नगर पार्श्वचित्र तयार गर्ने नगरपालिकाले निर्णय गरे अनुसार वडावाट गणकहरु छनौट गरी मोवाईल एप मार्फत घरधुरी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । यसरी संकलन गरिएको तथ्याङ्कलाई नगर कार्यपालिकाको बैठकमा पुर्न पुष्टिकरण गरीएको थियो । यसरी तथ्याङ्कमा हुने साना तिनो त्रुटीहरुलाई समेत सच्याई पार्श्वचित्रको मस्यौदा तयार गरीएको छ ।

यस नगर पार्श्वचित्रको प्रकाशनले विकास निर्माणको योजना तर्जुमा गर्ने कार्यमा योगदान पुनेछ । यस पार्श्वचित्रमा भएका कमी कमजोरीहरु औल्याई आफ्नो अमुल्य सुभावहरु समेत प्रदान गर्नु हुनका लागि नगरवासीहरुमा प्रकाशन समिति अनुरोध गर्दछ । पार्श्वचित्रवाट जनप्रतिनिधि, योजनाकार, जिज्ञासु, विद्यार्थी, तथा अनुसन्धाकर्ता तथा नगरपालिकाको वारेमा जान्न र बुझ्न चाहने सबैलाई सहयोग पुनेछ भन्ने विश्वास लिएका छौ ।

अन्तमा यस नगरपालिकाको पार्श्वचित्र तयार पार्ने काममा योगदान पुच्याउनु हुने प्रमुखज्यू, उप-प्रमुखज्यू, वडा अध्यक्षज्यूहरु, कार्यपालिका सदस्यज्यूहरु, वडा समितिका पदाधिकारीज्यूहरु, नगर-सभाका सदस्यज्यूहरु, तथ्याङ्क संकलनका लागि अहोरात्र स्थलगत रूपमा खटिनु हुने गणकहरु, तथा नगरपालिकाका सम्पूर्ण शाखा प्रमुख एवं कर्मचारीहरु प्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

चौतारा, सिन्धुपाल्चोक

३ नं. प्रदेश, नेपाल

प.सं. : ०७५/७६

च.नं. : मिति: २०७६।०१।३०

दुई शब्द

क्षेत्रफलको हिसाबले सानो भएतापनि यस चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको विकास गर्न भौगोलिक दृष्टिकोणले कठिनाई छ तर पनि नगरपालिकालाई समृद्ध बनाउनका लागि सम्भावित श्रोत र आधारहरू प्रशस्त मात्रामा छन् । यस चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको केन्द्र चौतारामा रहेको छ भने साविकको चौतारा नगरपालिका (चौतारा, सानो सिरुवारी, कुविण्डे, पिपलडाँडा) स्याउले, बतासे, ईर्खु, कदमबास, साँगाचोक र ठूलो सिरुवारी गा.वि.स. समावेश गरी नगरपालिका गठन गरिएपछि यो नगरपालिकाको समग्र वस्तुस्थिति भल्कने पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

राज्यको पुनर्संरचनाको सिलसिलामा स्थापित यस नगरपालिकाको यथार्थ विद्यमान अवस्था भल्काउने पार्श्वचित्र तयारीले नगरको विकासको वर्तमान अवस्थालाई चित्रित गरेको छ । यस प्रकारको चित्रणले आगामी दिनमा हामीले तर्जुमा गर्नुपर्ने नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकीकरण गरी हामीलाई उपलब्ध सीमित श्रोत र साधनको अधिकतम सदुपयोग गरी नगरपालिकाको समग्र विकासलाई गति प्रदान गर्न अवश्य पनि सहयोग पुऱ्याउने आशा तथा विश्वास लिएको छु । यस अध्ययन प्रतिवेदनले प्रायः सबै क्षेत्र तथा वस्तुगत यथार्थलाई समेट्न प्रयास गरेको भएतापनि सीमित समय तथा श्रोत साधनको सीमाभित्र गरिएको अध्ययन आफैमा पूर्ण हुन सक्दैन । यसलाई समय सन्दर्भअनुसार परिष्कृत र परिमार्जित गर्नुपर्ने आवश्यकता रहन्छ ।

योजनाबद्ध विकासको आधारको रूपमा रहने यो पार्श्वचित्र समयमै प्रकाशन गर्न सहयोग पुऱ्याउने (नगर कार्यपालिकाको सम्पूर्ण परिवार) उपप्रमुख ज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, सम्पूर्ण वडाअध्यक्ष ज्यूहरू, सम्पूर्ण निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू तथा अन्य वडा तहमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी पुरा गर्ने कर्मचारी एवं तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने सम्पूर्ण विषयगत शाखा, संघसंस्था तथा अन्य सबैमा नगरपालिकाको तर्फबाट आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । यसै गरी यो प्रतिवेदनसम्पन्न गर्ने पानोरामा प्रिसर्च सेन्टर प्रा.लि. अनामनगर, काठमाडौँलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा, नगरपालिकाको विकासको आधार चित्र कोर्न यो प्रतिवेदन सहयोगी बनोस र दीर्घकालीन सोचका साथ अगाडि बढ्न हामी सबैलाई उपयुक्त दिशा प्राप्त होस् भन्ने सुभेच्छा प्रकट गर्दछु ।

अमान सिंह तामाङ

नगर प्रमुख

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

चौतारा, सिन्धुपाल्चोक

३ नं. प्रदेश, नेपाल

प.सं. : ०७५/७६

च.नं. : मिति: २०७६।०१।३०

मेरो दुई शब्द

दिगो र योजनाबद्ध विकासलाई अगाडि बढाउनका लागि नगरपालिकाको समग्र तथ्याङ्क आवश्यक पर्दछ। यसै आवश्यकतालाई मध्य नजर गरी नगरपालिकाको पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ। जसमा Android Apps द्वारा घरपरिवार तथ्याङ्क संकलन गरी नगरपालिकाका विभिन्न विषय समावेश गरिएको श्रोत नक्साहरू, विषयगत शाखाहरूबाट संकलन गरिएका तथ्यहरूमा आधारित भई उपलब्ध भएसम्म कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायात, सञ्चार, वन, सिचाई, खानेपानी, विद्युत आदिका तथ्याङ्क समावेश गरी नगर पार्श्वचित्र तयारी गरिएको छ।

यस नगरपालिकाको अध्ययन गर्न चाहने विद्यार्थी, अनुसन्धानकर्ता, योजना निर्माणकर्ता तथा नगरबासीहरूलाई पार्श्वचित्रले सूचना प्रदान गर्न सहयोग पुग्ने छ भन्ने मैले आशा लिएकी छु। पार्श्वचित्रमा उल्लेखित विवरणमा नगरको राजनैतिक तथा प्रशासनिक विवरण छुट्टिने नक्सा, भू-वर्गीकरण तथा भू-उपयोग नक्साका साथै घरधुरी तथ्याङ्क संकलन २०७५ को विविध जनसांख्यिक पक्षहरू समावेश गरिएको छ।

अन्त्यमा प्रस्तुत पार्श्वचित्र तयारी गर्ने सिलसिलामा सूचना संकलन गर्न प्रत्यक्ष तथा परोक्षरूपमा सहयोग गर्नु हुने नगर प्रमुख ज्यु, उपप्रमुख ज्यु, सम्पूर्ण वडाअध्यक्ष ज्युहरू, सम्पूर्ण विषयगत शाखाका प्रमुख, संघ/संस्था, सामाजिक परिचालक, वडा सचिवहरू, नगर कार्यपालिकाका कर्मचारीहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा शुरुदेखि तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन गरी पार्श्वचित्रलाई यो रूप दिनुहुने परामर्शदाता श्री पानोरामा रिसर्च सेन्टर प्रा.लि. अनामनगर, काठमाडौंलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

जानुका पराजुली

नगर उप-प्रमुख

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

चौतारा, सिन्धुपाल्चोक

३ नं. प्रदेश, नेपाल

प.सं. : ०७५/७६

च.नं. : मिति: २०७६।०१।३०

मेरो भन्नु

साविकका चौतारा न.पा., स्याउले, बतासे, ईर्खु, कदमबास, साँगाचोक र ठूलो सिरुवारी गा.वि.स.समावेश गरी १४ वडाहरू कायम गरी चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका गठन गरिएपछि नगरपालिकाको वस्तुस्थिति फल्कने दस्तावेजको रूपमा तयार भएको पार्श्वचित्रले कुनै पनि विकासको मार्ग तयार गर्न योजनाको सही छनोट, प्रभावकारी कार्यान्वयन, सरोकारवालाहरूको पूर्ण सन्तुष्टि सहितको उपयोग र निरन्तर अनुगमन एवम् मूल्याङ्कन र दिगोपनाको लागि सही र वस्तुनिष्ठ निर्णय लिन सहयोग गर्नेछ भन्ने विश्वास छ। विगतबाट सिकेर वर्तमानको भोगाईका आधारमा भविष्यका लागि योजना तर्जुमा गर्नु वर्तमान पुनर्संरचित स्थानीय तहको पहिलो आवश्यकता हो भन्नेमा दुईमत हुन सक्दैन।

वस्तुनिष्ठता र आवश्यकताको कसीमा योजनाहरू तथा कार्ययोजनाहरू अगाडि बढाउन नसकिएमा जनताले स्थानीय सरकारबाट राखेका अपेक्षा पुरा हुन सक्दैनन्। यसैकारण वर्तमानको हाम्रो धरातलीय, सामाजिक, साँस्कृतिक, जनसाङ्खिक तथा आर्थिक अवस्थाको पहिचान गरी भविष्यका आवश्यकता आँकलन गर्ने उद्देश्यका साथ यो अध्ययन प्रतिवेदन (पार्श्वचित्र) सीमित समय तथा स्रोत र साधनको सीमाभित्र रही तयार गरिएको हो। पार्श्वचित्रलाई सामान्य रूपमा अध्ययन गर्ने जो कोहीले पनि यो नगरपालिकाको बहुआयामिकता सहितको वर्तमान अवस्था सहजै आँकलन गर्न सक्ने देखिन्छ। यो पार्श्वचित्रलाई एकातिर नगरपालिकाको सम्पूर्ण चिनारीको रूपमा हेर्न सकिन्छ भने अर्कोतर्फ यस मार्फत् हाम्रा सम्भावना र चुनौतिहरूलाई अवगत गर्न सकिन्छ।

पार्श्वचित्र तयारीको क्रममा आफ्नो महत्वपूर्ण समय प्रदान गर्ने नगर प्रमुखज्यु, नगर उप-प्रमुखज्यु, वडा अध्यक्ष ज्यूहरू, निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू, विभिन्न विषयगत शाखाका प्रमुख लगायत सम्पूर्ण कर्मचारी, वडा सचिव साथीहरू, घरधुरी तथाङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने गणकहरू विभिन्न संघ/संस्थाका प्रमुख तथा अन्य कर्मचारीहरू तथा पार्श्वचित्रलाई यो रूप दिन सहयोग पुऱ्याउनु हुने परामर्शदाता पानोरामा रिसर्च सेन्टर प्रा.लि. अनामनगर, काठमाडौँलाई हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु। अन्तमा, यो पार्श्वचित्र आफ्नो उद्देश्य प्राप्तमा सफल रहोस् भन्ने शुभेच्छा व्यक्त गर्दछु।

ईन्द्र प्रसाद बस्याल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषयसूची

खण्ड - १ : भूमिका	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ नगरपालिका पार्श्वचित्र तयारीको उद्देश्यहरू	१
१.३ अध्ययनको महत्व	२
१.४ अध्ययनको औचित्य	२
१.५ नगरपालिका पार्श्वचित्र तयारी विधि	२
१.६ नगरपालिका पार्श्वचित्र तयारीका सिमाहरू	३
खण्ड - २ : नगरपालिकाको परिचय	४
२.१ संक्षिप्त परिचय	४
२.२ राजनैतिक तथा प्रशासनिक केन्द्र	५
२.३ भूक्षेत्र (टोपोग्राफी)	९
२.३.१ माटोको बनावट र उर्वराशक्ति	९
२.३.२ भू-आकृति तथा माटोको बनोट	९
२.४ भू-क्षेत्रको वर्गीकरण	११
२.५ नगरपालिकामा रहेका सम्भाव्यता र अवसरहरू	१३
२.६ नगरपालिकाको समस्या, चुनौती, अवसर र सम्भावनाहरू	१५
२.७ नदी तथा खोलाको विवरण	१५
२.८ धार्मिक, प्राकृतिक तथा पर्यटकीय महत्वका स्थलहरू	१७
२.९ मुख्य चाडपर्वहरू	१७
२.१० संस्कृति, कला, भाषा र साहित्य	१७
खण्ड - ३ : जनसांख्यिक विवरण	१९
३.१ वडागत घरपरिवार संख्या तथा लिङ्गको आधारमा जनसंख्याको विवरण	१९
३.२ लिङ्गको आधारमा उत्तरदाताको विवरण	२३
३.३ लिङ्गानुसार वडागत जनसंख्या विवरण	२५
३.४ उमेरसमूह अनुसार जनसंख्याको विवरण	२६
३.५ जातजातिको आधारमा जनसंख्याको विवरण	२७
३.६ नगरपालिकामा बोलिने भाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण	२९
३.७ धर्मअनुसार जनसंख्याको विवरण	३०
३.८ लैङ्गिक आधारमा १० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति	३१
३.९ पहिलो विवाह गर्दाको उमेरको विवरण	३२
३.१० परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको विवरण	३३

३.११ परिवारले प्रयोग गरेको घर भएको जग्गाको स्वामित्व विवरण	३५
३.१२ घरको किसिमको आधारमा घरपरिवार विवरण	३६
३.१३ परिवारले प्रयोग गरेको घर बनेको समय अवधीको आधारमा घरपरिवारको विवरण	३८
३.१४ परिवार बसोबास गर्ने घरको तल्लाको आधारमा परिवारको विवरण	३९
३.१५ कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण	४०
३.१६ परिवारले प्रयोग गरेको कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण	४२

खण्ड - ४ : भू-उपयोग

४४

४.१ भू-उपयोग	४४
४.२ वस्ती विकासको स्वरूप	४६
४.३ क्रमिक विकास भइरहेका बस्तीहरूको विवरण	४६
४.४ घर बनेको जमिनको लालपुर्जासम्बन्धी विवरण	४८
४.५ भू-क्षय सम्भावित क्षेत्र	४९
४.६ नगरपालिकामा हुन सक्ने संभावित प्रकोपको विवरण	५०

खण्ड - ५ : आर्थिक क्षेत्र तथा रोजगार स्थिति

५१

५.१ नगरपालिका अर्थतन्त्रको संरचनात्मक स्वरूप	५१
५.२ कृषि	५२
५.२.१ कृषिजन्य बालीसम्बन्धी विवरण	५२
५.२.२ खाद्यान्न बालीका जातहरू	५३
५.२.३ तरकारी बालीका जातहरू	५३
५.२.४ मसला, कफीका बालीका जातहरू	५४
५.२.५ पकेट प्रोफाईल	५५
५.२.६ कृषक समूहहरूको विवरण	५६
५.२.७ ईजाजत प्राप्त रासायनिक मल विक्रेताहरूको सूची	५८
५.२.८ एग्रोभेटसम्बन्धी विवरण	५९
५.२.९ कृषि सहकारी संस्थाहरूको विवरण	६०
५.२.१० कृषिजन्य उद्योगहरूको विवरण	६०
५.२.११ घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति सिन्धुपाल्चोकमा दर्ता भएका राईस मिल	६१
५.२.१२ जनसंख्या प्रतिसेवा केन्द्र/उपकेन्द्र :	६३
५.२.१३ कृषि बालीमा लाग्ने रोग	६३
५.२.१४ कृषि बजारीकरण	६४
५.३ पशुपालन	६४
५.३.१ पशु नश्ल	६५
५.३.२ पशुपंक्षीमा लाग्ने रोगहरू	६५
५.४ उद्योग तथा व्यापार व्यवसाय	६७
५.५ व्यापारिक केन्द्र	६८

५.६ नगरपालिकाको अर्थतन्त्रको विशिष्टकरण	६८
५.७ सहकारी संस्थाको विवरण	६९
५.८ बैंकको विवरण	७५

खण्ड - ६ : भौतिक तथा सार्वजनिक पूर्वाधार ७६

६.१ सडक, सवारी तथा यातायात	७७
६.२ विद्यमान सडक सञ्जाल	७७
६.३ यातायात सेवा	८६
६.४ संचार	८६
६.४.१ नगरपालिकामा सेवा प्रदान गर्ने एफ.एम. रेडियोहरू	८६
६.४.२ टेलिफोन/मोबाइल	८७
६.४.३ हुलाक सेवा	८७
६.५ परिवारमा भएको साधन तथा सुविधाको विवरण	८८
६.६ विद्युत तथा उर्जा	८९
६.६.१ घरपरिवारले दैनिक बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको विवरण	८९
६.६.२ घरपरिवारले खाना पकाउने इन्धनको आधारमा परिवारको विवरण	९१

खण्ड - ७ : सामाजिक पूर्वाधार तथा सेवा ९३

७.१ शिक्षा	९३
७.१.१ नगरपालिकामा रहेका शिक्षण संस्थाहरूको विवरण	९४
७.१.२ विद्यार्थी विवरण	९९
७.१.३ लिङ्गानुसार ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेर उमेर समुहका जनसंख्याको वडागत साक्षरता स्थिति	११८
७.१.४ लैङ्गिक आधारमा ५ देखि २० वर्षका हाल विद्यालय/कलेज गइरहेका जनसंख्याको विवरण	१२०
७.१.५ शैक्षिक क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरू	१२१
७.२ स्वास्थ्य	१२२
७.२.१ गाउँघर क्लिनिक र नियमित खोप	१२३
७.२.२ बाल्यकालमा हुने रोगका जोखिम	१२३
७.२.३ शिशु तथा ५ वर्षमुनिको बाल मृत्युदर	१२३
७.३ खेलकूद तथा मनोरञ्जन	१२३
७.४ अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण	१२४
७.५ सामाजिक सुरक्षा भत्ता	१२६
७.६ खानेपानी तथा सरसफाई	१२६
७.६.१ खानेपानी आयोजनाहरू	१२७
७.६.२ खानेपानीको मुख्य श्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरण	१३०
७.६.३ खानेपानीको मुख्य श्रोत भएको ठाउँमा पुग्न लाग्ने समयको आधारमा वर्गीकरण	१३१

७.६.४ खानेपानी शुद्ध बनाउने तरिकाको आधारमा वर्गीकरण	१३३
७.६.५ परिवारले प्रयोग गर्ने चर्पीको प्रकारका आधारमा परिवारको विवरण	१३४
७.७ फोहोर मैला व्यवस्थापन	१३६
७.७.१ घरबाट निस्कने ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने स्थानको आधारमा परिवारको विवरण	१३७
७.८ शान्ती सुरक्षासम्बन्धी विवरण	१३८
खण्ड - ८ : वन तथा वातावरण	१४१
८.१ प्राकृतिक वन तथा वनस्पति	१४१
८.२ जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण	१४१
८.३ नगरपालिकामा पाईने वन्यजन्तु	१४२
(क) वन्यजन्तु	१४२
८.४ वनजंगल	१४३
८.५ ई.व.का. हरूको कार्यक्षेत्र	१४३
८.५.१ सामुदायिक वन	१४४
८.५.२ धार्मिक वनसम्बन्धी विवरण	१४८
८.५.३ निजी वन	१४८
८.५.४ निजी आवादीमा रहेका रुख विरुवाहरूको अवस्था	१५२
८.५.५ कबुलियती वन	१५४
८.६ जडिबुटीसम्बन्धी विवरण	१५९
८.७ वन संरक्षणका लागि चाल्नु पर्ने कदम	१६०
खण्ड - ९ : विकास सूचकाङ्क र गरिबीको स्थिति	१६१
९.१ मानव विकास सूचकको विवरण (HDI)	१६१
९.२ मानव गरीबी सूचकाङ्क (Human Poverty Index)	१६१
९.३ मानव विकास र गरीबी	१६२
९.४ गरिबी न्यूनीकरण	१६२
९.५ समग्र विकास स्थिति	१६२
खण्ड - १० : विविध	१६४
१०.१ जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरूको विवरण	१६४
१०.२ सरकारी कार्यालयहरूको विवरण	१६६
१०.३ चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका सडकहरूको मापदण्ड	१६७
सन्दर्भ सामाग्री	१८३

तालिका सूची

तालिका नं. १ :	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको वडा विभाजन	६
तालिका नं. २ :	वडाअनुसार घरधुरी, जनसंख्या, लैंगिक अनुपात, क्षेत्रफल तथा जनघनत्व सम्बन्धी विवरण	२२
तालिका नं. ३ :	लिङ्गको आधारमा उत्तरदाताको विवरण	२४
तालिका नं. ४ :	लिङ्गअनुसार वडागत जनसंख्या विवरण	२५
तालिका नं. ५ :	उमेर र लिङ्गअनुसार जनसंख्याको विवरण	२६
तालिका नं. ६ :	जातजातिको आधारमा जनसंख्याको विवरण	२७
तालिका नं. ७ :	नगरपालिकामा बोलिने भाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण	२९
तालिका नं. ८ :	धर्मअनुसार जनसंख्याको विवरण	३०
तालिका नं. ९ :	लैङ्गिक आधारमा १० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति	३१
तालिका नं. १० :	पहिलो विवाह गर्दाको उमेरको विवरण	३२
तालिका नं. ११ :	परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको विवरण	३४
तालिका नं. १२ :	परिवारले प्रयोग गरेको घर भएको जग्गाको स्वामित्व विवरण	३५
तालिका नं. १३ :	घरको किसिमको आधारमा घरपरिवार विवरण	३६
तालिका नं. १४ :	परिवारले प्रयोग गरेको घर बनेको समय अवधीको आधारमा घरपरिवारको विवरण	३८
तालिका नं. १५ :	परिवारले बसोबास गर्ने घरको तल्लाको आधारमा घरपरिवारको विवरण	३९
तालिका नं. १६ :	कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण	४०
तालिका नं. १७ :	परिवारले प्रयोग गरेको कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण	४२
तालिका नं. १८ :	भू-उपयोग विश्लेषण २०७५	४४
तालिका नं. १९ :	घर बनेको जमिनको लालपुर्जासम्बन्धी विवरण	४८
तालिका नं. २० :	नगरपालिकामा हुन सक्ने संभावित प्रकोपको विवरण	५०
तालिका नं. २१ :	बाली पात्रो (लगाउने समय तथा भित्र्याउने समय)	५३
तालिका नं. २२ :	खाद्यान्न बालीका जातहरू	५३
तालिका नं. २३ :	तरकारी बालीका जातहरू	५३
तालिका नं. २४ :	मसला, कफीका बालीका जातहरू	५४
तालिका नं. २५ :	पकेट प्रोफाईल	५५
तालिका नं. २६ :	कृषक समूहहरूको विवरण ०७३/०७४	५६
तालिका नं. २७ :	ईजाजन प्राप्त रासायनिक मल विक्रेताहरूको सूची	५८
तालिका नं. २८ :	एग्रोभेटसम्बन्धी विवरण	५९
तालिका नं. २९ :	कृषि सहकारी संस्थाहरूको विवरण	६०

तालिका नं. ३० :	कृषिजन्य उद्योगहरूको विवरण	६०
तालिका नं. ३१ :	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति सिन्धुपाल्चोकमा दर्ता भएका राईस मिल	६१
तालिका नं. ३२ :	जनसंख्या प्रतिसेवा केन्द्र/उपकेन्द्र	६३
तालिका नं. ३३ :	विभिन्न बालीमा लाग्ने रोग विवरण	६३
तालिका नं. ३४ :	पशुमा देखिएका रोगको विवरण	६६
तालिका नं. ३५ :	नगरपालिकामा सञ्चालित व्यापार /व्यवसायहरू	६७
तालिका नं. ३६ :	सहकारी संस्थाको विवरण	६९
तालिका नं. ३७ :	सहकारीहरूको वडागत आधारमा वर्गीकरण (आ.व.२०७५/०७६)	७४
तालिका नं. ३८ :	बैंकको विवरण	७५
तालिका नं. ३९ :	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका सडकहरू	७७
तालिका नं. ४० :	परिवारमा भएको साधन तथा सुविधाको विवरण	८८
तालिका नं. ४१ :	दैनिक बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको विवरण	८९
तालिका नं. ४२ :	खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवारको विवरण	९१
तालिका नं. ४३ :	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका विद्यालयको विवरण	९५
तालिका नं. ४४ :	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका विद्यालयहरू र तिनीहरूको भूकम्प गएपछिको अवस्था	९५
तालिका नं. ४५ :	साविकको गा.वि.स./न.पा. अनुसार आधारभूत तहको विद्यार्थी संख्या	१००
तालिका नं. ४६ :	गाविसगत माध्यमिक तहको विद्यार्थी संख्या	१०१
तालिका नं. ४७ :	विद्यालयगत आधारभूत तह १-५	१०१
तालिका नं. ४८ :	विद्यालयगत आधारभूत तह ६-८	१०५
तालिका नं. ४९ :	विद्यालयगत आधारभूत तह ९-१२	१०८
तालिका नं. ५० :	जनजाति विवरण आधारभूत तह कक्षा १-५	१११
तालिका नं. ५१ :	जनजाति विवरण आधारभूत तह कक्षा ६-८	११२
तालिका नं. ५२ :	जनजाति विवरण माध्यमिक तह	११३
तालिका नं. ५३ :	दलित विवरण आधारभूत तह कक्षा १-५	११४
तालिका नं. ५४ :	दलित विवरण आधारभूत तह कक्षा ६-८	११५
तालिका नं. ५५ :	दलित विवरण माध्यमिक तह	११६
तालिका नं. ५६ :	लिङ्गानुसार ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेर समुहका जनसंख्याको वडागत साक्षरताको विवरण	११९
तालिका नं. ५७ :	लैङ्गिक आधारमा ५ देखि २० वर्षका हाल विद्यालय/कलेज गइरहेका जनसंख्याको विवरण	१२०
तालिका नं. ५८ :	अपाङ्गताको किसिमअनुसार जनसंख्याको विवरण	१२५
तालिका नं. ५९ :	आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को तेस्रो किस्ता प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरूको विवरण	१२६
तालिका नं. ६० :	आ.व. ०७४/०७५ सम्म सम्पन्न खानेपानी आयोजना विवरण	१२७

तालिका नं. ६१ : राष्ट्रिय पूनर्निर्माण कोष/ भुकम्पबाट क्षतिग्रस्त खा.पा.आ. पूनर्स्थापना तथा पूनर्निर्माण	१२८
तालिका नं. ६२ : खानेपानीको मुख्य श्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरण	१३०
तालिका नं. ६३ : खानेपानीको मुख्य श्रोत भएको ठाउँमा पुग्न लाग्ने समयको आधारमा वर्गीकरण	१३१
तालिका नं. ६४ : खानेपानी शुद्ध बनाउने तरिकाको आधारमा वर्गीकरण	१३३
तालिका नं. ६५ : परिवारले प्रयोग गर्ने चर्पीको प्रकारका आधारमा परिवारको विवरण	१३४
तालिका नं. ६६ : घरबाट निस्कने ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने स्थानको आधारमा परिवारको विवरण	१३७
तालिका नं. ६७ : जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिन्धुपाल्चोक तथा मातहत कार्यालयहरू समेतको जिम्मेवारी एरियाहरू	१३९
तालिका नं. ६८ : जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिन्धुपाल्चोक तथा मातहत कार्यालयहरू रहेको स्थान/ दुरी	१४०
तालिका नं. ६९ : वन्यजन्तु तथा पशुपंक्षी	१४२
तालिका नं. ७० : ई.व.का.हरूको कार्यक्षेत्र	१४३
तालिका नं. ७१ : जिल्ला वन कार्यालयद्वारा हस्तान्तरित सामुदायिक वनहरूको संक्षिप्त विवरण	१४५
तालिका नं. ७२ : धार्मिक वनसम्बन्धी विवरण	१४८
तालिका नं. ७३ : जिल्ला वन कार्यालयमा दर्ता भएका निजी वनहरूको विवरण	१४९
तालिका नं. ७४ : आ.व. २०७०/०७१मा पाल्पानी नर्सरीमा उत्पादन भएको विरुवाका विवरण	१५३
तालिका नं. ७५ : जडिबुटि विकास कार्यक्रम अर्न्तगतको पाल्पानीमा उत्पादित विरुवा	१५३
तालिका नं. ७६ : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका कबुलियति वनको विवरण	१५४
तालिका नं. ७७ : मानव विकास सूचकको विवरण (HDI)	१६१
तालिका नं. ७८ : गरीबीको दरको विवरण	१६२
तालिका नं. ७९ : जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरूको विवरण	१६४
तालिका नं. ८० : सरकारी कार्यालयहरूको विवरण	१६६

नक्शा सूची

नक्सा नं. १ : नगरपालिकाकाको वस्तुस्थिति चित्रण	४
नक्सा नं. २ : नगरपालिकाको वार्डहरूको विभाजन नक्सा	७
नक्सा नं. ३ : नगरपालिकाकाको वडाअनुसार क्षेत्रफलको नक्सा	८
नक्सा नं. ४ : नगरपालिकाको उचाइको वितरण	१०
नक्सा नं. ५ : नगरपालिकाको भिरालोपना	१२
नक्सा नं. ६ : नगरपालिकाको नदी सञ्जाल	१६
नक्सा नं. ७ : नगरपालिकामा रहेका धार्मिक क्षेत्रहरू	१८
नक्सा नं. ८ : वडाअनुसार जनसंख्याको नक्सा	१९
नक्सा नं. ९ : वडाअनुसार घरधुरीको नक्सा	२०
नक्सा नं. १० : कूल जनसंख्यामा महिला र पुरुषको जनसंख्याको अनुपात	२३
नक्सा नं. ११ : नगरपालिकाको भू-उपयोग विवरण	४५
नक्सा नं. १२ : नगरपालिकाको वस्तीहरूको नक्सा	४७
नक्सा नं. १३ : नगरपालिकामा रहेको सडक सञ्जाल	७६

खण्ड - १ : भूमिका

१.१ पृष्ठभूमि

वैज्ञानिक योजना पद्धतिका लागि विश्वसनीय तथा भरपर्दो तथ्याङ्कीय आधार नै महत्वपूर्ण हुन्छ । नगरपालिकाको वस्तुस्थितिको तुलनात्मक अध्ययन, अनुसन्धान, विश्लेषण, विवेचना गर्न सम्भावनाहरूको खोजी गर्न सही तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने हुनाले घरधुरी तथ्याङ्क संकलन तथा नगरपालिकामा रहेका विषयगत शाखाहरू तथा अन्य संघसंस्थाहरूको तथ्यगत स्थिति भल्कने गरी उपलब्ध भएसम्मका सूचनाहरूलाई व्यवस्थित ढंगले सङ्कलन गरी यो नगरपालिका पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

कुनै पनि स्थानीय तह (नगरपालिका/गाउँपालिका) ले आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि भरपर्दो तथ्याङ्कीय आधार तयार गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ । चौधौ योजना (२०७३/०७४-२०७५/०७६) ले पनि नगरपालिकाहरूको तथ्याङ्कीय आधार तयार गर्ने कार्यलाई नीतिगत प्राथमिकता दिएको र संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको (सचिवस्तर) निर्णयले पनि विकास योजना सम्बन्धनका लागि नगरपालिकाहरूले भौगोलिक सूचना केन्द्र स्थापना र मानव स्रोत विकास योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने थप दायित्व उल्लेख गरेको छ । यसै प्रयोजनको लागि नगरपालिकाको वस्तुस्थिति भल्कने गरी नगरपालिका पार्श्वचित्र (Municipality Profile) तयार गरिएको हो ।

१.२ नगरपालिका पार्श्वचित्र तयारीको उद्देश्यहरू

नगरपालिका पार्श्वचित्र मूलतः चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको आगामी नीति तथा कार्यक्रम, योजना तर्जुमा गर्नका लागि तथ्याङ्कीय आधार सृजना गर्ने सन्दर्भमा तयार गरिएको हो । यसले योजना तथा कार्यक्रमको निर्माण कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन जस्ता कुराको लेखाजोखा गर्न मद्दत गर्नेछ ।

- नगरपालिकाका समग्र पक्षहरूको वस्तुगत तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।
- नगरपालिकाको जनसांख्यिक तथा विकासात्मक वस्तुस्थितिको बारेमा जानकारी गराउने ।
- नगरपालिका भित्र बसोवास गर्ने मानिसहरूको आर्थिक, सामाजिक, धार्मिक, शैक्षिक, तथा पेशागत स्थितिको बारेमा जानकारी गराउने ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका प्राकृतिक स्रोत साधन तथा सीपको पहिचान गरी समष्टिगत विवरण प्रस्तुत गर्ने ।
- नगरपालिकाको वास्तविक र वस्तुगत सूचना संकलन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ।
- नगरपालिका क्षेत्रको तथ्याङ्कको आधारमा प्रदेश तथा संघीय स्तरसम्म सूचनाको उपलब्धता गराई व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ।
- नगरपालिका स्तरमा सञ्चालित कार्यक्रमको पृष्ठपोषण (Feedback) प्रदान गरी आगामी कार्यक्रमको लागि मार्गनिर्देश गर्ने ।

- नगरपालिकाको भावि योजना तथा कार्यक्रम र नीति निर्माणको कामलाई आधार प्रदान गर्ने ।
- स्थानीय आवश्यकता र स्रोत साधनको विनियोजनको अवस्थाको जानकारी गराउने ।

१.३ अध्ययनको महत्व

नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्राल साथै राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेको स्थानीय तहको आवधिक योजना तर्जुमा दिग्दर्शन निर्देशन गरे बमोजिम गाउँपालिका/नगरपालिकाहरूले आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि भरपर्दो तथ्याङ्कीय आधार तयार गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ । नगरपालिकाको भावी योजना तथा कार्यक्रम र नीति निर्माणको कामलाई आधार प्रदान गर्ने उद्देश्यका साथ तयार गरिएको पार्श्वचित्रले विकासका आयामहरूको तुलनात्मक मूल्याङ्कनका लागि त्यस ठाउँको वस्तुस्थिति सम्बन्धी जानकारी स्पष्ट प्रस्तुत गर्दछ । विभिन्न स्थानको आवश्यकतामा आधारित विकासका कार्यक्रम तथा रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्न यस अध्ययनले नगरपालिकालाई सहयोग गर्नुका साथै समावेशी, समानुपातिक र समन्यायिक विकासमा अन्य सरोकारवालाहरूलाई समेत यस क्षेत्रको तथ्यपरक जानकारी प्रदान गर्दछ । यसका अलावा नगरपालिका पार्श्वचित्रको यो अध्ययन सम्बन्धित क्षेत्रका संघ संस्था एवं अनुसन्धानकर्ता, यो जनाकार, शिक्षाकर्मी, समाजसेवी लगायत सरोकारवालाहरूलाई उपयोगी हुने भएकोले यस अध्ययनको महत्व रहेको विषय प्रस्ट हुन्छ ।

१.४ अध्ययनको औचित्य

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले संघीय संरचना अनुरूप नगरपालिकाहरूलाई स्वायत्त स्थानीय सरकारको रूपमा स्थापित गरेको र दफा ११ को उपदफा २ (ड) ले स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापनको जिम्मा नगरपालिकालाई सुम्पेको छ । विकास निर्माण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न सर्वप्रथम नगरपालिकाको यथार्थ वस्तुगत विवरण तयार पार्नु जरुरी हुने भएकोले समग्र विकासको प्रस्थान बिन्दुको रूपमा रहेको नगरपालिकाको समस्या चुनौती, सम्भावना र आवश्यकताको तथ्यहरूको संगालोका रूपमा रहेको यो पार्श्वचित्र निर्माणको काम अर्थपूर्ण र अनिवार्य छ । पूर्वाधार विकासका दृष्टिले कमजोर स्थितिमा रहेको नेपालको सन्दर्भमा Profile तयार गर्ने कार्यले विशेष महत्व राख्दछ । यसले वर्तमानको यथार्थलाई विश्लेषण गरी सोको आधारमा नगरपालिकाले उपलब्ध स्रोत साधनको व्यवस्थापन र उचित कार्यक्रमहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन एवम् अनुगमन मूल्यांकनका निम्ति मार्गदर्शकको काम गर्ने हुनाले यो औचित्यपूर्ण रहन्छ ।

१.५ नगरपालिका पार्श्वचित्र तयारी विधि

पार्श्वचित्र तयारीको क्रममा प्रयोग गरिएका तरिका र साधनहरूलाई अध्ययन विधिमा उल्लेख गरिएको छ । नगरपालिका पार्श्वचित्रका तयारीका विधिहरू निम्नानुसार छन् ।

- विशिष्टीकृत प्रश्नावली निर्माण गरी Android Apps द्वारा प्रत्येक घरपरिवारको जनसांख्यिक,

आर्थिक, सामाजिक र भौतिक पक्षहरूको विवरण प्राप्त गर्न गणकहरू परिचालन गरी आवश्यक तथ्याङ्क संकलन गरिएको ।

- यसमा विषयगत कार्यालय तथा विभिन्न संघसंस्थाहरूबाट उपलब्ध तथ्याङ्कहरू समावेश गरिएको ।
- विभिन्न सर्वेक्षण, मानव विकास प्रतिवेदन आदिका नतिजाहरू समावेश गरिएको ।
- भौतिक विकास पूर्वाधार, वातावरणीय व्यवस्थापन, सामाजिक विकास, आर्थिक विकास, वित्तीय व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास आदि समावेश गरिएको ।

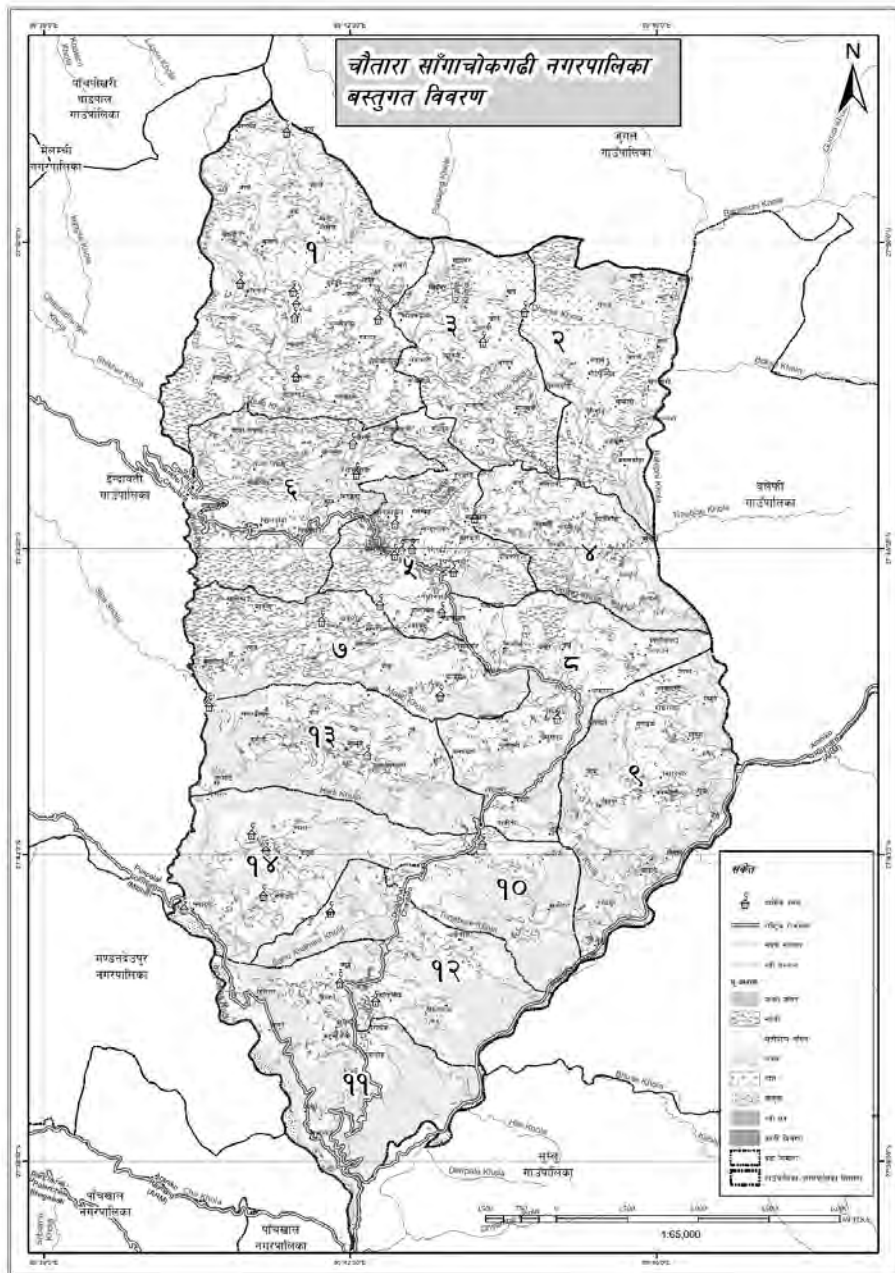
यसर्थ पार्श्वचित्र तयार गर्ने कार्य प्राथमिक (Primary) तथा द्वितीय (Secondary) सूचना संकलन गरिएको छ । भू-उपयोग, सडकहरू र सोको गुणस्तर तथा वातावरणीय समस्याहरू जस्ता प्राथमिक तथ्याङ्कहरू, डिजिटल तथ्याङ्क (GIS data), स्थलस्वरूप नक्सा, हवाई नक्सा, नापी नक्सा, स्थलगत निरीक्षण तथा अन्तर्वाता गरी संकलन गरिएको छ । वडा तहका समस्याहरू र खाँचोहरू वडाबासीहरूबीच सहभागितामूलक छरितो मूल्याङ्कन पद्धति (Participatory Rapid Appraisal) अपनाई जानकारी लिइएको छ । यसका साथै नगरपालिकाको स्थिति विभिन्न सरकारी एवं गैरसरकारी निकायहरूका पदाधिकारीहरू, वृद्धिजीवीहरू उपलब्ध प्रतिष्ठित व्यक्तित्वहरूसंग छलफल एवं अर्न्तवार्ता गरी नगरपालिकाका प्रमुख समस्या एवं विकासका सम्भावनाहरू माथि जानकारी लिइएको छ । नगरपालिकाका समग्र तथ्याङ्कहरू जस्तै भौतिक, वातावरणीय, सामाजिक, आर्थिक, वित्तीय एवं संस्थागत तथ्याङ्कहरू नगरपालिका कार्यालय लगायत नगरपालिका स्थित सरकारी विषयगत शाखाको रेकर्डबाट र केही तथ्याङ्कहरू विभाग तथा अन्य निकायहरूबाट प्रकाशित प्रतिवेदन एवं पुस्तकहरू अध्ययन गरी संकलन गरिएको छ ।

१.६ नगरपालिका पार्श्वचित्र तयारीका सिमाहरू

राष्ट्रिय योजना आयोग र संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले निर्धारण गरेबमोजिम नगरपालिका पार्श्वचित्र तयार गर्दा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कहरूको स्रोत र आधार वर्ष खुलाईएको छ । प्रश्नावलीमा उल्लेखित प्रश्नको आधारमा प्राप्त तथ्याङ्क नगरपालिकाका विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी शाखा तथा कार्यालय, अन्य संघसंस्थाले उपलब्ध गराएका तथ्याङ्क, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, विभिन्न मन्त्रालय विभागहरू, सम्बन्धित नगरपालिका आदि स्रोतहरूबाट उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । पार्श्वचित्रको अवधारणाअनुसार यस दस्तावेजले चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको सम्पूर्ण पक्षको यथार्थ जानकारी सरल एवं स्पष्ट रूपमा दिन्छ । अध्ययनलाई यथासक्य वस्तुगत बनाउने प्रयास गरिएको छ । तैपनि स्रोत, साधन तथा समयको परिधीले यस अध्ययनलाई पनि केही सीमिततामा बाँधेको छ । तथापि यस अध्ययनमा निर्धारित उद्देश्यका आधारमा आवश्यकता अनुसार तथ्याङ्क संकलन गरिएको छ ।

खण्ड - २ : नगरपालिकाको परिचय

२.१ संक्षिप्त परिचय

नक्सा नं. १: नगरपालिकाकाको वस्तुस्थिति चित्रण

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकानेपालको ३ नं प्रदेश अन्तर्गत सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा पर्दछ । १६५.२५ वर्ग.कि.मि. क्षेत्रफल रहेको यस नगरपालिकाको पूर्वमा सुनकोशी र बलेफी गाउँपालिका, पश्चिममा इन्द्रावती गाउँपालिका, उत्तरमा जुगल गाउँपालिका र दक्षिणमा काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला पर्दछ । चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकालाई मिति २०७३ फागुन २२ गते साविकको चौतारा न.पा., स्याउले, बतासे, ईर्खु, कदमबास, साँगाचोक र ठूलो सिरुवारी गा.वि.स. समावेश गरी जम्मा १४ वडा कायम गरिएको छ । सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा नयाँ गठन भएका नगरपालिकाहरूमा विकासको राम्रो सम्भावना बोकेको नगरपालिकाको रूपमा चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका रहेको छ । यसका अतिरिक्त यहाँका सचेत राजनैतिक दल र उत्प्रेरितनगरवासी समेत यो नगर पालिकाका दरिलो अनि दिगो विकासको मानव श्रोतका रूपमा रहेका छन् ।

घरघुरी तथ्याङ्क सर्वेक्षण, २०७५ अनुसार नगरपालिकामा कूल५१,३४७ जनसंख्या रहेको छ । यस नगरपालिकामा विभिन्न धर्म मान्ने जातजातिहरूको बसोबास रहेको छ । जातजातिका आधारमा जनसंख्याको विवरणलाई हेर्दा सबैभन्दा धेरै ११,९५७ अर्थात् २३.२९ प्रतिशत तामाङ, दोस्रोमा ९,६३५ अर्थात् १८.७६ प्रतिशत क्षेत्री, तेस्रोमा नेवार १८.२३ प्रतिशत, चौथो र पाँचौमा क्रमश पहाडी ब्राह्मण ११.३० प्रतिशत र सन्यासी/दशनामी ९.३४ प्रतिशत रहेका छन् । त्यसैगरी माभी, कामी, मगर, दमाई/ढोली र अन्य जातजातिहरूको पनि बसोबास रहेको छ । नगरपालिकाको औषत पारिवारिक आम्दानीमा कृषि व्यवसायको सबैभन्दा ठूलो हिस्सा रहेको छ र स्थानीय बासिन्दाको आम्दानीको अन्य श्रोतहरूमा व्यापार, व्यवसाय, लघुउद्योग, नोकरीका साथै वैदेशिक रो जगारी हुन् । परम्परागत प्रणालीको कृषि व्यवसायको विकल्प खोजिरहेका यहाँका बासिन्दा क्रमश आधुनिक जीवनशैलीमा रमाउन थालेका छन् । स्थानीय जनशक्ति मजदुरी तथा अध्ययनका लागि विदेशिने क्रम बढिरहेको छ । अध्ययनका लागि यस नगरपालिकाका शैक्षिक संस्थाहरूमा स्थानीय विद्यार्थीका अलावा अन्य छिमेकी नगरपालिका /नगरपालिका तथा जिल्लाबाट समेत आउने गरेका छन् । अधिकांश घरमा विद्युतीकरण भएको भएतापनि केही सीमान्तकृत वर्गमा रहेका नागरिक भने विद्युतीय उपभोगको पहुँचमा पुग्न सकिरहेका छैनन् ।

विगतमा लामो समयसम्म स्थानीय निकायमा जनप्रतिनिधिको अभाव, योजनाबद्ध विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनमा कठिनाई तथा आवश्यक आर्थिक व्यवस्थापनमा कठिनाई हुनुले यस नगरपालिका क्षेत्रको अपेक्षित विकास हुन सकिरहेको देखिँदैन । विभिन्न समुदाय, जातजातिका मानिसको बसोबास रहेको यस क्षेत्रमा विभिन्न चाडपर्व मनाउने गरिन्छ । दशैं, तिहार, माघि, होली, महाशिवरात्री, कृष्णजन्माष्टमी, सोनाम ल्होसार, न्वागी, इद, छठपर्व, होली, बुद्धजयन्ती, क्रिष्मस आदि यहाँका प्रमुख चाडपर्वको रूपमा रहेको पाईन्छ ।

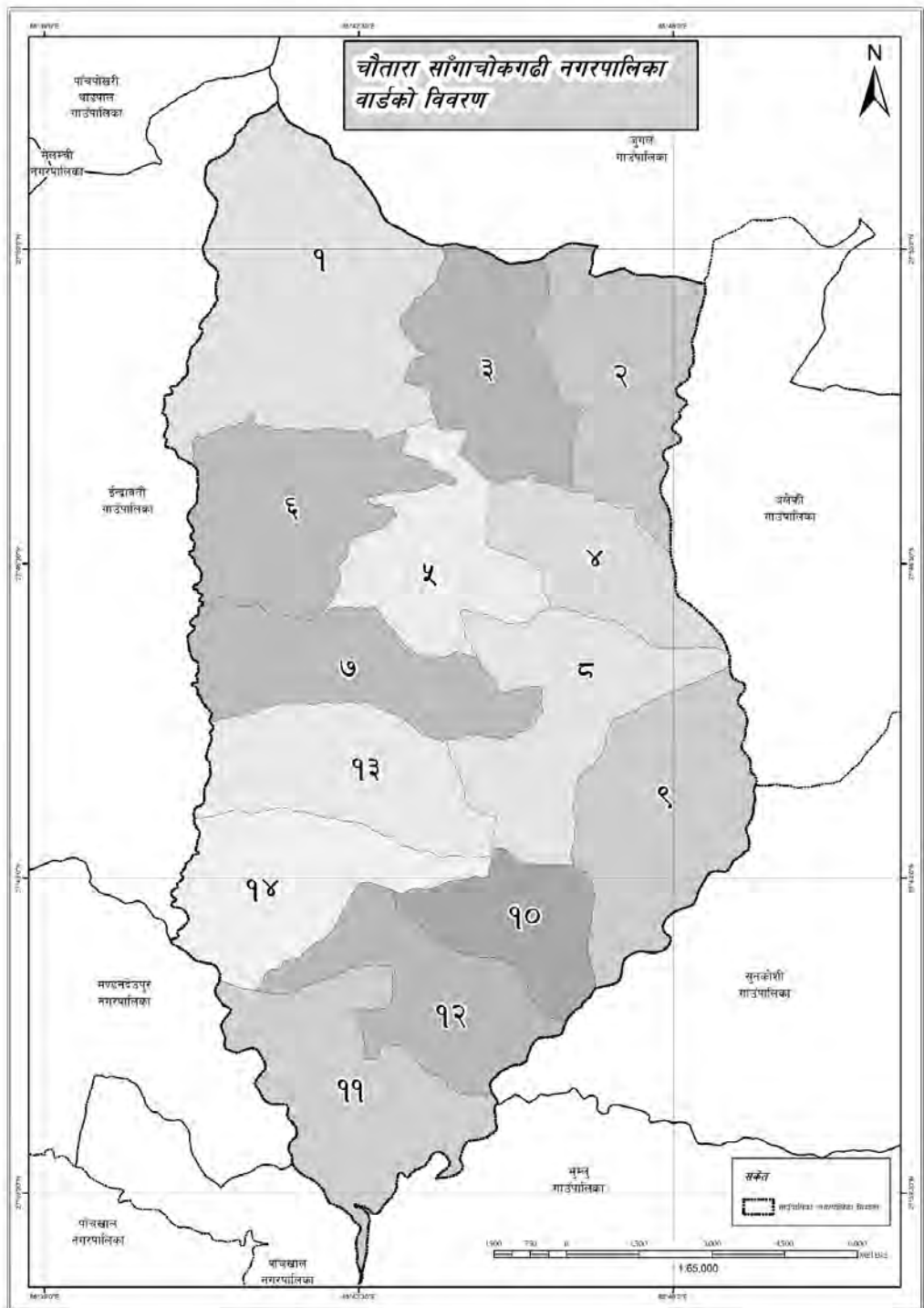
२.२ राजनैतिक तथा प्रशासनिक केन्द्र

नेपालको संविधानको धारा २९५ को उपधारा (३) बमोजिम गठित नगरपालिका, गाउँपालिका तथा विशेष, संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या तथा सिमाना निर्धारण आयोगले मिति २०७३ पुस २२

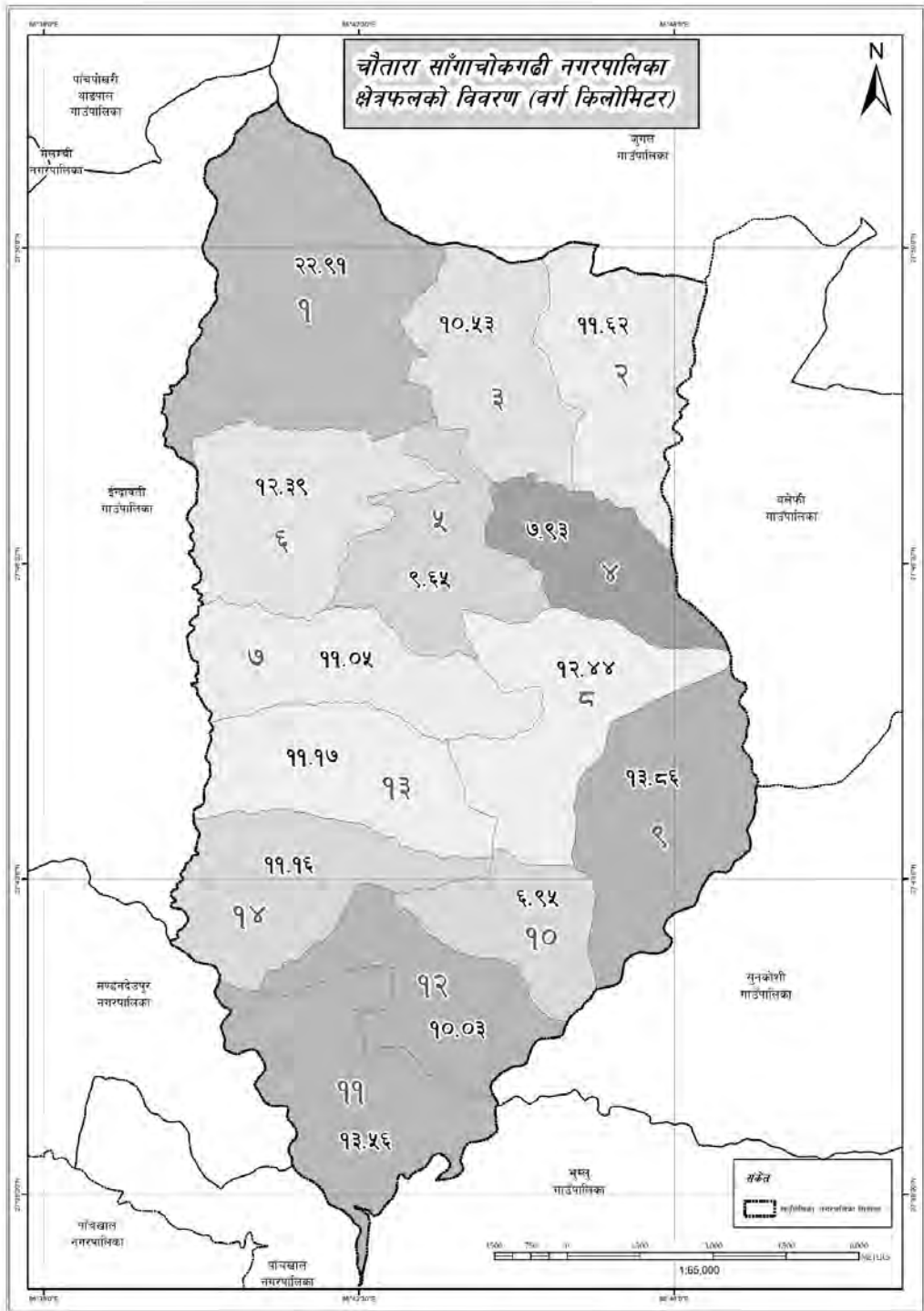
मा पेश गरेको प्रतिवेदनअनुसार तत्कालीन माननीय संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रीको संयोजकत्वमा गठित समितिले मिति २०७३/११/२० मा पेश गरेको प्रतिवेदनको आधारमा नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२२ मा साविकका चौतारा न.पा., स्याउले, बतासे, ईर्खु, कदमबास, साँगाचोक र ठूलो सिरुवारी गा.वि.स. समावेश गरी चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका घोषणा गरिएको हो । यस नगरपालिकामा १४ वडाहरू कायम गरिएको छ । हाल चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको संरचना यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका १: चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका सविक गा.वि.स.हरू	समावेश भएका वडा नं.
१	स्याउले	१ - ९
२	बतासे	१ - ५
३	बतासे	६ - ९
४	चौतारा न.पा.	५, ६
५	चौतारा न.पा.	३, ४ र ७
६	चौतारा न.पा.	१ र २
७	चौतारा न.पा.	८ र ९
८	ईर्खु	१ - ९
९	कदमबास	१ - ९
१०	साँगाचोक	१, २ र ७
११	साँगाचोक	५, ८ र ९
१२	साँगाचोक	३, ४ र ६
१३	ठूलो सिरुवारी	१ - ६
१४	ठूलो सिरुवारी	७- ९

नक्सा नं. २: नगरपालिकाको वार्डहरूको विभाजन नक्सा

नक्सा नं. ३: नगरपालिकाकाको वडाअनुसार क्षेत्रफलको नक्सा

२.३ भूक्षेत्र (टोपोग्राफी)

२.३.१ माटोको बनावट र उर्वराशक्ति

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफल १६५.२५ वर्ग कि.मि. मा १००.६१ वर्ग कि.मि. खेतीपातीको लागि उपयुक्त देखिन्छ । ३४.७४ वर्ग कि.मि.जमिन वनजंगलले ओगटेको छ, भने ०.६२ वर्ग कि. मि. जलक्षेत्रले ओगटेको छ। प्राकृतिक सम्पदाको हिसाबले यो नगरपालिका कृषिको लागि उपयुक्त उर्वर माटोको धनी हुनुको साथै जलाधार भएको नगरपालिका हो। नगरपालिकाको प्रमुख खाद्यान्न तथा अन्न बालीमा धान, मकै, गहुँ, कोदो, मास, आलु, मुसुरो, अरहर, तोरी आदि हुन्।

२.३.२ भू-आकृति तथा माटोको बनोट

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका हालको नयाँ संरचना अनुसार प्रदेश नं. ३ अन्तर्गत रहेको पहाडी जिल्ला सिन्धुपाल्चोकमा पर्दछ। चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका समुद्री सतहबाट ६२० मिटर उचाइदेखि २५०० मिटरसम्मको उँचाईमा फैलिएर रहेको छ। यो नगरपालिकाको भू-आकृति तथा माटोको बनोट मुख्यतया तीन भागमा विभाजन भएको देखिन्छ, जुन निम्नअनुसार छन् :

(क) लेकाली भाग (२१३४ मि.भन्दा माथि)

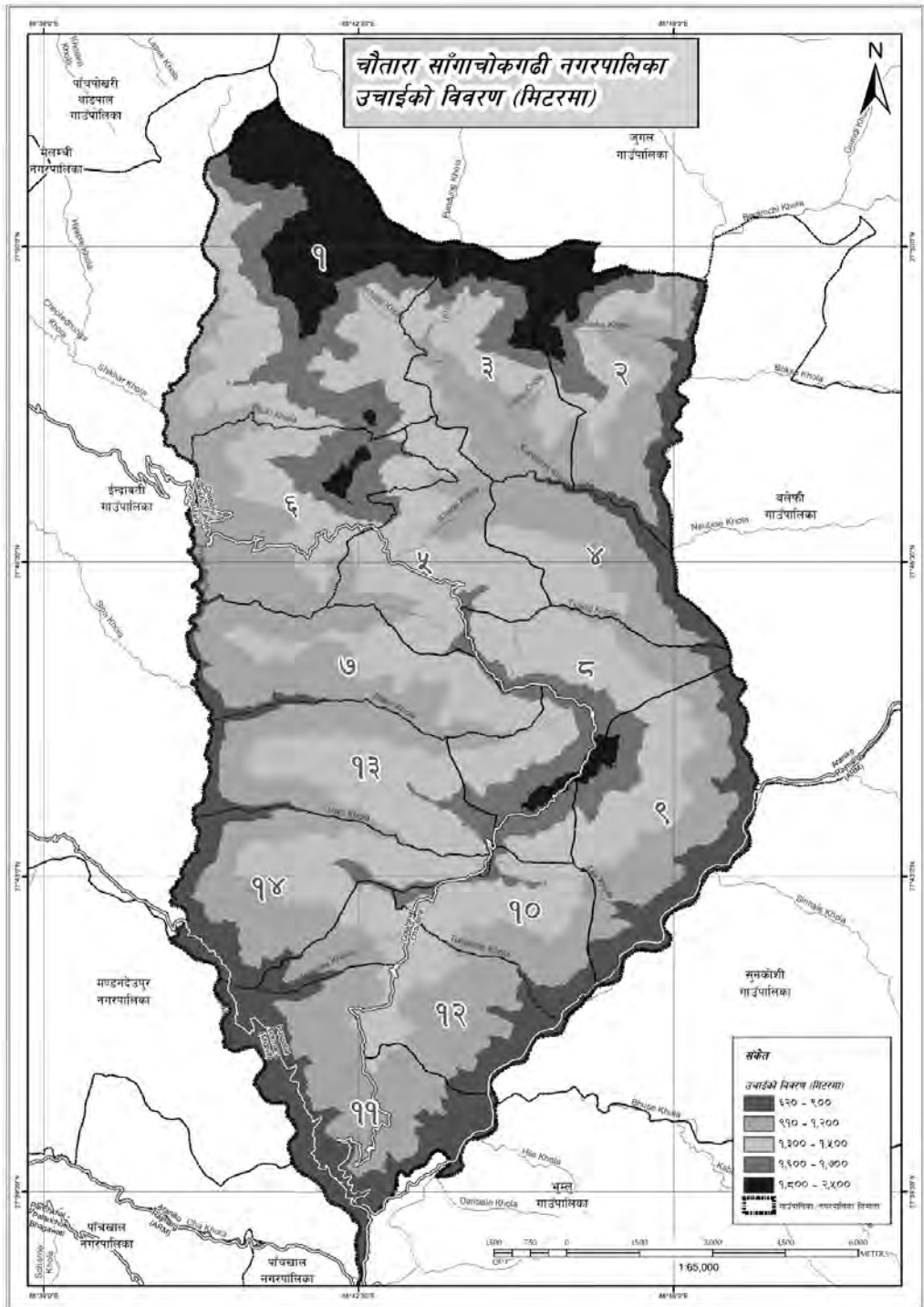
२१३४ मि.भन्दा माथिको भागलाई लेकाली भागमा विभाजित गरिएको छ। यो भाग सामान्यतया २१३४ मिटरभन्दा अरु, हिउदमा निकै जाडो हुने हिउ पर्ने तथा ग्रेनाईट ढुङ्गा, दर्शन ढुङ्गा आदि प्रशस्त पाईने गर्दछ। अन्न उत्पादन पनि कम हुने यस क्षेत्रमा पशुपालनमा भेंडा, वाखा, चौरी आदि पाल्ने गरिन्छ। अन्नमा आलु, मकै, जौ, फापर, कोदो मात्र उत्पादन हुने यस क्षेत्रमा सल्लो गुरास, धुपी, खर्सु वांभ आदि विरुवा पाईन्छन्।

(ख) पहाडी भाग (९१६-२१३४)

१०६१ मिटर उचाइदेखि २१३४ मिटरसम्मको भाग पर्ने स्थान पहाडी भागमा पर्दछ। स्वस्थ्यकर हावापानीसमेत भएको यस भेगमा पाखो बारीमा समेत राम्रो खेती हुन्छ। घनाबस्ती भएको यस भागमा मकै, गहुँ, धान, कोदो, आलु उत्पादन गरिन्छ। यस भेगको जंगलमा कटुस, चाप, ओखर, चिउरी, पिपल, टिमु, चिलाउने, साल आदिका रुख पाईन्छन्। यस क्षेत्रमा सवै किसिमका जातजातिका वसोवास रहेको पाईन्छ।

(ग) बेशी (६२०-९१५)

तराई तथा भित्री मधेशकोसमेत हावापानी पाउने यस भेगमा समथर खेतबारी रहेकोले राम्रो खेती हुन्छ। घनाबस्ती समेत रहेको यस क्षेत्रमा व्यापारिक कृयाकलाप फस्टाउनुको साथै साना घरेले उद्योगहरू समेत रहेको छन्। साल, साभ, शिरिस, वैदार, बाँस, निगालो, चिउरी आदिका रुखहरू पाईन्छन्। धान, मकै, गहुँ, तोरीको खेती गरिन्छ। यस क्षेत्रमा गर्मीमा बढी गर्मी र हिउँदमा न्यानो हावापानी कायम हुन्छ।

नक्सा नं. ४: नगरपालिकाको उचाईको वितरण

२.४ भू-क्षेत्रको वर्गीकरण

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको भूमिलाई भू-बनौट, प्रणाली, तथा भू-स्खलन जस्ता प्रवृत्तिका आधारमा अध्ययन गर्दा भूमिको वर्गीकरणलाई त्यसको उपयोगको सम्भाव्यता र सघनता घट्टै जाने (Degradation) क्रममा राखिएको छ। अर्को शब्दमा, भू-स्खलन वा भू-क्षयीकरणको प्रवृत्ति भूबनोटअनुसार फरक पर्दै जान्छ। त्यसै क्रमले भूमिको स्थायित्वलाई मजबुत बनाउने उपायको भौतिक लक्षण (Physical Characteristics)का आधारमा माटोको अवस्था र भिरालोपन आँकडन गरिएको छ। चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको भूमिलाई भू-बनौट, पारिस्थितिक प्रणाली, तथा भू-स्खलन जस्ता तत्वका आधारमा भूमिको वर्गीकरणलाई हेर्दा नगरपालिकाको जमिनमा ० डिग्रिदेखि ७५ डिग्रिसम्मको भिरालोपन देखिन्छ। यस नगरपालिकाको भू-उपयोगको अवस्थालाई हेर्दा धेरै भिरालो तथा कम समथर भूमि रहेको पाइन्छ। जसलाई तल उल्लेख गरिएको छ।

क) Slope 0°-5° (माटोको गहिराई पर्याप्त भएको, पानीको निकास राम्रो हुने कान्ला बनाई खेती गर्न सकिने)

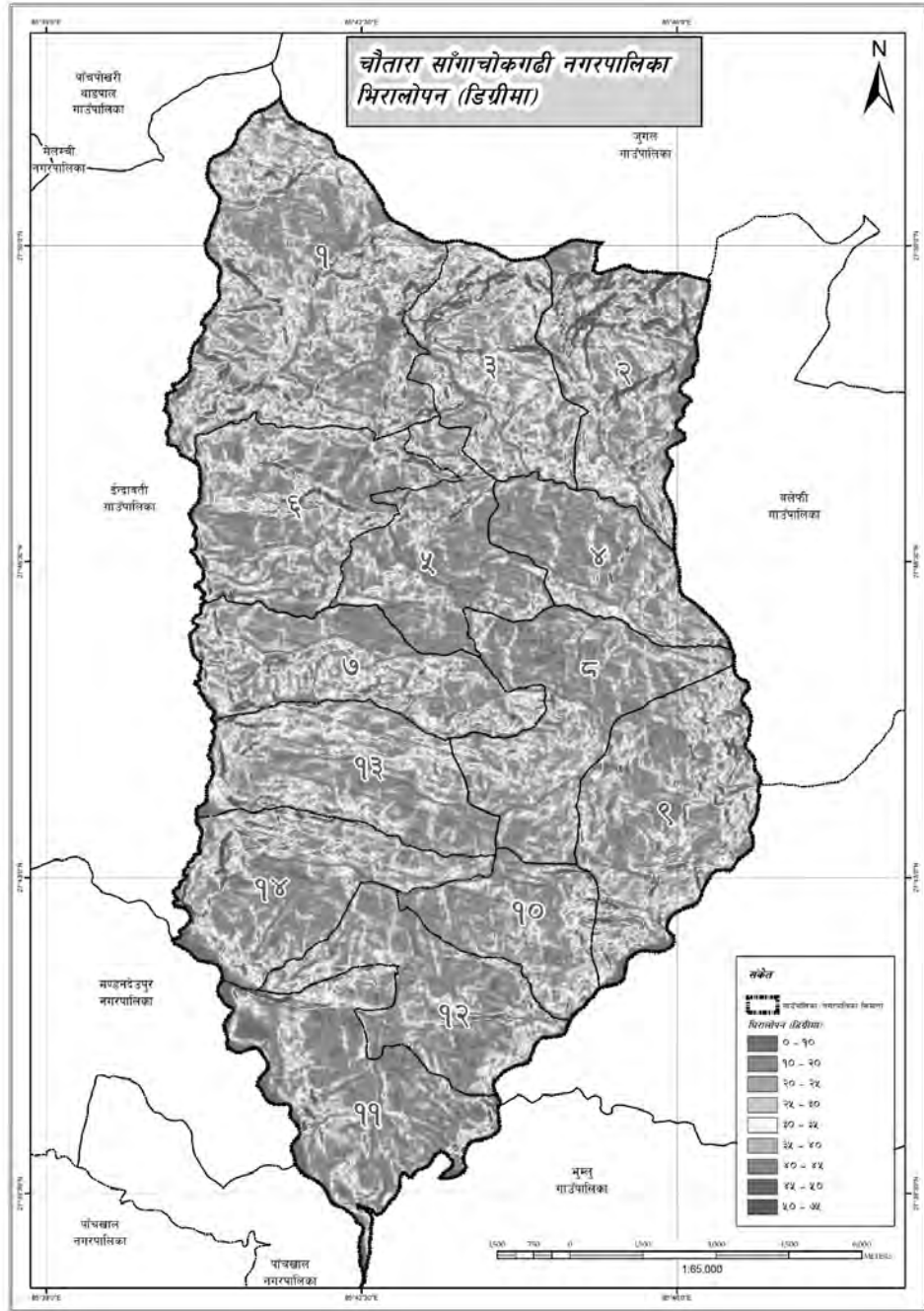
यस्तो जमिनमा माटोको गहिराई पर्याप्त हुन्छ र पानी सतहमा तथा अर्धभूमिगत अवस्थामा समेत सजिलै निकास हुन्छ। मनसुनी खेती गर्नका लागि यस्तो भूमिमा गद्दाहरू बनाउनु पर्दछ। सतहगत जलप्रवाह एवं अर्धभूमिगत पानीको निकासलाई भू-क्षय हुन नपाओस भनी नियन्त्रणका उपायहरू अपनाउनु पर्दछ। माटोका भौतिक गुणहरू तथा जमिनको भिरालोपनका कारण वर्षाको पानीबाट नयाँ खोल्सीहरू बन्ने र ती खोल्सीहरू प्रकारान्तरमा चौडा हुँदै गएर भू-क्षयको प्रवृत्ति बढ्ने हुनाले यस वर्गको जमिनको संरक्षण गर्न विशेष ध्यान दिनु पर्दछ।

यस वर्गको जमिनमा परम्परागत, मध्यम वा आधुनिक विधिबाट खेती गर्न सकिन्छ। मनसुनको समयमा हुने वर्षाका कारण चरन तथा वनस्पतिलाई पनि मनगो फाइदा पुग्दछ। यस्तो जमिनमा धान खेती गर्न सकिन्छ। सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएको छ भने मोटो दानादार भएको अवस्थामा समेत धानबाली लगाउन सकिन्छ। सिंचाइ भएमा हिउँदे एवं बसन्ते बाली पनि लगाउन सकिन्छ।

ख) Slope 5°-30° (माटोको गहिराई ५०-१०० से.मि. भएको, पानीको निकास राम्रो हुने, कान्ला बनाएर मात्र खेती गर्न सकिने)

५°-३०° स्लोप रहेको, पानीको निकास राम्रो हुने गरेको तथा माटोको पत्रको गहिराई ५० से.मि. देखि १०० से.मि. सम्म रहेको जग्गा यस वर्गमा पर्दछ। यस वर्गको जमिनमा पहिरो जाने, जमिन भासिने जस्ता भू-क्षयीकरणका प्रवृत्तिहरू सामान्यरूपमा देखा परिरहन्छन्। त्यसैले जमिनलाई सामान्यरूपमा व्यवस्थापन नगरिएमा यस्ता प्रवृत्तिमा भन् वृद्धि हुने हुन्छ। वन, वनस्पतिका लागि यो जमिन त्यति सहज हुँदैन। गाईबस्तुको आवत-जावतबाट भू-क्षयीकरणमा वृद्धि हुने हुनाले चरन विकासलाई यस प्रकारको जमिनमा प्रश्रय दिन ठीक हुँदैन। तर, पालैपालो निश्चित स्थानहरूमा गाईबस्तु थुनेर चराउने हो भने त्यसले जमिनको उत्पादकत्वमा सघाउ पनि पुऱ्याउन सक्दछ। यस प्रकारको जमिनमा विशेष गरी मनसुन खेतीका लागि भू-क्षय रोक्न गद्दाहरू बनाउन अनिवार्य हुन्छ। यसमा खेतीका परम्परागत र मध्यमस्तरीय प्रविधि नै अपनाउनुपर्ने हुन्छ। यस प्रकारको भिरालोपन भएको जमिनमा खेती गर्दा माटोको भौतिक गुणहरूसँग व्यवस्थापन सिपको सम्मिश्रणले

मुख्य भूमिका खेलेको हुन्छ। सिंचाइको प्रयोग नियमित रूपमा पहिलेदेखि नै भइरहेको खण्डमा सिंचाइ गर्दा भू-क्षयको समस्या आउदैन, तर नयाँ सिंचाइ प्रणाली शुरु गर्ने हो भने शुरुमा सावधानी अपनाउनु पर्दछ। एक्कासी बढी सिंचाइ भएको खण्डमा भू-क्षयीकरणको प्रवृत्ति तुरुन्त शुरु हुन सक्दछ।

नक्सा नं. ५: नगरपालिकाको भिरालोपन

ग) वर्ग : Slope <40°-50° माटोको गहिराई २० से.मि. भन्दा कम भएको, भू-क्षय भइरहने पुनरुत्पादनको संभावना कम भएको

ज्यादै भिरालो भएको, मध्यम भिरालोपन भए पनि माटो पत्र (तह) २० से.मि. भन्दा कम भएको वा जस्तोसुकै भिरालोपन भए पनि वर्षे पानीबाट क्षति भएको, धेरै खोल्लाहरू सिर्जना भएको जमिन यस वर्गमा पर्दछ। यस प्रकारको जमिन अति नै कमजोर, भू-क्षयीकरणको प्रवृत्ति भएको तथा पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापिकरणको सम्भावना पनि अत्यन्त कम भएको कारण अन्न एवं वनस्पति खेतीका लागि अनुपयुक्त मानिन्छ।

यस प्रकारको जमिनलाई घाँस वा बोट-विरुवा लगाएर हराभरा बनाइराख्नु पर्छ, किनभने माथि उल्लेख गरिए भैं एकातिर यस्तो जमिनमा भू-क्षयीकरणको प्रवृत्ति ति तीव्र रहेको हुन्छ भने अर्कातिर एक पटक भू-स्खलन भइसकेको क्षेत्रलाई पुनः अधिग्रहण (Reclaim) गर्न असम्भव नै हुन्छ। उच्च भू-भागमा माटोको तापक्रम कम रहने भएबाट तथा भिरालोपन भएबाट माटो सजिलैसँग बग्दछ।

२.५ नगरपालिकामा रहेका सम्भाव्यता र अवसरहरू

नगरपालिका क्षेत्रमा कृषि, लघु व्यवसाय, उद्योग, व्यापार, पोखरीहरूमा माछापालन व्यवसाय, आधुनिक कृषि व्यवसाय जस्ता आर्थिक विकासका सम्भाव्यताका क्षेत्रहरू रहेका छन्। समग्रमा यस चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको क्षेत्र हेर्दा कृषि पेशा अंगाल्ने घर परिवारको संख्या उच्च रहेको छ। नगरपालिकामा रहेको खेती योग्य जमिनमा खाद्यान्नको साथै अन्य नगदे तरकारी बाली, फलफूल, उखु, तोरी, तरकारी मसला र पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ। आधुनिक कृषि प्रविधि, मल तथा औजारको अभाव हुनाको साथै सोको अधिकतम लागत मूल्यले गर्दा सोको प्रयोगमा कमी हुन गई कृषि उत्पादनमा आवश्यकताअनुसार वृद्धि हुन सकेको छैन। जनचेतना, सीप तथा व्यवसायीकरणको अभिवृद्धि, प्रविधि हस्तान्तरणको साथै आवश्यक प्रविधि, मल, कर्जा बीउ विजनको उपलब्धतामा सरलीकरण गरेर कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि ल्याई आर्थिक स्थितिमा सुधार ल्याउन सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ।

नगरपालिकामा रहेको उर्वर भूमिको उच्चतम वैज्ञानिक सदुपयोग हुन सकिरहेको छैन भने अर्कोतर्फ माटोको उर्वराशक्ती क्रमशः क्षीण हुँदै उत्पादन र उत्पादकत्वमा ह्रास आएको देखिन्छ। जथाभावी हुने गरेको वस्ती विकासलाई व्यवस्थित गर्नाको साथै पुराना परम्परागत कूलोहरूको मर्मत सुधार गरी सिँचाइको प्रबन्धका साथै माटोको उर्वराशक्ती बढाई वातावरणीय प्रदूषण कम गर्न सकेमा भावी पुस्ताको लागि एउटा बस्न लायक जिवन्त स्थानको जोहो गर्न सकिन्छ।

नगरपालिकाको ग्रामीण क्षेत्रमा दुग्ध उत्पादन तथा पशुपञ्छी उत्पादनको प्रशस्त सम्भावना रहेको हुँदा यो व्यवसायलाई विस्तार गर्नुको साथै यातायात सेवालाई सर्वसुलभ तरिकाले ग्रामीण पहुँच विस्तार गर्न सकेको खण्डमा धेरैवटा स्थानहरूमा दुध चिस्यान केन्द्र, कोल्ड स्टोर, मासुजन्य उद्योग, आदि विकास गर्न सकिनेछ। जसबाट रोजगार श्रृजना गरी समग्र नगरपालिकाको आयमा वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावना देखिन्छ।

यस नगरपालिकामा भएका प्राकृतिक स्रोत र साधनलाई व्यवस्थित तथा वातावरणमैत्री प्रविधि अपनाएर उचित प्रयोग गर्न सकेमा सो क्षेत्रले कतिपय ग्रामीण इलाकाहरूमा स्थानीय स्तरमा आवश्यक रोजगारीको स्थिति श्रृजना गर्नाको साथै स्थानीय स्रोत परिचालनमा समेत दिगोपना ल्याउन सकिने देखिन्छ। यस नगरपालिकामा प्राकृतिक नदी तथा खोलाहरू भएको र केही अन्य ठाउँहरूमा ताल निर्माण गरी सिँचाई, लघु जलविद्युत तथा माछापालन व्यवसाय गरेमा सजिलैसँग रोजगारीका अवसरहरू बढ्ने र खासगरी भारतबाट आयात हुने माछा प्रतिस्थापन भई स्वदेशकै माछाको माग पूर्ति गर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ।

नगरपालिकामा रहेको विभिन्न ऐतिहासिक, प्राकृतिक, साँस्कृतिक एवं पुरातात्विक महत्वका स्थानहरूलाई व्यवस्थित गर्न सकेको खण्डमा निश्चित रूपले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरू बढ्न गई थप आर्थिक अवसरहरू श्रृजना गर्न सकिने देखिन्छ।

नगरपालिका तथा देशमै बेरोजगारी बढ्दै गइरहेको र सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रमा रोजगारीको प्रशस्त अवसरहरू नभएकोले बैदेशिक रोजगारीमा आकर्षण बढेको देखिन्छ। यस नगरपालिकाका इच्छुक युवाहरूलाई सिपमुलक तालिम प्रदान गरी नगरपालिकामा रोजगारी श्रृजना भएमा नगरपालिकाको आर्थिक विकासमा यस क्षेत्रले ठूलो योगदान पुऱ्याउने प्रशस्त सम्भावना देखिन्छ। यसका अतिरिक्त चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको विकासका लागि विभिन्न सम्भावनायुक्त उपायहरूलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ।

- नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पानीका स्रोतहरूबाट आधुनिक कूलो तथा नहर मार्फत् पानी सिँचाई गरी व्यवसायीक रूपमा खेती गर्न सके कृषि उत्पादनमा उल्लेखनीय वृद्धि हुन सक्छ।
- स्थानीय कच्ची सडकको स्तर वृद्धि गरी कालोपत्रे गर्न सके स्थानीय वासिन्दाले भरपुर सुविधा लिनका साथै व्यापार, पर्यटन, उद्योग लगायतका आर्थिक गतिविधिहरू बढ्ने र समग्र नगरपालिकाको समृद्धता तथा सुन्दरतामा वृद्धि हुन सक्छ।
- तरकारी, पशुपालन तथा अन्य कृषि उत्पादनको बजारको लागि राजधानी उपत्यका निकट नभएकोले कृषीको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न व्यवसायिक कृषि प्रणालीलाई नै जोड दिनु सहज तथा उचित देखिन्छ।
- यस नगरपालिकामा थप औद्योगिक क्षेत्र विस्तार गर्न सके स्थानीय स्रोत साधनको महत्त्व प्रयोग तथा स्थानीय स्तरमा रोजगारी वृद्धि गर्नसक्ने प्रशस्त सम्भावना देखिन्छ।
- यस क्षेत्रमा विभिन्न ऐतिहासिक, पूरातान्वीक, धार्मिक, सामाजीक, साँस्कृतिक, नदी नाला, स्थानहरू रहेकाले पर्यटन विकास गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावना रहेको छ।
- सरकारी, गैरसरकारी सामुदायीक संस्था तथा निजी संघसंस्थाहरू यस क्षेत्रमा क्रियाशिल रहेकाले नगरपालिकाको विकासमा साभेदार हुन सक्ने देखिन्छ।
- नगरपालिका क्षेत्रमा उपभोक्ताहरूको वृद्धि भैरहेको सन्दर्भमा उद्योग, व्यापार र वाणिज्यको विकास हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ।

२.६ नगरपालिकाको समस्या, चुनौती, अवसर र सम्भावनाहरू

यस चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको सामाजिक तथा भौतिक विकासका लागि विद्यमान समस्या चुनौती र सम्भावनाहरू निम्न बुँदामा संक्षेपिकरण गर्न सकिन्छ ।

क) अवसर र सम्भावनाहरू

- उर्वर कृषि जमिन, पोखरी र जैविक विविधता जस्ता प्राकृतिक सम्पदाको यथेष्ट उपलब्धता देखिन्छ ।
- विषम भौगोलिक बनावट हुनु ।
- शिक्षित मानवीय श्रोतमा वृद्धि हुँदै गएको देखिन्छ ।
- युवा जनसमुदायको बाहुल्यता देखिन्छ ।
- राष्ट्रिय राजमार्ग प्रणालीसंग आवद्ध भएको छ ।
- शिक्षा केन्द्रहरूको संचालनमा व्यवस्था
- पर्यटन क्षेत्रको विकास

ख) चुनौती र समस्याहरू

- नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र आवश्यक रोजगारमुलक उद्योगधन्दा, कलकारखाना पर्याप्तता नहुनु ।
- सार्वजनिक निर्माण र विकासमा सम्बन्धित निकायहरूको समन्वयको अभाव ।
- वातावरण संरक्षण र फोहोर व्यवस्थापनको ठोस योजना नहुनु ।
- नगरपालिका क्षेत्रमा खानेपानी उचित व्यवस्थापन हुन नसक्नु ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्रका धेरै सडकहरू कच्ची तथा कम गुणस्तरको रहनु ।
- कृषियोग्य भूमी भएतापनि व्यवसायिक खेतीको विकास हुन नसक्नु ।
- आयश्रोतको कमिले नगरपालिकाको स्तरीय विकास प्रकृत्यामा समस्या उत्पन्न हुनु ।
- योजनाबद्ध बस्ती विकासको अभाव ।
- आकासे पानीमा निर्भर सिचाई ।
- परम्परागत कृषि प्रणाली ।
- सार्वजनिक निर्माण र विकासमा सम्बन्धित निकायहरूको समन्वयको अभाव ।
- योजनाबद्ध बस्ती विकासको अभाव ।
- धार्मिक, ऐतिहासिक, साँस्कृतिक तथा सामाजिक धरोहरलाई परिस्कृत बनाउदै लैजानु ।
- वातावरण संरक्षणको ठोस कार्यक्रमको अभाव ।
- विविधता युक्त समाजको सापेक्षिक व्यवस्थापन ।

२.७ नदी तथा खोलाको विवरण

नगरपालिकाका विभिन्न भौगोलिक क्षेत्र तथा वडाहरूमा फैलिएर रहेका नदी, खोलानाला तथा पोखरीहरूले विभिन्न किसिमका जलचरहरू र पंछीहरूलाई सुरक्षित बासस्थानको रूपमा आश्रय दिइरहेको पाइन्छ । साथै यस्ता जलाधार क्षेत्रबाट पशुहरूले पानी पिउने र किसानहरूले

२.८ धार्मिक, प्राकृतिक तथा पर्यटकीय महत्वका स्थलहरू

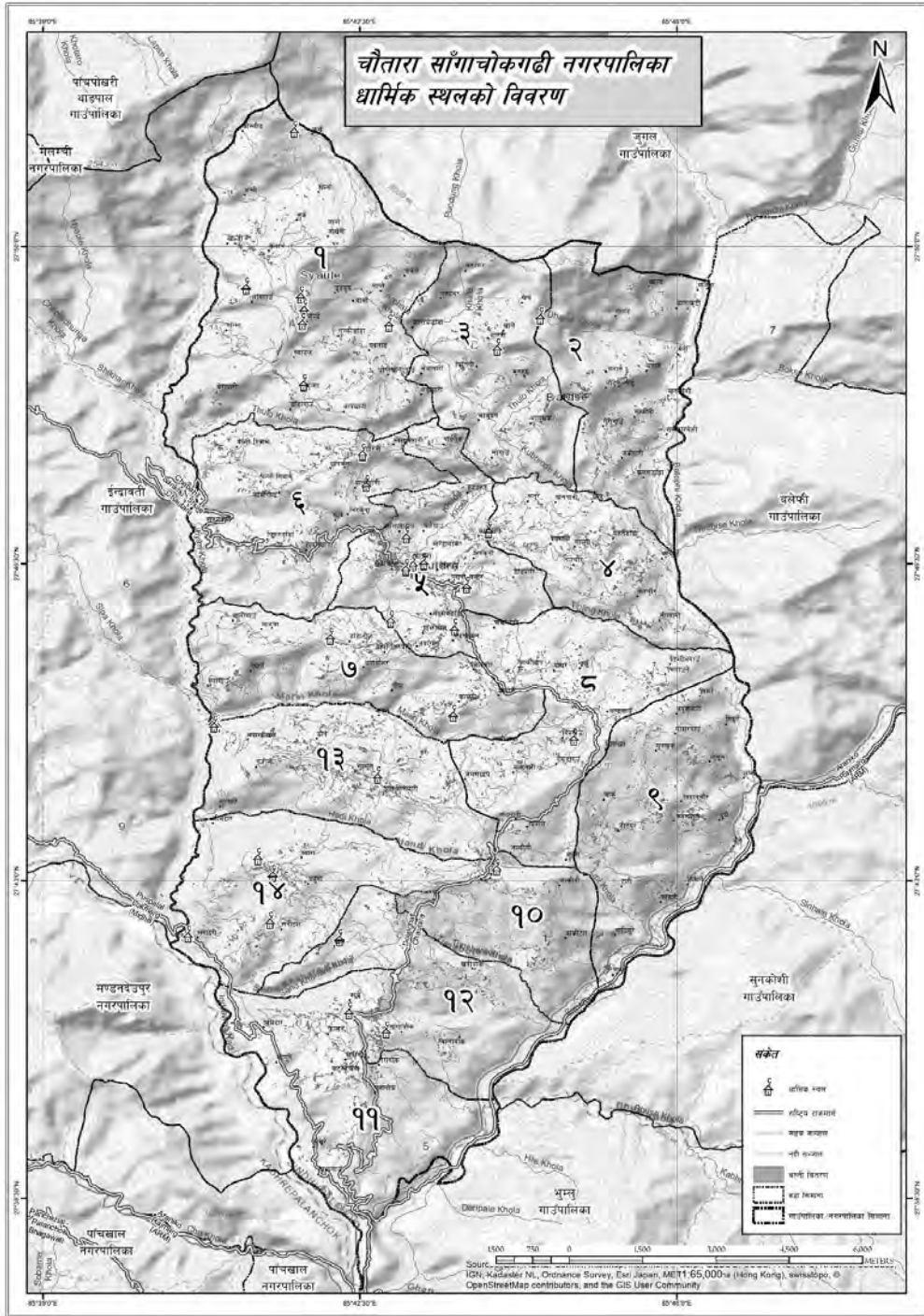
एउटा विशिष्ट भौगोलिक संरचनाले श्रृजना गरेको हावापानी, जनजीवन, वन वनस्पति र वन्यजन्तु तथा साँस्कृतिक विविधताको कारण नेपाल विश्वमा नै एउटा पर्यटकीय गन्तव्य स्थलको रूपमा परिचित छ। पर्यटन हाम्रो लागि प्रकृतिले प्रदान गरेको बरदान हो। अत्यन्त रमणीय विश्वकै उच्च हिमश्रृंखलाहरू, अनवरत बग्ने कञ्चन हिम नदीहरू, झर्ना, तालतलैया, प्राकृतिक गुफा, विविधतायुक्त वन जंगल यहाँको प्राकृतिक निधिहरू हुने यहाँको संस्कृति, जाति तथा रहनसहनसमेत पर्यटनका आकर्षक पक्षहरू हुन्। यी सम्पूर्ण पर्यटकीय सम्पतिको पूर्ण सदुपयोग गरेमा देशको आर्थिक सम्बृद्धिमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याई देशको अर्थतन्त्रलाई सबल बनाउन सकिने निश्चित छ। तसर्थ पर्यटन नीति २०६५ ले मुलभूतरूपमा पर्यटन मार्फत स्वरोजगार श्रृजना, गरिबी निवारण, मूर्त तथा अमूर्त सम्पदाको खोज अनुसन्धान, हवाई तथा स्थलमार्गको थप विकास र विस्तार गर्ने र पर्यटन पूर्वाधारलाई दिगो विकासको अवधारणा अनुरूप अगाडि बढाउने उद्देश्य लिएको छ।

२.९ मुख्य चाडपर्वहरू

यस नगरपालिकामा विभिन्न जाती, धर्म सम्प्रदाय र भेषभुषाका मानिसहरू बसोबास गर्दछन्। यहाँ अधिकांश हिन्दू धर्म मान्ने मानिसहरू रहेका छन् भने त्यस्तै क्रिस्चियन र इस्लाम धर्म मान्ने मानिसहरू पनि छन्। सबै जातजाति र सम्प्रदायका आ-आफ्नै खाले धर्म संस्कृति र चालचलनहरू छन्। जसमा बडादशैं, तिहार, रामनवमी, महाशिवरात्री, हरितालिका, श्रीपञ्चमी, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, विवाह पञ्चमी, छठ, होली, चैते दशैं, साउने-माघे सक्रान्ती, मातातीर्थ औंसी, अक्षय तृतीया, हरिशयनी-हरिबोधनी एकादशी, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन (जनैपूर्णमा), कुशे औंसी, बालाचतुर्दशी, कोजाग्रत पूर्णिमा, श्री स्वस्थानी पूर्णिमा, नयाँ वर्ष, सोढश्राद्ध, छोनाम (न्वागी), कूल-थानी पूजा, संकट पूजा, बुद्धजयन्ती, विभिन्न ल्होसार पर्वहरू, क्रिशमस डे, अंग्रेजी नयाँ वर्ष, प्रणय दिवस आदि चाडपर्वहरू रहेका छन्।

२.१० संस्कृति, कला, भाषा र साहित्य

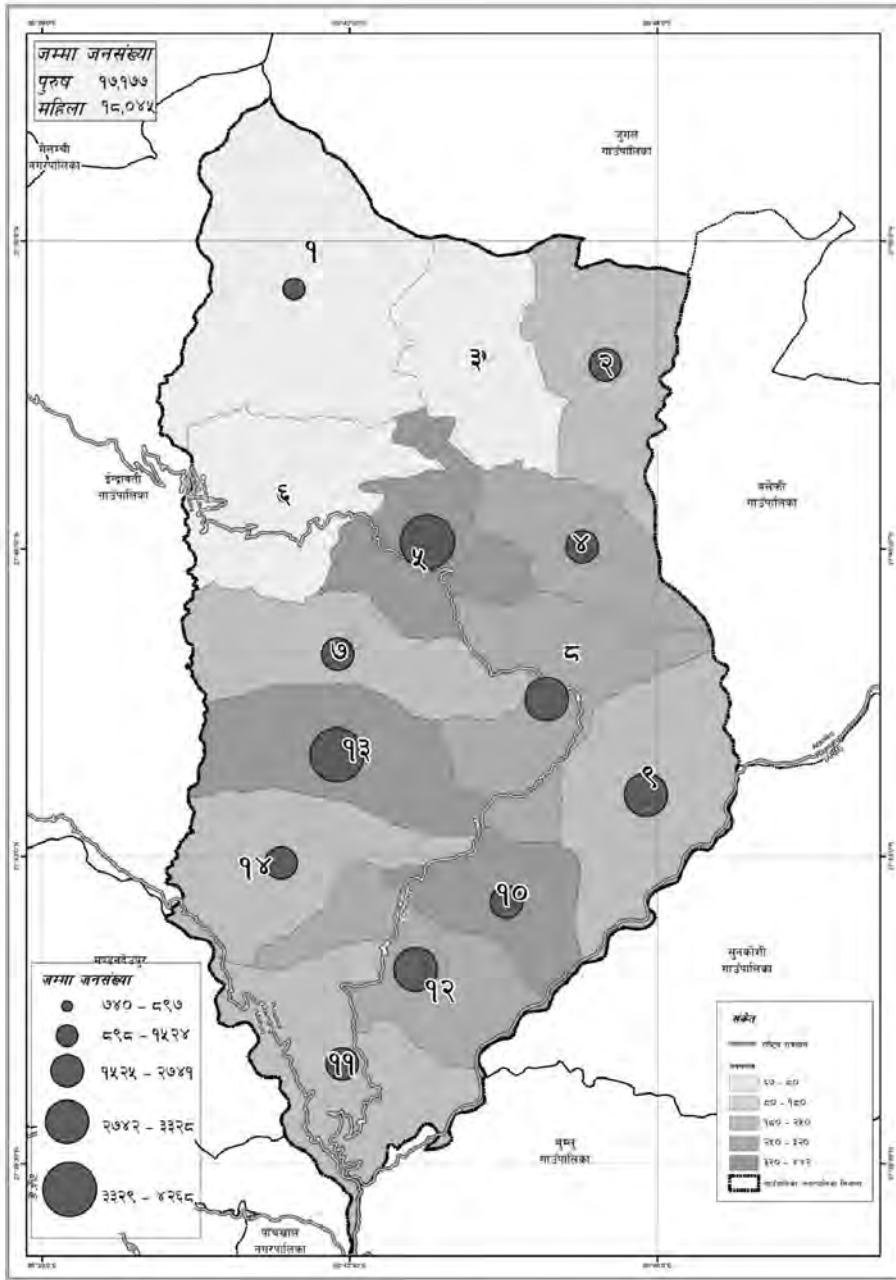
नेपाल एक बहुजातिय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसाँस्कृतिक, विशेषतायुक्त राष्ट्र हो। (धारा ४) यसैगरी चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका संस्कृति, कला, भाषाका दृष्टिकोणले धनी नगरपालिकाका रूपमा रहेको छ। नगरपालिकामा विभिन्न किसिमका जातजाति, धर्म र भाषाभाषी बोल्ने परिवारहरूको बसोबास रहेको छ। आ-आफ्नो जाति तथा धार्मिक आस्था अनुरूप विभिन्न संस्कृति अवलम्बन गरेको देखिन्छ।

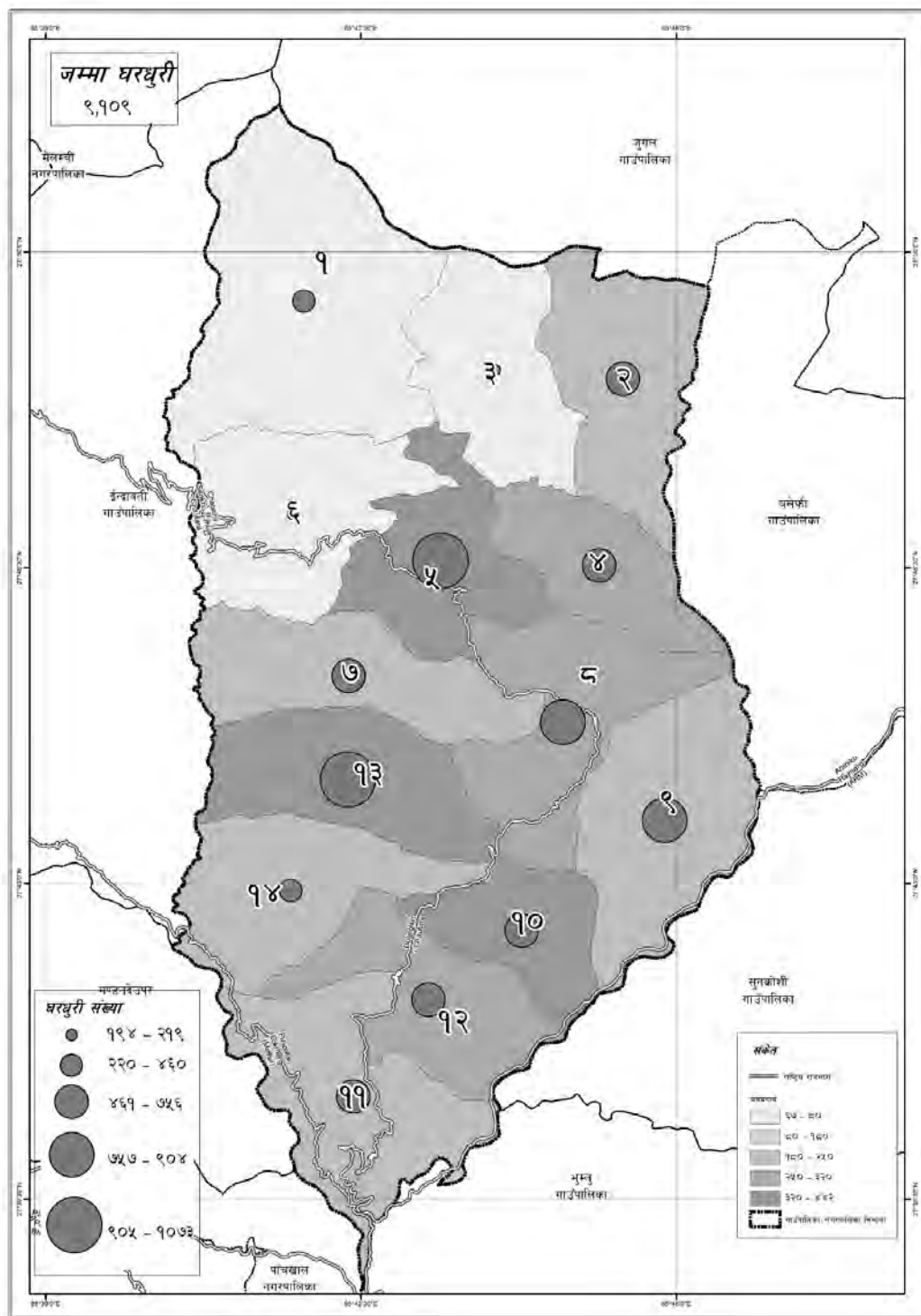
नक्सा नं. ७: नगरपालिकामारहेका धार्मिक क्षेत्रहरू

खण्ड - ३ : जनसांख्यिक विवरण

३.१ वडागत घरपरिवार संख्या तथा लिंगको आधारमा जनसंख्याको विवरण

नक्सा नं. ८: वडाअनुसार जनसंख्याको नक्सा

नक्सा नं. ९: वडाअनुसार घरधुरीको नक्सा

२०७५ सालमा चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा सम्पन्न गरिएको घरपरिवार तथ्याङ्क संकलनबाट प्राप्त तथ्याङ्कअनुसार कूल १६५.२५ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको यस नगर पालिकाको १४ वडाहरूमा रहेका १४,३६५ घरपरिवारमा अक्सर बसोबास गर्नेकूल ५१,३४७ जनसंख्या रहेको छ । तथ्याङ्कलाई हेर्दा लैङ्गिक अनुपात प्रति १०० जना महिलाहरूमा पुरुषको जनसंख्या भने कम अर्थात् ८४ जना देखिन्छ । अर्कोतर्फ प्रतिवर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा ३१० जनाको दरमा जनघनत्व रहेको देखिन्छ । अर्थात् नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफलले कूल जनसंख्यालाई भाग गर्दा प्रतिवर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा ३१० जनसंख्या पर्न आउँछ । क्षेत्रफलको हिसाबले वडा नं. १ सबै भन्दा बढी क्षेत्रफल भएको वडा हो भने जनसंख्याको हिसाबले वडा नं. ५ सबैभन्दा बढी जनसंख्या भएको वडा हो । जनसंख्या र जनघनत्वको हिसाबले वडा नं. ५ सबैभन्दा ठूलो वडा हो भने वडा नं. १४ मा सबैभन्दा कम घरपरिवार र कम जनघनत्व देखिन्छ । यस तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्दा दुई पक्षहरू स्पष्ट देख्न सकिन्छ । पहिलो जनघनत्व दोस्रो लैङ्गिक अनुपात । जनघनत्वको हिसाबले वडा नं. ५ सबैभन्दा बढी जनघनत्व भएको वडा हुनुका पछाडि अन्य वडाहरूको तुलनामा वडा नं. ५ मा रहेका विभिन्न मानवीय सुविधाहरू शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार, आवास, सुरक्षा, व्यापार आदिको सघनता हो । तसर्थ योजना निर्माणमा जनघनत्व र त्यसलाई प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने तत्वहरूको अध्ययन गर्नु अर्थात् जनसंख्या वितरणलाई क्षेत्रगत हिसाबले सन्तुलनमा राख्न मानवीय सुविधाहरूमा केन्द्रित हुनुपर्दछ । अर्कोतर्फ पुरुषको तुलनामा महिलाको जनसंख्या बढी हुनुसमेत जनसांख्यिक विश्लेषणको महत्वपूर्ण पाटो हो ।

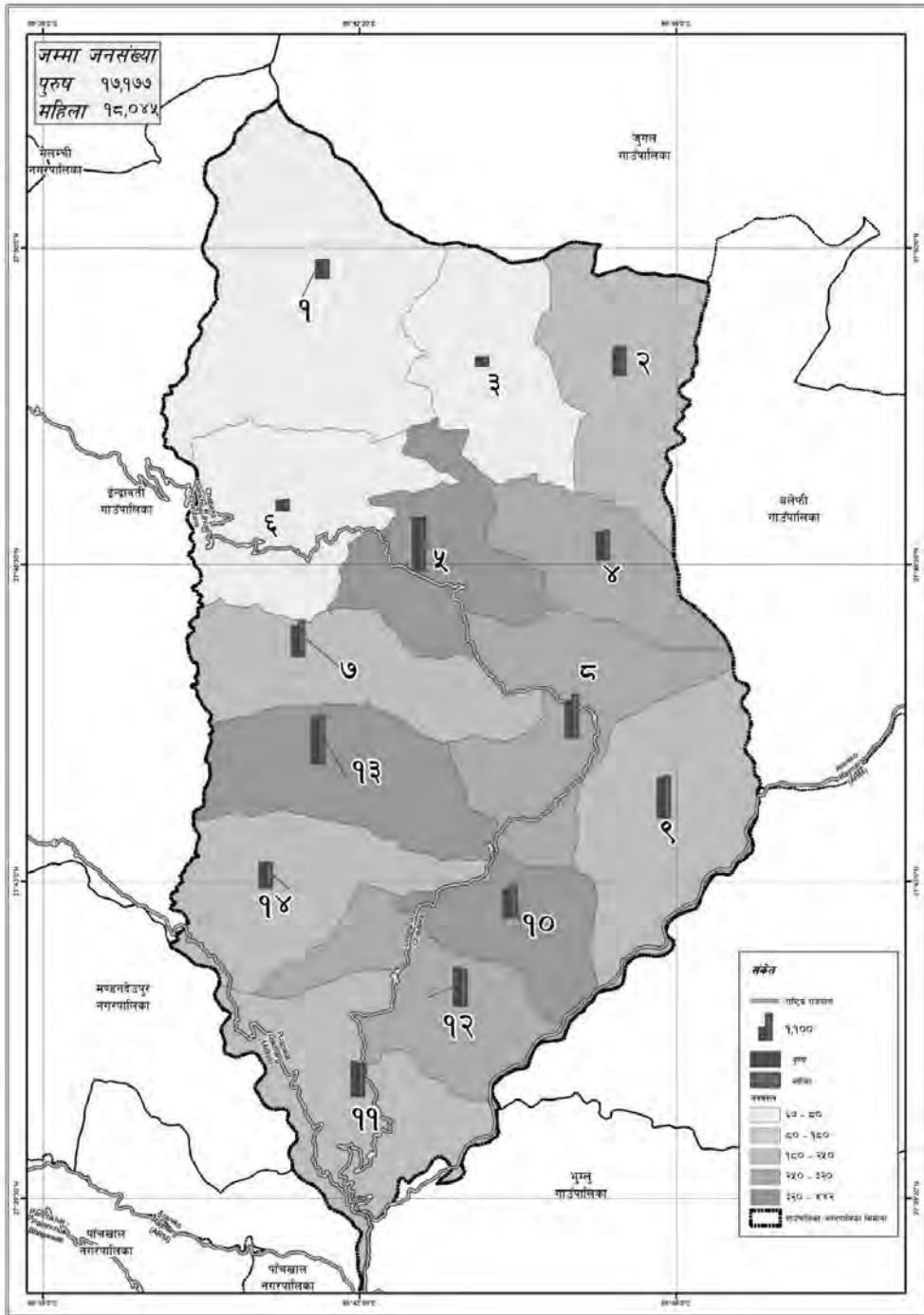
सामान्यतया नेपाली सामाजिक संरचना र परम्परालाई हेर्दा पितृसत्तात्मक स्वरूपको समाजमा छोराको चाहना पुरा गर्ने मनोविज्ञानका कारण छोरीहरूको संख्या अप्रत्यक्ष ढङ्गले बढेको देखिन्छ । अर्कोतर्फ छोरीहरूको संख्या बढ्दा छोरीहरूको अर्थात् महिलाहरूको विशिष्ट आवश्यकताहरू जस्तै : प्रजनन स्वास्थ्य, महिला शिक्षा, महिला अधिकार जस्ता विषयहरूलाई सम्बोधन गर्ने योजनाहरू राज्यद्वारा निर्माण हुनु आवश्यक देखिन्छ । साथै लैङ्गिक अनुपातमा रहेको अन्तर वृद्धि हुँदै जाँदा त्यसले सामाजिक स्वरूपमा नै लैङ्गिक रूपमा परिवर्तित गरिदिन्छ । त्यसैले यसलाई व्यवस्थित गर्न समग्र समाजको ध्यान जानु आवश्यक छ । थप वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २: वडाअनुसार घरधुरी, जनसंख्या, लैंगिक अनुपात, क्षेत्रफल तथा जनघनत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	घरपरिवार	अक्सर बसोबास गर्ने जनसंख्या			क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	जनघनत्व (प्रति वर्ग क.मि.)	औषत घरधुरी	लैङ्गिक अनुपात
		पुरुष	महिला	जम्मा				
१	१२७०	१८८२	२१०२	३९८४	२२.९१	१७३.९०	३.१४	८९.५३
२	७७४	१३३१	१५८०	२९११	११.६१	२५०.७३	३.७६	८४.२४
३	६६१	११९७	१३२५	२५२२	१०.५२	२३९.७३	३.८२	९०.३४
४	१०५३	१६७५	१८०८	३४८३	७.९३	४३९.२२	३.३१	९२.६४
५	१५४१	३२०८	३३८२	६५९०	९.६५	६८२.९०	४.२८	९४.८६
६	११४५	१६२८	२०३३	३६६१	१२.३८	२९५.७२	३.२०	८०.०८
७	११९९	१६३३	२०२५	३६५८	११.०५	३३१.०४	३.०५	८०.६४
८	९५६	१६३७	१९८८	३६२५	१२.४४	२९१.४०	३.७९	८२.३४
९	११२०	१६८९	२१८०	३८६९	१३.८३	२७९.७५	३.४५	७७.४८
१०	९११	१५३७	१८०८	३३४५	६.९५	४८१.२९	३.६७	८५.०१
११	१०१६	१५८९	२०९५	३६८४	१३.५६	२७१.६८	३.६३	७५.८५
१२	७७८	१५३५	१७७९	३३१४	१०.०३	३३०.४१	४.२६	८६.२८
१३	१२८२	१७९३	२३३२	४१२५	११.१६	३६९.६२	३.२२	७६.८९
१४	६५९	११५६	१४२०	२५७६	११.१६	२३०.८२	३.९१	८१.४१
जम्मा	१४३६५	२३४९०	२७८५७	५१३४७	१६५.१८	३१०.८५	३.५७	८४.३२

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

३.२ लिङ्गको आधारमा उत्तरदाताको विवरण

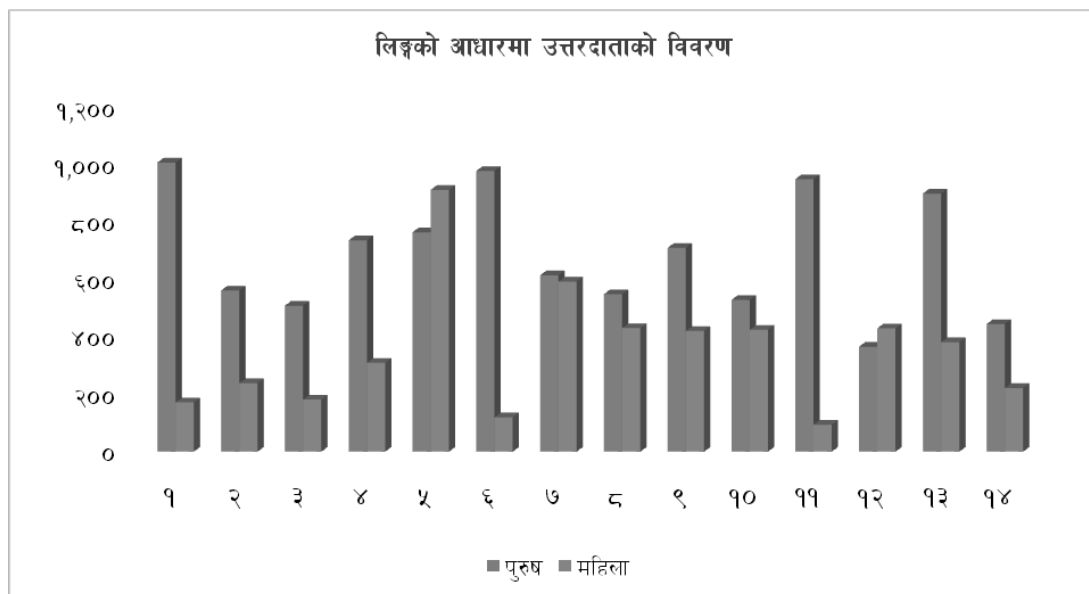

तालिका नं. ३: लिङ्गको आधारमा उत्तरदाताको विवरण

वडा नं.	पुरुष		महिला		जम्मा
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	
१	१,००८	८५.४	१७२	१४.६	१,१८०
२	५६२	७०.२	२३९	२९.८	८०१
३	५०९	७३.७	१८२	२६.३	६९१
४	७३७	७०.४	३१०	२९.६	१,०४७
५	७६५	४५.६	९१३	५४.४	१,६७८
६	९७९	८९.०	१२०	११.०	१,०९९
७	६१५	५०.९	५९३	४९.१	१,२०८
८	५४९	५६.०	४३१	४४.०	९८०
९	७११	६२.८	४२१	३७.२	१,१३२
१०	५२९	५५.५	४२५	४४.५	९५४
११	९५०	९१.०	९४	९.०	१,०४४
१२	३६६	४६.०	४३०	५४.०	७९६
१३	९००	७०.२	३८२	२९.८	१,२८२
१४	४४५	६६.७	२२२	३३.३	६६७
जम्मा	९,६२५	६६.१	४,९३४	३३.९	१४,५५९

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

यस चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा २०७५ सालमा गरिएको घरपरिवार तथ्याङ्क संकलन अनुसार कूल १४,५५९ घरपरिवारहरू रहेका छन् । कूल घरपरिवारहरू मध्ये घरपरिवार तथ्याङ्क संकलनमा उत्तरदाताको रूपमा सहभागीहरूको तथ्याङ्क हेर्दा ९,६२५ जना पुरुष र ४,९३४ जना महिला सहभागीहरूले उत्तरदाताको रूपमा सहभागिता जनाएको देखिन्छ । विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख छ ।

३.३ लिङ्गानुसार वडागत जनसंख्या विवरण

तालिका नं. ४: लिङ्गानुसार वडागत जनसंख्या विवरण

वडा	घरपरिवार	पुरुष		महिला		जम्मा जनसंख्या
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	
१	१२७०	१८८२	४७.२४	२१०२	५२.७६	३९८४
२	७७४	१३३१	४५.७२	१५८०	५४.२८	२९११
३	६६१	११९७	४७.४६	१३२५	५२.५४	२५२२
४	१०५३	१६७५	४८.०९	१८०८	५१.९१	३४८३
५	१५४१	३२०८	४८.६८	३३८२	५१.३२	६५९०
६	११४५	१६२८	४४.४७	२०३३	५५.५३	३६६१
७	११९९	१६३३	४४.६४	२०२५	५५.३६	३६५८
८	९५६	१६३७	४५.१६	१९८८	५४.८४	३६२५
९	११२०	१६८९	४३.६५	२१८०	५६.३५	३८६९
१०	९११	१५३७	४५.९५	१८०८	५४.०५	३३४५
११	१०१६	१५८९	४३.१३	२०९५	५६.८७	३६८४
१२	७७८	१५३५	४६.३२	१७७९	५३.६८	३३१४
१३	१२८२	१७९३	४३.४७	२३३२	५६.५३	४१२५
१४	६५९	११५६	४४.८८	१४२०	५५.१२	२५७६
जम्मा	१४३६५	२३४९०	४५.७५	२७८५७	५४.२५	५१३४७

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेका कूल १४३६५ परिवारहरूमा कूल २३४९० पुरुष र २७८५७ महिलाहरू गरी ५१३४७ जनसंख्या रहेको छ । वडागत विवरणानुसार सबैभन्दा धेरै घरपरिवारहरू भएको वडा नं. ५ जहाँ १५४१ घरपरिवारहरू र सबैभन्दा कम घरपरिवारहरू भएको वडा भने वडा नं. १४ जहाँ ६५९ घरपरिवारहरू रहेका छन् । वडागत जनसंख्याको महिला/पुरुषको अनुपात विवरणसमेत सामान्यतया समान किसिमको देखिन्छ । प्रत्येक वडामा महिलाको जनसंख्या पुरुषको भन्दा बढी देखिन्छ । लैङ्गिक अनुपातलाई हेर्दा प्रति १०० जना महिनामा ८४ पुरुषको संख्या देखिन्छ । अर्थात

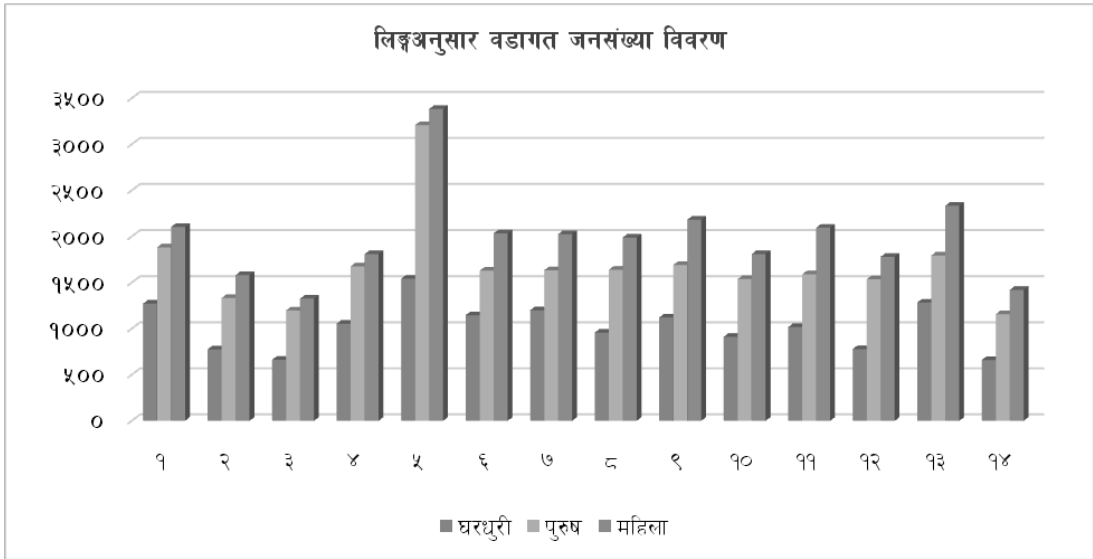
$$\text{लैङ्गिक अनुपात} = \frac{\text{पुरुषको संख्या}}{\text{महिलाको संख्या}} \times १००$$

$$= \frac{२३४९०}{२७८५७} \times १००$$

$$= ८४.३२ \text{ जना पुरुष}$$

लैङ्गिक अनुपात ८४.३२:१००

यसको अर्थ प्रति १०० जना महिलाको जनसंख्यासँग पुरुषको जनसंख्याको आँकडा मिलाउँदा जम्मा ८४.३२ जना मात्र पुरुषहरू पर्दछन् । महिलाको जनसंख्याको तुलनामा पुरुषको जनसंख्या कम देखिन्छ । वडागत विस्तृत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

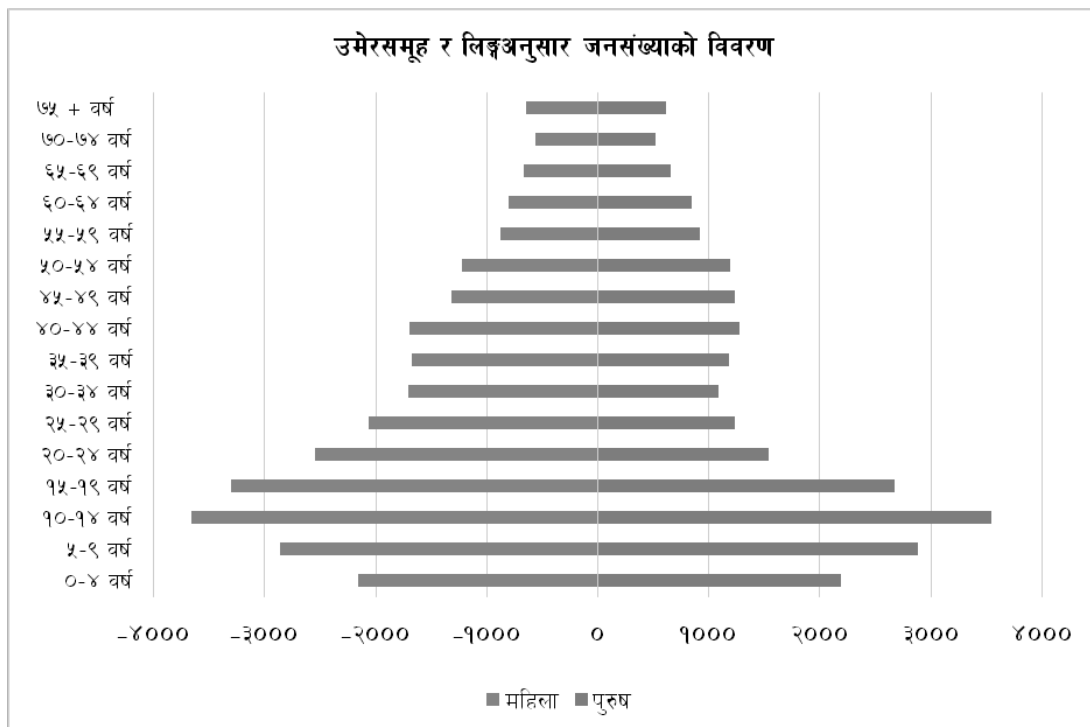
३.४ उमेरसमूह अनुसार जनसंख्याको विवरण

तालिका नं. ५: उमेर र लिङ्गानुसार जनसंख्याको विवरण

उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत	लैङ्गिक अनुपात
०-४	२१८२	२१६६	४३४८	८.४७	१.०१
५-९	२८७७	२८६५	५७४२	११.१८	१.००
१०-१४	३५३६	३६५९	७१९५	१४.०१	०.९७
१५-१९	२६६५	३३१२	५९७७	११.६४	०.८०
२०-२४	१५२८	२५५५	४०८३	७.९५	०.६०
२५-२९	१२२९	२०६३	३२९२	६.४१	०.६०
३०-३४	१०८१	१७१५	२७९६	५.४५	०.६३
३५-३९	११७९	१६८१	२८६०	५.५७	०.७०
४०-४४	१२६६	१७०६	२९७२	५.७९	०.७४
४५-४९	१२२४	१३२१	२५४५	४.९६	०.९३
५०-५४	११८६	१२३०	२४१६	४.७१	०.९६
५५-५९	९१२	८८३	१७९५	३.५०	१.०३
६०-६४	८४०	८११	१६५१	३.२२	१.०४
६५-६९	६५६	६७५	१३३१	२.५९	०.९७
७०-७४	५१६	५६६	१०८२	२.११	०.९१
७५वर्ष भन्दा माथि	६१३	६४९	१२६२	२.४६	०.९४
जम्मा	२३४९०	२७८५७	५१३४७	१००	०.८४

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

यस नगरपालिकामा २०७५ मा, ०-१४ वर्ष उमेर समूहको संख्या १७२२५ (३३.६६ प्रतिशत) रहेको छ, १५-४४ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या २१९८० (४२.८१ प्रतिशत) छ, काम गर्ने उमेरसमूह १५ देखि ५९ वर्षसम्मको जनसंख्या २८७३६ (५५.९६ प्रतिशत) रहेको छ। ६० वर्ष भन्दामाथि उमेर समूहको संख्या ५३२६ (१०.३७प्रतिशत) रहेको छ। तथ्याङ्कले नगरपालिकामा मानव स्रोतको प्रशस्तमात्रामा सम्भावना रहेको तथ्यलाई देखाउँछ। साथै बालबालिकाको संख्या पनि उच्च हुनुले आउँदा दिनहरूमा पनि यस नगरपालिकामा मानव स्रोतको कमी नहुने देखाउँछ। जसको विस्तृत विवरण माथिको तालिकामा देखाइएको छ।

३.५ जातजातिको आधारमा जनसंख्याको विवरण

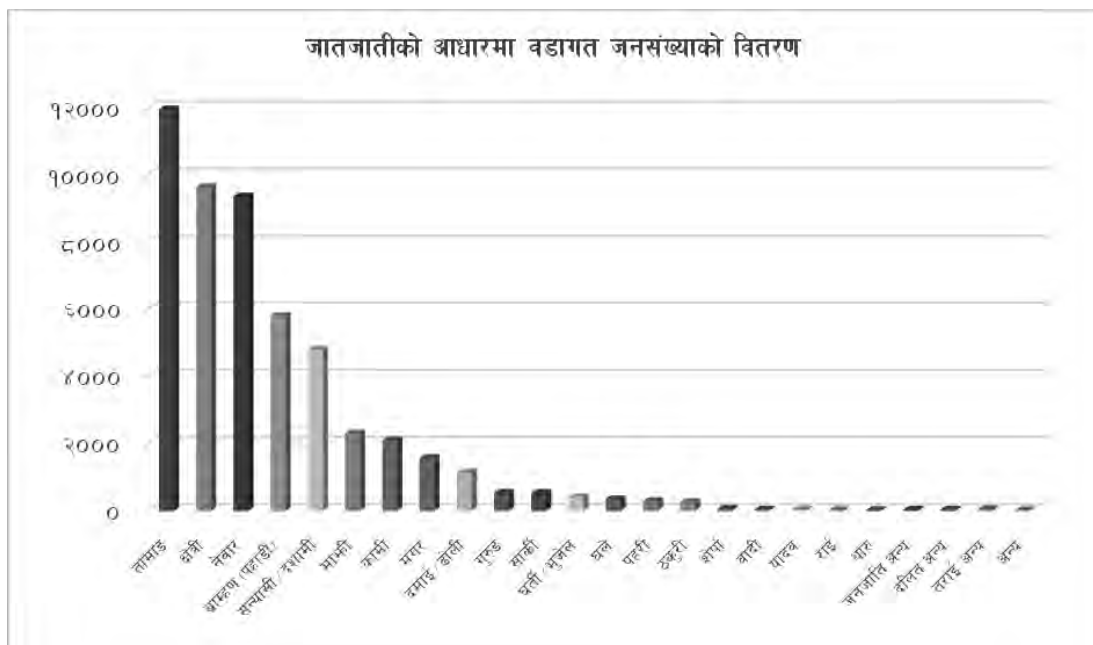
तालिका नं. ६: जातजातिको आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	क्र.सं.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत
१	तामाङ	११९५७	२३.२९	१३	घले	३४९	०.६८
२	क्षेत्री	९६३५	१८.७६	१४	पहरी	२८६	०.५६
३	नेवार	९३५८	१८.२३	१५	ठकुरी	२६२	०.५१
४	ब्राम्हण (पहाडी)	५८०३	११.३०	१६	शेर्पा	५४	०.११
५	सन्ध्यासी / दशामी	४७९६	९.३४	१७	वादी	३९	०.०८
६	माझी	२३०६	४.४९	१८	यादव	३०	०.०६

७	कामी	२०९९	४.०९	१९	राई	२६	०.०५
८	मगर	१५६९	३.०६	२०	थारु	२३	०.०४
९	दमाई/ढोली	११३८	२.२२	२१	जनजाति अन्य	३५	०.०७
१०	गुरुङ	५३९	१.०५	२२	दलित अन्य	४०	०.०८
११	सार्की	५३१	१.०३	२३	तराई अन्य	४८	०.०९
१२	घर्ती/भुजेल	४०५	०.७९	२४	अन्य	१९	०.०४
						५१३४७	१००.००

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा जातजातिका आधारमा जनसंख्याको विवरणलाई हेर्दा सबैभन्दा धेरै ११९५७ अर्थात २३.२९ प्रतिशततामाड, दोस्रोमा ९६३५ अर्थात १८.७६ प्रतिशत क्षेत्री, तेस्रोमा नेवार १८.२३ प्रतिशत, चौथो र पाँचौमा क्रमशः पहाडी ब्राह्मण ११.३० प्रतिशत र सन्यासी/दशनामी ९.३४ प्रतिशत रहेका छन्। त्यसैगरी माभी, कामी, मगर, दमाई/ढोली र अन्य जातजातिहरूको पनि बसोबास रहेको छ। यसरी जातिय हिसाबले विविधतायुक्त समाजमा स्थानीयहरू सामाजिक सहिष्णुताका साथ वसेको पाइन्छ। तामाड, नेवार मगर जस्ता जनजातिहरूको तथा खस ब्राह्मण्ड क्षेत्री थातथलोको रूपमा समेत रहेको यो नगरपालिकामा तामाड, नेवार मगर जस्ता जनजातिहरूको लगायत अन्य जातजातिको मौलिक संस्कृति, परम्परा, भाषा र रहनसहनलाई संरक्षण गरी उनीहरूको पहिचान कायम राख्ने कार्यक्रमहरूको निर्माण गर्नु आवश्यक छ। विस्तृत विवरण वडागत रूपमा तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

३.६ नगरपालिकामा बोलिने भाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण

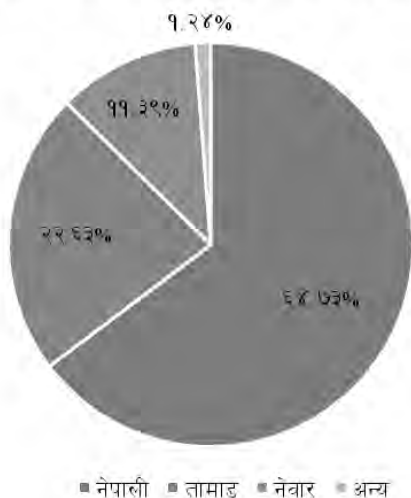
तालिका नं. ७: नगरपालिकामा बोलिने भाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	संख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	३३२३८	६४.७३
२	तामाङ	११६२१	२२.६३
३	नेवार	५८५०	११.३९
४	अन्य	६३८	१.२४
	जम्मा	५१३४७	१००

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेका कूल ५१३४७ जनसंख्यामध्ये सबैभन्दा बढी ३३२३८ अर्थात ६४.७४ प्रतिशतले नेपाली भाषा, ११६२१ अर्थात २२.६३ प्रतिशतले तामाङ भाषा, ५८५० अर्थात ११.३९ प्रतिशतले नेवार भाषा र बाँकी अन्य नगण्य संख्यामा अन्य भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो । यस नगरपालिकामा तामाङ र नेवार जातिको उल्लेख्य जनसंख्या भएकोले उनीहरूको कला, संस्कृति तथा भाषालाई जर्गेना गर्ने खालका विशेष कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । संविधानको धारा ३२ मा भाषा तथा संस्कृतिको हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको र धारा ३१ को शिक्षासम्बन्धी हकको उपधारा ५ बमोजिम “नेपालमा बसोबास गर्ने प्रत्येक नेपाली समुदायलाई कानूनबमोजिम आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा पाउने र त्यसका लागि विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था खोल्ने र संचालन गर्ने हक हुनेछ ।” भनि स्पष्ट किटान गरेको छ । तसर्थ तामाङ वा अन्य अर्थात आफ्नो मातृभाषामा पढ्न चाहने विद्यार्थीहरूलाई नगरपालिकाले विशेष व्यवस्था गर्न सक्ने प्रावधान रहेको छ । वडाअनुसार विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

नगरपालिकामा बोलिने भाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण

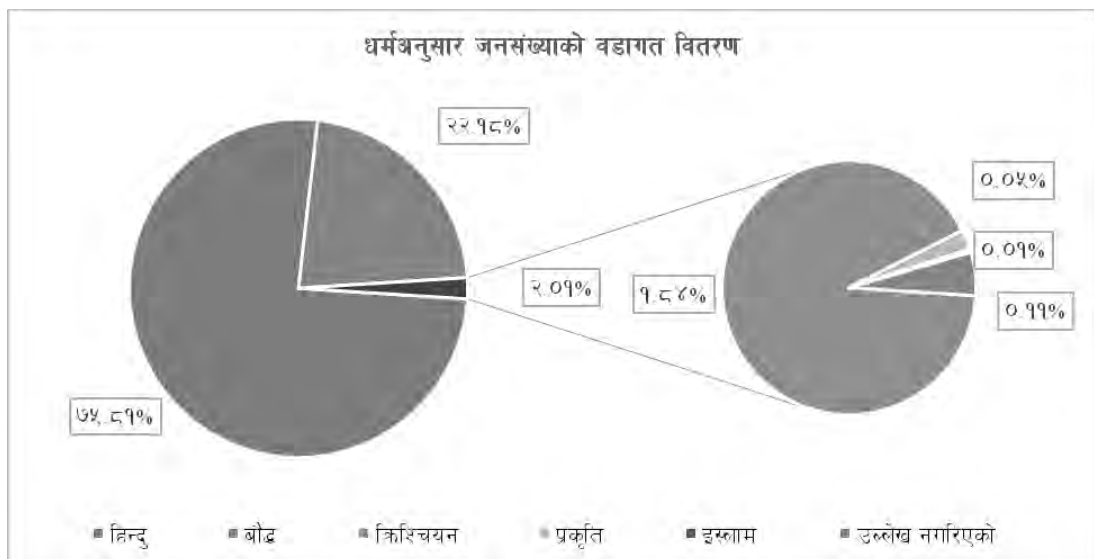
३.७ धर्मअनुसार जनसंख्याको विवरण

तालिका नं. ८: धर्मअनुसार जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	धर्म	संख्या	प्रतिशत
१	हिन्दु	३८९२७	७५.८१
२	बौद्ध	११३८९	२२.१८
३	क्रिश्चियन	९४४	१.८४
४	प्रकृति	२६	०.०५
५	इस्लाम	४	०.०१
६	उल्लेख नगरिएतको	५७	०.११
	जम्मा	५१३४७	१००.००

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेका कूल ५१३४७ जनसंख्यामध्ये ३८९२७ अर्थात ७५.८१ प्रतिशत जनसंख्याले हिन्दू धर्म मान्दछन् । दोस्रोमा बौद्ध धर्म मान्नेको संख्या ११३८९ अर्थात २२.१८ प्रतिशत र तेस्रोमा क्रिश्चियन धर्म मान्नेको संख्या ९४४ अर्थात १.८४ प्रतिशत रहेको छ । हिन्दू धर्मावलम्बीको बाहुल्यता रहेको हुनाले हिन्दू धर्म मान्ने ७५.८१ प्रतिशत रहनुको साथै नगरपालिकामा बौद्ध धर्मावलम्बीहरूको पनि २२.१८ प्रतिशत रहेको तथ्याङ्कले देखाउँछ । नगरपालिकामा केही मात्रामा धार्मिक विविधता रहेपनि हिन्दू र बौद्ध धर्मावलम्बीहरूको प्रधानता रहेको तथ्याङ्कले देखाउँछ । नेपालमा सदियौँदेखि रहि आएको धार्मिक सहिष्णुता भने यस नगरपालिकामा कायमै रहेको देखिन्छ । वडागत रूपमा विभिन्न धर्मावलम्बीहरूको विस्तृत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

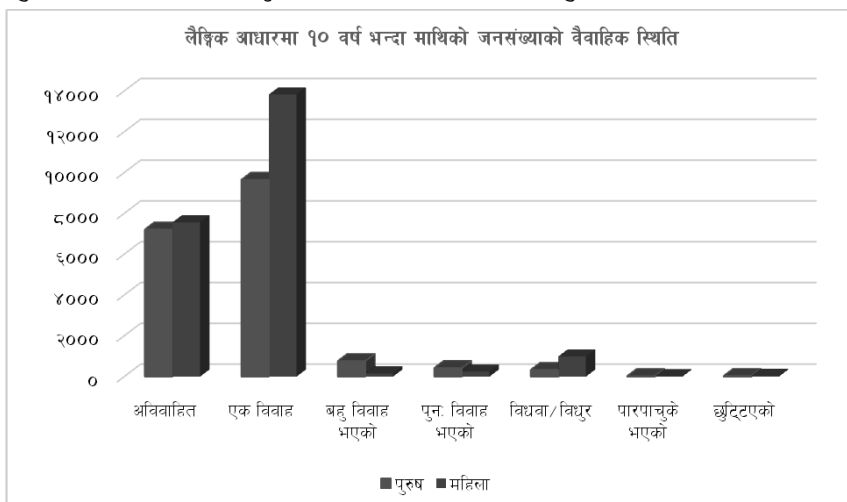
३.८ लैङ्गिक आधारमा १० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति

तालिका नं. ९: लैङ्गिक आधारमा १० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति

लिङ्ग	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
अविवाहित	७२१२	७५५७	१४७६९	३५.८०
एक विवाह	९६४७	१३८२५	२३४७२	५६.९०
बहु विवाह भएको	७६२	१५३	९१५	२.२२
पुनः विवाह भएको	४२४	२४२	६६६	१.६१
विधवा/विधुर	३३०	९८४	१३१४	३.१९
पारपाचुके भएको	२४	१९	४३	०.१०
छुट्टिएको	३२	३९	७१	०.१७
जम्मा	१८४३१	२२८१९	४१२५०	१००.००

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

लैङ्गिक आधारमा १० वर्षमाथिको जनसंख्याको वैवाहिक स्थितिलाई हेर्दा १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका कूल ४१२५० जनामध्ये ७२१२ पुरुष र ७५५७ महिला गरी १४७६९ जना अविवाहित अर्थात कहिल्यै विवाह नभएको देखिन्छ भने ११२१९ पुरुष र १५२६२ महिलाहरूको विवाह भएको देखिन्छ । त्यसैगरी विवाहितमध्ये ३३० पुरुषहरू विधुर, २४ जना पुरुषहरूले सम्बन्ध विच्छेद गरेको र ३२ जना पुरुषहरूले छुट्टीएर बसेको तथ्याङ्कले देखाउँछ । अर्कोतर्फ ९८४ महिलाहरू विधवा भएको, १९ जना महिलाले सम्बन्ध विच्छेद गरेको र ३९ महिला छुट्टीएर बसेको देखिन्छ । यहाँ तुलनात्मक रूपमा महिला र पुरुषको वैवाहिक अवस्थालाई हेर्दा असमान अवस्था देखिन्छ । पुरुषको तुलनामा बढी महिलाको विवाह भएको साथै विधुर पुरुषभन्दा विधवा महिलाको संख्यासमेत बढी देखिन्छ । पुरुषभन्दा महिलाको विवाह समयमै गर्ने परिपाटी र विधवा महिलालाई विवाह गरी स्वीकार्ने सामाजिक सोचाइमा कमी रहेका कारण पुरुष र महिला बीचमा ठूलो असमानता देखिएको हो । यस प्रकारका असमानताको अन्त्य गर्न सामाजिक जागरणका कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी ढंगले संचालन गर्नुपर्दछ । वडागत विस्तृत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.९ पहिलो विवाह गर्दाको उमेरको विवरण

कुनै पनि देशले विवाहका लागि कानूनमै न्युनतम उमेर तोकेको हुन्छ। उक्त उमेर नपुग्दै विवाह गरिन्छ भने त्यसलाई बालविवाहको रूपमा तथा कम उमेरमा गरेको विवाहका रूपमा लिने गरिन्छ। नेपालमा मुलुकी ऐन, (एघारौँ संशोधन २०५८) २०२० ले विवाह गर्दा महिला र पुरुषको वीस वर्ष उमेर नपुगी विवाहवारी गर्न नहुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ। वर्तमान समयमा शिक्षाको प्रचार प्रसारका कारणले गर्दा व्यक्तिहरूमा विस्तारै चेतनामा अभिवृद्धि हुँदै आएको कारण बालविवाहको चलन घट्दै गइरहेको पाइन्छ। तापनि अझै केही स्थानहरूमा गलत सामाजिक परम्परा र मूल्य मान्यताका कारण नाबालक अवस्थामै विवाह गरिदिने चलन रहेको देखिन्छ। साथै पछिल्लो क्रममा इन्टरनेट, टेलिभिजन र मोबाइलमा बालबालिकाको पहुँच बृद्धि भई दुरुपयोग बढेर आफुखुसी बालविवाह गरेका घटनाहरू सुनिन्छ। यद्यपि चेतनाको विस्तारले यो प्रचलन घट्दै गएको छ।

राष्ट्रिय जनसाङ्खिक तथा स्वास्थ्य सर्भेक्षणका अनुसार बाल विवाह गर्ने क्रममा १५ देखि १९ वर्षका किशोरीको प्रतिशत तुलनात्मक रूपमा घट्दै गएको देखिन्छ। प्लान नेपाल लगायत अन्य संस्थाहरू मिलेर गरेको अध्ययन प्रतिवेदन सन् २०१२ अनुसार २६.७ प्रतिशत किशोरीहरू र ५.८ प्रतिशत किशोरहरूले बाल विवाह गरेको देखिन्छ। जुन २०६७ को जनसाङ्खिक तथा स्वास्थ्य सर्भेक्षण भन्दा घट्दो क्रममा देखिन्छ। चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर अनुसार वैवाहिक स्थितिको विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

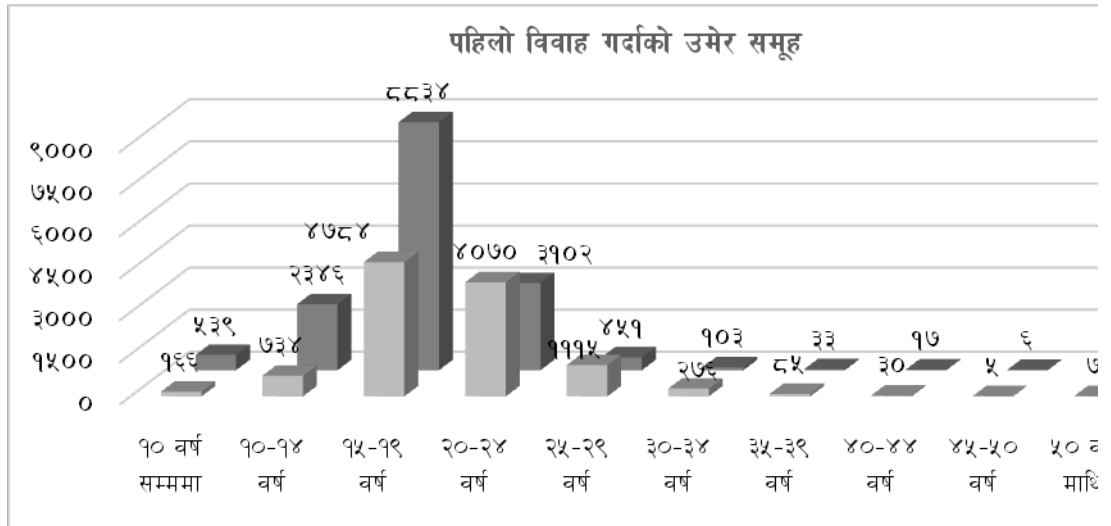
तालिका नं. १०: पहिलो विवाह गर्दाको उमेरको विवरण

लिङ्ग	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१० वर्ष सम्ममा	१६६	५३९	७०५	२.६४
१०-१४ वर्ष	७३४	२३४६	३,०८०	११.५३
१५-१९ वर्ष	४७८४	८८३४	१३,६१८	५०.९९
२०-२४ वर्ष	४०७०	३१०२	७,१७२	२६.८५
२५-२९ वर्ष	१११५	४५१	१,५६६	५.८६
३०-३४ वर्ष	२७६	१०३	३७९	१.४२
३५-३९ वर्ष	८५	३३	११८	०.४४
४०-४४ वर्ष	३०	१७	४७	०.१८
४५-५० वर्ष	५	६	११	०.०४
५० वर्ष माथि	७	५	१२	०.०४
जम्मा	११,२७२	१५,४३६	२६,७०८	१००.००

स्रोत: घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

१० वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेरका विवाहित व्यक्तिहरूको पहिलो विवाह गर्दाको उमेरको विवरण देखाइएको छ। माथिको आँकडामा चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा १० वर्षमाथिको उमेर समूहका व्यक्तिहरूमा गरिएको सर्वेक्षणमा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा १५ वर्षदेखि १९ वर्षसम्मको उमेर समूहमा विवाह गर्नेको संख्या १३६१८ अर्थात् सबैभन्दा बढी (५०.९९ प्रतिशत) देखिन्छ भने

त्यसपछि २० वर्ष देखि २४ वर्षसम्मको उमेर समूहको संख्या ७१७२ (२६.८५ प्रतिशत) देखिन्छ। तेस्रोमा २५ देखि २९ वर्ष उमेरसमूहको संख्या १५६६ (५.८६ प्रतिशत) रहेको छ भने १० वर्षसम्मका उमेरसमूहका बालबालिकाको पनि पहिलो विवाह गर्दाको जनसंख्या ७०५ (२.६४ प्रतिशत) रहेको देखिन्छ। २०७५ को तथ्याङ्कले बाल अवस्थामै विवाह भएका व्यक्तिहरुको विवरण उल्लेख भएतापनि पछिल्लो समय बालविवाह धेरै हदसम्म निर्मूल भइसकेकोछ र यस्ता सामाजिक कुरिति केहि विकट ग्रामीण क्षेत्रहरुमा अझै पनि शिक्षा तथा चेतनाको कमिका कारण रहेका हुनाले ती ठाउँमा यस्ता गलत परम्परा अन्त्य गर्न चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । जसको विस्तृत माथि विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ साथै तल स्तम्भमा देखाईएको छ ।

माथि तालिका र स्तम्भलाई अध्ययन गर्दा यस नगरपालिकामा बाल विवाहको समस्या देखिन्छ । तथ्याङ्क अनुसार ६४.२० प्रतिशत विवाहित मध्ये १५ वर्षदेखि १९वर्षमा ५०.९९ प्रतिशत विवाहित छन् । त्यस्तै ११.५३ प्रतिशतको १० देखि १४ वर्षमा विवाह भइसकेको पाईयो जुन उपयुक्त उमेर अगावै हुनुको साथै नेपालको कानून विपरित मानिन्छ । अझै पनि गलत सामाजिक परम्परा र मूल्य मान्यताका कारण नाबालक अवस्थामा नै विवाह गरिदिने चलनको साथै पछिल्लो समय सामाजिक सञ्जाल तथा संचार माध्यमको प्रभावको कारण उमेर अगावै आफुखुसी विवाह गर्ने प्रवृत्ति रहेको देखिन्छजसले बाल विवाहको अन्त्य हुन सकेको छैन ।

समय परिवर्तनको दौरान संगै २०६८ को आँकडा भन्दा सकारात्मक हुँदै गएको भएतापनि बाल विवाहको अन्त्य भने भएको छैन । विवाहको उपयुक्त उमेर नपुग्दै भएको विवाहले समाजमा विभिन्न समस्याहरु निम्त्याएको कुरा लाई हामी नकार्न भने सक्दैनौ यसलाई समाधान गर्न सरकार र सरोकारवालाहरु बाट उचित शिक्षा तथा चेतनामूलक कार्यक्रमको प्रचार प्रसार गरी नियन्त्रण गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

३.१० परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको विवरण

तालिका नं. ११: परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको विवरण

वडा नं.	निजि	भाडामा	संस्थागत	अन्य	जम्मा
१	१,१७८	२			१,१८०
२	७९७			४	८०१
३	६९१				६९१
४	१,०३९	८			१,०४७
५	१,०९२	५२२	६२	२	१,६७८
६	१,०९१	६		२	१,०९९
७	१,१८६	१२		१०	१,२०८
८	९६८	१०	२		९८०
९	१,०९६	२४	८	४	१,१३२
१०	८९४	५८	२		९५४
११	१,०३३	७		४	१,०४४
१२	७५२	४४			७९६
१३	१,२६९	१२	१		१,२८२
१४	६६१	४	२		६६७
जम्मा	१३,७४७	७०९	७७	२६	१४,५५९
प्रतिशत	९४.४२	४.८७	०.५३	०.१८	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

यस चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका कूल १४५५९ घरपरिवारहरूमध्ये अधिकांश अर्थात ९४.४२ प्रतिशत परिवारको आफ्नै स्वामित्वमा रहेको घर, ४.८७ प्रतिशत अर्थात ७०९ घर परिवार भाडामा बस्ने गरेको, ०.५३ प्रतिशत अर्थात ७७ घरहरू संस्थागत हिसाबले प्रयोग गरेको र अन्यमा ०.१८ प्रतिशत अर्थात २६ घरपरिवारहरू रहेको पाइयो। सबैभन्दा कम घरपरिवार भएको वडा नं. ३ रहेको छ। व्यवसायीक, भाडाको प्रयोजन र संस्थागत हिसाबले प्रयोग भएका घरहरूको संख्या नगन्य हुनुले चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका पूर्ण रूपमा ग्रामीण परिवेशको स्थितिमा रहेको स्पष्ट हुन्छ। अन्य वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्वको वर्गीकरण

९४.४२%

०.१८%

०.५३%

४.८७%

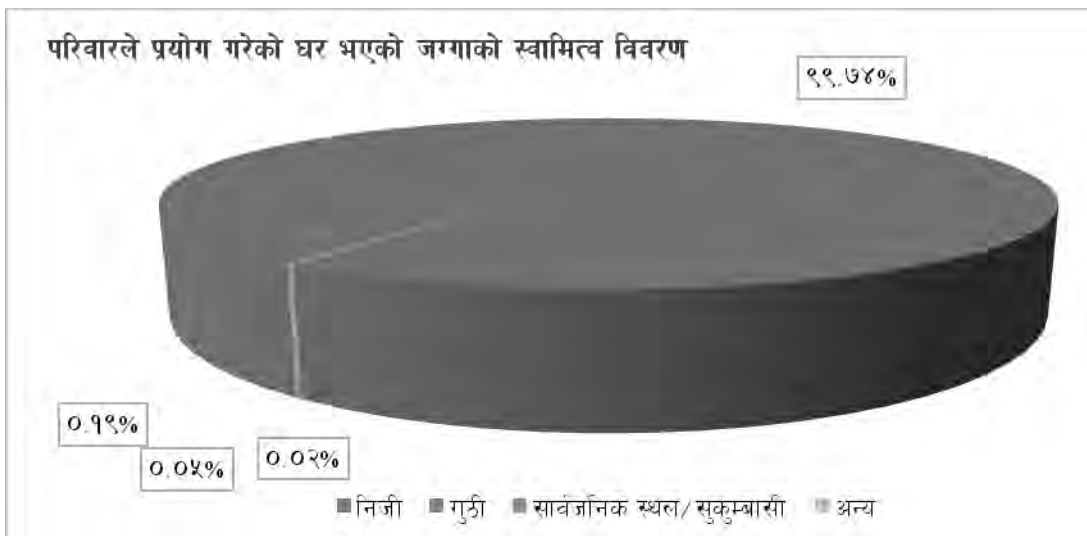
३.११ परिवारले प्रयोग गरेको घर भएको जग्गाको स्वामित्व विवरण

तालिका नं. १२: परिवारले प्रयोग गरेको घर भएको जग्गाको स्वामित्व विवरण

वडा नं.	निजी	गुठी	सार्वजनिक स्थल/सुकुम्बासी	अन्य	जम्मा
१	१,१८०				१,१८०
२	७९५			६	८०१
३	६९१				६९१
४	१,०४७				१,०४७
५	१,६७२			६	१,६७८
६	१,०९६	३			१,०९९
७	१,२०२	२	२	२	१,२०८
८	९७८		१	१	९८०
९	१,१३१		१		१,१३२
१०	९४९		१	४	९५४
११	१,०४४				१,०४४
१२	७९६				७९६
१३	१,२८२				१,२८२
१४	६६७				६६७
जम्मा	१४,५३०	५	५	१९	१४,५५९
प्रतिशत	९९.८०	०.०३	०.०३	०.१३	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

यस नगरपालिका स्थित १४५५९ घरपरिवारहरूमध्ये १४५३० अर्थात ९९.८० प्रतिशत घरपरिवारहरूले प्रयोग गरेको घर भएको जग्गाको स्वामित्व निजी भएको देखिन्छ । ५ घर परिवारहरू सुकुम्बासी रहेको र ५ घरपरिवारहरूले गुठीको जग्गामा घर बनाएको र अन्यमा स्वामित्वको जग्गामा भएको घर प्रयोग गर्ने घरपरिवार १९ रहेको पाइयो । देशमा लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्था लागू भई आवास जस्तो आधारभूत मानवीय आवश्यकतालाई संविधानले घारा ३७ मा मौलिक हकको रूपमा प्रत्याभूत गरेपनि यस नगरपालिकामा सुकुम्बासीको संख्यासमेत रहेकोले आवास विहिन सुकुम्बासीहरूलाई सस्तो, सुलभ र सुरक्षित आवासका एकीकृत कार्यक्रम सञ्चालन गरी व्यवस्थापन गर्नु पर्ने देखिन्छ । वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.१२ घरको किसिमको आधारमा घरपरिवार विवरण

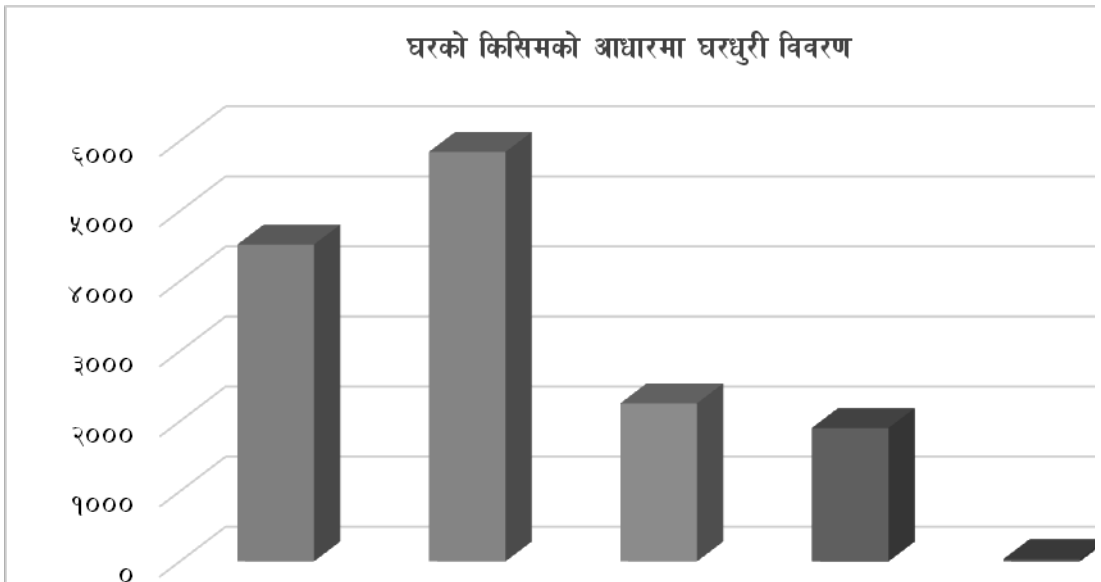
तालिका नं. १३: घरको किसिमको आधारमा घरपरिवार विवरण

वडा नं.	पक्की	अर्धपक्की	कच्ची	भुप्रो/छाप्रो/ टहरा	अन्य	जम्मा
१	१५२	८९	९९९	२०		१,१८०
२	६९	४८०	२३७	१	१४	८०१
३	५३	५६३	७१	४		६९१
४	२५७	४४५	१७७	१६८		१,०४७
५	१,०१६	१५६	१३५	३७०	१	१,६७८
६	१४६	२४१	४९७	२१५		१,०९९
७	१८५	३५०	७९	५९२	२	१,२०८
८	१०२	५४१	८	३२८	१	९८०
९	३२४	७०९	३८	५९	२	१,१३२
१०	५२५	३३८	६४	१९	८	९५४

११	१,०३७		६	१		१,०४४
१२	२४९	४९८	५	४२	२	७९६
१३	३६८	८१५	१७	७९	३	१,२८२
१४	३९	६१९	३	६		६६७
जम्मा	४,५२२	५,८४४	२,२५६	१,९०४	३३	१४,५५९
प्रतिशत	३१.०६	४०.१४	१५.५०	१३.०८	०.२३	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

यस नगरपालिकाका कूल १४५५९ घरपरिवार मध्ये सबैभन्दा बढी ५८४४ अर्थात ४०.१४ प्रतिशत घरहरू अर्धपक्की, ४५२२ अर्थात ३१.०६ प्रतिशत पक्की, २२५६ अर्थात १५.५० प्रतिशत कच्ची, १९०४ अर्थात १३.०८ प्रतिशत घरपरिवारहरू भुप्रो/छाप्रो/टहरा र ३३ घरपरिवार वा ०.२३ प्रतिशत घरपरिवारहरू अन्य प्रकारको घरमा बस्ने गरेको पाइयो । नगरपालिकामा १५.५० प्रतिशत घरहरू कच्ची हुनुले भूकम्पीय जोखिमको हिसाबले अत्यन्त जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेको स्पष्ट हुन्छ । अधिकांश घरहरू कच्ची रहनु आर्थिक विपन्नताको सूचकसमेत रहेकोले सुरक्षित आवासका दीर्घकालीन योजना निर्माण गर्नु अनिवार्य देखिन्छ । अर्कोतर्फ १३.०८ प्रतिशत घरहरू विपन्न अवस्थामा निम्न गुणस्तरीय जीवन निर्वाह गरी भुप्रो/छाप्रो/टहरामा बस्ने गरेको देखिन्छ । वडागत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

३.१३ परिवारले प्रयोग गरेको घर बनेको समय अवधीको आधारमा घरपरिवारको विवरण

तालिका नं. १४: परिवारले प्रयोग गरेको घर बनेको समय अवधीको आधारमा घरपरिवारको

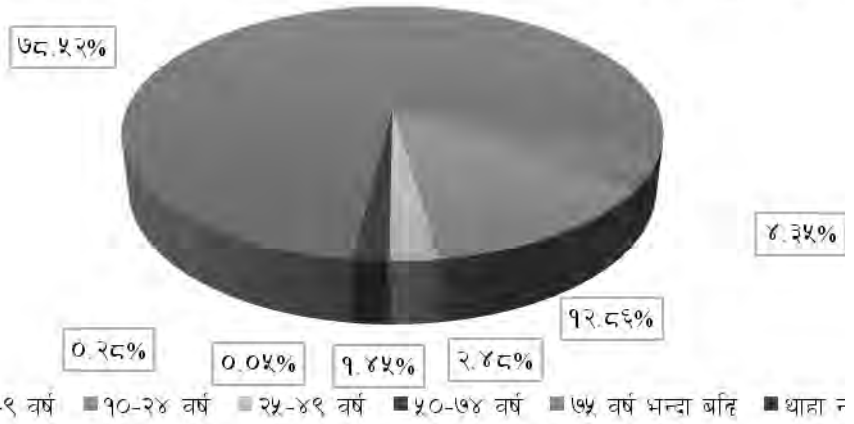
विवरण

वडा नं.	०-४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०-२४ वर्ष	२५-४९ वर्ष	५०-७४ वर्ष	७५ वर्ष भन्दा बढि	थाहा नभएको	जम्मा
१	१३२	३३	८०३	७३	१३९		०	१,१८०
२	७५८	१	१				४१	८०१
३	३९९	४	२८१	७			०	६९१
४	१०३५	८		२	२		०	१,०४७
५	१११५	२९६	२२९	३८			०	१,६७८
६	११५	१९१	५०२	२२१	६५	५	०	१,०९९
७	११५५	२९	१५	७		२	०	१,२०८
८	९५७	१५	८				०	९८०
९	१०८७	१६	२१	८			०	१,१३२
१०	९५१	१	१		१		०	९५४
११	१०१५	२०	१	४	४		०	१,०४४
१२	७७६	९	१०	१			०	७९६
१३	१२७०	११	१				०	१,२८२
१४	६६७						०	६६७
जम्मा	११४३२	६३४	१८७३	३६१	२११	७	४१	१४,५५९
प्रतिशत	७८.५२	४.३५	१२.८६	२.४८	१.४५	०.०५	०.२८	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा निर्माण भएका घरहरू बनेको समयअवधि हेर्दा ११४३२ अर्थात ७८.५२% घरहरू पछिल्लो चार वर्षको अन्तरालमा, ६३४ अर्थात ४.३५ प्रतिशत घरहरू ५ देखि ९ वर्ष अगाडि, १८७३ अर्थात १२.८६ प्रतिशत १० देखि २४ वर्ष अगाडि, ३६१ अर्थात २.४८ प्रतिशत, २५ देखि ४९ वर्ष अगाडि, २११ अर्थात मात्र १.४५ प्रतिशत घरहरू ५० देखि ७४ वर्षभन्दा अगाडि र ७ अर्थात ०.०५ प्रतिशत घरहरू ७५ वर्ष अगाडि निर्माण भएको देखिन्छ। यस तथ्याङ्कलाई हेर्दा ०-४ वर्ष अगाडि वर्षको अन्तरालमा बनेका घरहरू धेरै रहेको देखिन्छ। त्यसपछि क्रमश पछिल्लो ४ वर्ष निर्माण भएको घरहरू बढी रहनुले यो ४ वर्षको अन्तरालमा वस्ती विस्तारको क्रम आवधिक बढीभएको देखिन्छ। २०७२ सालमा गएको महाभूकम्पको विनाशले पनि सबै घरहरू क्षति भई पछिल्लो चार वर्षमा घर निर्माण धेरै भएको हुनसक्छ। साथै पछिल्लो समय वस्ती विस्तार हुनुको कारण जनसंख्या वृद्धि, बसाइसराइ र नगरपालिकामा मानवीय सुविधा जस्तै खेतीयोग्य जमिन, सडक वृद्धि भएको देखिन्छ। वडागत पूर्ण विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

परिवारले प्रयोग गरेको घर बनेको समय अवधीको आधारमा घरधुरीको वर्गीकरण

३.१४ परिवार बसोबास गर्ने घरको तल्लाको आधारमा परिवारको विवरण

तालिका नं. १५: परिवारले बसोबास गर्ने घरको तल्लाको आधारमा घरपरिवारको विवरण

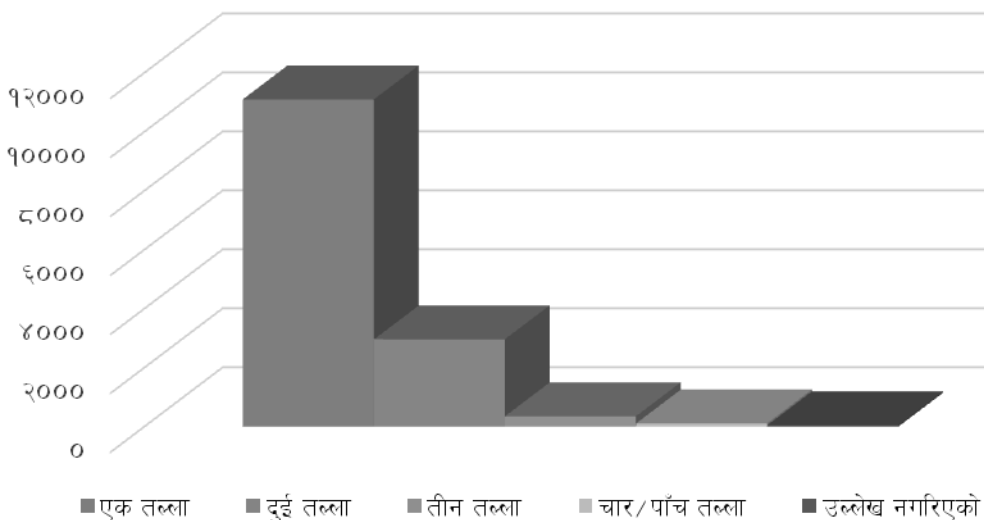
वडा नं.	एक तल्ला	दुई तल्ला	तिन तल्ला	चार-पाँच तल्ला	उल्लेख नभएको	जम्मा
१	८४२	३३०	७			१,१८०
२	६४५	१२१	३		३२	८०१
३	४९२	१८९	११			६९१
४	६९३	३३०	१९	३	२	१,०४७
५	१,१००	३२५	१८२	६९	३	१,६७८
६	९८९	९५	१०	५		१,०९९
७	९९१	१८१	३४	२		१,२०८
८	७९२	१७६	८	५		९८०
९	९९३	११५	१८	६		१,१३२
१०	८७८	५३	७	१३	३	९५४
११	९१३	१३०		१		१,०४४
१२	७३७	५२	२	४		७९६
१३	३६७	८६३	५३			१,२८२
१४	६६४	१		१		६६७
जम्मा	११,०९४	२,९६१	३५३	१०९	४०	१४,५५९
प्रतिशत	७६.२०	२०.३४	२.४२	०.७५	०.२८	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

यस नगरपालिकाका कूल १४५५९ घरपरिवारमध्ये ११०९४ अर्थात ७६.२०% घरपरिवार बसोबास गर्ने घरहरू १ तल्ले, २९६१ अर्थात २०.३४ प्रतिशत दुई तल्ले, ३५३ अर्थात २.४२ प्रतिशत ३ तल्ले, १०९ अर्थात ०.७५ प्रतिशत घर परिवार ४ वा ४ तल्लाभन्दाबढीको घरमा बसेको पाइयो । कूल

घर परिवारहरूको ७६.५९ घरहरू एक तल्ले र अधिकांश घरहरू कच्ची तथा अर्ध पक्की अवस्थामा रहेकोले भुकम्पलगायत अन्य सुरक्षाका हिसाबले समेत संवेदनशिल अवस्थामा रहेका छन्। वडागत हिसाबले विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

परिवारले प्रयोग गरेको घरको तल्लाको आधारमा घरधुरीको वर्गिकरण

३.१५ कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण

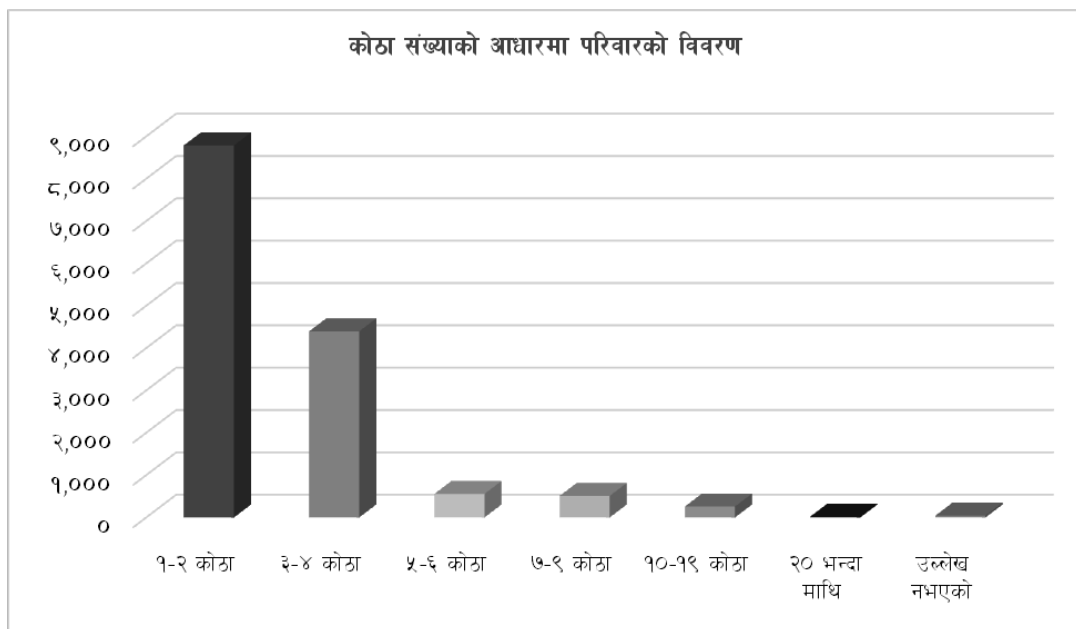
तालिका नं. १६: कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण

वडा नं.	१-२ कोठा	३-४ कोठा	५-६ कोठा	७-९ कोठा	१०-१९ कोठा	२० कोठा भन्दा बढी	उल्लेख नभएको	जम्मा
१	७६०	३५७	१७	३६	७	३	०	१,१८०
२	६६३	८७	४	३	१		४३	८०१
३	४४६	२०७	१८	९	७	४	०	६९१
४	६२१	३४०	४०	३५	११		०	१,०४७
५	७५४	४२९	१५५	१८७	१५०	३	०	१,६७८
६	७८८	२५१	२०	३०	१०		०	१,०९९
७	८३२	२५१	५३	४३	२६	३	०	१,२०८
८	७१३	२२२	२०	१३	१२		०	९८०
९	७३५	३४१	१६	२९	१०	१	०	१,१३२
१०	७४१	१७४	१६	१६	६	१	०	९५४
११	६४	८८०	३२	६८			०	१,०४४
१२	५८८	१५३	२४	२१	९	१	०	७९६
१३	५३२	५८९	१३४	१८	८	१	०	१,२८२

१४	५४८	११३	६				०	६६७
जम्मा	८,७८५	४,३९४	५५५	५०८	२५७	१७	४३	१४,५५९
प्रतिशत	६०.३४	३०.१८	३.८१	३.४९	१.७७	०.१२	०.३०	१००.००

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेको घरहरूमध्ये घरमा रहेको कोठाहरूको संख्याको आधारमा हेर्दा १ देखि २ वटासम्म कोठा भएका घरहरू ८,७८५ अर्थात् ६०.३४ प्रतिशत, ३-४ वटा कोठा भएका ४३९४ अर्थात् ३०.१८ प्रतिशत, ५ देखि ६ वटा कोठाहरू भएका ५५५ अर्थात् ३.८१ प्रतिशत, ७ देखि ९ वटा कोठाहरू भएका घरहरू ५०८ अर्थात् ३.४९ प्रतिशत, १० देखि १९ कोठाहरू भएका घरहरू २५७ अर्थात् १.७७ प्रतिशत र अन्य त्यसभन्दा बढी कोठासंख्या भएका घरहरू नगन्य रहेको देखिन्छ । कूल घरपरिवारको ६०.३४ प्रतिशत घरमा जम्मा १ देखि २ वटा मात्र कोठा हुनुले ती परिवारहरूले अत्यन्त साघुरो र कष्टपूर्ण तरीकाले जीवन निर्वाह गरेको स्पष्ट हुन्छ । कोठाको संख्या कमीहुँदा विद्यार्थीहरूलाई पढ्न शान्त वातावरणको कमी, सबै घरेलु कृयाकलाप जस्तै खाना पकाउने, सुत्ने र केही स्थानहरूमा त घरपालुवा पशु चौपाया वा पंक्षीहरूसमेत सँगै राख्नु पर्ने वाध्यताका कारण व्यक्तिगत, पारिवारिक तथा सामुदायिक स्वास्थ्य र सरसफाईका दृष्टिले समेत अत्यन्त जटिल अवस्था देखिन्छ । वडागत विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

३.१६ परिवारले प्रयोग गरेको कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण

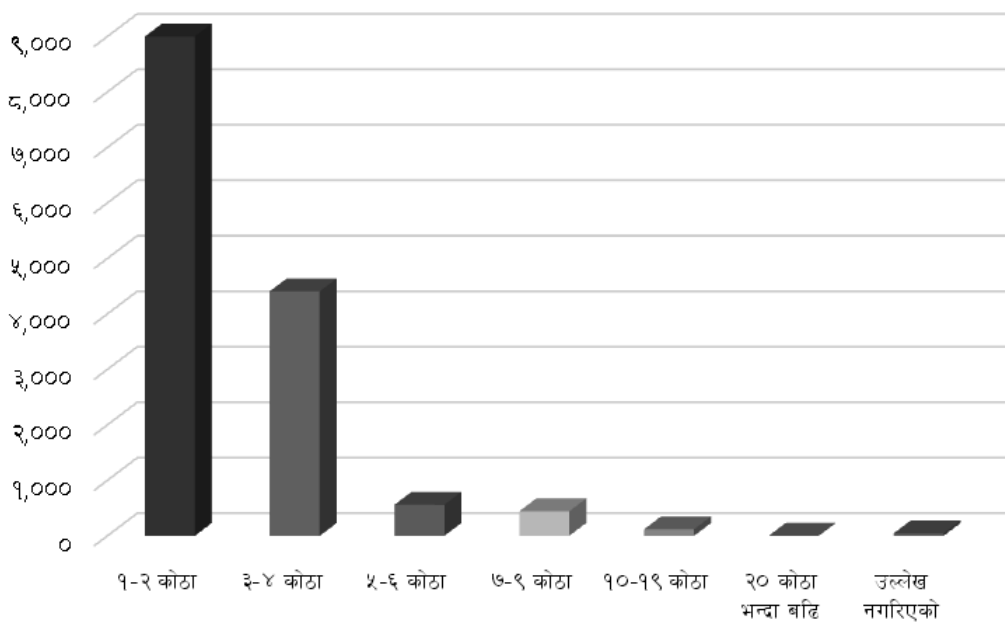
तालिका नं. १७: परिवारले प्रयोग गरेको कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण

वडा नं.	१-२ कोठा	३-४ कोठा	५-६ कोठा	७-९ कोठा	१०-१९ कोठा	२० कोठा वा सो भन्दा माथि	उल्लेख नगरिएको	जम्मा
१	७७०	३५०	२०	३३	७		०	१,१८०
२	६६४	८७	४	३	१		४३	८०१
३	४५९	२०३	१८	११			०	६९१
४	६३०	३४०	४१	३२	३		०	१,०४७
५	८३७	४६९	१६८	१५०	५४		०	१,६७८
६	७८८	२५१	२०	३०	१०		०	१,०९९
७	८४१	२५५	५६	४४	१२		०	१,२०८
८	७१७	२२२	२२	१३	७		०	९८०
९	७५१	३३७	१६	२३	५		०	१,१३२
१०	७५२	१८०	१०	१०	१		०	९५४
११	९९	८५२	३०	६२			०	१,०४४
१२	५९९	१५०	२२	१५	९	१	०	७९६
१३	५३८	५९४	१२७	१७	७		०	१,२८२
१४	५५१	११३	३				०	६६७
जम्मा	८,९९७	४,४०३	५५८	४४१	११६	१	४३	१४,५५९
प्रतिशत	६१.८०	३०.२४	३.८३	३.०३	०.८०	०.०१	०.२९	१००.००

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेको १४५५९ घरहरूमध्ये १ देखि २ वटा कोठा प्रयोग गर्ने घरपरिवारको संख्या ८,९९७ अर्थात ६१.८० प्रतिशत, ३ देखि ४ वटा कोठा प्रयोग गर्ने घरपरिवारको संख्या ४४०३ अर्थात ३०.२४ प्रतिशत, ५ देखि ६ वटा कोठा प्रयोग गर्नेको संख्या ५५८ अर्थात ३.८३ प्रतिशत, ७ देखि ९ वटा कोठा प्रयोग गर्नेको संख्या ४४१ अर्थात ३.०३ प्रतिशत, १० देखि १९ वटा कोठाहरू प्रयोग गर्नेको संख्या ११६ अर्थात ०.८० प्रतिशत र यसभन्दा बढी कोठाहरू प्रयोग गर्नेको संख्या भने अत्यन्त न्यून रहेको छ। अत्यन्त न्यून संख्यामा मात्र कोठाहरू प्रयोग गर्ने घरपरिवारको संख्या बढी हुँदा नगरपालिकाका अधिकांश घरपरिवारको आवास उपभोगको तह ऋणात्मक रहेको तथ्याङ्कले देखाउँछ। यसमा आफ्ना नागरिकहरूलाई विपन्नताबाट आधारभूत मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति हुने अवस्थामा पुऱ्याउन स्थानीय, प्रदेश तथा संघीय सरकारहरूले गरीबी निवारणका प्रभावकारी कार्यक्रमहरूलाई सघन रूपमा संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

परिवारले प्रयोग गरेको कोठा संख्याको आधारमा परिवारको विवरण

खण्ड - ४ : भू-उपयोग

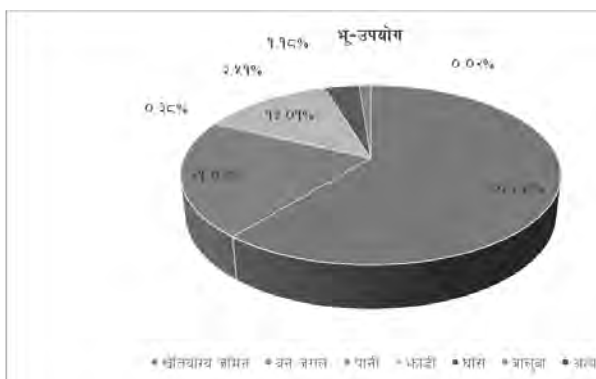
४.१ भू-उपयोग

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका विद्यमान भू-उपयोग हेर्दा नगरका ६०.८८ प्रतिशत (१००.६१ वर्ग कि.मि.) जग्गा खेतियोग्य जमिनको रूपमा रहेको छ भने २१.०२ प्रतिशत (३४.७४ वर्ग कि.मि.) वनले ओगटेको छ । नगरपालिकामा बगिरहेका विभिन्न खोलानालाको किनारमा अवस्थित यस नगरपालिका खेतियोग्य जमिनको उर्वराशक्ति उच्च रहेको छ । त्यस्तै नगरपालिकामा जल क्षेत्रले ०.३८ प्रतिशत (०.६२१ वर्ग कि.मी) भूभाग ओगटेको छ । भाडीले १३.०१ प्रतिशत (२१.४९ वर्ग कि.मि.), घाँसले ३.५१ प्रतिशत (५.८० वर्ग कि.मि.), बालुवाले १.१८ प्रतिशत (१.९५ वर्ग कि.मि.) र अन्यले ०.०२ प्रतिशत (०.६५ वर्ग कि.मि.) ओगटेको छ । नगरमा माटोको बनावट, खेतीयोग्य जमिन, संरक्षित क्षेत्र, बस्तीयोग्य क्षेत्र आदिको विस्तृत अध्ययनको आधारमा नगरबासीहरूको आर्थिक हैसियत वृद्धि गर्न र वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्न नदिन के-कस्ता उत्पादन प्रणाली तथा नीतिहरू अवलम्बन गर्न सकिन्छ । यस विषयमा विस्तृत अध्ययन गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ । भू-उपयोगको विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १८: भू-उपयोगविश्लेषण २०७५

विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि. मा)	प्रतिशत
खेतियोग्य जमिन	१००.६१	६०.८८
वन जंगल	३४.७४	२१.०२
पानी	०.६२१	०.३८
भाडी	२१.४९	१३.०१
घाँस	५.८०	३.५१
बालुवा	१.९५	१.१८
अन्य	०.६५	०.०२
जम्मा	१६५.२५	१००.००

स्रोत : नापी विभाग, २०७५

४.२ वस्ती विकासको स्वरूप

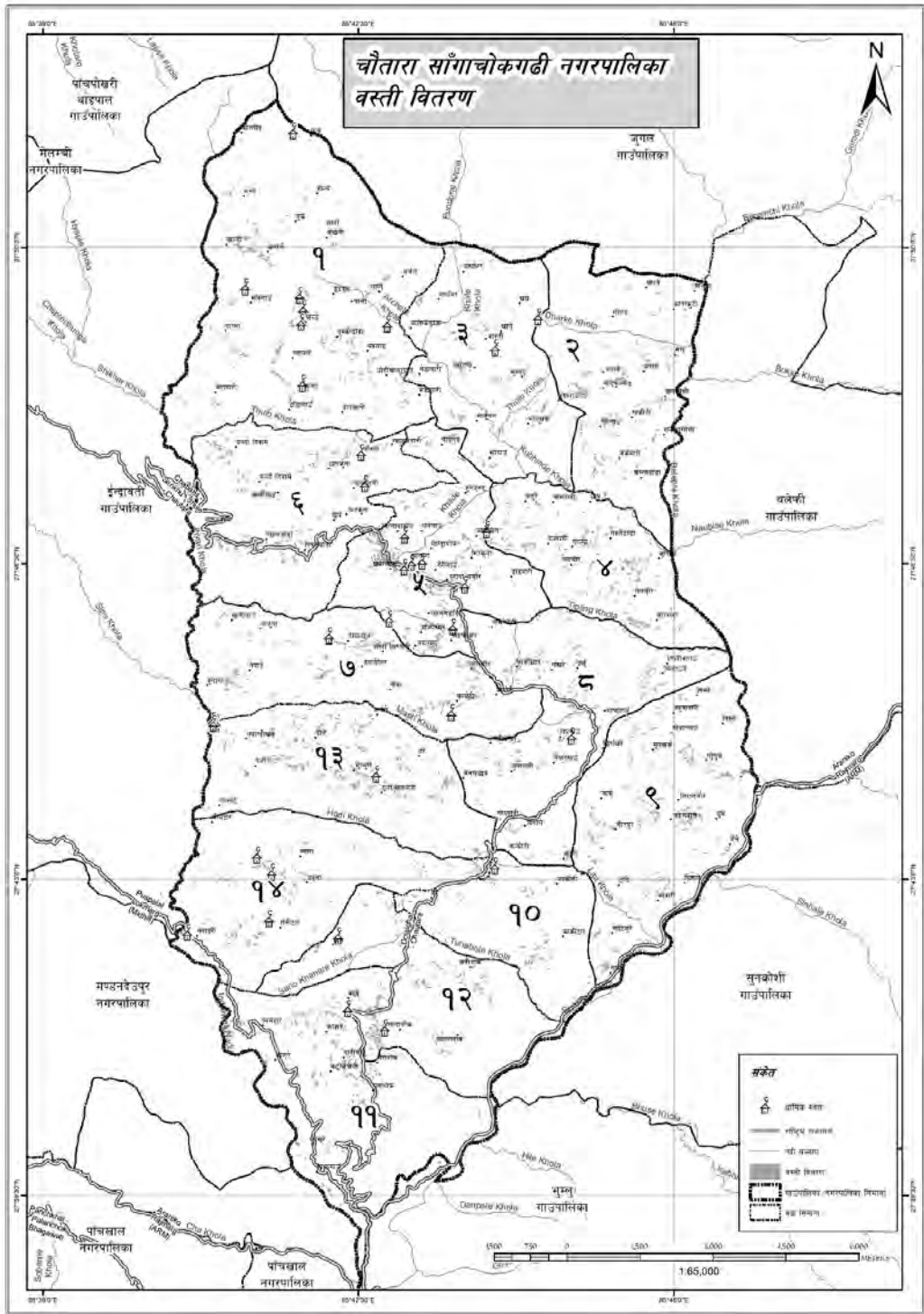
चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको सडक सञ्जाल देशको सबै मुख्य मुख्य सडक संजालसँग जोडिएको हुँदा नगरपालिकाको सबै वडाहरूमा सडक, विद्युत, संचार जस्ता सुविधाहरूको पहुँच क्रमश वृद्धि भएको देखिन्छ। यसका अतिरिक्त अधिकांश क्षेत्रहरू क्रमश विकसित भइरहेका देखिन्छन्। नगरपालिकामा अधिकांश भू-भागबाट नगरपालिकामा बसाइसराइको क्रम वृद्धि भइरहेको र नगरपालिकाका अन्य क्षेत्रहरूमा व्यवस्थित बस्ती विकासको संरचना नदेखिएकोले ती स्थानमा व्यवस्थित योजना बनाएर बाटो, खानेपानी, ढल निकास इत्यादीको समयमै विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ। नगरबासीहरूलाई घरदैलोमा सेवा प्रवाह गर्ने ध्येयका साथ वडा समिति कार्यालयहरू, सम्बन्धित वडा मै स्थापना गरी सेवा प्रवाह गर्ने वडा समिति स्थापना गरी सेवा प्रवाह भै रहेका छन्।

४.३ क्रमिक विकास भइरहेका बस्तीहरूको विवरण

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका विषम भौगोलिक अवस्था भएपनि जलवायुको आधारमा बसो बासको लागि उपयुक्त मानिएको छ। हुलाक, टेलीफोन, स्वास्थ्यचौकी र विद्यालयको पहुँचका साथै यातायातको आसिक सुविधा हुनाले पनि ग्रामीण बस्ती विकासका लागि योगदान पुऱ्याइरहेको पाइन्छ। यसका साथै विभिन्न स्थानहरूमा नगरपालिकाहरूले आफ्ना आन्तरिक यातायात मार्गहरू बनाई सार्वजनिक क्षेत्रहरूमा हाट बजारको व्यवस्थापन गर्ने काम साथै स-साना व्यापारिक केन्द्रको रूपमा क्रमिक विकास भइरहेको छ।

नेपाल सरकारले बजारोन्मुख बस्तीहरूमा हाट बजारको विकासको लागि केही आवश्यक छाना/सेड तथा भण्डारणको व्यवस्था गरिदिनेमा ग्रामीण कृषि अर्थतन्त्रलाई बजार अर्थतन्त्रमा परिणत गर्न सहयोग पुग्ने देखिन्छ। यसका अतिरिक्त एकातर्फ यी बस्तीहरूको छेउछाउको जमिनको समेत अप्रत्याशितरूपले मूल्य वृद्धि भइरहेको पाइन्छ भने अर्कोतर्फ भोलिका दिनहरूमा यस्तो बस्तीको लागि आवश्यक पर्ने खेलमैदान, पार्क जस्ता सार्वजनिक क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक जग्गाको योजना अहिलेदेखि नै बनाउनु आवश्यक छ।

नगरपालिका क्षेत्रहरूको व्यवस्थित तवरले विकास गर्न प्रत्येक घडेरीमा आवत जावत गर्न मोटर वाटो, खुल्ला क्षेत्रका प्रावधान, चारपाटे आकार मिलेका घडेरीहरू लगायत भौतिक तथा पूर्वाधारको निर्माण सहितको व्यवस्थित बस्तीको विकास गर्न जग्गा एकीकरण वा सेवा सुविधा जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्दछ। यसरी जग्गा विकास कार्यक्रम संचालन गर्दा शहरी विस्तार क्षेत्र प्रस्तावना गरिएका क्षेत्रहरूलाई टेवा पुऱ्याउने हिसावले प्राथमिकता दिनु पर्दछ।

नक्सा १२: नगरपालिकाको वस्तीहरूको नक्सा

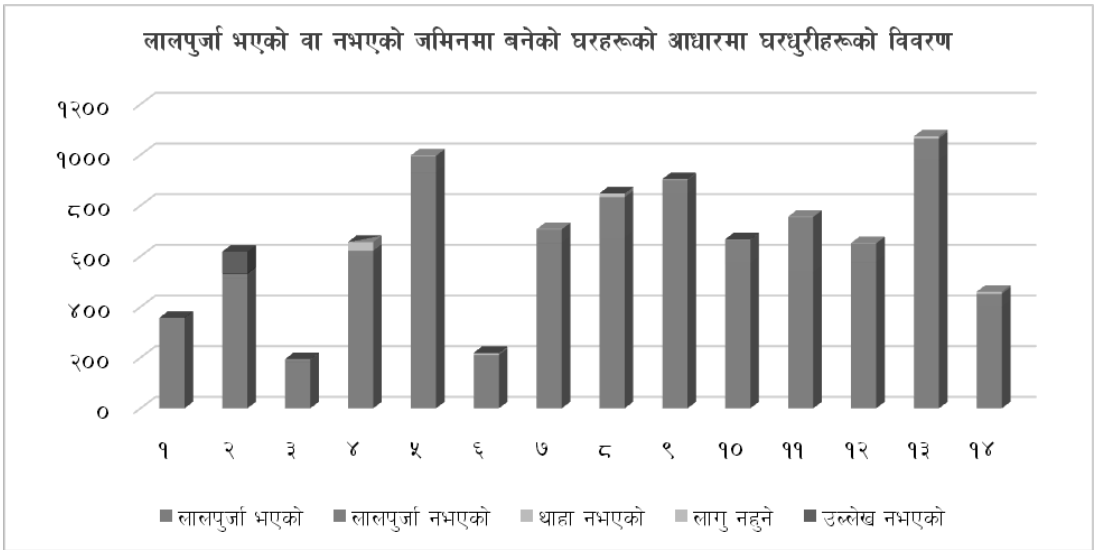
४.४ घर बनेको जमिनको लालपुर्जासम्बन्धी विवरण

तालिका नं. १९: घर बनेको जमिनको लालपुर्जासम्बन्धी विवरण

वडा नं.	लालपुर्जा भएको	लालपुर्जा नभएको	थाहा नभएको	लागू नहुने	उल्लेख नभएको	जम्मा
१	३५७				०	३५७
२	५१५	१७			८६	६१८
३	१८३	९	२		०	१९४
४	६००	२१	३५		०	६५६
५	९३०	६५	३		०	९९८
६	२०२	८	८		१	२१९
७	६५२	५३	२		०	७०७
८	६७१	१६१	१६		०	८४८
९	८४५	५५	४		०	९०४
१०	५७०	९५	२		०	६६७
११	५३५	२१९	२		०	७५६
१२	५७६	७४	१	१	०	६५२
१३	९७७	८७	९		०	१,०७३
१४	३९८	५३	९		०	४६०
जम्मा	८,०११	९१७	९३	१	८७	९,१०९
प्रतिशत	८७.९५	१०.०७	१.०२	०.०१	०.९६	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेका कूल ९,१०९ घरपरिवारहरूमध्ये लालपुर्जा भएको आफ्नै जमिनमा घर भएकाहरूको संख्या ८,०११ अर्थात ८७.९५ प्रतिशत, लालपुर्जा नभएको जमिनमा घर बनाउनेको संख्या ९१७ अर्थात १०.०७ प्रतिशत र बाँकी थाहा नभएको घरपरिवारहरू रहेका छन् । लालपुर्जा नभएको जमिनमा घरहरू निर्माण गर्नेको संख्यामध्ये धेरै वडा नं.८ र ११ मा छन् । यसरी लालपुर्जाविहिन घरपरिवारहरू सुकुम्बासी भएकोले राज्यले यस्ता घरपरिवारहरूको सुनिश्चित आवासको व्यवस्था गरिदिनुपर्दछ । यस्ता भूमिहिन वर्गको समुचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने दायित्व नगरपालिकामा रहेको छ । थप वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.५ भू-क्षय सम्भावित क्षेत्र

नगरपालिकाका नदी तथा खोला किनारका भागहरू भूक्षयको दृष्टिकोणले संवेदनशिल क्षेत्रमा पर्दछ। प्राकृतिक वातावरणमा असर पर्ने मानवीय गतिविधि कारणबाट नगरपालिका क्षेत्रमा अनियन्त्रित डढेलो, चरीचरन राख्ने प्रवृत्ति एवं खोलाबाट अव्यवस्थित ढंगले ढुंगा तथा बालुवाहरू फिक्नाले प्राकृतिक सन्तुलन बिग्रन गई बस्ती एवं खेतीतर्फ अनियन्त्रित बाढीको प्रकोप केन्द्रीत भएको छ। खोलाको क्षमताभन्दा बढी मात्रामा नदीजन्य वस्तु निकासी भएकोले खोलाको सतह गहिँरिदै जाँदा आसपासका क्षेत्रहरूमा कटान तथा भूक्षयको सम्भावना बढ्दो देखिन्छ। मूलतः नगरपालिकाका खोलाहरूको वरिपरि नै केन्द्रीत भएर रहेको मानव बस्तीको मानवीय गतिविधिले र अनुत्पादक पशुहरूको चापले यो संवेदनशिल क्षेत्रमा भूक्षयको दृष्टिकोणले प्रतिकूल प्रभाव पारेको छ। यसक्रमलाई रोक्नको लागि ढल निकासको व्यवस्था मिलाउनुपर्ने देखिन्छ। त्यस्तै, अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन उपायहरू अबलम्बन गर्नुपर्ने आवश्यकतालाई ध्यानमा राख्दै अल्पकालीन उपायको रूपमा स्पर एवं तटबन्ध निर्माण गर्ने, मध्यकालीन उपायको रूपमा प्रभावित क्षेत्रको वरिपरि वृक्षारोपण गर्ने र दीर्घकालीन उपायको रूपमा सम्पूर्ण खोला प्रभावित क्षेत्रलाई संरक्षण गर्नेतर्फतदारुकताको साथ काम अगाडि बढाउनु पर्ने देखिन्छ। उल्लेखित क्षेत्रलाई मानवीय गतिविधिबाट अप्रभावित पार्ने र सघन जलाधार क्षेत्र संरक्षण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिएको छ।

४.६ नगरपालिकामा हुन सक्ने संभावित प्रकोपको विवरण

तालिका नं. २०: नगरपालिकामा हुन सक्ने संभावित प्रकोपको विवरण

क्र. सं.	संभावित प्रकोप	विद्यमान अवस्था	समय
१	भूकम्प	भूकम्पिय जोखिमका दृष्टिले नेपाल विश्वको ११ औं स्थानमा रहेको र नगरपालिकामा भूकम्प प्रतिरोधात्मक भवन कमै मात्रामा भएको, भवन आचार संहिता पूर्ण रुपमा लागू नभएको	जुनसुकै समयमा
२	बाढी	नगरपालिकामा विशेषतः साना खोला र खोल्साहरू बग्ने गरेको र वर्षायाममा नदी तथा खोलाहरूले आसपासका भूभागहरू वर्षेनी डुवान र कटान गरी क्षति पुऱ्याईरहेको छ। वर्षेनी धेरै संख्यामा परिवारहरू प्रभावित भैरहेका छन् ।	जेष्ठ-असोज
३	पहिरो	भौगोलिकरूपले विकट तथा नाझा डाँडा पाखाहरू तथा भूकम्प प्रभावित भीर पाखाहरूमा पहिरो जाने गरेको ।	असार -असोज
४	आगलागि	नगरपालिकाको घनावस्ती रहेका अति विपन्न समुदायका घरहरू सचेतना अभाव, अग्नी नियन्त्रण यन्त्रको अभाव, खाना पकाउने कोठाका भित्ताहरू माटोले नपोल्नु, हावाहुरी चलेको बेला खाना पकाउनु र चुल्होमा आगो राख्ने चलन रहनु, चुल्होमा आगो सल्काउँदा मट्टीतेलको प्रयोग गर्नु र सलाई लाईटर जस्ता आगो बाल्ने वस्तुहरू बच्चाेले खेलाउँदा आगलागिका घटना बढी हुने गरेको ।	चैत्र-जेष्ठ
५	महामारी	बाढी पश्चात पूर्ण प्रकोपका रुपमा भन्दापखाला लगायतका पानी जन्य रोग बढ्ने गरेको, स्रोत साधन अभाव र जनचेतना कमी, अनुकूलन क्षमताको अभाव ।	विपद् पछि, अन्य समयमा
६	वर्डफ्लु, संक्रमक रोग, अन्य फ्लु	अव्यवस्थित कुखुरा पालन, स्वाइन फ्लु, आदि	जुनसुकै समयमा
७	जंगली जनावर आतंक	नगरपालिकाको वनजंगल वरिपरि बसोबास भएको क्षेत्रहरू	जुनसुकै समयमा
८	मौसमी सुख्खा	पानी नपरेमा नहरको सिँचाइ नपुगेका भागहरू	असार -भदौ
९	क्रिट आतंक	जलवायु परिवर्तन, बढी विषादि प्रयोगका कारण लाभकारी चरा, किरा लोप	खेती मौसम
१०	चट्याड, असिना	बढी जसो वर्षायाम र पानी परेको समयमा	जुनसुकै समयमा

स्रोत: जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुपाल्चोक २०७५

खण्ड - ५ : आर्थिक क्षेत्र तथा रोजगार स्थिति

५.१ नगरपालिका अर्थतन्त्रको संरचनात्मक स्वरूप

नगरपालिकाको अर्थतन्त्र मुख्यतया : कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन सेवामूलक व्यवसाय, नोकरी, निर्माण, थोक, खुद्रा बजार, होटल, रेस्टुरेन्ट, पर्यटन तथा सेवा जस्ता क्षेत्रमा निर्भर भएको देखिन्छ। उपयुक्त हावापानी, माटोको बनोट भएकाले भएको यस नगरपालिका कृषिको लागि उपयुक्त उर्वर माटो भएको क्षेत्रहरूमा नगरपालिकामा अधिकांश घरपरिवार प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा कृषि व्यवसायमा संलग्न रहेका छन्। यस परिवेशमा आधुनिक कृषि तथा पशुपालनलाई बढी जोड दिनुपर्दछ। नगरपालिकामा रहेका प्राकृतिक स्रोत, सिमसार क्षेत्र, जैविक विविधताले नगरपालिकाको विकासमा थप सम्भावना बोकेको छ। मील, फर्निचर उद्योग, क्रसर उद्योग, कुखुरा पालन, पशुपालन आदि यस नगरपालिकामा रहेका केही साना तथा घरेलु उद्योग व्यवसायहरू हुन्। यस नगरपालिकाका मानिसहरू क्रमशः साना उद्योगहरूको विकासतर्फ लागिरहेका छन्। यस नगरपालिकाका मुख्य आर्थिक क्रियाकलापहरूमा कृषि, व्यापार व्यवसाय, नोकरी र विकल्पमा वैदेशिक रोजगार रहेको देखिन्छ।

आर्थिक विकास अन्तर्गत स-साना उद्योगहरू, सेवामूलक व्यवसाय, नोकरी, व्यापार शैक्षिक प्रशिक्षण केन्द्र, वित्तीय सेवा, वैदेशिक रोजगार लगायत थप आर्थिक विकासका सम्भाव्यताका क्षेत्रहरू प्रशस्त रहेका छन्। समग्रमा यस नगरपालिकाको ग्रामीण क्षेत्रमा हेर्दा कृषि पेशा अंगाल्ने घर परिवारको संख्या अझै उच्च रहेको छ। नगरपालिकामा रहेको खेतीयोग्य जमिनमा खाद्यान्नको साथै अन्य नगदे तरकारी बाली, फलफूल, उखु, तरकारी मसला तथा जडीबुटी र पशुजन्य उत्पादन बृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ। आधुनिक कृषि प्रविधि, मल तथा औजारको अभाव हुनाको साथै सो को अधिकतम लागत मूल्यले गर्दा सो को प्रयोगमा कमी हुन गई कृषि उत्पादनमा आवश्यकताअनुसार बृद्धि हुन सकेको छैन। जनचेतना, सीप तथा व्यावसायीकरणको अभिवृद्धि, प्रविधि हस्तान्तरणको साथै आवश्यक प्रविधि, मल, कर्जा बीउ बिजनको उपलब्धतामा सरलीकरण गरेर कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा बृद्धि ल्याई आर्थिक स्थितिमा सुधार ल्याउन सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ।

नगरपालिकामा भएका नदी तथा खोलाका पानी संकलन गरी माछापालन, सिंचाइ, पर्यटन प्रवर्द्धन लगायत जीविकोपार्जन र आर्थिक विकासका विविध क्षेत्रहरूमा परिचालन गर्न सकिने अवस्था रहेको छ। माछापालन व्यवसाय गरेमा सजिलैसँग रोजगारीका अवसरहरू बढ्ने र अन्य क्षेत्रबाट आयात हुने माछा प्रतिस्थापन भई नगरकै माछाले बजार लिने सम्भावना रहेको छ।

नगरपालिकाको विभिन्न धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र भएको कारणले यहाँ पर्यटनको विशिष्ट सम्भावना रहेको छ। नगरपालिकाको आसपासमा पर्यटकीय होटल व्यवसायहरूबाट प्रशस्त लाभ लिन सकिने सम्भावना रहेको छ।

५.२ कृषि

नेपालमा कृषि क्षेत्र देशको प्रमुख रोजगार प्रदायक तथा कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्रमुख हिस्सेदार भै देशको अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रूपमा रहेको छ। ग्रामीण जनताहरूको जीवनस्तरमा प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने कृषि क्षेत्रको आधारभूत कृषि तथ्याङ्कलाई ग्रामीण विकासको सूचकको रूपमा लिन सकिन्छ। खाद्यान्न तथा नगदे बालीहरू फलफूल, पशुपंक्षी, मत्स्य सिँचाइ साथै कृषि उत्पादन र क्षेत्रफलसम्बन्धी विविध सूचनाहरू कृषि तथ्याङ्कको क्षेत्रभित्र पर्ने भएतापनि नेपालमा सरकारी स्तरबाट राष्ट्रिय तथा स्थानीयस्तरमा कृषिसम्बन्धी सूचना तथा तथ्याङ्कको प्रमुख स्रोतको रूपमा कृषि तथा पशुपंक्षि विकास मन्त्रालय, कृषि विकास सहकारी तथा गरिबी निवारण मंत्रालय र केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग रहेका छन्। स्थानीय उत्पादनको वृद्धि र विकास गर्न बजारीकरणतर्फ विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

आर्थिक सर्वेक्षण २०७४/७५ अनुसार नेपालको कूलगार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान २७.६ प्रतिशत रहेको छ। नेपालमा करिब ६३ प्रतिशत जनसंख्या रोजगारी तथा जीविकाको लागि कृषिमा निर्भर रहेका छन्। वर्षेनी युवा जनशक्ति पलायनमा बढोत्तरी, अव्यवस्थित शहरीकरण, जग्गाको खण्डिकरण, घडेरीकरण, जग्गा बाँझो राख्ने प्रवृत्ति, समग्र कृषि क्षेत्रका चुनौतीहरू हुन्। कृषि क्षेत्रको विकासका लागि आवश्यक सिँचाइ, सडक, विजुली, संचार, उद्योग र बजार व्यवसाय तथा उन्नत प्रविधिहरूमा पर्याप्त लगानी आर्कषण गर्न नसक्नु कृषि क्षेत्रको मूलभूत समस्या हो भने कृषि पेशालाई प्रतिस्पर्धा, नाफामूलक, सम्मानजनक र व्यवसायिक रूपमा स्थापित गर्नु पनि चुनौतिको रूपमा रहेको छ।

नगरपालिकाको ठूलो क्षेत्रफल कृषि योग्य भूभागले भरिएको क्षेत्रकोरूपमा रहेको छ। सामान्यतः कृषि प्रणालीमा मुख्य अन्न बालीहरू धान, मकै, गहुँ आदि हुन्। यस्तै दलहन बालीमा मास, मसुरो, रहर, चना उत्पादन हुने गर्दछ। तेलहन बालीमा तोरीर भटमास उत्पादन गरिन्छ भने तरकारी खेती आलु, प्याज, काउली, टमाटर उत्पादन हुन्छ। साथै नगरपालिकामा सुन्तला, आरु, अम्बा, कागती जस्ता फलफूल पनि उत्पादन हुने गरेको पाईन्छ। चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका कृषि क्षेत्रलाई अभ्यवसायिक र आधुनिकरण गर्नु पर्ने देखिन्छ। जसले नगरपालिकाको आर्थिक वृद्धिदर वृद्धि भई विकास हुने देखिन्छ।

५.२.१ कृषिजन्य बालीसम्बन्धी विवरण

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा धान, गहुँ, मकै, जौ, फपर, मास, भटमास लगायतका बालीको उत्पादन हुन्छ। तेलहन बाली अन्तर्गत तोरीको उत्पादन भएको देखिन्छ। यस्तैगरी तरकारी तथा पहाडी र हिमाली भेगमा पाइने फलफूलहरूको पनि राम्रो उत्पादन हुने गरेको छ। बालीपात्रको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएकोछ।

तालिका नं. २१: बाली पात्रो (लगाउने समय तथा भित्र्याउने समय)

बाली	व्याड राख्ने/बीउ छर्ने समय	वेर्ना सार्ने समय	बाली भित्र्याउने समय
धान वर्षे	जेष्ठ, आषाढ	आषाढ, श्रावण	कार्तिक, मार्ग
मकै वर्षे	चैत्र, बैशाख		आषाढ, श्रावण, भाद्र
गहुँ	कार्तिक, मार्ग		चैत्र, बैशाख
जौ	कार्तिक, मार्ग		चैत्र, बैशाख
धान चैते	माघ, फाल्गुण	फाल्गुण, चैत्र	आषाढ
मकै वसन्ते	फाल्गुण		आषाढ
मास	आषाढ, श्रावण		कार्तिक मार्ग
तोरी	कार्तिक, मंसिर, पौष		मार्ग, फल्गुण, चैत्र
आलु वर्षे	माघ, फाल्गुण		आषाढ
आलु हिउदे	आश्विन, कार्तिक		माघ, फाल्गुण
भटमास	जेष्ठ, आषाढ		कार्तिक, मंसिर
कोदो	जेष्ठ, आषाढ	आषाढ, श्रावण	कार्तिक, मंसिर

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.२ खाद्यान्न बालीका जातहरू

तालिका नं.२२: खाद्यान्न बालीका जातहरू

सि.नं.	बाली	मुख्य जातहरू
१.	धान वर्षे	खुमल -४, मकवानपुर-१, खुमल-८, पोखरेली मसिनो, हिमाली, कञ्चन, मालिका, हर्दिनाथ-१, खुमल-११, अनादी आदि ।
२.	मकै वर्षे	रामपुर कम्पोजीट, मनकामना-१, मनकामना-३, सितला, देउती, गणेश-१,२ वर्णशंकर जातहरू आदि ।
३.	धान चैते	हर्दिनाथ-१, चैते-४, चैते-५
४.	मकै वसन्ते	अरुण-१, अरुण-२, अरुण-४, देउती, रामपुर कम्पोजीट, मनकामना ३, मनकामना ६
५.	गहुँ	अन्नपूर्ण-४, अन्नपूर्ण-३, पासाङ्गल्लामु, बि.एल१४७३, ध्यञ्जदृष्ट, गौतम आदि ।
६.	कोदो	ओख्ले, डल्ले, काब्रे -१, स्थानीय
७.	आलु	डेजिरे, कृफ्रिज्योती, कार्डिनल, खुमल रातो, जनकदेव, स्थानीय पहेलो, एन.पी.आई १०६,, रोजिटा

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.३ तरकारी बालीका जातहरू

तालिका नं. २३: तरकारी बालीका जातहरू

क्र.सं.	बाली	जातहरू
१	काउली	स्नोमिष्टिक, स्नोक्राउन, सिल्भर कप-६०, काठमाण्डौ स्थानीय, ह्वाइट फ्ल्यास
२	बन्दा	ग्रीन कोरोनेट, ग्रीन स्टोन,

३	मूला	मिनो अर्ली, टोकीनासी, ४० दिने, प्यूठाने रातो
४	रायो	मार्फा चौडापात, खुमल चौडापात, स्थानीय
५	गाजर	न्यूकोरोडा, नान्टिज
६	काँक्रो	भक्तपुर स्थानीय, सिल्भर स्टार, स्थानीय, बेली
७	जूकीनी	ब्लुम हाउस
८	सिमी	केटुकी वण्डर, फोर सिजन
९	पालुङ्गो	पाटने छनौट
१०	फर्सी	स्थानीय
११	प्याज	रेड क्रियल, नासिक-५३, स्थानीय
१२	चम्सुर	स्थानीय
१३	खोर्सानी	अकबरे, जिरे, आकाशे, स्थानीय
१४	गोलभेंडा	सृजना, सम्भना, लप्सी गेडे, सि.एल.११३१, सिंगापुरे, स्थानीय, मनिषा, वारी, बिशेष

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.४ मसला, कफीका बालीका जातहरू

तालिका नं. २४: मसला, कफीका बालीका जातहरू जातहरू

क्र.सं.	बाली	जातहरू
१	अलैंची	रामसाई, गोलसाई, डम्बरसाई, साउने, जिर्मले आदि
२	अदुवा	म्पुरकोट १, स्थानीय, वोसे,
३	लसुन	स्थानीय
४	बेसार	सुगन्धा, स्थानीय
५	कफी	

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.५ पकेट प्रोफाईल

तालिका नं. २५: पकेट प्रोफाईल

क्र. सं.	पकेट क्षेत्रको नाम	पकेट क्षेत्रका ठेगाना (गा.वि.स. / न.पा.)	बाली	पकेट क्षेत्रले ढाकेको अनुमानित क्षेत्रफल	पूर्वाधार को अवस्था (सडक, सिँचाइ विद्युतको पहुँच आदि)	विस्तार गर्न सकिने सम्भाव्य क्षेत्रफल	तत्काल गर्नु पर्ने कार्यहरू	कैफियत
१	चौ तारा पकेट	चौतारा-४,७ सानु सिरुवारी-७,८, स्याउले-९, कदमवास-९, इर्खु-७ र साँगाचोक-९,७,८	तरकारी खेती	८०	ग्रामीण सडक र विद्युतको पहुँच	१५	१. सिँचाइको व्यवस्था २. बजारि करणका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण ३. क्षेत्रफल विस्तार ४. प्रसारका कार्यक्रमहरू संचालन ५. युवा कृषकलाई व्यवसायिकता तर्फ लैजाने ६. समूह तथा सहकारी सुदृढीकरण ७. उन्नत बीउको प्रयोगमा जोड ८. कृषि यन्त्रिकरणमा जोड	कृ.से.सं. चौतारा
२	चौ तारा पकेट	स्याउले र सेलाड		१०	ग्रामीण सडक र विद्युतको पहुँच	२०		कृ.से.सं. चौतारा
३	चौ तारा पकेट	साँगाचोक, कालिका, ठो कर्पा, इर्खु र कदमवास		१५	ग्रामीण सडक र विद्युतको पहुँच	५		कृ.से.सं. चौतारा

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.६ कृषक समूहहरूको विवरण

तालिका नं. २६: कृषक समूहहरूको विवरण ०७३/०७४

क्र. स.	समूहको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	उद्देश्य	फोन	सदस्य संख्या	
						महिला	पुरुष
१	पाचकन्यादेवी कृ.स	ईर्खु-५	श्याम ब.तामाङ	तरकारी	९८१३२१७५४०	५	१०
२	धानखेति महिला कृ.स	चौतारा न.पा.-९	दुर्गा डोटेल	खाद्यान	९८०३६८३१८०	१७	०
३	त्रिपुराश्वरी कृ.स	चौतारा न.पा.-२	बल ब.खत्री	तरकारी	९८१३८५४३३४	४	१९
४	धान उत्पादक महिला कृ.स	चौतारा न.पा.-५	नानीकुमारी श्रेष्ठ	धान उत्पादन	९८४९६४०४९८	१५	०
५	सगरमाथा महिला कृ.स.	चौतारा-५	देवी श्रेष्ठ	तरकारी	९८४३५६३४७४	२५	०
६	बाघ भैरव कृ.स	चौतारा न.पा.-२	राजमकुमार थापा	तरकारी	९८१०२३०५५२	६	१९
७	तरकारी खेति महिला कृ.स	चौतारा न.पा.-१	धुपा सापकोटा	तरकारी	९७४१२६२८०२	२५	०
८	सेतिदेवी कृ.स	चौतारा-६	नेत्र प्रसाद ने पाल	तरकारी	९८४३४२७२६०	२७	८
९	पारिजात महिला कृ.स	चौतारा-६	लक्ष्मी सापकोटा	तरकारी	९७४१२३४९३२	१८	०
१०	पञ्चमन्या महिला कृ.स	चौतारा-६	अम्बिका नेपाल	तरकारी	९८४३२३८३५	२०	०
११	गणेशस्थान महिला कृ.स	चौतारा-६	सरस्वति ठकुरी	तरकारी	९८४३०५३५८१	२३	०
१२	कमलादेवी महिला कृ.स	चौतारा-१	सत्यदेवी सापकोटा	तरकारी	९७४१२७०२५८	१५	०
१३	कोटडाडा तरकारी कृ.स	ठूलो सिरुवारी-१	डोप ब.पुरी	खाद्यान तरकारी	९८५११२३५३३	११	१०
१४	छरछरे महिला कृ.स	चौतारा न.पा.-५	वेदमाया नेपाल	खाद्यान तरकारी	९८४९३५४९१०	१९	०
१५	नवज्योति कृ.स	चौतारा-६	टिका प्र.शर्मा क	खाद्यान तरकारी	९७४१०८८५८६	७	१४
१६	सूजनशिल म.कृ.स	चौतारा न.पा.-३	हर्क मायाँ सिलवाल	खाद्यान	९८६०९३५५९६	१८	०
१७	लगनशिल बहुउद्देशिय कृ.स	ठूलो सिरुवारी-९	शिवराज नेपाल	तरकारी	९८४१९८९६७७	१०	१६
१८	इनद्रावर्ति मकै विउ उत्पादन कृ.स	साँगाचोक-९	पूर्ण ब. माझी	वीउ उत्पादन	९८४९३४४४८७	११	३०
१९	मेलमिलाप कृ.स	चौतारा न.६	दिवाड तामाङ	कृषि	९६२११४३३६१	२०	०
२०	भगवती म.कृ.स	चौतारा-३	हरिमाया पुरी	तरकारी फलफुल	९८४३०२२२२	१७	१

क्र. स.	समूहको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	उद्देश्य	फोन	सदस्य संख्या	
						महिला	पुरुष
२१	वागेश्वरी मगर कृ.स	चौतारा-२	शाता थापामगर	खाद्यान्न	९८०८२३३४४४	१६	४
२२	उन्नत सुत्केरी कृ.स	कदमबास-९	सविना श्रेष्ठ	तरकारी	९८४३३०१५५४	१५	१
२३	सेतिदेवी म.कृ.स	चौतारा-९				०	०
२४	जाल्पादेवी महिला कृ.स	साँगाचोक-७	विमलादेवी कार्की	तरकारी खेति	९७४११३३४७४	१६	०
२५	चाँपाभञ्ज्याङ म. कृ.स	साँगाचोक-७	सुवत्रा खत्री	तरकारी खेति	९८४१९४४६३६	१६	०
२६	टाँरफाट उपभोक्ता कृ.स	ईचोक-५	चल ब. थापा	व्यवसायिक खेति	९८१८३३२८९३	५	१८
२७	सिंजृनशिल दलित महिला कृ.स	ईचोक-६	तारा नेपाली	तरकारी खेति	९८०८४४७०५८	१७	०
२८	कालिदेवी कृ.स	ठूलो सिरुवारी -७,८	रामजी नेपाल	तरकारी	९८४१२६९३०५	५	१२
२९	श्री सेतिदेवी महिला कृ.स	चौतारा-१	मिनु बूढाथोकी	तरकारी	९८४३२४९६७६	१९	२
३०	श्री रक्तकाली कृ.स	स्याउले-९	होमनाथ नेपाल	तरकारी	९८५१०७४७१९	११	५
३१	कृविण्डे महिला कृ.स	चौतारा-६	वाहुली साक्य	तरकारी	९७४१२००८६२	१२	०
३२	बेत्रेणी कृ.स	स्याउले-५	नारायण प्र.पौडेल	तरकारी	९८१३३७८३९२०	८	१७
३३	कदाबास ग्राणिण कृ.स	कदमबास-४	कृष्ण गिरि	तरकारी	९८४३३७४२२९	१२	४
३४	कालिका कृ.स	बतासे-४	भिम ब.श्रेष्ठ	तरकारी	९७४१२५९७५१	५	१०
३५	डाडाँटोल महिला कृ.स	चौतारा-६	सिर्जना सापकोटा	तरकारी	९८१८८११४११	१६	०
३६	नेपाल कृ.स	चौतारा-८	टिकादत्त दंगाल	तरकारी	९८०३५७५०९५	६	७
३७	मंगला भैरव कृ.स	स्याउले-१	रामकाजी लामा	तरकारी फलफुल	९७४१२७०३०३	४	११
३८	सेतिदेवी कृ.स	ठूलो सिरुवारी -७,९	राम ब.कार्की	तरकारी	९८४३२४९६२४	८	१३
३९	डडुवा तरकारी तथा दुग्ध संकलन केन्द्र कृ.स	ठूलोसिर वारी-९	उद्धव नेपाल	तरकारी	९८४३३१२६६४	१०	५
	जम्मा					३६८४	२१९५

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.७ ईजाजत प्राप्त रासायनिक मल विक्रेताहरूको सूची

तालिका नं. २७: ईजाजन प्राप्त रासायनिक मल विक्रेताहरूको सूची

क्र. स.	सहकारीको नाम	विक्रेताको नाम	ठेगाना	प्रमाण पत्र लिएको मिति	नवीकरण गरेको मिति	नवीकरण गर्नु पर्ने मिति
१		रेशम ब.पाथ	ठूलोसिरुवारी-२	८/११/२०७०	८/१०/२०७२	
२	जन मिलन वचत तथा ऋण स.स.लि.	लाल ब.श्रेष्ठ	ठूलोसिरुवारी-८		८/१२/२०७०	८/११/२०७२
३	तिन देवी कृषि स.स.लि.	मान बहादुर वोगटी	साँगाचोक-७	११/२८/२०६८	१२/२७/२०७०	१२/२५/२०७२
४	वतासे एकिकृत वचत तथा ऋण स.स.लि.	शैलेन्द्र सिलवाल	वतासे-६	१/३/२०७१	११/२१/२०७१	११/२१/२०७३
५	अग्रसर बहुउद्देशिय स.स.लि.	चेत नाथ सुवेदी	ठूलोसिरुवारी-४		२/१८/२०७१	२/१७/२०७३
६	शहिद विसु उ.स.स.लि.	युवलाल श्रेष्ठ	स्याउले-६		२/८/२०७१	२/१७/२०७३
७		रेनुका श्रेष्ठ	चौतारा-८	५/५/२०६२	३/१९/२०७१	३/१८/२०७३
८	समाज रुपान्तरण वचत तथा ऋण स.स.लि.	देवी दुलाल	ठूलोसिरुवारी-६		११/४/२०७१	५/८/२०७२
९	नेत्रज्योति कृषि स.स.लि.	इन्द्र ब.पुरी	ठूलोसिरुवारी-७		१३/१०/२०७०	१०/१२/२०७२
१०	बज्र योगिनी अपाङ्ग मैत्री स.स.लि.	चन्द्र ब. तामाङ्ग	ठूलोसिरुवारी-७	१०/१४/२०७०	१३/१०/२०७२	
११	जनहित दुग्ध स.स.लि.	बद्री प्रसाद नेपाल	ठूलोसिरुवारी-९		१३/१०/२०७०	१०/२२/२०७२
१२		जगन्नाथ ने पाल	चौतारा न.पा.-५ क्विन्डे		३/१/२०७१	१/२/२०७३
१३	नव ज्योति बहुउद्देशिय स.स.लि.	तिलक प्रसाद दुलाल	चौतारा न.पा.-९ सा.सि.५	१/२६/२०७१		०७३/१/२५
१४		डम्बर नेपाल	चौतारा न.पा.-२	२/१/२०७१		१/३०/२०७३
१५	ताम्लाड वचत तथा ऋण स.स.लि.	विकास गिरी	भोटेनाम्लाड-७	५/५/२०६२	१९/३/२०७१	३/१८/२०७३
१६	ईर्खु उपभोक्ता सहकारी स.स.लि.	नारायण गिरी	ईर्खु-१			
१७	गाउले सामूदायिक वन सहकारी स.स.लि.	शेर बहादुर श्रेष्ठ	ठूलोसिरुवारी-७			
१८	कटुन्जेपानी कृषि सहकारी स.स.लि.	गणेश प्रसाद आचार्य	साँगाचोक-९			
१९	सिन्धु उपकार वचत तथा ऋण स.स.लि.	सोवितमान श्रेष्ठ	चौतारा न.पा.-३			

क्र. सं.	सहकारीको नाम	विक्रेताको नाम	ठेगाना	प्रमाण पत्र लिएको मिति	नवीकरण गरेको मिति	नवीकरण गर्नु पर्ने मिति
२०	ग्रामिण सुधार कृषि सहकारी स.स.लि.	केवल बहादुर आले मगर	साँगाचोक-६			
२१	शान्ती दिप कृषि सहकारी स.स.लि.	चन्द्र प्रसाद काफ्ले	वतासे-४			
२२	भिमसेननाथ वचत तथा ऋण स.स.लि.	शुशिल बहादुर माझी	साँगाचोक-९			
२३	बागबजार उपभोक्ता सहकारी स.स.लि.		चौतारा-७			
२४	साना किसान कृषि सहकारी स.स.लि.	पदमहरि दंगाल	चौतारा न.पा-८			
२५	स्वर्णीम सामूदायिक कृ.स.स.लि.	शोम बहादुर तामाङ्ग	ठूलोसिरुवारी-७			
२६		छत्र ब.श्रेष्ठ	चौतारा न.पा.-४			
२७	बलेफि कृषि सहकारी स.लि.	पदम बहादुर श्रेष्ठ	कदमवास-७			

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.८ एग्रीभेटसम्बन्धी विवरण

तालिका नं. २८: एग्रीभेटसम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	एग्रीभेटको नाम	ठेगाना	विषादी विक्रेताको नाम
१	धिताल एग्रीभेट सेन्टर	चौतारा-५	वैकुण्ठ प्रसाद धिताल
२	सिद्धि गणेश एग्रीभेट सेन्टर	सिरुवारी-३	नेत्र प्रसाद धिताल
३	रोसन एग्रीभेट सेन्टर	चौतारा-५	पदम बहादुर कार्की
४	सेवा एग्रीभेट	साँगाचोक-७	बेल बहादुर महत
५	जलविरे एग्रीभेट सेन्टर	जलविरे	दिल प्रसाद कर्मचार्य
६	श्रेष्ठ एग्रीभेट	साँगाचोक-९	कल्पना श्रेष्ठ
७	रेनुका रासायनिक मल तथा एग्रीभेट सेन्टर	चौतारा-८	रेनुका श्रेष्ठ
८	सिन्धु भेटेरेनरी सेन्टर एण्ड बीज भण्डार	साँगाचोक-४	प्रकास गिरी
९	श्रेष्ठ एग्रीभेट	इर्खु १	माया श्रेष्ठ
१०	काफ्ले एग्रीभेट	वतासे ४	चन्द्र प्रसाद काफ्ले

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.९ कृषि सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका नं. २९: कृषि सहकारी संस्थाहरूको विवरण

क्र.सं.	कृषि सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	सम्पर्क फोन नं.
१	अविरल वगदछ इन्द्रावती कफि उत्पादक कृषि सहकारी संस्था लि.	सागाचोक ९	९८४९३४५८५९
२	सिन्धु कृषि तथा पशुपालन सहकारी संस्था लि.	सागाँचोक ४	९७४१०१८७३१
३	सुनगाभा कृषि सहकारी संस्था लि.	स्याउले ६	९७५१००९८१२
४	कालिदेवी कफि सहकारी संस्था लि.	सागाँचोक १	९८४११८५६०८
५	कटुञ्जपानी कृषि सहकारी संस्था लि.	सागाँचोक ९	
६	साँगाचोक कफि सहकारी संस्था लि.	सागाँचोक ४	
७	प्रशिद्ध महिला कृषि सहकारी संस्था लि.	सागाँचोक ६	९८४१९२४३६७
८	लप्से कृषि सहकारी संस्था लि.	कदमबास १	९७४१२२९४६४
९	आनन्देश्वर कृषि सहकारी सं.लि.	ठूलोसिरुवारी २	९८४९२६१७०९
१०	शान्ति दिप कृषि सहकारी संस्था लि.	वतासे-४	९७४११३४१९७,
११	बलेफी कृषि सहकारी संस्था लि.	कदमबास-७	

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.१० कृषिजन्य उद्योगहरूको विवरण

तालिका नं. ३०: कृषिजन्य उद्योगहरूको विवरण

क्र.सं.	उद्योगको नाम	ठेगाना	दर्ता भएको वर्ष	सम्पर्क नं.
१	सिरानचौर मानेडाडाँ बाखा फर्म	कदमबास ७	२०६९	९८४३०१०४९५
२	पुकार प्रश्ना डेरी उद्योग	साँगाचोक ७	२०६६	९७४१०६४१६६
३	सिन्धु कुखुरा फर्म	साँगाचोक ७	२०६९	९८०८५६६४३३
४	ब्रम्हायणी पोल्ट्री फर्म	वतासे ३	२०६७	९७५१००७४०२
५	सुकुटे फलफूल नर्सरी उद्योग	साँगाचोक १	२०६६	
६	सिरानचौर मानेडाँडा बाखा फर्म	कदमबास ६	२०६९	
७	सिर पोलेट्र फर्म	ठूलोसिरुवारी ८	२०६९	
८	श्री सिन्धु कुखुरा फर्म	साँगाचोक ७	२०६९	
९	जाल्पादवि कृषि फर्म	चौतारा-९	२०७२	
१०	पालुवा कृषि तथा पशुपालन फर्म	ठूलोसिरुवारी-६	२०७२	
११	काफ्ले पशु तथा कृषि फर्म	वतासे-४	२०७२	
१२	प्रतिक्षा भैंसी फर्म	चातारा-५	२०७२	

क्र.स.	उद्योगको नाम	ठेगाना	दर्ता भएको वर्ष	सम्पर्क नं.
१३	दक्षिणकाली बाखा फर्म	चौतारा न.पा.१	२०७२	
१४	इनद्र कुमारी बाखा फर्म	चौतारा न.पा.१	२०७२	
१५	सुनकोशी बंगुर तथा कृषि फर्म	साँगाचोक-१	२०७२	
१६	सिम्ले कृषि तथा पशुपालन फर्म	चौतारा-५	२०७२	
१७	ज्ञानेन्द्र कृषि फर्म	कदम्बास-३	२०७२	
१८	नव पशु तथा कृषि फर्म	कदम्बास-१	२०७२	
१९	कृषि पशु जागरण फर्म	कदम्बास-१	२०७२	
२०	करण कृषि फर्म	कदम्बास-१	२०७२	
२१	घले कृषि फर्म	चौतारा-४	२०७२	
२२	जाल्यादवि कृषि फर्म	चौतारा-९	२०७२	

श्रोत: घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, सिन्धुपाल्चोक

५.२.११ घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति सिन्धुपाल्चोकमा दर्ता भएका राईस मिल

तालिका नं. ३१: घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति सिन्धुपाल्चोकमा दर्ता भएका राईस मिल

क्र. स.	उद्योगको नाम	ठेगाना	क्र. स.	उद्योगको नाम	ठेगाना
१	जुगलेश्वर राईस मिल	चौतारा ८	३३	भिमेश्वर राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ८
२	श्री गणेश चिउरामिल	चौतारा ८	३४	एस. के. कुटानी तथा पिसानी मिल	साँगाचोक ९
३	वनदेवि राईस मिल	चौतारा ८	३५	ऐसनदेवि कुटानी पिसानी मिल	साँगाचोक ५
४	न्यू रवि कुटानी पिसानी मिल	चौतारा ६	३६	उत्रेणीदेवि राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ४
५	अशोक राईस एण्ड फ्लोर मिल	चौतारा १	३७	खत्रिथोक सामुदायिक राईस एण्ड फ्लोर सहकारी मिल	साँगाचोक १
६	सिद्धि गणेश राईस एण्ड फ्लोर मिल	चौतारा ५	३८	सेतिदेवि राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ६
७	कण्डलादेवि राईस मिल	कदमबास ९	३९	जल्केनी राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ७
८	सेतिदेवि राईस एण्ड फ्लोर मिल	कदमबास ६	४०	वित्ता राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ४
९	छेमा देवि कुटानी मिल	कदमबास ७	४१	ओम राईस मिल	ठूलोसिरुवारी ८
१०	रक्तकाली राईस मिल	कदमबास ९	४२	प्रकाश राईस फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ६

क्र. स.	उद्योगको नाम	ठेगाना	क्र. स.	उद्योगको नाम	ठेगाना
११	बसलादेवि राईस मिल	कदमबास १	४३	लट्टेश्वरी राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ९
१२	गुरु गणेश राईस मिल	कदमबास १	४४	रामभरत राईस मिल	ठूलोसिरुवारी ६
१३	जलदेवि फ्लोर मिल	कदमबास ६	४५	सिकारीदेवि राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ३
१४	पाँचकन्या राईस मिल	कदमबास ९	४६	श्री जनसेवा राईस मिल	ठूलोसिरुवारी ९
१५	संख राईस एण्ड फ्लोर मिल	कदमबास ७	४७	सिता राईस मिल	ठूलोसिरुवारी ८
१६	विश्व राईस एण्ड फ्लोर मिल	कदमबास ६	४८	भिमसेवा राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ८
१७	विश्वराईस एण्ड फ्लोर मिल	कदमबास ६	४९	शुभकन्या राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ५
१८	वनकाली राईस एण्ड फ्लोर मिल	कदमबास ९	५०	भिमसेन राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ८
१९	संग्राम गंगा जमुना मिल	कदमबास १	५१	शुभ कन्या राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ५
२०	प्रिन्सा राईस एण्ड फ्लोर मिल	कदमबास ७	५२	श्री कालीदेवि राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ८
२१	रेनु एण्ड रेशम राईस मिल	कदमबास २	५३	भुमस्थान राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी २
२२	कोदारी राईस एण्ड फ्लोर मिल	कदमबास ५	५४	कुन्डलादेवि राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ४
२३	न्यू रक्तकाली राईस एण्ड फ्लोर मिल	कदमबास ९	५५	भ्रमलादेवि राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ९
२४	उत्तरायणीदेवि राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ५	५६	जंगलछाप राईस एण्ड फ्लोर मिल	ठूलोसिरुवारी ६
२५	कालिकादेवि राईस मिल	साँगाचोक १	५७	कालिदेवि राईस मिल	इर्खु ५
२६	रामश्याम राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ३	५८	दक्षिणकालि राईस एण्ड फ्लोर मिल	बतासे ६
२७	कृष्णराईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ३	५९	दक्षिणकाली राईस मिल	बतासे ६
२८	कुमारी राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक ७	६०	बतासे कालीदुवि राईस मिल	बतासे ३
२९	श्री दक्षिणकाली राईस मिल	साँगाचोक ९	६१	कालीदेवि राईस मिल	बतासे ८
३०	श्री अन्नपूर्ण फ्लोर मिल	साँगाचोक २	६२	वनदेवि राईस मिल	बतासे ८
३१	ठकुरी एण्ड राइस मिल	साँगाचोक ७	६३	श्री लक्ष्मि राईस एण्ड फ्लोर मिल	बतासे ४
३२	धुर्व राईस एण्ड फ्लोर मिल	साँगाचोक २	६४	खाले राईस एण्ड फ्लोर मिल	बतासे ९

श्रोत: घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, सिन्धुपाल्चोक

५.२.१२ जनसंख्या प्रतिसेवाकेन्द्र/उपकेन्द्र :

तालिका नं. ३२: जनसंख्या प्रतिसेवाकेन्द्र/उपकेन्द्र

क्र.सं.	सेवा केन्द्रको नाम	घरधुरी	पुरुष	महिला	जम्मा
१	चौतारा (जि.कृ.वि.का.वाट हेरिने)	१२४३०	२६२३१	२९२१६	५५६६७

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.१३ कृषि बालीमा लाग्ने रोग

नगरपालिकाको कृषि उत्पादनमा धान, गहुँ, मकै, दलहन, तेलहन, तरकारी, फलफूल आदि नै मुख्य रूपमा रहेको छ। सामान्यतया धानमा डढुवा, खैरो थोप्ले, सिथ ब्लाइट रोगहरू देखा परेको छ भने गहुँमा कालो पोके र सिन्दुरे जस्ता रोगहरू देखिन्छन्। यसैगरी मकैमा डाठ वा धोगा कुहिने र तरकारी आलु, सागपात आदिमा लेटब्लाइट, मोजाइक, ओइलाउने, खोस्टे, अल्टरनेरिया, कवरट, ड्याम्पिङ्ग अफ, जरा कुहिने जस्ता रोगहरू मुख्य रूपमा देखा पर्दछन्। फलफूलमा विशेषगरी कोत्रे, सेतो धुले रोग, भोजक पात गुजुमुज्ज हुने, जरा कुहिने, ओइलाउने आदि रोगहरूको प्रकोपबाट कृषकहरू समस्यामा परेका छन्। मुख्य बालीहरूमा लाग्ने शत्रु जीव र रोगहरूको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा राखिएको छ।

तालिका नं. ३३: विभिन्न बालीमा लाग्ने रोग विवरण

क्र.सं.	बाली	प्रमुख कीराहरू	प्रमुख रोगहरू	प्रमुख भार पातहरू
१.	धान	गवारो, पातबेरुवा, पतेरो, हरियो फड्के, मिलिवग, हिस्पा, ट्वाँटीकीरा, खैरो फड्के किरा	डढुवा रोग, फेद कुहिने रोग, खैरो थोप्ले रोग, फुट रट,	मोथे, दुबो, सामा
२.	मकै	खुम्रे, धर्के गभारो, फौजी किरा, फेद कटुवा, लाहि,	डाँठ कुहिने, घोगा कुहिने रोग, पातको डढुवा, डाउने मिल्ड्यु	मोथे, बन्सो, लुडे, पिरे, बेथे
३.	गहुँ	लाहि	पहेलो सिन्दुरे, खैरो सिन्दुरे, कालो पोके,	बेथे, पिरे, रगते भार
४.	आलु	लाहि, रातो कमिला, फेद कटुवा, खुम्रे, ,	अगौटे डढुवा, पछौटे डढुवा, ऐ जेरु, खैरो पिपचक्के, भाईरस	मोथे, बेथे, बन्सो
५.	तरकारी(काउली, बन्दा, रायो, मूला आदि	बन्दाको पुतली, इट्टा बुट्टे पुतली, उफने खपटे, फेद कटुवा खुम्रे, लाहि, रातो कमिला, तोरीको भिङ्गा	डाउनी मिल्ड्यु, पातको थोप्ले रोग, कोत्रे रोग, ड्याम्पिङ्ग अफ, निमाटोड, क्लव रुट	मोथे, बेथे, गन्धे

क्र.सं.	बाली	प्रमुख कीराहरू	प्रमुख रोगहरू	प्रमुख भार पातहरू
६.	तरकारी (गोलभेंडा, काँको, फर्सी, खुर्सानी आदि)	फलको गभारो, सेतो भिगा, र तातो खपटे, फल कुहाउने औसा, लाही, रातो कमिला	ओइलाउने रोग, अगौटे डडुवा, पछौटे डडुवा, कोत्रे रोग, CMVरोग, पाउडरी मिल्ड्यु, डाउने मिल्ड्यु	दुबा, गन्धे, काने
७.	आँप	कोयामा लाग्ने घुन, फल कुहाउने भिगा, मुनामा ऐंजेरु बनाउने, फडके किरा, कत्ले किरा, पातमा ऐंजेरु बनाउने सेतो भिगा, फल कुहाउने औसा,	कोत्रे रोग, गम्मोसिस, कालो ढुंसी, सेतो धूले ढुंसी	मोथे, दुबो, लुडे
८.	सुन्तला	पात खन्ने कीरा, मिलि वग, कागतीको पुतली, कत्ले कीरा, लाहि, सिल्ला, गभारो, पतेरो	फेद कुहिने रोग, कोत्रे रोग, दाद गुलाबी रोग, कालो ढुंसी, सेतो धूले ढुंसी, ग्रीनिड, गम्मोसिस	गन्धे, दुबो, वनमारा

श्रोत: नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.२.१४ कृषि बजारीकरण

परम्परागत कृषि बजारीकरणमा उत्पादकहरूले असंगठित रूपमा आफ्नो उपजको आफैँ बजारीकरण गर्ने चलन थियो तर पछिल्ला दिनमा विविध खाले बजार श्रृंखला पार गर्दै कृषि उपजहरूको बजारीकरण प्रचलन विकास हुन थालेको छ। नगरपालिका निर्माणका प्रारम्भिक दिनदेखि यहाँका कृषिजन्य वस्तु बजारीकरणका विभिन्न ढाँचाहरू अभ्यासमा आएका छन्। यद्यपि आजसम्म पनि व्यवस्थित कृषि बजार निर्माण भई नसके पनि बन्ने र बनाउने दिशामा भएका प्रयत्नहरूले कृषि बजारको क्रमिक विकासमा टेवा पुऱ्याएका छन्। नगरपालिकामा विभिन्न हाट बजारहरूबाट कृषि लगायत अन्य वस्तुहरूको (तरकारी, खाद्यान्न तथा लत्ताकपडा, पशुजन्य) बजारीकरण हुने गरेको देखिन्छ। यस नगरपालिकाको चौतारा साँगाचोकगढीमा सोमबार र शुक्रबार हाट बजार लाग्ने गर्दछ।

५.३ पशुपालन

नगरपालिकामा विशेषगरी भैंसी, बाखा, गाई,सुँगुर नै यहाँका मुख्य घरपालुवा जनावर हुन्। यसबाट नगरपालिका बासीहरूको जीविकोपार्जनमा उल्लेख्य सुधार भैरहेको छ। पशुजन्य उत्पादनहरू जस्तै, दुध, दही, घिउ तथा मासुका लागि कुखुरा, खसी, बोकाहरूको बिक्रीबाट आम्दानी बढेको देखिन्छ। यहाँ डेरी उद्योग, व्यापारिक फार्म, गाई, भैंसी, कुखुरा फार्महरू लगायतका कृषिजन्य उद्योगहरू रहेका छन्। नेपालको सन्दर्भमा कृषि सेवाको पुरकको पशुपालन व्यवसाय रहेको देखिन्छ, यस्तै चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा पनि विभिन्न व्यवसायिक तथा सामान्य पशुपालन हुने गरेको देखिन्छ। नगरपालिकामा पशुपालन व्यवसायलाई अभि व्यवस्थित बनाउन सके अर्थतन्त्रमा विकास हुने देखिन्छ।

५.३.१ पशु नश्ल

नगरपालिकामा पालन गरिने मुख्य पशुपंक्षीहरूमा भैंसी, बाखा, गाई, बंगुर र भेंडा रहेका छन् । सामान्यतया व्यवसायिक पशुपालनको विकाससँगै वर्णशंकर तथा उन्नत जातका पशुहरूको हिस्सा कूल पशुको तुलनामा वृद्धि हुँदै गएको पाइन्छ । गाई भैंसीमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध हुनु तथा बाखा र बंगुरतर्फ उन्नत जातका भालेहरूसँग प्रजनन गराउने परिपाटी बसेको हुँदा यी जातका जनावरहरूमा वर्णशंकरको संख्या बढ्दो छ । तथापि बँधुवा पशुपालन पद्धतिको कमी, कमजोर पशु स्वास्थ्य व्यवस्थापन, कुपोषण तथा पशुपालनसम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान तथा चेतनाको अभावको कारण वर्ण शंकरबाट उत्पादनमा खासै उत्साह थपिएको अवस्था छैन । त्यसैगरी ठूलो संख्यामा रहेका कम उत्पादक जनावरहरूले अपेक्षाकृत बढी उत्पादक जनावरहरूको आहारा खाई दिनुसमेत यस क्षेत्रको समस्या हो । तसर्थ नश्ल सुधारमार्फत् नयाँ जन्मिएका जनावरका बच्चाहरूलाई भविष्यको राम्रो माउमा विकसित गर्ने कुरा मध्यनजर गरी थप कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु आवश्यक छ ।

सारांशमा, विगतका वर्षहरूमा नगरपालिकाको पशुपालन क्षेत्रले राम्रो फड्को मारेको छ जसले गर्दा पशुपंक्षीजन्य उत्पादनमा परिमाणात्मक विकास सम्भव भएको छ । तर हालको परिमाणात्मक विकासको गति सुस्त छ । पशु पालन क्षेत्रमा क्रमिक रूपमा व्यवसायिकता थपिएको छ तर पशुपंक्षीजन्य उत्पादन प्रशोधनका लागि उद्योग स्थापना खासै हुन सकेको पाइँदैन । त्यसैगरी पशुपालनतर्फ गुणात्मक विकासको पनि एकदम खाँचो सर्वत्र महसुस गरिएको छ । पशुपालनसँग आवद्ध श्रमिक तथा महिला वर्गहरूको उत्पादकत्व अति न्युन हुनु, युवा वर्गहरू विदेश पलायन हुनु र सो अनुरूप पशुपालनमा यान्त्रिककरण हुन नसक्नु, पशु पालन क्षेत्रमा पुँजी लगानीको आकार धेरै सानो हुनु तथा जनमानसमा पशुपालनको कृषि अर्थतन्त्रमा योगदानको बारेमा अज्ञानता आदि कारणले गर्दा पशुपालन क्षेत्रबाट आशातीत उपलब्धि हासिल हुन सकिरहेको छैन ।

५.३.२ पशुपंक्षीमा लाग्ने रोगहरू

कृषकहरूको मुख्य आम्दानीको स्रोतको रूपमा रहेको पशुपंक्षीहरूको पालन यस नगरपालिकामा पनि आम्दानीको स्रोत रहेको देखिन्छ । नगरपालिकामा देखिने पशु रोगहरूमा रेविज, खोरेत, पिपिआर, स्वाइन फिवर, भ्यागुते, चरचरे, नाम्ले, माटे, थुनेलो, प्रजननसम्बन्धीर जुका पर्दछन् । नगरपालिकाको वन जंगलसँग जोडिएका वडाहरूमा एन्टी रेजिव खोप लगाउनुपर्ने देखिन्छ भने खोरेत पिपिआर स्वाइन फिवर जस्ता अत्यन्त संक्रामक रोगको प्रकोप पनि यस नगरपालिकामा त्यत्तिकै रहेको पाइन्छ । यसका कारणहरूलाई हेर्दा, पशुको अवैध आवत जावत तथा आयात, दयनिय व्यवस्थापन, खोप लगाउनुपर्छ भन्ने चेतनाको कमी, आदि मान्न सकिन्छ । यी रोगको नियन्त्रणका लागि जिल्ला पशु सेवा कार्यालयबाट निरन्तर प्रयास भइरहेको देखिन्छ ।

जिवाणुबाट हुने रोगहरूमध्ये भ्यागुते, चरचरे विरुद्ध यस नगरपालिकाका किसानहरूले खोप लगाउने गरेको पाइन्छ । तापनि यी रोगहरू फाटफुट रूपमा देखिने गरेका छन् । नगरपालिकामा

स्वाइन फिबर, खोरेत, रेविज विरुद्धको खोपकार्यसमेत नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा संचालन गर्न सकेमा धेरै हदसम्म रोग नियन्त्रण कार्य सफल हुने देखिन्छ। सामान्यतया पशुपंक्षीमा ठूलो महामारी फैलिएको पाइँदैन। तथापि यहाँका पशुपंक्षीहरूमा खोरेत, भ्यागुते, चरचरे, नाम्ले जुका, रेवीज जस्ता रोगहरूको प्रकोप रहेको छ, भने पंक्षीहरूमा मुलत रानीखेत, गम्बोरा, सिआरडी र बर्डफ्लू मुख्य रूपमा लाग्ने गरेको छ।

तालिका नं. ३४: पशुमा देखिएका रोगको विवरणो विवरण

S.N.	Disease	Animals			Other
1	Liver Fluke	Cattle	Buffalo	Goats	
2	HS@BQ	Cattle	Buffalo	Goats	
3	Pramphistomom	Cattle	Buffalo	Goats	
4	Nerves Sign	Cattle	Buffalo	Goats	
5	Respiratory Sign	Cattle	Buffalo	Goats	
6	Coccidiosis				Fowl
7	Skin Lesions				Fowl
8	Wound/Abscess	Cattle	Buffalo	Goats	
9	Red Urine	Cattle	Buffalo	Goats	
10	Abortion	Cattle	Buffalo	Goats	
11	Warble Infestation	Cattle	Buffalo	Goats	
12	Diarrhoea	Cattle	Buffalo	Goats	
13	Infertility	Cattle	Buffalo	Goats	
14	Mastitis	Cattle	Buffalo	Goats	
15	Distocia	Cattle	Buffalo	Goats	
16	Prolapse	Cattle	Buffalo	Goats	
17	Retained Placenta	Cattle	Buffalo	Goats	
18	Mange	Cattle	Buffalo	Goats	
19	Rabis	Cattle	Buffalo	Goats	Dog
20	Tick/Lice(External Parasite)	Cattle	Buffalo	Goats	Fowl
21	Intestinal Helmenthis				Fowl
22	Orf			Goats	
23	Parasitic Gastroenteritis	Cattle	Buffalo	Goats	Pig
24	Anoestrous	Cattle	Buffalo	Goats	
25	Indigestion/Anorexia	Cattle	Buffalo	Goats	
26	Tympany/Bloats	Cattle	Buffalo	Goats	
27	Magout wound	Cattle	Buffalo	Goats	
28	Cough	Cattle	Buffalo	Goats	
29	Pnoumonia	Cattle	Buffalo	Goats	
30	Gumbarrow				Fowl
31	Cyst	Cattle	Buffalo	Goats	
32	FMD			Goats	

S.N.	Disease	Animals			Other
33	PPR		Goats		
34	Ranikhet			Fowl	
35	CRD			Fowl	

स्रोत: जिल्ला पशु कार्यालय, २०७५

५.४ उद्योग तथा व्यापार व्यवसाय

आर्थिक विकासको प्रमुख आधारशीलामध्ये उद्योग पनि एक प्रमुख आधार हो । चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा ठुला उद्योगहरू नभएता पनि कृषिमा आधारित साना उद्योगहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । यसबाहेक मह, बेसार, अदुवा, भटमास, जस्ता कृषिजन्य घरेलु उत्पादनमा पनि क्रमशः व्यवसायिक हुँदै जान थालेको छ । परम्परागत उद्योगमा आधारित स-साना घरेलु उद्योगहरू भने सञ्चालनमा रहेको देखिन्छ तर यसलाई अझ व्यवसायिक र प्राथमिकता साथ लैजानु पर्ने देखिन्छ । चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा उपलब्ध प्राकृतिक कच्चा पदार्थ तथा विभिन्न स्रोत र साधनले चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा उद्योगको संभावना प्रखर देखिन्छ तर लगानी अभाव तथा विभिन्न पूर्वाधारको असुविधाको कारण उद्योगमा अपेक्षित विकास हुन सकेको देखिँदैन । यहाँ सञ्चालित केही साना उद्योगहरूले चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका लगायत आसपासका क्षेत्रहरूको सीमित स्थानीय आवश्यकता परिपूर्ति गर्न मात्र सफल भएका छन् तर ती उद्योगहरूले राष्ट्रिय माग तथा अर्थतन्त्रको हिस्सा भने खासै ओगट्न सकेको देखिँदैन ।

तालिका नं. ३५: नगरपालिकामा सञ्चालित व्यापार /व्यवसायहरू

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको प्रकार	संख्या
१	सप्लायर्स	४६
२	स्टेशनरी	२५
३	मासु पसल	११
४	भाँडाकुँडा	२०
५	मदिरा तथा पेय पदार्थ बिक्री	१०
६	सुनचाँदी पसल	३
७	घडी मोबाईल मर्मत	२
८	दुग्ध संकलन	१
९	औषधी पसल, मेडिकल	४
१०	मनिट्रान्सफर	३
११	जुत्ता चपल	३
१२	पेट्रोल पम्प	२
१३	फेन्सी तथा कपडा	२३
१४	फोटो स्टुडियो	१
१५	किराना पसल तथा खाद्य स्टोर	२३८
१६	इलेक्ट्रोनिक, टि.भी रेडियो, कम्प्युटर बिक्री तथा तालिम, मर्मत	२४
१७	कस्मेटिक, गिफ्ट तथा ब्युटी पार्लर	१६

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको प्रकार	संख्या
१८	तरकारी तथा फलफुल	६
१९	तयारी पोसाक	१६
२०	खाना नास्ता पसल	३३
२१	हार्डवेयर तथा निर्माण सामग्री	१९
	जम्मा	५०६

स्रोत : नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

५.५ व्यापारिक केन्द्र

यहाँ विभिन्न हाट बजारहरू व्यापार व्यवसायका लागि प्रशिद्ध रहेका छन् । यस्ता बजारहरूबाट विशेषगरी खुद्रा व्यापार हुने गरेको छ । यसैगरी, चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाबाट थोक व्यापारसमेत हुने गरेको छ । थोक व्यापार अन्तर्गत खाद्य मिलबाट उत्पादित चामल, पिठो, तेल छिमेकी गाउँपालिकासँग हुने गरेको छ भने अन्य थोक व्यापारमा विस्कट, साबुन, चाउचाउ, चिया, चिनी आदिको हुने गरको छ । यसका अतिरिक्त तेस्रो मुलुकमा निर्मित इलेक्ट्रीक र इलेक्ट्रो निक्स सामानहरूका साथै फरेन गुड्सको नाममा विभिन्न तेस्रो मुलुकहरूबाट उत्पादन भई पैठारी गरिएका घरेलु उपयोगका सामानहरूको समेत उल्लेख्य मात्रामा थोक र खुद्राबिक्री यस नगर पालिका हुने गरेको पाइन्छ ।

कृषिजन्य कच्चा पदार्थहरूको उपलब्धता, परम्परागत तथा जातिगत सीप, कौशल, पर्यटकीय महत्वका स्थलहरूको उपलब्धता लगायतका विभिन्न कारणले नगरपालिकामा औद्योगिक विकासको राम्रो सम्भावना रहेको छ । स्थानीय माग कार्यमा केही मभौला, साना तथा घरेलु उद्योग भने संचालित छन् । त्यसैगरी साप्ताहिक रुपमा लाग्ने विभिन्न हाट बजारमा स्थानीय उत्पादन तथा चौ पायाको किनबेच हुने गर्दछ । यसले पनि आर्थिक कारोबारको मात्रामा वृद्धि गराएको छ ।

५.६ नगरपालिकाको अर्थतन्त्रको विशिष्टिकरण

नगरपालिकाको अर्थतन्त्रमा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण गरी वैज्ञानिक दिगो कृषि प्रणालीलाई नै मेरुदण्डको रुपमा लिन सकिन्छ । कृषि, पशुजन्य कच्चा पदार्थको उपलब्धता, नगरपालिकाका सबै जसो वडाहरूमा सडक, विजुली, पानीलगायत आधारभूत औद्योगिक पूर्वाधारको क्रमिक विकास तथा उद्योग स्थापनाका लागि पर्याप्त सम्भाव्य जमिन यस नगरपालिकामा रहेको हुँदा नगर पालिकामा कृषि, पशुलगायतको उद्योगका साथै शैक्षिक र औषधीय पर्यटन (Medical tourism) समेतको विकासको सम्भावना रहेको छ । अर्थतन्त्रका यिनै विशिष्ट क्षेत्रहरूमा नगरपालिकाको विशिष्टता एवं प्राथमिकता केन्द्रित गर्नु उपयुक्त देखिन्छ ।

५.७ सहकारी संस्थाको विवरण

तालिका नं. ३६: सहकारी संस्थाको विवरण

क्र. सं.	दर्ता नं.	दर्ता मिति	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	सहकारीको प्रकार
१	६४	२०५०।०६।२४	श्री जलकिने दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १०	दुग्ध सहकारी
२	१६४	२०५३।०५।१७	श्री कल्लेरी दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका- ७	दुग्ध सहकारी
३	२६८	२०५३।०५।३१	श्री महाकाली बहुउद्देश्य बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका -५	बहुउद्देश्य
४	३२३	२०५४।०५।१२	श्री सानोसिरुवारी दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ७	दुग्ध सहकारी
५	३४१	२०५४।०८।१२	श्री महिला बहुउद्देश्य स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बहुउद्देश्य
६	३६२	२०५४।०९।२९	श्री पशुपति दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ११	दुग्ध सहकारी
७	७१	२०५६।०२।०६	श्री जनजागरण दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १०	दुग्ध सहकारी
८	८७	२०५६।०३।१३	श्री मिलिजुली महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बचत तथा ऋण
९	४७३	२०५६।०९।२१	श्री किसान बहुउद्देश्य स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बहुउद्देश्य
१०	४९०	२०५६।११।११	श्री कदमबास बहुउद्देश्य स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ९	बहुउद्देश्य
११	७५६	२०५९।०७।३२	श्री अग्रसर बहुउद्देश्य स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १३	बहुउद्देश्य
१२	७७७	२०५९।११।२८	श्री दक्षिणकाली दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ३	दुग्ध सहकारी
१३	७७८	२०५९।१२।१८	श्री हरेँ गोल्मादेवी दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १०	दुग्ध सहकारी
१४	८०३	२०६२।०२।०३	श्री कपिलेश्वर दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ९	दुग्ध सहकारी
१५	८३८	२०६३।०३।०६	श्री दक्षिणकाली बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ३	बचत तथा ऋण
१६	८४०	२०६३।०३।०८	श्री मलिका देवी महिला विकास बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ७	बचत तथा ऋण
१७	८४४	२०६३।०३।१९	श्री पाँच पोखरी बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १	बचत तथा ऋण
१८	८४५	२०६३।०३।२१	श्री चण्डेश्वरी महिला विकास बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ६	बचत तथा ऋण
१९	९३१	२०६४।०२।२०	श्री शहिद स्मृती बहुउद्देश्य स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १०	बहुउद्देश्य

क्र. सं.	दर्ता नं.	दर्ता मिति	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	सहकारीको प्रकार
२०	९४६	२०६४।०३।२४	श्री दिप ज्योती महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ८	बचत तथा ऋण
२१	९५६	२०६४।०४।०१	श्री सयपत्री महिला विकास बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बचत तथा ऋण
२२	९५८	२०६४।०४।०८	श्री वनदेवी महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बचत तथा ऋण
२३	१०९८	२०६५।०२।२८	श्री प्रेसचोक बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बचत तथा ऋण
२४	५	२०६५।०५।०३	श्री इर्खु उपभोक्ता स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ८	उपभोक्ता सहकारी
२५	११७१	२०६५।०६।०१	श्री दुर्गा भवानी महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १०	बचत तथा ऋण
२६	११७२	२०६५।०७।०३	श्री गतिशील बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बचत तथा ऋण
२७	११७३	२०६५।०७।१७	श्री गाउँले सामुदायिक वन स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १४	अन्य
२८	१२०८	२०६५।०८।२३	श्री समाज रुपान्तरण बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१३	बचत तथा ऋण
२९	१२१४	२०६५।०९।१४	श्री पूर्वेली बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-५	बचत तथा ऋण
३०	१२५९	२०६५।१२।११	श्री माता लक्ष्मी बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-५	बचत तथा ऋण
३१	१२७३	२०६५।१२।२३	उज्यालो बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-५	बचत तथा ऋण
३२	१२७५	२०६५।१२।२६	सिन्धु उपकार बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-५	बचत तथा ऋण
३३	१२९९	२०६६।०१।२१	श्री बागबजार उपभोक्ता स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-५	उपभोक्ता सहकारी
३४	कृ.वि.का.	२०६६।०८।३०	श्री सिन्धु कृषि तथा पशुपालन स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१२	कृषि तथा पशुपालन
३५	६२३	२०६६।०९।३०।	श्री सहिद बिसु उपभोक्ता स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१	उपभोक्ता सहकारी
३६	कृ.वि.का.	२०६६।१०।२६	श्री सुनगाभा कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१	कृषि सहकारी
३७	१५०६	२०६६।११।२८	श्री गौराती बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-८	बचत तथा ऋण
३८	कृ.वि.का.	२०६६।१२।०९	श्री सानाकिसान कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-७	कृषि
३९	१५२३	२०६६।१२।२६	श्री साँगाचोक सामुदायिक बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१२	बचत तथा ऋण
४०	१३८५	२०६६।३।२४	श्री जनमिलन बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१४	बचत तथा ऋण

क्र. सं.	दर्ता नं.	दर्ता मिति	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	सहकारीको प्रकार
४१	१४०१	२०६६।५।१२	श्री बतासे एकिकृत बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-३	बचत तथा ऋण
४२	१४२१	२०६६।७।१७	श्री चेतना मातृशिशू बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-५	बचत तथा ऋण
४३	१५३१	२०६७।०१।०३	श्री डडुवा बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१४	बचत तथा ऋण
४४	१५३२	२०६७।०१।०३	श्री सिप विकास बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-४	बचत तथा ऋण
४५	१५६५	२०६७।०२।२०	श्री मैत्री बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-७	बचत तथा ऋण
४६	१५७०	२०६७।०२।२३	श्री ग्रामीण कृषि उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१०	कृषि सहकारी
४७	१५९३	२०६७।०३।१०	श्री नव उदय बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-७	बचत तथा ऋण
४८	१६१३	२०६७।०४।१७	श्री दिपसिन्धु बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	बचत तथा ऋण
४९	१६४९	२०६७।०६।०८	श्री असिने कालीदेवी दुग्ध उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१४	दुग्ध सहकारी
५०	४२	२०६७।०७।१५	श्री कालीदेवी कफी उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१०	कफी सहकारी
५१	१६८६	२०६७।०९।०५	श्री लप्से कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-९	कृषि सहकारी
५२	१७३१	२०६७।१२।२२	श्री खत्रीथोक सामुदायिक बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१०	बचत तथा ऋण
५३	१७४७	२०६८।०१।१७	श्री ग्रामीणसुधार कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१२	कृषि सहकारी
५४	कृ.वि.का.	२०६८।०२।०२	श्री साहारा उपभोक्ता स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-६	उपभोक्ता
५५	१७९०	२०६८।०५।०१	श्री देउराली उत्थान बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-४	बचत तथा ऋण
५६	१८००	२०६८।०६।१०	श्री इच्छेश्वर महादेव बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-७	बचत तथा ऋण
५७	५०	२०६८।०८।०६	श्री कटुञ्जेपानी कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-११	कृषि सहकारी
५८	५१	२०६८।०८।०६	श्री साँगाचोक कफी उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१२	कफी सहकारी
५९	१२०२	२०६८।०८।०९	श्री शहिद बसन्त किरण उपभोक्ता स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-१२	उपभोक्ता
६०	कृ.वि.का.	२०६८।०९।२८	श्री पिपलडाँडा उपभोक्ता स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका-६	उपभोक्ता
६१	१८५२	२०६८।१०।१२	श्री नगद बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बचत तथा ऋण

क्र. सं.	दर्ता नं.	दर्ता मिति	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	सहकारीको प्रकार
६२	१८४९	२०६८।१०।१२	श्री तीनदेवी कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १०	कृषि सहकारी
६३	१८७१	२०६८।११।२३	श्री उद्भव बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १	बचत तथा ऋण
६४	५५	२०६८।१२।१५	श्री सेतीदेवी सामुदायिक कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ७	कृषि सहकारी
६५	कृ.वि.का.	२०६८।१२।२८	श्री प्रसिद्ध महिला कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १२	कृषि सहकारी
६६	१८८८	२०६९।०१।१४	श्री कार्कीटार महिला कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १०	कृषि सहकारी
६७	१९२२	२०६९।०४।०९	श्री नेत्रज्योती कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १४	कृषि सहकारी
६८	१९५६	२०६९।०५।२१	श्री भिमसेन स्थान बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ११	बचत तथा ऋण
६९	१९६७	२०६९।०६।०३	श्री बज्रयोगिनी अपाङ्ग मैत्री स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १४	अन्य
७०	१९८१	२०६९।०६।१७	श्री कदमखोला बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ९	बचत तथा ऋण
७१	१९९५	२०६९।०६।२४	श्री स्वर्णीम सामुदायिक कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १४	कृषि सहकारी
७२	१९९८	२०६९।०६।२५	श्री प्रयास महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १२	बचत तथा ऋण
७३	२००१	२०६९।०६।२९	श्री पौरखी बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	बचत तथा ऋण
७४	२०१४	२०६९।०७।१२	श्री ठूलो सिरुवारी महिला कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १३	कृषि सहकारी
७५	२०२४	२०६९।०८।१८	श्री कोटथोक कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १२	कृषि सहकारी
७६	२०२९	२०६९।०८।२२	श्री शान्तिदिप कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - २	कृषि सहकारी
७७	२०३१	२०६९।०९।१७	श्री रसाआ कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १२	कृषि सहकारी
७८	२०६७	२०६९।११।२१	श्री उजाशिल कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १	कृषि सहकारी
७९	२०३१	२०६९।१२।०७	श्री वासुकी देवि महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १०	बचत तथा ऋण
८०	२१७६	२०७०।०१।१९	श्री शिलादेवी कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ६	कृषि सहकारी
८१	२११५	२०७०।०२।१४	श्री आनन्देश्वर कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १३	कृषि सहकारी
८२	२१११	२०७०।०२।२६	श्री मूलखर्क महिला विकास बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ९	बचत तथा ऋण

क्र. सं.	दर्ता नं.	दर्ता मिति	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	सहकारीको प्रकार
८३	२१३३	२०७०।०३।०५	श्री अविरेल बग्दछ इन्द्रावती कफी उत्पादक स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ११	कफी सहकारी
८४	२१३७	२०७०।०३।०६	श्री साहारादेवी कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ७	कृषि सहकारी
८५	२१६१	२०७०।०५।१५	श्री सम्पन्न बचत तथा ऋण स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १२	बचत तथा ऋण
८६	२२५४	२०७०।१०।०५	श्री अग्रसर नमुना कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	कृषि सहकारी
८७	२१८६	२०७०।११।१९	श्री शुभकन्या कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १३	कृषि सहकारी
८८	२२१८	२०७१।०२।१३	श्री जीवनस्तर कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १३	कृषि सहकारी
८९	२२३७	२०७१।०७।२९	श्री कुनफेन कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	कृषि सहकारी
९०	२२७२	२०७२।०४।०६	श्री सिरानचौर सानाकिसान कृषि स.सं. लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ९	कृषि सहकारी
९१	२२९६	२०७२।०९।०६	श्री रानीपोखरी कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ८	कृषि सहकारी
९२	२३००	२०७२।०९।२७	श्री कमलको फूल महिला बहुउद्देश्य स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १२	बहुउद्देश्य
९३	२३१५	२०७२।१२।०५	श्री जागरुक कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५	कृषि सहकारी
९४	२३४६	२०७३।०४।१७	श्री केउरिने सानाकिसान कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ६	कृषि सहकारी
९५	७५६	२०७३।०८।१७	श्री आलोपालो अग्रसर बहुउद्देश्य स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १३	बहुउद्देश्य
९६	२४१५	२०७४।०१।२२	श्री ठाटी कबुलियति वन कृषि स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - १४	कृषि सहकारी
९७	कृ.वि.का.	कृषि विकास कार्यालय	श्री सानोसिरुवारी उपभोक्ता स.सं.लि.	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ७	उपभोक्ता

स्रोत : नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

नगरपालिकामा उद्योग व्यापार क्षेत्रमा लगानी गर्ने उद्देश्यका साथ बचत तथा उत्पादक, उपभोक्ता, श्रमिक, बहुउद्देश्य तथा आदि प्रकृतिका सहकारी संस्थाहरूबाट कर्जा लगानी हुने गरे को छ। जसमा उत्पादकतर्फ ४२ वटा सहकारी, उपभोक्ता ४८, श्रमिक १ र बहुउद्देश्य ६ वटा संचालनमा रहेका छन्। जसको विवरणमाथिको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

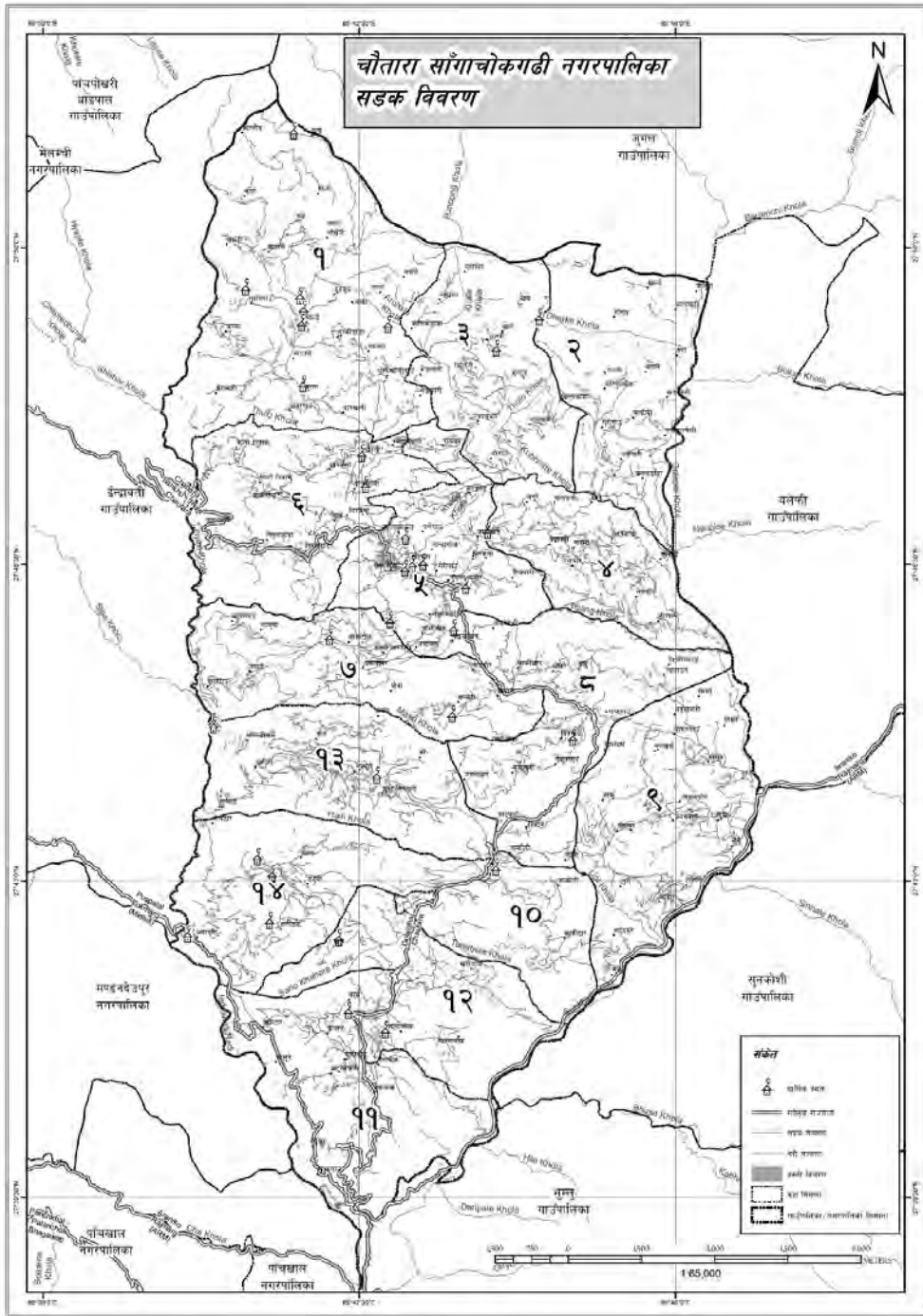
५.८ बैंकको विवरण

तालिका नं. ३८: बैंकको विवरण

सि.नं.	वित्तिय संस्थाको नाम	फोन नं.	ठेगाना
१	नेपाल बैंक लिमिटेड	०११-६२०१०५	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५
२	मेगा बैंक नेपाल लिमिटेड	०११-६२०४१३	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५
३	जनता बैंक नेपाल लिमिटेड	०११-६२०४०६	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५
४	लक्ष्मी बैंक लिमिटेड	०११-६२०४०४	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५
५	कृषि विकास बैंक लिमिटेड	०११-६२०१३७	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५
६	सिन्धु विकास बैंक लिमिटेड	०११-६२०४२९	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५
७	नेपाल क्रेडिट एण्ड कमर्स बैंक लिमिटेड	०११-६२०४०१	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका - ५

स्रोत : नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

खण्ड - ६ : भौतिक तथा सार्वजनिक पूर्वाधार

नक्सा नं. १३: नगरपालिकामा रहेको सडक सञ्जाल

६.१ सडक, सवारी तथा यातायात

सडक सञ्जाल तथा यातायात आर्थिक विकास, सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सामाजिक एकीकरणको माध्यम हो। विकासको आधारभूत पूर्वाधारको रूपमा रहेका यातायातका साधनहरूको माध्यमबाट क्षेत्रीय असमानता कम गर्न, आर्थिक क्रियाकलापलाई गतिशीलता प्रदान गर्न र अन्य क्षेत्रको विकास तथा सेवा प्रवाहलाई सहज बनाउन सकिन्छ। हालसम्म नेपालमा सडकलाई यातायातको मुख्य माध्यमको रूपमा लिइदै आएको भए तापनि, हवाईमार्ग, रेलमार्ग, जलमार्ग, रज्जुमार्गजस्ता अन्य माध्यमहरूको विकासबाट पनि पर्याप्त फाइदा लिन सकिने सम्भावना रहेको छ। कुनै पनि क्षेत्रको आर्थिक सामाजिक विकासलाई गतिशिल बनाउन सार्वजनिक वस्तु तथा सेवा प्रवाहलाई सरल र सहज बनाउन कृषि तथा गैर कृषि क्षेत्रको विकास गर्न सडक तथा यातायात सेवा एउटा महत्वपूर्ण पूर्वाधारको रूपमा रहेको हुन्छ।

६.२ विद्यमान सडक सञ्जाल

नेपालको प्रदेश नम्बर ३ मा पर्ने चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको सबै क्षेत्रहरूमा बाह्रै महिना चल्ने सडक सञ्जाल विस्तार भएको छैन। नगरपालिकामा उत्पादन हुने खाद्यान्न, दलहन, फलफूल, दुग्ध उत्पादन आदिको उत्पादन भैरहेकोमा नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा सडकको राम्रो सुविधा नभएकाले उत्पादित वस्तुलाई बजारसम्म पुऱ्याउन असहज देखिन्छ। सडक यातायातको लागि आवश्यक विभिन्न पूर्वाधारहरू जस्तै सवारी साधन पार्किङ स्थल, बस स्टप, यात्रु प्रतिक्षालय, सडक बत्ती, पैदलयात्रीले सडक पार गर्ने जेब्रा क्रसिङ, सडक सडकेत चिह्न, बसको अन्तिम बिसौ नीसम्बन्धी सेवा सुविधाहरू व्यवस्थित रूपमा विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ।

तालिका नं. ३९: चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका सडकहरू

क्र. सं.	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
वनदेउ चौतारा सडक		B	२०	०	केन्द्रवाट दायो/वायो १०मी	
चौतारा साँगाचोकगढी सहिद स्मृती चक्रपथ स्याउले-वदलाङ्ग - महभिर - खाले - भारती -वतासे - सेरा - नौबिसे - कुविन्दे - सिम्पानी -चिलाउने - गोर्सु - कदमबास - सिरानचौर - जितपुर - कार्कीटार - खत्रिथोक - स्वाराथोक - वरकोबोट - पानीचौर - फलाटे - साहिथोक - छाप - रानीटार - असिने - भुलेटार - पान्चेपाखा - कँडे - बोक्से - गोसाईगाँ - कार्कीछाप - बजिनी - डौठे - अर्चले - पौवा - टारी - सानोसिरुवारी - मगुवापुच्छार -दोभाने - भयाडी - गिदाने - सीताथान - व्याङ्गचेपानी - स्याउले		B	१०	१.५/१.५		
वडा न. ४, ५, ६, ७ (कुविण्डे, चौतारा, पिपलडाँडा, सनोससुवारी)						
१	चौतारा (सहिद चोक) देखी पिपलडाँडा भयाडीसडक	B	१०	१.५/१.५		
२	चौतारा स्याउले ओखरेनी सडक	B	१०	१.५/१.५	23M01B006	
३	पाल्लेपानी कमरोपानी सडक	B	१०	१.५/१.५	23M01B007	
४	गिदाने रोड	B	१०	१.५/१.५	23M01B008	

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
५	चौतारा नोविस सडक	B	१०	१.५/१.५	23M01B011	
६	चौतारा हुन्दुड भालुवन	B	१०	१.५/१.५	23M01B009	
७	चौतारा नेपाले भ्याडी सडक	B	१०	१.५/१.५	23M01B032	
८	चौतारा क्याम्पस मोड आर्मि व्यारेक भिरकुना सडक	C	७	१.५/१.५	23M01C002	
९	सिताथान खत्रीटोल लामाचौर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C004	
१०	पाल्पानी भिमसेन मन्दिर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C005	
११	ठूलो खेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C010	
१२	कामीखेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C013	
१३	कामी खेत पिपलरुख चालिसे सिम्ले रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C014	
१४	गोल्मा चागुलेटोल रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C016	
१५	बाँसपाटी सिम्ले ठूलाखेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C017	
१६	काउन विसौना छापरोड	C	७	१.५/१.५	23M01C018	
१७	चिहानडाडा सिम्पानी रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C020	
१८	आलडाडा बेलौटा रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C023	
१९	छाप मेलचौर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C025	
२०	मेलचौर आरुबोटे कल्लेरी भसाई खोला रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C026	
२१	आरुबोटे सोतीखोला रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C027	
२२	पौवा सानोसिरुवारी रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C031	
२३	सानोसिरुवारी भदौरे गणेश मन्दिर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C033	
२४	पिँडडाडा गोगन टार खेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C034	
२५	चण्डेश्वरी पौवा मासेखोला रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C035	
२६	नेपाले मास रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C036	
२७	चण्डेनी मगुवा न्यौपाने रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C037	
२८	खानीगाउँ नाम्द रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C038	
२९	विसौना बलौटे सिमखेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C039	
३०	छेकाथोक पासेलचौर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C040	
३१	छाप मुरती आलचौर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C041	
३२	आर्मिक्याम्प सिम्ले रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C042	
३३	चौतारा गिदाने सडक	C	७	१.५/१.५	23M01B001	
३४	डुरुलाको भिर माभ गाउँ पधेरे छाडो केउरीनीसडक	C	७	१.५/१.५		
३५	व्याडचेपानी लामाचौर काप्ले व्याडचेपानी रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C003	
३६	माछापौखरी रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C012	
३७	चागुलेटोल दलितटोल नेवारटोल सिम्ले रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C015	
३८	सिम्पानी ठकुरीचोक रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C019	

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
३९	रम्लेल रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C021	
४०	चागुलेटोल तालचौर सिम्पानी रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C022	
४१	गैरीगाउँ चौतारा रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C024	
४२	जिल्ला आयुर्वेद छाप सानो सिरुवारी रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C028	
४३	चागुलेटोल कोटडाडा रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C029	
४४	चागुलेटोल कामीटोल रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C030	
४५	सहिद मञ्च कामिगाउँ भुलभुले सडक	D	४	१.५/१.५		
४६	ठकुरी मोड हुदै घैया खेत हुदै बलेफ सडक	D	४	१.५/१.५		
ए वर्गका सडकहरू(OuterRingRoad)						
१	चौतारा गुम्वाडाडा- भालुवन- गिदाने- भ्याडी - पिपलडाडा- भेटेनरी- छेकाथोक- प्रेसचोक- बूढाश्रम- सानोसिरुवारी- छाप- डाडापारी-गैरीगाउँ - चौतारा- गम्वाडाडा	A	१०	१.५/१.५		
नयाँ सम्भावित सडकहरू						
१	पुरानो बसपाक देखी टुँडखेल सम्मका मूल सडक		६	१.५/१.५		
२	सिताथान- गिदाने	C	७	१.५/१.५		
३	बागबजार- छिमडाँडा धारा- माछापोखरी	C	७	१.५/१.५		
४	माछापोखरी- वनदेवी स्कुल- भुलभुले	C	७	१.५/१.५		
५	आलडाँडा- डाडापारी गाउँ - आर्मी क्याम्प	C	७	१.५/१.५		
६	आफडाडा- काउने लिबसौना	C	७	१.५/१.५		
७	नयाँटोल - दलित बस्ती - सल्लाघारी डाडाँ	C	७	१.५/१.५		
८	घोरासैनी टोल- कल्लेरी वेशि	C	७	१.५/१.५		
९	विसौनाडाडा- कल्लेरी वेशि	C	७	१.५/१.५		
१०	खुईयाडाडा- भन्याङ्गडाडा - बकैना डाडा	C	७	१.५/१.५		
११	सिम्पानी डेरी- ठकुरीचोक	D	४	१.५/१.५		
१२	चिहानडाडा - खत्रीटोल सानी गाउँ	D	४	१.५/१.५		
१३	चिहानडाडा- लोसे - वाहुनटोल	D	४	१.५/१.५		
१४	जुगलचोक देखि नारायणस्थान सम्मका बाटा (जोचा खोलामा पन मुल सडक बाहेक) ऐतिहासिक परातात्विक सडक क्षेत्र	D	४	१.५/१.५		
वडा न. १ (स्याउले)						
१	स्याउले - ओखिनी सडक	B	१०	१.५/१.५		
२	स्याउले - भातगाउँ सडक	C	७	१.५/१.५		
३	स्याउले - बाडवा सडक	C	७	१.५/१.५		
४	स्याउले - यार्सा सडक	C	७	१.५/१.५		
५	स्याउले - बदलाङ्ग सडक	C	७	१.५/१.५		

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
६	भेडावाडी - स्याउले सडक	C	७	१.५/१.५		
७	यासा - लट्टे सडक	C	७	१.५/१.५		
८	यासा - छापाली सडक	C	७	१.५/१.५		
९	धोविखोला - बदलाड सडक	C	७	१.५/१.५		
१०	हरलाङ्ग - वरलाङ्ग केरा वारी सडक	C	७	१.५/१.५		
११	वड बोस पोखरे सडक	C	७	१.५/१.५		
१२	कातर्चे नेवार टोल सुर्के सडक	C	७	१.५/१.५		
१३	कातर्चे भस्मे सडक	D	४	१.५/१.५		
१४	यासा डुडुडु ओखरेनी सडक	D	४	१.५/१.५		
१५	कातर्चे - नेवार टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
१६	ब्याञ्चे पानी मुलावारी सडक	D	४	१.५/१.५		
१७	साइली भञ्ज्याड डाडा गाँउ केरावारी सडक	D	४	१.५/१.५		
वडा नं. २ (बतासे)						
१	चौतार कुम्भेश्वर सडक	B	१०	१.५/१.५		
२	नौविसे कुम्भेश्वर सडक	B	१०	१.५/१.५		
३	नौविसे देविडाँडा सडक	B	१०	१.५/१.५		
४	सेरा वतास सडक	C	७	१.५/१.५		
५	कामि डाँडा लसुन सडक	C	७	१.५/१.५		
६	हुडगाना डाँडा भोटेफुलीड सडक	C	७	१.५/१.५		
७	बालुवा काटाकुटी सडक	C	७	१.५/१.५		
८	देउराली ठुलाखेत चौतारा सडक	C	७	१.५/१.५		
९	साकिने पोखरी मगर गाउ सडक	D	४	१.५/१.५		
१०	खहरे खरिटार सडक	D	४	१.५/१.५		
११	सेरा अशोक स्थान सडक	D	४	१.५/१.५		
वडा नं. ३ (बतासे)						
१	चौतारा-बतासे-कुम्भेश्वर सडक	B	१०	१.५/१.५		
२	हुन्दुंग भलाखार्क सडक	C	७	१.५/१.५		
३	चौतारा हुन्दुड भलायखक सडक	C	७	१.५/१.५		
४	खाले-किडनी सडक	D	४	१.५/१.५		
५	हुडगाना डाँडा सडक	D	४	१.५/१.५		
६	स्याउले-भेडावारी किटनी सडक	D	४	१.५/१.५		
७	स्याउले-महाविर सडक	D	४	१.५/१.५		
८	पोखरी चेम्राड महभीर सडक	D	४	१.५/१.५		
९	टिटिनी खाल सडक	D	४	१.५/१.५		
वडा नं. ८ (इर्षु)						

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
१	मेलचौर-भैसे सडक	B	१०	१.५/१.५		
२	इर्खु सात दोबाटा सडक	C	७	१.५/१.५		
३	इर्खु-मूलखर्क-सिरानचौर-कदमबास-बलेफी सडक	C	७	१.५/१.५		
४	चिलाउने गणेश थान तिप्पीड सिम्पानी सडक	C	७	१.५/१.५		
५	हरे आंगे जांगरे बलेफि सडक	C	७	१.५/१.५		
६	मेलचौर-दिप-ठुलोसिरोबरी सडक	D	४	१.५/१.५		
७	देउराली खोला भुस्म सडक	D	४	१.५/१.५		
८	इर्खु दीप - बतासे सडक	D	४	१.५/१.५		
९	इर्खु चिपचिपे - अदुवा बारी चिलाउन सडक	D	४	१.५/१.५		
१०	बाज विसाउने मुलवारी डाडा गाँउ सडक	D	४	१.५/१.५		
११	काकीछाप पोखरे पिपलबोट थापा गाँउ सडक	D	४	१.५/१.५		
१२	जितपुर दियाले जलकिनी सडक	D	४	१.५/१.५		
१३	जलकिनी - गोठ पानी सडक	D	४	१.५/१.५		
१४	पोखरे - बाँज कपासे सडक	D	४	१.५/१.५		
१५	इर्खु-पिपल बोट नुनडाँडा सडक	D	४	१.५/१.५		
१६	गैरीगाँउ डाँडा सडक	D	४	१.५/१.५		
१७	घाम लाग्ने डाडा - गैरी डाडा सडक	D	४	१.५/१.५		
१८	छिपछिप टापू डाडा सडक	D	४	१.५/१.५		
१९	बाज विसाउने - रानी पोखरी सडक	D	४	१.५/१.५		
२०	माज गाँउ साहु टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
२१	माजगाँउ आंगे विसौना सडक	D	४	१.५/१.५		
२२	माजगाँउ गुम्बा सेती देवी सडक	D	४	१.५/१.५		
२३	जली गैरो - मेल थापागाँउ - गैरी गाउँ सडक	D	४	१.५/१.५		
२४	छिपीचौर सडक	D	४	१.५/१.५		

वडा नं. ९ (कदमबास)

१	जलकिनी जितपुर - सिरानचौर - कदमबास गरिटाल भैसे सडक	B	१०	१.५/१.५		
२	सालविसन - कदमबास - गोरसु - मैलचौर सडक	B	१०	१.५/१.५		
३	सिरान चौर - मुलखर्क ईख सडक	C	७	१.५/१.५		
४	बालुवा - कोदारी - जितपुर सडक	C	७	१.५/१.५		
५	बलेफी - लप्स - गोर्सु - मुलखर्क सडक	C	७	१.५/१.५		
६	रुम्टी गणेश वेशी सडक	C	७	१.५/१.५		
७	लेख लामचौर सडक	C	७	१.५/१.५		
८	भैसे गणेश वेशी सडक	C	७	१.५/१.५		
९	खतर खोला - अघेरी सडक	C	७	१.५/१.५		

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
१०	जितपुर लेख - लामचौर सडक	C	७	१.५/१.५		
११	लेख विसाना डाडा सडक	C	७	१.५/१.५		
१२	साल विसन लप्स सडक	C	७	१.५/१.५		
१३	कोदारी - रातमाट - आरुघाट सडक	D	४	१.५/१.५		
१४	मानेडाँडा - गैरी टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
१५	बालुवा वेसी पहेरी टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
वडा नं. १० (साँगाचोक)						
१	जलकनी-काकीटार-सुकुटे सडक	B	१०	१.५/१.५		
२	टुनी बोट-खात्रिथोक-साँगाचोक सडक	B	१०	१.५/१.५		
३	साँगाचोक-खात्रिथोक-काकी टार सडक	B	१०	१.५/१.५		
४	गैरी गाउ अघेरी वेसि सडक	B	१०	१.५/१.५		
५	रानी डाडा - धारा टोल - लाम टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
६	हर पल्लो काँडे डाँडा टोल - माजा टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
७	हर-तल्लो काँडे डाँडा टोल सिरङ्गरोड	C	७	१.५/१.५		
८	हर-बिमरेनी	C	७	१.५/१.५		
९	देउराली - भुम्की सडक	C	७	१.५/१.५		
१०	राम देवी - भुम्के गाँउ सडक	C	७	१.५/१.५		
११	राम देवी - गौरी गाँउ सडक	C	७	१.५/१.५		
१२	जलकनी - बोगटी टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
१३	चाप का बोट - डाडा थोक रेडकस भवन सडक	C	७	१.५/१.५		
१४	देउराली - गोलमा देवी सडक	C	७	१.५/१.५		
१५	जराटोल - देवी थान मन्दिर सडक	C	७	१.५/१.५		
१६	गौरीगाँउ - अघेरी सडक	C	७	१.५/१.५		
१७	गौरीगाँउ - कामीवारी - सन्धि खोला सडक	C	७	१.५/१.५		
१८	होलका मजाटोल सडक	C	७	१.५/१.५		
१९	लुगाधुन खोला - भागडाँडा - जलकनी सडक	C	७	१.५/१.५		
२०	छागा टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
२१	पातल चौर - समी को बोट - खामहोल सडक	C	७	१.५/१.५		
२२	पातल चौर - माजा टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
२३	पारिवारी निकास-डाँडा वारी-अर्चले भिर खोरीया सडक	D	४	१.५/१.५		
वडा नं. ११(साँगाचोक)						
१	बनदेउ भिमटार - ताम्सालिङ्ग सडक	B	१०	१.५/१.५		
२	नर्सरी - कटुन्जे - जमुने - इनद्रवती सडक	C	७	१.५/१.५		
३	नर्सरी - फलाटे - भिमटार सडक काभ्रे - फलाटे सडक	C	७	१.५/१.५		

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
४	काभ्रे - साहितोक सडक	C	७	१.५/१.५		
६	देउराली - खहर सडक	C	७	१.५/१.५		
५	दमैडाडा वि.क.टोल-खर्क टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
७	मुनेचौर सडक	D	४	१.५/१.५		
८	पौवाथोक तल्ला थोक सडक	D	४	१.५/१.५		
९	आलेगाँउ - ढाडवारी - पानी चौर - पधेरी सडक	D	४	१.५/१.५		
१०	पोखर बाल विकास - रातमाट डाँडा - एकले सडक	D	४	१.५/१.५		
११	साठी किला बाघमारा - डुम्रे सडक	D	४	१.५/१.५		
१२	कटुन्जे पानी - वारीपारी सडक	D	४	१.५/१.५		
१३	साही थोक ठकुरी टोल - पुछर टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
१४	पानिचौर - डाँडा थोक - गढी सडक ठुलो सिरुवारी	D	४	१.५/१.५		
बडा नं. १२ (साँगाचोक)						
१	साँगाचोक भञ्ज्याङ - खाटे छाप सडक	C	७	१.५/१.५		
२	साँगाचोक भञ्ज्याङ - भञ्जयाङकोट थोक	C	७	१.५/१.५		
३	साँगाचोक भञ्ज्याङ - कोट थोक वछलादेवि मन्दिर सडक	C	७	१.५/१.५		
४	साँगाचोक नर्सरी - स्वाराथोक सडक	C	७	१.५/१.५		
५	देउराली -छोटे डाँडा खत्री थोक लप्से सडक	C	७	१.५/१.५		
६	भञ्ज्याङ - कोट थोक वछलादेवि	C	७	१.५/१.५		
७	मुनेचौर - धार्के हिल सडक	C	७	१.५/१.५		
८	खेलमैदान -चित्त सडक	C	७	१.५/१.५		
९	स्वाराथोक - आसेटार	C	७	१.५/१.५		
१०	सुन्दर घुम्ती - रानाथाक सडक	D	४	१.५/१.५		
११	बिर्ता पधेरा - भञ्ज्याङ पधेरा सडक	D	४	१.५/१.५		
१२	ठुलो पधेरा खेल मैदान	D	४	१.५/१.५		
१३	काभ्रे प्रहरी चौकी सडक	D	४	१.५/१.५		
बडा नं. १४ (ठुलोसिरुवारी तर्फ)						
१	साँगाचोक -डडुवा हरे सडक	B	१०	१.५/१.५		
२	आगे - भुलेटार - असिने - रानीटार सडक	B	१०	१.५/१.५		
३	साँगाचोक -रानीटार -असिन चुनखानी सडक	C	७	१.५/१.५		
४	साँगाचोक - बटके - अर्चले - रानीटार	C	७	१.५/१.५		
५	ठाँटी मगर गाँउ - रानीटार सडक	C	७	१.५/१.५		
६	डडुवा -भुलेटार भोलुङगे सडक	C	७	१.५/१.५		
७	असिने खोके भायाडी	C	७	१.५/१.५		
८	रानीटार - सिसनेरी सडक	C	७	१.५/१.५		

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
९	मगरगाँउ - गोगने खोला सडक	C	७	१.५/१.५		
१०	गैरीटार - असिन - जलजले सडक	C	७	१.५/१.५		
११	आगे - सिग्देल डाँडा सडक	C	७	१.५/१.५		
१२	मगरगाँउ भुलेटार सडक	D	४	१.५/१.५		
१३	गैरी टार - ढाडेखेत सडक	D	४	१.५/१.५		
१४	रानटार - असिने - साहुटोल सडक	D	४	१.५/१.५		
१५	असिने - मुडे पानी सडक	D	४	१.५/१.५		
वडा नं. १३ (दुलोसिरुवारी तर्फ)						
१	नरसिड डाँडा सिकरी देवि पाँचपाटा वजीनी सडक	D	४	१.५/१.५		
२	जल्कीनी कोटडाँडा नरसिडडाँडा डौठे अर्चले आँगे हुदै भयाडि सम्म सडक	B	१०	१.५/१.५		
३	कुन्डला-भयाडी खक सडक	B	१०	१.५/१.५		
४	चक्र पथा मसेँ खोला ठाडा गाउ अर्चले डौठे वजीनी कार्कीछाप गोसाइ गाउँ हुदै हाँडि खोला सडक	B	१०	१.५/१.५		
५	भयाडि भोलुडग सडक	B	१०	१.५/१.५		
६	चक्रपथ	B	१०	१.५/१.५		
७	साटदोवाटो जंगल छाप ईखुँ सडक	C	७	१.५/१.५		
८	कोटडाड - हरेँ - भुलभुले - नर्सिडडाडा सडक	C	७	१.५/१.५		
९	सात दोवाटो फयल गौरा बोक्से सडक	C	७	१.५/१.५		
१०	नर्सिडडाडा - साउने चौर रोक्का टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
११	कार्की छाप रातमाटा भयाडी सडक	C	७	१.५/१.५		
१२	जडगल छाप - सोति सडक	C	७	१.५/१.५		
१३	हरेँ - काउले सडक	C	७	१.५/१.५		
१४	हरेँ - भयाली खोला सडक	C	७	१.५/१.५		
१५	अर्चले - बिसमुरी - कलेरी सडक	C	७	१.५/१.५		
१६	भोटे चौर - हाडी खोला सडक	C	७	१.५/१.५		
१७	आँगे पाँचमुरे चिसापानि भयाडि सडक	C	७	१.५/१.५		
१८	भयाडि खर्क वजनि सडक	C	७	१.५/१.५		
१९	वजनि आँपघरी आरु खक डक्ल्याड सडक	C	७	१.५/१.५		
२०	नरसिड डाँडा वजिनी सडक	C	७	१.५/१.५		
२१	देउराली जंगल छाप सडक	D	४	१.५/१.५		
२२	कोट डाँडा विक टोल देउराली सडक	D	४	१.५/१.५		
२३	गोसाई गाउँ पधेरा साउने चौर सडक	D	४	१.५/१.५		
२४	हरेँ भयाली खोला सिम्ल सडक	D	४	१.५/१.५		
२५	खत्रि गाउँ विरौटा गौतम टोल सडक	D	४	१.५/१.५		

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
२६	विरौटा लोसे चिसापनि सडक	D	४	१.५/१.५		
२७	अचले कुखुरे सडक	D	४	१.५/१.५		
२८	सुभ कन्या डिही टोल टारी सडक	D	४	१.५/१.५		
२९	सुभ कन्या माभटोल थाप गाउ सडक	D	४	१.५/१.५		
३०	सोति विसमुर टारी भ्रयाडी दोभान सडक	D	४	१.५/१.५		
३१	विक टोल सिमलचौर थापगाउँ सडक	D	४	१.५/१.५		
३२	भोलुङगे हाँडिखोला वोक्से सडक	D	४	१.५/१.५		
३३	लेक पधेरो हरेँ सडक	D	४	१.५/१.५		
३४	पिपलवोट काभ्रे धारा सडक	D	४	१.५/१.५		
३५	आल डाँडा स्याल चौर सडक	D	४	१.५/१.५		
३६	गौतम टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
३७	फुलवारी भिरवारी ठाँटि सडक	D	४	१.५/१.५		
३८	अचले लासै गैरी स्वार सडक	D	४	१.५/१.५		
३९	च्याल डाँडा भुलभुले सडक	D	४	१.५/१.५		
४०	कार्की छाप ठुलो पधेरा सडक	D	४	१.५/१.५		
४१	डौठ विरौटा सडक	D	४	१.५/१.५		
४२	पल्ला वारी साउने चौर सडक	D	४	१.५/१.५		
४३	सात दोवाटो लामा चौर विक टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
४४	जुगे रतुवा डिलमुनी सडक	D	४	१.५/१.५		
४५	ठुलटार सिम्ले विसमुरे कृषि सडक	D	४	१.५/१.५		
४६	सात दोवाटो डाँडा टोल मोटर सडक	D	४	१.५/१.५		
४७	जंगल छाप भदौरे पानिचौर सडक	D	४	१.५/१.५		
अन्य						
१	नापी नक्सामा कुलो संग जोडिएको जग्गा	C	४	१.५/१.५		
२	सार्वजनिक, पाटि, पौवा, पोखरी, कुवा, पुरातात्विक सम्पदा,मरनघाट आदि	३कि.मि चरित्तर	२/२			
३	नापी नक्सामा खोल्बी संग जोडिएको जग्गा		४	१.५/१.५		
४	सार्वजनिक वन, सामुदायिक वन	C	४	१.५/१.५		
५	गोरेटो बाटोको हकमा		३			
६	मूल सडकबाट बस्तीमा जाने तर अर्को बाटोमा नजोडिन सडकहरुमा	D	४	१.५/१.५		
७	मूल सडक र शाखा सडक संग जोडिएका घडेरीको हकमा मूल सडकको मापदण्ड लगाउने र शाखा बाटोको हकमा साविक भईरहेका बाटोबाट नियमानुसार सेटव्याक लगाउने ।			१.५/१.५		

क्र. सं.	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकारक्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कैफियत
८	नयाँ ट्रयाक खुलेका (निर्माण भएका बाटोमा आधारभूत निर्माण मापदण्ड २०७२, दफा १३ का उपदफा १३)	C	७	१.५/१.५		
९	सहिद स्मृती चक्रपथ सडक	B	१०	१.५/१.५		

स्रोत : MTMPRRoadInventory

६.३ यातायात सेवा

नगरपालिकामा यातायात साधनको उपयोग हेर्दा मोटरबाईक, बस, जिप, ट्रयाक्टर, ट्याक्सी, माईक्रो बस लगायतका यातायातका साधन दैनिक रूपमा सञ्चालन हुने गरेको पाइन्छ । नगरपालिकामा सार्वजनिक सवारीको प्रयोग सीमित मात्रामा हुने गरेको पाइन्छ । जसमा काठमाडौं उपत्यकाबाट चौतारसम्म पुग्ने बसहरू र अन्य सवारी साधनहरू नै मुख्य रहेका छन् ।

६.४ संचार

सूचना र प्रविधिमा भएका नवीनतम खोज तथा विकासले गाउँ, समुदाय, देश, अन्तर देशलाई एउटा सीमाहिन विश्व समुदायको रूपमा रूपान्तरित गरिदिएको छ । दिनानुदिन संचार प्रविधिको प्रयोग विस्तारित भइरहेको छ । वि.सं. २०४७ सालको दशकमा सीमित जनसंख्याले प्रयोग गर्ने संचारका माध्यमहरू हाल आधारभूत आवश्यकतामा परिणत भएको छ । ११०.३ प्रतिशत टेलिफोनको घनत्व ४६.५ प्रतिशत इन्टरनेटका प्रयोगकर्ता, रेडियोको राष्ट्रिय प्रसारणमा पहुँच ८८ प्रतिशत रहेको तथ्याङ्कले संचार क्षेत्रको तीव्र विकास र विकासका अन्य क्षेत्रमा यसको प्रभाव दर्शाउँछ ।

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा स्थानीय एफ.एम स्टेसनहरू र रेडियो नेपाल लगायत विभिन्न अन्य स्टेसनहरू काठमाडौंबाट नै सिधा प्रसारण हुन्छन् । नगरपालिकामा नेपाल टेलिकम र एनसेल दुवैको 3G Network उपलब्ध छ । नगरपालिकामा ADSL, NCell, NTC आदि कम्पनीहरूले इन्टरनेट सेवा पुऱ्याउँदै आइरहेका छन् विभिन्न केवल नेटवर्क तथा सेटलाइट च्यानल जस्तै डिस होम आदिद्वारा नगरपालिका बासीहरूले मनोरन्जनात्मक टेलिभिजन कार्यक्रमहरू हेर्ने गरेको पाइन्छ ।

६.४.१ नगरपालिकामा सेवा प्रदान गर्ने एफ.एम. रेडियोहरू

सञ्चार सेवामा एफ.एम तथा रेडियोको महत्वपूर्णभूमिका रहेको हुन्छ । चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका बीबीसी नेपाली सेवा तथा राष्ट्रिय स्तरका रेडियो नेपालको साथै स्थानीय एफ.एम. पनि प्रसारण हुने गरेको पाइन्छ । जसबाट नगरपालिकाका वासिन्दाले प्रत्यक्ष लाभ लिइरहेका छन् ।

६.४.२ टेलिफोन/मोबाइल

सञ्चार प्रणालीको विवेचना गर्दा यस नगरपालिकाका १४ ओटै वडाहरूमा ल्याण्डलाइन, सिडिएमए, एडिएसएल, मोबाइल, आदि सेवा नेपाल टेलिकम, एनसेल जस्ता कम्पनीहरूले उपलब्ध गराएका छन् । नगरपालिको केही क्षेत्रहरूमा पातलो र छरिएको वस्ती भएकोले, केवल नेटवर्कबाट टेलिफोन सेवा पुऱ्याउन प्राविधिक कठिनाइको साथै, बढी खर्चिलो हुने देखिएकोले त्यस्ता स्थानहरूमा वायरलेस प्रणालीबाट सेवा पुऱ्याउनु पर्ने देखिन्छ ।

६.४.३ हुलाक सेवा

नगरपालिकामा आधा शताब्दीदेखि सञ्चार क्षेत्रमा सेवा पुऱ्याइरहेको हुलाक सेवाको इलाका हुलाक र अतिरिक्त हुलाक कार्यालयले हुलाक सेवा पुऱ्याइरहेका छन् । नगरपालिकामा भएका हुलाक कार्यालयहरूबाट नगरपालिका भित्र र नगरपालिका बाहिर एवम् विदेशमा समेत हुलाक सेवा प्रदान गरिरहेको छ । हुलाक सेवा अन्तर्गत साधारण चिठीपत्रहरू, रजिष्ट्री पत्रहरू, बिमा पुलिन्दा, धनादेश सेवा र बचत सेवाहरू सञ्चालित छन् । यद्यपि संचार र यातायातका सेवामा भएको तीब्र र उच्च विकासले हुलाक सेवा प्रयोगकर्ताको संख्या घट्दै गैरहेको छ ।

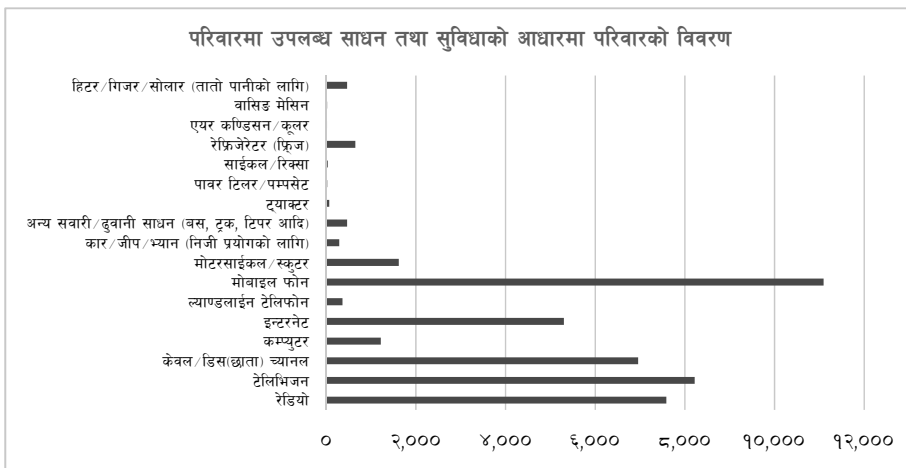
६.५ परिवारमा भएको साधन तथा सुविधाको विवरण

तालिका नं. ४०: परिवारमा भएको साधन तथा सुविधाको विवरण

साधन	वडा नं.													जम्मा	प्रतिशत	
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३			१४
रेडियो	७२४	४४८	६२०	६३५	६९८	४०१	५९६	४९१	४९२	२०६	६३५	२००	१,०४३	३९७	७,५८६	५२.११
टेलिभिजन	६११	३२०	४४५	४४७	९,२२४	६५७	६२०	४१६	६१४	४३६	८७०	४३३	७८१	३४५	८,२१९	५६.४५
केबल/डिसाछाता) च्यानल	६०२	३१६	७१	४२८	१,२०६	६०२	५२३	३६८	४९०	३५५	६७४	३६१	७५६	२०६	६,९५८	४७.७९
कम्प्युटर	५०	९६	७	५३	३८५	४५	१५९	३९	७३	५९	९८	६८	६३	२२	१,२१७	८.३६
इन्टरनेट	७४४	३४९	७५	७४४	१,०९८	३५	५९५	५५७	८९	१७	११	१२	९४७	२९	५,३०२	३६.४२
ल्याण्डलाइन टेलिफोन	१३	१२	०	२२	१२३	१५	४८	१३	३८	१६	१२	१२	३३	६	३६३	२.४९
मोबाइल फोन	८२०	६१०	१७१	७९२	१,५०५	३२१	१,११६	७९९	९३२	६५२	८५२	७३०	१,१८२	६१२	११,०९४	७६.२०
मोटरसाईकल/स्कूटर	१३२	३५	२१	१२०	३६३	१२५	२०३	६७	१२०	४०	२१७	७३	६१	४४	१,६२१	११.१३
कार/जीप/भ्यान (निजी प्रयोगको लागि)	२६	१७	४	१४	७४	०	१९	३	३१	२३	३०	२९	१२	९	२९१	२.००
अन्य सवारी/हुबानी साधन (बस, ट्रक, टिपर आदि)	१०	१२	१४	१८	५२	१५	१९	७	३८	३६	१६३	३९	३६	९	४६८	३.२१
ट्याक्टर	०	९	०	१६	५	०	३	२	९	६	०	१०	७	३	७०	०.४८
पावर टिलर/पम्पसेट	०	१	०	८	५	०	२	०	३	३	०	०	२	१	२५	०.१७
साईकल/रिक्सा	०	१	०	२	५	१५	०	१	३	३	०	१	२	४	३७	०.२५
रेफ्रिजेरेटर (फ्रिज)	१३	३१	७	३७	२४७	७५	७३	३०	३३	२०	४७	७	२६	७	६५३	४.४९
एयर कण्डिसन/कूलर	०	०	०	०	०	०	२	०	४	३	१	१	१	७	१९	०.१३
वासिङ मेसिन	०	३	०	०	७	०	३	१	४	३	०	०	१	०	२२	०.१५
हिलर/मिजर/सोलार (तातो पानीको लागि)	४३	१७	४३	४५	१७०	०	१२	६	३१	४४	२१	१८	१३	६	४६९	३.२२
जम्मा घरपरिवार	११८०	८०१	६९१	१०४७	१६७८	१०९९	१२०८	९८०	११३२	९५४	१०४४	७९६	१२८२	६६७	१४,५५९	१००.००

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा साधन तथा सुविधाको उपलब्धताको तथ्याङ्क हेर्दा नगरमा रहेका कूल घर परिवारहरूमध्ये उल्लेखनिय ढंगले उच्च मोबाइल फोन प्रयोगकर्ताको संख्या ११,०९४ अर्थात् ७६.२० रहेको छ। दोस्रोमा टेलिभिजन हुने परिवार संख्या ८,२१९ रहेको देखिन्छ, भने केवल वा डिसहोम प्रयोगकर्ता ६,९५८ रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी रेडियो हुने परिवार संख्या ७,५८६, इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध भएका परिवारहरूको संख्या ५,३०२ रहेको छ, तथ्याङ्कलाई हेर्दा संचार क्षेत्रको मोबाइल फोन प्रयोगकर्ताहरू भण्डै पूर्णरूपमा भएको अवस्था छ। मोबाइल प्रयोगकर्ताले सबैखाले संचारका सुविधा जस्तै श्रव्य, दृष्य, सुचना, गीत, खबर आदान प्रदान लगायतका धेरै काम गर्न सहज हुने भएकोले टेलिभिजन, रेडियो प्रयोगकर्ताको संख्या पछिल्लो समयमा इन्टरनेट तथा मोबाइलफोनको प्रयोग बढ्दै जाँदा न्यून हुँदै गएको देखिन्छ। अर्कोतर्फ कार/जीप, एर कन्डिसनर, हिटर वा ग्याँस गिजरजस्ता उच्च सुविधाका सामग्रीहरूको संख्या भन्दा कम देखिन्छ। यद्यपि ग्रामीण इलाकाहरूमा समेत क्रमशः आधुनिक सुख सुविधाका सामग्रीहरूको प्रयोगकर्ताहरू बढ्नाले उपभोक्तावादी संस्कृतिको विकास भएरहेको देखिन्छ। वडागत रूपमा विस्तृत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

६.६ विद्युत तथा उर्जा

६.६.१ घरपरिवारले दैनिक बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको विवरण

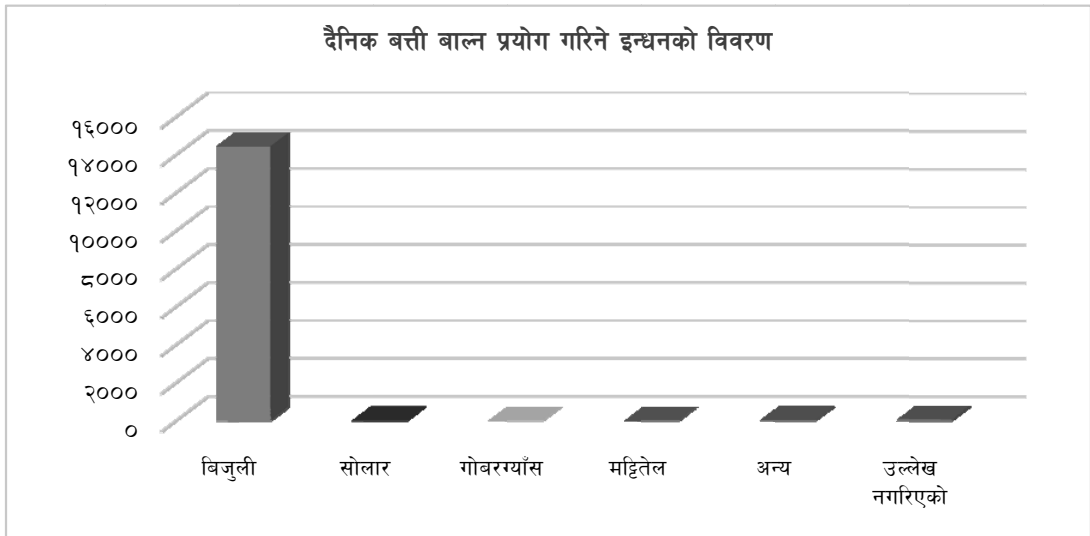
तालिका नं. ४१: दैनिक बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको विवरण

वडा नं.	बिजुली	सोलार	गोबरग्याँस	मट्टितेल	अन्य	उल्लेख नगरिएको	जम्मा
१	१,१८०					०	१,१८०
२	७३५			२		६४	८०१
३	६९१					०	६९१
४	१,०४४				३	०	१,०४७
५	१,६७६				२	०	१,६७८
६	१,०८९	५			५	०	१,०९९

वडा नं.	बिजुली	सोलार	गोबरग्याँस	मट्टितेल	अन्य	उल्लेख नगरिएको	जम्मा
७	१,२०३	५				०	१,२०८
८	९७५	५				०	९८०
९	१,१२३			१	८	०	१,१३२
१०	९५२	१	१			०	९५४
११	१,०४३				१	०	१,०४४
१२	७९२	२		२		०	७९६
१३	१,२८१			१		०	१,२८२
१४	६५५	१	१	१	९	०	६६७
जम्मा	१४,४३९	१९	२	७	२८	६४	१४,५५९
प्रतिशत	९९.१८	०.१३	०.०१	०.०५	०.१९	०.४४	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा घरपरिवारहरूले दैनिक बत्ती बाल्न प्रयोग गर्ने इन्धनको स्रोत विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाका कूल घरपरिवारहरूमध्ये १४,४३९ अर्थात ९९.०७ प्रतिशतले विद्युत, १९ अर्थात ०.१३ प्रतिशतले सोलार, २ बाँकीले अन्य इन्धनको स्रोत प्रयोग गर्ने न्युन पाइयो । यस तथ्याङ्कलाई हेर्दा ग्रामीण विद्युतिकरणमा व्यापक विकास भई नगरपालिकामा विद्युतको पहुँच लगभग सतप्रतिशत देखिन्छ भने विद्युत सेवाको पहुँच नपुगेको परिवारहरू नगन्य रहेको देखिन्छ भने सेवा नपुगेका क्षेत्रहरूमा त्यसको विस्तार हुनु जरूरी छ । वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

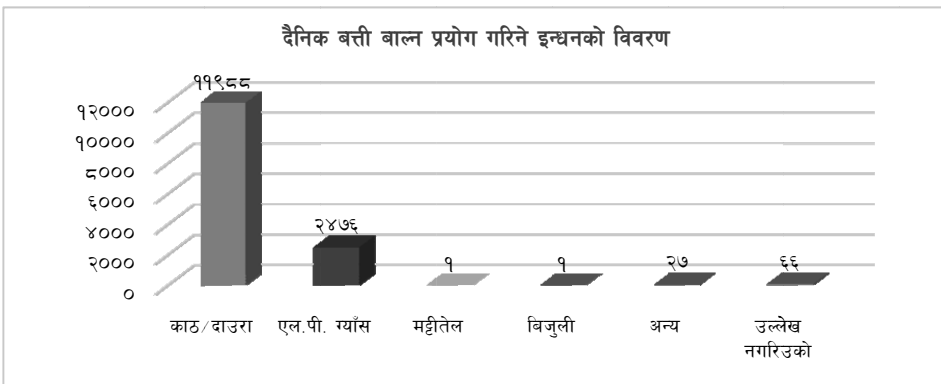
६.६.२ घरपरिवारले खाना पकाउने इन्धनको आधारमा परिवारको विवरण

तालिका नं. ४२: खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवारको विवरण

वडा नं.	काठ/दाउरा	एल.पी. ग्याँस	मट्टीतेल	बिजुली	अन्य	उल्लेख नगरिउको	जम्मा
१	१,०५१	१२९				०	१,१८०
२	६९०	४५				६६	८०१
३	६८४	७				०	६९१
४	१,००२	४५				०	१,०४७
५	९००	७७७	१			०	१,६७८
६	९९४	८५			२०	०	१,०९९
७	१,०७५	१३३				०	१,२०८
८	७१४	२६६				०	९८०
९	१,०४१	८८			४	०	१,१३३
१०	८३५	११४		१	३	०	९५३
११	६८६	३५८				०	१,०४४
१२	४६८	३२८				०	७९६
१३	१,२००	८२				०	१,२८२
१४	६४८	१९				०	६६७
जम्मा	११,९८८	२,४७६				६६	१४,५५९
प्रतिशत	८२.३४	१७.०१	०.००	०.००	०.००	०.४५	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकाको कूल घरपरिवारहरूमध्ये ११,९८८ अर्थात ८२.३४ प्रतिशतले काठदाउरा, २,४७६ अर्थात १७.०१ प्रतिशतले एल.पी ग्याँसको प्रयोग गर्दछन् भने मट्टीतेल, बिजुली गोबरग्याँस, गुइँठा र अरु प्रयोग गर्ने जनसंख्या नगन्य रहेको पाइयो । स्थानीयहरूले अधिकांश काठ दाउराको प्रयोग गरेबाट एकातर्फ वनजंगल र पर्यावरणमा क्षति पुग्ने र अर्कोतर्फ धुवाँ र दाउरा संकलन गर्दा लाग्ने समयले क्रमशः स्वास्थ्यमा असर पुऱ्याउनुका साथै समयसमेत बढी खर्च हुने देखिन्छ । तसर्थ ग्रामीण भेगहरूमा वैकल्पिक उर्जाको उत्तम उपायको रूपमा गोबर ग्याँसको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने र आय आर्जनका कार्यक्रमहरूमा केन्द्रित गरी नगरपालिकावासीलाई काठ दाउराको विकल्पतर्फ लैजानपर्ने देखिन्छ । वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

दिगो विकासको अवधारणाअनुसार पर्यावरणिय सन्तुलन बनाइ राख्न मानिसको उपभोगशैलीमा परिवर्तन गर्नु अपरिहार्य छ । उदाहरणका लागि नेपालले आधारवर्ष २०१५ मा ७४.७ % रहेको इन्धनको प्राथमिक श्रोतको रूपमा काठ, दाउरा, गुइँठा आदि प्रयोग गर्ने जनसमुदाय सन् २०३० सम्म ३०% मा झार्ने (SDG-7) तथा पकाउने प्रयोजनार्थ LPG प्रयोगलाई १८% (२०१५) बाट ३३% मा पुऱ्याउने लक्ष्य राखेको छ । यसै राष्ट्रिय लक्ष्यलाई आत्मसाथ गर्दै यस नगरपालिकाका नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई त्यसतर्फ उन्मुख बनाउनु आवश्यक छ ।

खण्ड - ७ : सामाजिक पूर्वाधार तथा सेवा

७.१ शिक्षा

नेपाललाई अल्पविकसित राष्ट्रहरूको सूचीबाट मुक्त गराई विकासोन्मुख राष्ट्रको सूचीमा समावेश गराउन एवं दिगो विकासका लक्ष्य अनुरूप समावेशी र समन्याय आधारित शिक्षा सबैमा पुऱ्याउने संविधान प्रदान अधिकार सुनिश्चित गर्ने प्रतिबद्धता सहित शिक्षा प्रणालीलाई आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणको सेवाहरूको रुपमा विकास गर्ने, सबै तह एवं विद्याको शिक्षामा समतामूलक पहुँच सुनिश्चित गर्ने, शिक्षालाई रोजगारी उन्मुख बनाउने, गुणस्तरमा सुधार एवं व्यवस्थापकिय क्षमता अभिवृद्धि गरी आर्थिक सामाजिक विकासका लक्ष्यहरू हासिल गर्नेतर्फ राष्ट्रिय शिक्षा निति र कार्यक्रमहरू लक्षित गरेको चौधौँ आवधिक (२०७३/०७४-२०७५/०७६) योजनामा उल्लेख गरि एको छ ।

कुनै पनि देशको आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरणमा शिक्षाले ठूलो भूमिका खेलेको हुन्छ । मौलीक हकको रुपमा स्थापित शिक्षालाई मानव विकासको सूचकको रूपमा लिइन्छ । यसै सिलसिलामा यहाँ चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको शैक्षिक स्थिति देखाउन खोजिएको छ । विकासको प्रमुख आधारशिला शिक्षा नै हो, शिक्षाको माध्यमबाट व्यक्तिमा अन्तर्निहित प्रतिभाहरूको विकास हुन गई समग्र समाज र राष्ट्रमा नै सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन सकिन्छ भन्ने सर्वमान्य सिद्धान्त रहिआएको छ । सचेत, अनुशासित तथा उत्पादनशिल जनशक्ति निर्माण गर्नका लागि शिक्षा क्षेत्रको नै सर्वोपरि भूमिका अनिवार्य रहन्छ । योजना निर्माणमा गरिबी निवारण तथा चौतर्फी विकासका लागि शिक्षा क्षेत्रलाई मानव संशाधन विकासको एक शसक्त माध्यमको रुपमा नीतिगत रुपमा अबलम्बन गरिएको छ । नेपालको संविधान २०७२ को भाग ३, धारा ३१ शिक्षासम्बन्धी हकमा देहायबमोजिमको व्यवस्था गरिएको छ ।

- (१) प्रत्येक नागरिकलाई आधारभूत शिक्षामा पहुँचको हक हुनेछ ।
- (२) प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क पाउने हक हुनेछ ।
- (३) अपांगता भएका र आर्थिक रूपले विपन्न नागरिकलाई कानूनबमोजिम निःशुल्क उच्च शिक्षा पाउने हक हुनेछ ।
- (४) दृष्टिविहीन नागरिकलाई ब्रेललिपि तथा बहिरा र स्वर वा बोलाइसम्बन्धी अपांगता भएका नागरिकलाई साकेतिक भाषाको माध्यमबाट कानूनबमोजिम निःशुल्क शिक्षा पाउने हक हुनेछ ।
- (५) नेपालमा बसोबास गर्ने प्रत्येक नेपाली समुदायलाई कानूनबमोजिम आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा पाउने र त्यसका लागि विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था खोल्ने र सञ्चालन गर्ने हक हुनेछ ।

सविधान तथा योजनाको ठूलठूला बहस भएता पनि शिक्षाको हकमा विश्वको सामु तुलनात्मक अध्ययन गर्दा उल्लेखनीय विकास भने भएको देखिँदैन । शिक्षाले ज्ञान र सिपको प्रयोगात्मक परिवर्तन ल्याउने, पिछडिएको, विपन्न र अभावग्रस्त वर्गको पक्षपोषण गर्ने, अवोध बालबालिका एवं आवाज विहिनका पक्षमा रही देशलाई समृद्ध बनाउने परिकल्पनालाई साकार पार्नुपर्दछ । दे शका लागि आवश्यक नेतृत्वदायी क्षमताको विकास, अथकरूपमा सिक्ने र सिकाउने प्रवृत्ति, सामाजिक र मानवीय मूल्यमान्यता र आत्मविश्वासजस्ता आधारभूत समग्र पक्षको विकास गर्न सघाउनु नै गुणस्तरीय शिक्षाको विशेषता हो । यस्तो शिक्षामा विश्लेषणात्मक र मौलिक सोचको पर्याप्तता हुनुपर्छ । निर्दिष्ट सिकाइमात्र स्तरीयता होइन । आज व्यावहारिक परिवर्तन, श्रमसंगको आस्था, जीवनोपयोगी खोज अनुसन्धान, सान्दर्भिकता देश र संस्कृतिप्रति प्रेम, नैतिक जिम्मेवारी, मौलिकरूपमा विज्ञानको उपयोग गर्न स्तरीय शिक्षाको आवश्यकता छ । शिक्षाको स्तरीय विकासले मात्र देशमा रोजगारीको अवसर, कलकारखानाको विकास, सुविधाको पहुँच, प्रविधिको विस्तार, उत्पादनमुखी कृषि, आयमुखी व्यवसाय, स्थानीय साधनश्रोतको प्रचुर सदुपयोग मार्फत जनताको जीवनस्तर उकास्न सकिन्छ ।

सन् २०००-२०१५ सम्म कार्यान्वयनमा रहेको सहश्राब्दी विकास लक्ष्य (MDG Status and Roadmap) को ८ मध्ये उद्देश्य नं २ मा (Goal No. 2)सार्वभौमिक प्राथमिक शिक्षा रहेको थियो । MDG Status and Roadmap पक्ष राष्ट्रको हैसियतले नेपालको उक्त उद्देश्य प्राप्तिका बाटोमा आफ्नो गतिविधि केन्द्रित गरेको पाइन्छ । फलस्वरूप २०१५ को अन्त्यसम्म प्राथमिक तहमा खुद भर्नादर ९६.६ प्रतिशत पुगेको छ भने लैङ्गिक अनुपात समदरमा पुगेको छ । दिगो विकासका लक्ष्य (SDG Status and Roadmap 2015-2030) को १७ मध्ये उद्देश्य ४ सबैका लागि समावेशी, समतामुलक र गुणस्तरीय शिक्षा र जीवनपर्यन्त सिकाइ रहेको छ । गुणस्तरीय शैक्षिक जनशक्ति उत्पादन गर्न, उद्यमशिलता विकास गर्न, प्रतिस्पर्धात्मक श्रमबजारमा रोजगारी प्राप्त गर्न यो उद्देश्यको कार्यान्वयन निर्देशित देखिन्छ ।

शिक्षा क्षेत्रको परिसूचकलाई त्यस क्षेत्रमा सञ्चालित विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रमबाट निर्धारण गर्न सकिन्छ । यसै सिलसिलामा यस चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको शैक्षिक स्थिति देखाउन यहाँको साक्षरता स्थिति, शिक्षण संस्थाको विवरण, शिक्षक दरबन्दी विवरण, विद्यार्थीको भर्ना, तहगत तथा विषयगत शैक्षिक विवरण देखाउन खोजिएको छ जसबाट चौतारा साँगाचोकगढी नगर पालिकाको शैक्षिक अवस्थालाई बुझी अगामी दिनमा सुधार गर्न नीति तथा कार्यक्रम बनाउन सकिन्छ ।

७.१.१ नगरपालिकामा रहेका शिक्षण संस्थाहरूको विवरण

नगरपालिकामा शिक्षा क्षेत्रमा धेरै प्रयास भएता पनि अपेक्षित उपलब्धि भने प्राप्त गर्न सकिएको छैन । तथापि योजनाबद्ध रूपमा शैक्षिक पूर्वाधार एवम् सेवा विस्तार गर्ने प्रयास हुँदै आएको छ । योजना निर्माणमा गरिवी निवारण तथा चौतर्फी विकासका लागि शिक्षा क्षेत्रलाई मानव संसाधन विकासको

एक माध्यमको रूपमा नीतिगत रूपमा अबलम्बन गरिएको छ । शिक्षा क्षेत्रको परिसूचकलाई त्यस क्षेत्रमा सञ्चालित विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रमबाट निर्धारण गर्न सकिन्छ । यसै अनुरूप यस नगरपालिकामा आ.व.२०७४/७५ सम्म सञ्चालन भैरहेका विभिन्न तहका शैक्षिक संस्थाहरूको विवरणअनुसार नगरपालिकामा ६० वटा बालविकास केन्द्र, आधारभूत र माध्यमिक तह गरेर जम्मा ७७ वटा सामुदायिक विद्यालय रहेका छन् । जसको विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ४३: चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका विद्यालयको विवरण

प्रा वा वि के		जम्मा प्रा वा वि के संख्या	कक्षागत विद्यालय संख्या										जम्मा विद्यालय संख्या	सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	स्रोतकेन्द्र संख्या	अनौपचारिक खुला विद्यालय	
विद्यालयमा आधारित	समुदायमा आधारित		आधारभूत					माध्यमिक								नि मा	माध्यमिक
			कक्षा १	कक्षा १-२	कक्षा १-३	कक्षा १-४	कक्षा १-५	कक्षा १-६	कक्षा १-७	कक्षा १-८	कक्षा १-९	कक्षा १-१०					
६५	५	६०	१	२५	१७	१	२	१०	१	५	१	११	७७	५	३		१

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं. ४४: चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका विद्यालयहरू र तिनीहरूको भूकम्प गएपछिको अवस्था

क्र.सं	विद्यालयको नाम	ठेगाना	पुननिर्माण भएका कक्षाकोठा	पुननिर्माण गर्ने निकाय/संस्था	निर्माण कार्यको अवस्था
१	बज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	बतासे,फुल्पिड	६	Truss repair	Running
२	बतासे आधारभूत विद्यालय	बतासे,सिरानटोल	६	Lali guras-4, truss-2	Complete
३	चुल्येश्वरी आधारभूत विद्यालय	बतासे,थापाटोल	२	DEO-2	
४	रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	बतासे,भालुवन	१२	Truss Repair (4), HILFIE (8), TOILET	Complete
५	समाज विकास आधारभूत विद्यालय	बतासे,मानेडाँडा	४	SMC 74/75	Foundation
६	दक्षिणकाली माध्यामिक विद्यालय	बतासे,अलामछाप		EEAP, Truss Repair (4)	11%
७	जुगल आधारभूत विद्यालय	बतासे,साकीने	४	Truss Repair -4	Complete
८	कालिका माध्यामिक विद्यालय	बतासे,बतासे		EEAP, Truss Repair (4)	13%
९	सेतिदेवी आधारभूत विद्यालय	बतासे,भुस्लुड	६	SMC 74/75-4, Truss Repair (2)	Foundation
१०	श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा, बागबजार	४	World Mission Society, Nepal	completed
११	बालकल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा,हुन्दुड		less student	
१२	बालमन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा, गैरीगाउँ	६	DEO-4, Truss Repair -2	Repair completed

क्र.सं	विद्यालयको नाम	ठेगाना	पुननिर्माण भएका कक्षाकोठा	पुननिर्माण गर्ने निकाय / संस्था	निर्माण कार्यको अवस्था
१३	बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा, वाइवा छाप	४	Individual-4	completed
१४	वनदेवी माध्यामिक विद्यालय	चौतारा, भुलभुले	१६	Hilfe (Retro(6), New (8)), Truss Repair -2	Completed
१५	कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा, अबकाल		Truss Repair -2	Repair running
१६	कृष्णरत्न गंगा माध्यामिक विद्यालय	चौतारा, चौतारा	२४	EEAP	26%
१७	चिलाउने आधारभूत विद्यालय	इर्खु, गहतेडाँडा	१०	Hilfe-6, truss-4	not started/ Repair Running Retro
१८	इर्खु माध्यामिक विद्यालय	इर्खु, इर्खु	२१	HILFE-12p+9 Rectro	completed/not started
१९	जनज्योती आधारभूत विद्यालय	इर्खु, दियाले		Enough existing rooms	
२०	महाकाली सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	इर्खु, मानेडाँडा	८	SMC 73/74, Truss Repair-4	completed
२१	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	इर्खु, माभगाउँ	६	SMC 73/74, Truss repair-2	complete/ Repair Running
२२	आदर्श आधारभूत विद्यालय	कदम्बास, कदम्बास	६	HILFE	not started
२३	दिकपाल आधारभूत विद्यालय	कदम्बास, गोर्खु	२	Truss rep-2	Repair Running
२४	गोल्मादेवी माध्यामिक विद्यालय	कदम्बास, जितपुर		EEAP	24%
२५	कालीदेवी माध्यामिक विद्यालय	कदम्बास, कदम्बास	१६	HILFE-8p+ Retro8	completed
२६	पाँचकन्या आधारभूत विद्यालय	कदम्बास, भैसे	४	school Self-4	completed
२७	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	कदम्बास, सिराञ्चौर	६	HILFE	
२८	सिंहदेवी आधारभूत विद्यालय	कदम्बास, कोदारी	८	SMC 73/74-4, SMC74/75-4	completed/ First Floor Slab Casting
२९	सातकन्या कालिका आधारभूत विद्यालय	कदम्बास, लप्से	६	HILFE	Running
३०	बछलादेवी आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे, छाप	५	SMC 73/74-2, SMC 74/75-3	Complete/ DPC
३१	जाल्पादेवी आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे, सिम्पाने		EEAP	16%
३२	जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे, चतुरे	३	SMC 74/75	Layout completed
३३	जनजागृती आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे, कुविण्डे			

क्र.सं	विद्यालयको नाम	ठेगाना	पुननिर्माण भएका कक्षाकोठा	पुननिर्माण गर्ने निकाय / संस्था	निर्माण कार्यको अवस्था
३४	कालिकादेवी माध्यामिक विद्यालय	कुविण्डे, देउराली	२०	SMC 074/75-8, World vision-8, Truss Repair-4	Ground Floor Brick work Running/ Running/ completed
३५	सेतीदेवी पाँचन्या माध्यामिक विद्यालय	कुविण्डे, कोले	१४	SMC 73/74-8, SMC 74/75-6	completed/ Foundation
३६	बागेश्वरी आधारभूत विद्यालय	पिपलडाँडा, सुन्दर िडाँडा	१२	SMC 73/74-6 truss-6	Plaster Completed/ Repair Running
३७	दक्षिणकाली आधारभूत विद्यालय	पिपलडाँडा, पिपलबोट	८	Truss rep-4, DEO-4,	Running/not start
३८	सिद्धिकमलादेवी माध्यामिक विद्यालय	पिपलडाँडा, पिपलडाँडा	१६	EEAP, Truss Repair-8, Hands-6	11%/ completed/ completed
३९	सिता आधारभूत विद्यालय	पिपलडाँडा, गौर ती	२	Truss Repair-2	completed
४०	बछलादेवी आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, कोटथोक	९	SOS-7, truss-2	completed
४१	बालहित आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, कार्कीटार	६	Truss -4, SMC74/75-2	Complete/ DPC
४२	भिमसेन माध्यामिक विद्यालय	साँगाचोक, खत्रीथोक	१२	SMC 73/74-8, truss-4	Complete/ Complete
४३	ज्ञानज्योती आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, स्वारं थोक		Enough existing rooms	
४४	ज्ञानपुञ्ज आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, छापा भञ्ज्याङ	२	DEO-2	not start
४५	इन्द्रावती आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, भिमटार	१६	HANDS-4, Truss Repair-4, School Self-8	Complete/ complete/ Running
४६	जनविकास माध्यामिक विद्यालय	साँगाचोक, पानीचौर	१८	Save the Children-12, Truss Repair-6	complete/ complete
४७	जनजागरण आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, रणाथोक	७	EEAP	44%
४८	जनजागृती माध्यामिक विद्यालय	साँगाचोक, सिमलडाँडा	२४	HILFE-12, Nepal Jesuit Socitey-4, Truss Repair-8	Running/ complete/ complete
४९	जनज्योती आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, ज्यो तीडाँडा	८	Build Change-4, DEO-4	complete/not start
५०	जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, रानीछाप	२	DEO-2	not start
५१	लालिगुरास आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, साँगाचोक		Enough existing rooms	

क्र.सं	विद्यालयको नाम	ठेगाना	पुननिर्माण भएका कक्षाकोठा	पुननिर्माण गर्ने निकाय / संस्था	निर्माण कार्यको अवस्था
५२	नमुना जनसेवा आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, फलाटे	१२	HIFE-10, Truss Repair-2	complete/ complete
५३	पोखरे आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, पोखरे	४	DEO-4	Agreement not done
५४	रामदेवी माध्यामिक विद्यालय	साँगाचोक, हर्ले	१६	HILFE-12, Truss Repair-4	complete/ Repair Running
५५	सुकुटे आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक, सुकुटे	१६	NNS-8, HILFE Repair-8	complete/ complete
५६	जनचेतना आधारभूत विद्यालय	सानोसिरुवारी, ने पाने	४	Himalayan Asha Kendra	Completed
५७	ज्ञानमन्दिर नमुना माध्यामिक विद्यालय	सानोसिरुवारी, मे लचौर	२०	HILFE-8p+4R, Truss Repair-4, DEO-4	complete/ Repair Running/not start
५८	जाल्पादेवी आधारभूत विद्यालय	सानोसिरुवारी, पौवा		EEAP	18%
५९	जनता आधारभूत विद्यालय	सानोसिरुवारी, बाजोबारी	२	Truss Repair	completed
६०	कल्लेरी आधारभूत विद्यालय	सानोसिरुवारी, आरुबोटे	१०	Shaym awale-4R, Donbosco society-6p	completed/ complete
६१	सिद्धिगणेश माध्यामिक विद्यालय	सानोसिरुवारी, विसौनाडाँडा	२२	HILFE-18, Truss Repair-4	Completed
६२	सेतीदेवी माध्यामिक विद्यालय	स्याउले, गुन्सा	१८	Asian Football Confiderartion-18	complete
६३	मंगलाभैरव आधारभूत विद्यालय	स्याउले, काताचँ	५	Asia Friendship Network, Nepal	completed
६४	बेत्रावती आधारभूत विद्यालय	स्याउले, बद्लाड	६	TRust Repair-6	Running
६५	कालीकादेवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले, भातगाउँ		less student	
६६	रक्तकालीका आधारभूत विद्यालय	स्याउले, भेडाबारी	१२	HANDS-2, SMC74/75-8, Trust Repair-2	complete/ Ground Floor Brick work Running/ Trust repair complete
६७	भैरवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले, केराबारी		less student	
६८	सरस्वती आधारभूत विद्यालय	स्याउले, अर्चले	४	Trust Repair-4	Running
६९	सातकन्या कालीका देवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले, यासाँ	४	Trust Repair-4	complete
७०	वाङ्वाभैरव आधारभूत विद्यालय	स्याउले, वाङ्वा	८	SMC 73/74-2, SMC 74/75-4, Trust Repair-2	complete/ DPC/ complete
७१	वि.पि. मेमोरीयल आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, नर्सिङडाँडा	८	Help Germany-8	complete

क्र.सं	विद्यालयको नाम	ठेगाना	पुननिर्माण भएका कक्षाकोठा	पुननिर्माण गर्ने निकाय / संस्था	निर्माण कार्यको अवस्था
७२	बागभैरव आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, भयाडीखर्क	४	Help Germany-4	Complete
७३	डडुवा भवानी संकर माध्यमिक विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, ठाँटे	१८	Help Germany-12, Trust Repair-2, DEO-4	Complete/ Running/not start
७४	गणेश आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, जंगलछाप	६	Help Germany-6	complete
७५	भमलादेवी आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, भयाँडीगाउँ	२	Help Germany-2	complete
७६	कालीदेवी आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, थापागाउँ	६	Help Germany-6	complete
७७	कुण्डला माध्यमिक विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, डाउंठे	१०	Help Germany-4, HILFE-4, Trust Repair2	complete/ complete/ Running
७८	शुभकन्या आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, अर्चले	३	Help Germany-3	complete
७९	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, रानीटार	४	Help Germany-4	complete
८०	सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	ठूलोसिरुवारी, कोटडाँडा	२०	Help Germany-6, Hilfe-12, Trust Repair-2	complete/ complete/ running

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका , २०७५

(नोट : नयाँ शिक्षा ऐनअनुसार कक्षा १ देखि ८ सम्मको तहलाई आधारभूत तह र कक्षा ९ देखि १२ सम्मलाई माध्यमिक तहमा घोषणा गरिएको छ । त्यस्तै कक्षा १ भन्दा मुनिको तहलाई बाल विकास भनेर नामाकरण गरिएको छ ।)

७.१.२ विद्यार्थी विवरण

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको सामुदायिक विद्यालयमा विभिन्न तहहरूमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूको विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ४५: साविकको गा.वि.स./न.पा. अनुसार आधारभूत तहको विद्यार्थी संख्या

सि.नं.	साविकको गा.वि.स./न.पा.	कक्षा १		कक्षा २		कक्षा ३		कक्षा ४		कक्षा ५		कक्षा ६		कक्षा ७		कक्षा ८		आधारभूत जम्मा									
		छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा					
१	बतासे	५२	४८	१००	५३	५०	५५	५०	१०५	६०	५१	१११	६२	५१	११३	७४	४३	११७	४७	४४	४२	८६	४४	४७	३७८	८२५	
२	चौतारा	६०	८५	१४५	६५	१४९	८१	१२२	६१	१४९	७२	७५	१४७	८३	८९	१७२	७६	६५	१४१	७६	७५	१४१	६३	६३	११८६	११८६	
३	ईर्बु	६२	५६	११८	३८	५०	४३	२६	६९	२४	३२	६४	४१	३२	७३	३९	२९	६८	३५	४२	४२	८६	७१	३०	२८९	६०९	
४	कदमवास	३९	४०	७९	४४	७८	३६	३९	७५	३६	३७	७३	३३	३९	७२	२९	२५	५४	३२	३६	३६	७२	३६	२९	२६७	५५४	
५	कुविण्डे	२४	४५	६९	२२	४६	२६	२८	५४	२७	३०	५७	२२	३३	५५	४०	३९	७९	४०	४१	८०	७५	३४	७५	२४२	५१५	
६	पीपलडाँडा	२५	२२	४७	२१	४८	३२	२७	५९	३६	२५	६१	२२	२५	४७	१६	११	२७	१५	१५	३२	१५	१४	२९	१६६	३३०	
७	साँगाचोक	९७	८२	१७९	९१	१८३	९१	८५	१७६	९०	९०	१८०	९६	८५	१८१	१२८	८३	२११	११५	११६	११८	१०६	१०६	२२४	७०४	१५३०	
८	सानोसिरवारी	५२	६२	११४	३६	८७	३९	३७	७६	४२	७३	७३	४१	४०	८१	२५	३१	५६	२८	४२	४२	६५	४६	३०५	३३५	६४०	
९	स्याउले	४८	६५	११३	५३	११६	३०	६६	९६	४६	७६	७६	६१	३८	९९	१७	२४	४१	१९	३६	३६	२४	६०	३३६	३२९	६६५	
१०	ठूलोसिरवारी	९४	१०४	१९८	९९	१८५	९१	८२	१७३	७९	७५	१५४	७२	५३	१२५	४६	४०	८६	५२	६४	६४	५९	५९	५९	५९	११३३	
जम्मा		५५३	६०९	११६२	५२२	१०८८	५२४	५१८	१०४२	५०१	५७०	९७१	५०५	५८२	९८७	५८६	५००	८८६	५९२	५९५	९१७	५९५	४४०	५५४	४०९७	३९१०	८००७

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं. ४६: गाविसगत माध्यमिक तहको विद्यार्थी संख्या

सि.नं.	साविकको गा.वि.स./नं.पा.	कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२			माध्यमिक जम्मा		
		छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
१	वतासे	२२	२२	४४	१७	२३	४०	१४	१२	२६						
२	चौतारा	८६	९१	१७७	८४	९१	१७५							१७०	१८२	३५२
३	ईर्बु	५१	३०	८१	३५	२१	५६							८६	५१	१३७
४	कदमवास	४०	२८	६८	३७	४०	७७							७०	४८	११८
५	कृतिण्डे	५६	४०	९६	३७	४०	७७							९३	८०	१७३
६	पीपालडाडा	२०	१८	३८	२२	१६	३८							४२	३४	७६
७	साँगाचोक	८४	७४	१५८	९५	९२	१८७	४९	३८	८७				२२८	२०४	४३२
८	सानोसिरवारी	५३	३०	८३	५८	४९	१०७	२७	२५	५२	५८	९२		१९६	१३८	३३४
९	स्याउले	३६	३६	७२	२६	२२	४८	१८	२२	४०	२६	१४	४०	१०६	९४	२००
१०	ठूलोसिरवारी	६८	६०	१२८	७२	४७	११९	४६	४५	९१	३६	११	४७	२२२	१६३	३८५
	जम्मा	५१६	४२९	९४५	४७६	४२१	८९७	१५४	१४२	२९६	१२०	५९	१७९	१२६६	१०५१	२३१७

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं. ४७: विद्यालयगत आधारभूत तह १-५

सि.नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/नं.पा.	कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
			छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
१	वज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	८	९	१७	१०	४	१४	९	५	१४	६	१०	१६	१०	२०	
२	वतासे आधारभूत विद्यालय	वतासे	२	२	४	३	०	३	१	३	४						
३	चुल्लेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	२	२	४	१	१	२	३	३	६						
४	दक्षिणकाली माध्यमिक विद्यालय	वतासे	७	६	१३	९	१०	१९	८	१५	१०	५	१५	७	११	१८	
५	जुगल आधारभूत विद्यालय	वतासे	६	२	८	२	१	३	२	१	३	२	५	७	३	६	
६	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	वतासे	१	४	५	१	४	५	३	८	११	३	५	८	१०	१३	
७	रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	६	७	१३	६	४	१०	१०	९	१९	१३	६	१९	११	१६	

सि. नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/नं. पा.	कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५	
			छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र
८	समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे	१७	१०	२७	११	२१	३२	१०	१४	२४	५	१५	२०	१०	२१
९	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे	३	६	९	१०	८	१८	९	१२	२१	१	१३	१०	९	१९
१०	बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा	३	५	८	३	३	६	४	४	४	४	४	४	४	४
११	बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा		१	१	०	३	३	४	४	४	४	४	४	४	४
१२	बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा	३	४	७											
१३	बनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	४	१३	१७	७	१४	२१	१५	१२	२७	९	१३	१६	१५	३१
१४	एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा	१५	१८	३३	१७	१६	३३	१८	२०	३८	८	१०	९	१६	२५
१५	जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा														
१६	कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा	२	१	३	४	१	५	४	४	४	३	३	३	३	६
१७	कृष्ण रत्ननागा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	३१	४१	७२	३२	५२	८४	३४	३८	७२	३४	३५	२१	४७	६८
१८	श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा	२	२	४	२	५	७	२	८	१०	६	९	६	५	११
१९	चिलाउने आधारभूत विद्यालय	ईर्खु	५	३	८	६	४	१०	११	४	१५	७	४	४	९	१३
२०	ईर्खु माध्यमिक विद्यालय	ईर्खु	३४	१९	५३	१७	१८	३५	४	५	९	१	१	१५	११	३२
२१	जनज्योति आधारभूत विद्यालय	ईर्खु	६	५	११	५	३	८	११	६	१७	७	१०	१७		
२२	महाकाली सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	ईर्खु	८	१८	२६	७	७	१४	५	९	१४	६	४	१०	६	११
२३	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	ईर्खु	९	११	२०	३	१०	१३	१२	२	१४	३	८	१०	७	१७
२४	आदर्श आधारभूत विद्यालय	कदमबास	६	५	११	१२	१०	२२	७	४	११	७	४	११	३	११
२५	दिकपाल आधारभूत विद्यालय	कदमबास	३	१	४	३	१	४	२	०	२					
२६	गोल्मादेवी माध्यमिक विद्यालय	कदमबास	६	७	१३	३	५	८	५	८	१३	१०	९	७	६	१३
२७	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	कदमबास	४	३	७	६	७	१३	१	१०	११	६	९	१०	११	२१
२८	पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	कदमबास	२	६	८	४	३	७	३	७	१०					
२९	सातकन्या आधारभूत विद्यालय	कदमबास	३	१	४	४	१	५	४	२	६	३	४	७	०	४
३०	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	कदमबास	८	११	१९	१	०	१	५	१	६	४	३	७	४	७
३१	सिंहदेवी आधारभूत विद्यालय	कदमबास	७	६	१३	११	७	१८	९	७	१६	६	८	१४	६	१६
३२	बच्छलादेवी आधारभूत विद्यालय	कुँवाडे	३	९	१२	२	६	८	६	१०	१६	४	४	८	८	२६

सि. नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/नं. पा.	कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
			छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
३३	जालपादेवी आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे	२	४	७	३	४	७	४	२	६						
३४	जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे	४	९	१३	२	२	४	१	३	४						
३५	जनजागृति आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे	६	१४	२०	३	४	७	२	२	४						
३६	कालीकादेवी माध्यमिक विद्यालय	कुविण्डे	८	२६	३४	३	७	१०	११	७	१८	१३	१७	२४	२५	४२	
३७	सेततीदेवी पञ्चकन्या माध्यमिक विद्यालय	कुविण्डे	१	४	५	६	४	१०	२	४	६	१३	१५	२५	२६	५३	
३८	वागेश्वरी आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा	१०	१५	२५	९	१०	१९	१०	६	१६	७	१०	१७	२५	४२	
३९	दक्षिणकाली आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा	२	४	६	१	१	२	९	७	१६	६	१३	१९	२५	५१	
४०	सिद्धिकमला देवी माध्यमिक विद्यालय	पीपलडाँडा	४	१२	१६	६	१०	१६	८	८	१६	७	१३	२१	२९	५९	
४१	सीता आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा	९	१६	२५	५	६	११	५	६	११	३	५	८	१३	२९	
४२	बच्छलादेवी आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	५	१४	१९	३	११	१४	६	५	११	६	९	१५	२०	४०	
४३	बालहित आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	४	७	११	३	५	८	६	२	८	३	५	८	१३	२९	
४४	भीमसेन आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	८	१७	२५	३	३	६	३	४	७	६	१०	१२	२१	४९	
४५	ज्ञानज्योति आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	१	३	४	२	२	४	३	४	७						
४६	ज्ञानपुञ्ज आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	४	८	१२	३	४	७									
४७	इन्ड्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	४	११	१५	१६	१६	३४	१३	१५	२८	१४	१८	२६	४०	८५	
४८	जनजागरण आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	५	९	१४	२	१	३	५	३	८	३	५	९	१४	२९	
४९	जनजागृति माध्यमिक विद्यालय	साँगाचोक	९	१६	२५	१३	१५	२८	९	४	१३	१	१२	१५	२९	६९	
५०	जनज्योति आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	७	९	१६	६	६	१२	२	५	७	३	६	९	१४	२९	
५१	जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	४	६	१०	२	१	३	२	२	६	६	९	१४	२९	६९	
५२	जनविकास माध्यमिक विद्यालय	साँगाचोक	१	५	६	३	२	५	४	३	७	७	१२	१५	२९	६९	
५३	लालीगुरास आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक															
५४	नमूना जनसेवा आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	७	१३	२०	७	७	१४	५	८	१३	१०	१५	२०	३५	८०	
५५	रामदेवी माध्यमिक विद्यालय	साँगाचोक	१०	१५	२५	१३	५	१८	१५	७	२२	१६	२२	३८	५०	९७	
५६	सुकुटे आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	२८	४४	७२	८	१५	२३	११	४	१५	११	१२	२३	४६	९९	
५७	सनराइज इङ्ग्लिस स्कूल	साँगाचोक		२	२	१	१	२	७	१५	२२	५	१०	१६	२९	६९	

सि. नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा.	कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५			
			छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	
५८	ज्ञानमन्दिर नमुना माध्यमिक विद्यालय	सानुसिख्वारी	३५	३२	६७	२०	१९	३९	१९	१४	३३	१९	१४	३३	१९	१०	१५	२५
५९	जालपा देवी आधारभूत विद्यालय	सानुसिख्वारी	१	२	३	४	४	८	४	४	८	४	४	८	४	४	८	१२
६०	जनचेतना आधारभूत विद्यालय	सानुसिख्वारी	३	३	६	०	६	६	४	०	४	४	०	४	४	०	८	८
६१	जनता आधारभूत विद्यालय	सानुसिख्वारी	५	८	१३	०	२	२	२	२	५	५	३	५	३	३	५	८
६२	कल्लेरी आधारभूत विद्यालय	सानुसिख्वारी	२	६	८	४	६	१०	६	४	१०	१७	१३	२४	१९	९	२८	२८
६३	मिद्धिगणेश माध्यमिक विद्यालय	सानुसिख्वारी	६	११	१७	८	१४	२२	५	१२	१७	१७	१३	२४	१९	९	२८	२८
६४	नेत्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	स्याउले	१	३	४	१	३	४	२	६	८	५	३	८	९	२	११	११
६५	भैरव आधारभूत विद्यालय	स्याउले	१	३	४													
६६	कालीकादेवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले		४	४	१	१	१										
६७	मंगलाभैरव आधारभूत विद्यालय	स्याउले	४	५	९	१०	११	२१	५	१५	२०	५	७	१५	१०	१५	२५	२५
६८	रक्तकाली आधारभूत विद्यालय	स्याउले	१०	११	२१	४	३	७	१	३	४	४	२	४	४	२	६	६
६९	सरस्वती आधारभूत विद्यालय	स्याउले	८	९	१७	४	५	९	३	६	९	७	५	१२	१५	६	२१	२१
७०	सातकन्या कालीकादेवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले	७	११	१८	१०	१६	२६	३	११	१४							
७१	सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	स्याउले	१४	११	२५	१९	१९	३८	१३	१९	३२	२६	१३	३९	२३	१९	४२	४२
७२	बाड्वा भैरवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले	३	८	११	४	६	१०	३	६	९							
७३	बाघ भैरवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिख्वारी	४	५	९	५	७	१२	६	४	१०	८	७	१५	६	५	११	११
७४	बीपी मेमोरियल आधारभूत विद्यालय	तूलोसिख्वारी	६	८	१४	५	७	१२	७	५	१२	१३	७	२०	९	६	१५	१५
७५	डडुवा भवानी शंकर आधारभूत विद्यालय	तूलोसिख्वारी	५	२	७	७	५	१२	६	६	१२	५	८	१३	८	५	१३	१३
७६	गणेश आधारभूत विद्यालय	तूलोसिख्वारी	१०	९	१९	१९	१९	३८	१०	७	१७	७	३	२२	१०	९	१९	१९
७७	भूमलादेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिख्वारी	२	६	८	५	३	८	५	२	७	४	२	६	३	६	९	९
७८	कालीदेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिख्वारी	११	८	१९	५	६	११	७	४	११	४	४	१५	९	४	१३	१३
७९	कुण्डलादेवी माध्यमिक विद्यालय	तूलोसिख्वारी	२६	२९	५५	१०	३	१३	११	८	१९	१२	१२	२४	४	६	१०	१०
८०	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिख्वारी	६	७	१३	४	५	९	५	३	८	६	५	११	९	३	१२	१२
८१	सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	तूलोसिख्वारी	१९	२२	४१	३०	२५	५५	२५	४०	६५	१८	२७	४५	१४	९	२३	२३
८२	शुभकन्या आधारभूत विद्यालय	तूलोसिख्वारी	५	८	१३	९	६	१५	९	३	१२							

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं. ४८: विद्यालयगत आधारभूत तह ६-८

सि. नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा.	कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८		
			छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
१	वज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	२०	७	२७	३	२	५			
२	वतासे आधारभूत विद्यालय	वतासे									
३	चुल्हेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे									
४	दक्षिणकाली माध्यमिक विद्यालय	वतासे	१५	१०	२५	८	१०	१८	१०	९	१९
५	जुगल आधारभूत विद्यालय	वतासे									
६	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	वतासे	१३	८	२१	९	१२	२१	१५	१३	२८
७	रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	११	८	१९	१०	५	१५	७	३	१०
८	समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे									
९	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे	१५	१०	२५	१७	११	२८	१२	१७	२९
१०	बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
११	बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
१२	बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
१३	बनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	१७	२५	४२	१७	२३	४०	२०	२४	४४
१४	एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा	१२	१०	२२	४	१३	१७	८	५	१३
१५	जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा									
१६	कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
१७	कृष्ण रत्नगंगा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	४३	४०	८३	६२	५३	११५	४८	३६	८४
१८	श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
१९	चिलाउने आधारभूत विद्यालय	ईर्बु	६	४	१०	५	२	७	१०	६	१६
२०	ईर्बु माध्यमिक विद्यालय	ईर्बु	२६	२०	४६	१९	२७	४६	३२	२३	५५
२१	जनज्योति आधारभूत विद्यालय	ईर्बु									
२२	महाकाली सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	ईर्बु	७	५	१२	७	६	१३			
२३	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	ईर्बु									
२४	आदर्श आधारभूत विद्यालय	कदमबाम									

२५	दिबमाल आधारभूत विद्यालय	कदमवास	२४	१२	३६	२१	१७	३८	२०	१२	३२
२६	गोत्मादेवी माध्यमिक विद्यालय	कदमवास	५	१३	१८	१३	१५	२८	१६	९	२५
२७	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	कदमवास									
२८	पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	कदमवास									
२९	सालकन्या आधारभूत विद्यालय	कदमवास									
३०	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	कदमवास									
३१	सिंहदेवी आधारभूत विद्यालय	कदमवास									
३२	बच्छलादेवी आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे									
३३	जालपादेवी आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे									
३४	जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे									
३५	जनजागृति आधारभूत विद्यालय	कुविण्डे									
३६	कालीकादेवी माध्यमिक विद्यालय	कुविण्डे	२१	१७	३८	१६	२३	३९	२१	१९	४०
३७	सेतीदेवी पञ्चकन्या माध्यमिक विद्यालय	कुविण्डे	१९	२२	४१	२४	१७	४१	२०	१५	३५
३८	बागेश्वरी आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा	११	६	१७	१५	८	२३	११	११	२२
३९	दक्षिणकाली आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा									
४०	सिद्धिकमला देवी माध्यमिक विद्यालय	पीपलडाँडा	५	५	१०	२	७	९	४	३	७
४१	सीता आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा									
४२	बच्छलादेवी आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	८	६	१४	८	२	१०	८	९	१७
४३	बालहित आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक									
४४	भीमसेन आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	१८	८	२६	२०	११	३१	१४	१५	२९
४५	ज्ञानज्योति आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक									
४६	ज्ञानपुञ्ज आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक									
४७	इन्ड्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	११	८	१९	१५	२३	३८	१९	१५	३४
४८	जनजागरण आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक									
४९	जनजागृति माध्यमिक विद्यालय	साँगाचोक	२३	१२	३५	२७	१४	४१	२३	२१	४४
५०	जनज्योति आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	१०	२	१२	९	४	१३	५	४	९

५१	जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	सांगाचोक	५	५	१०	४	१	५	६	३	९
५२	जनविकास माध्यमिक विद्यालय	सांगाचोक	५								
५३	लालीगुरास आधारभूत विद्यालय	सांगाचोक	१०	९	१९	६	७	१३	१२	७	१९
५४	नमूना जनसेवा आधारभूत विद्यालय	सांगाचोक	२१	१५	३६	१४	१२	२६	२०	१६	३६
५५	रामदेवी माध्यमिक विद्यालय	सांगाचोक	२०	१३	३३	१२	७	१९	११	१६	२७
५६	सुकुटे आधारभूत विद्यालय	सांगाचोक	२	५	७						
५७	सनराइज इङ्ग्लिश स्कूल	सांगाचोक	७	१५	२२	९	१४	२३	२२	२७	४९
५८	ज्ञानमन्दिर नमूना माध्यमिक विद्यालय	सानुसिस्वारी									
५९	जालपा देवी आधारभूत विद्यालय	सानुसिस्वारी									
६०	जनचेतना आधारभूत विद्यालय	सानुसिस्वारी									
६१	जनता आधारभूत विद्यालय	सानुसिस्वारी									
६२	कल्लेरी आधारभूत विद्यालय	सानुसिस्वारी	३	१	४	८	५	१३			
६३	सिद्धिगणेश माध्यमिक विद्यालय	सानुसिस्वारी	१५	१५	३०	११	१८	२९	२०	१९	३९
६४	बेत्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	स्याउले									
६५	भैरव आधारभूत विद्यालय	स्याउले									
६६	कालिकादेवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले									
६७	मंगलामैरव आधारभूत विद्यालय	स्याउले									
६८	रक्तकाली आधारभूत विद्यालय	स्याउले									
६९	सरस्वती आधारभूत विद्यालय	स्याउले									
७०	सालकन्या कालिकादेवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले									
७१	सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	स्याउले	१७	२४	४१	४५	१९	६४	३६	२४	६०
७२	बाइवा भैरवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले									
७३	बाघ भैरवी आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिस्वारी									
७४	वीपी मेमोरियल आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिस्वारी									
७५	डुडुवा भवानी शंकर आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिस्वारी	१६	९	२५	१९	१२	३१	२३	२०	४३
७६	गणेश आधारभूत विद्यालय	ठूलोसिस्वारी									

सि. नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा.		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८		
		साविक	गाविस/न.पा.	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
७७	भ्रमलादेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी										
७८	कालीदेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी										
७९	कुण्डलादेवी माध्यमिक विद्यालय	तूलोसिरुवारी	८	९	१७	१७	७	२४	१५	२०	३५	
८०	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी										
८१	सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	तूलोसिरुवारी	२२	२२	४४	१६	१८	३४	२६	१९	४५	
८२	शुभकन्या आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी										

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं. ४९: विद्यालयगत आधारभूत तह ९-१२

सि. नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा.		कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
		साविक	गाविस/न.पा.	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
१	वज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे													
२	वतासे आधारभूत विद्यालय	वतासे													
३	चुल्हेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे													
४	दक्षिणकाली माध्यमिक विद्यालय	वतासे	१४	११	२५	१०	१३	२३							
५	जुगल आधारभूत विद्यालय	वतासे													
६	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	वतासे	८	११	१९	७	१०	१७	१४	१२	२६				
७	रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे													
८	समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे													
९	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे													
१०	बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा													
११	बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा													
१२	बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा													
१३	बनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	३३	३३	६६	२५	२७	५२							
१४	एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा	७	१५	२२	५	४	९							
१५	जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा													

सि.नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा चौतारा	कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
			छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
१६	कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा												
१७	कृष्ण रत्नगंगा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	४६	४३	८९	५४	६०	११४						
१८	श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा												
१९	चिलाउने आधारभूत विद्यालय	ईर्खु												
२०	ईर्खु माध्यमिक विद्यालय	ईर्खु	५१	३०	८१	३५	२१	५६						
२१	जनज्योति आधारभूत विद्यालय	ईर्खु												
२२	महाकाली सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	ईर्खु												
२३	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	ईर्खु												
२४	आदर्श आधारभूत विद्यालय	कदमबास												
२५	दिव्याल आधारभूत विद्यालय	कदमबास												
२६	गोल्मादेवी माध्यमिक विद्यालय	कदमबास	१९	१२	३१	१३	१३	२६						
२७	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	कदमबास	२१	१६	३७	१७	७	२४						
२८	पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	कदमबास												
२९	सातकन्या आधारभूत विद्यालय	कदमबास												
३०	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	कदमबास												
३१	सिंहदेवी आधारभूत विद्यालय	कदमबास												
३२	बच्छलादेवी आधारभूत विद्यालय	कृविण्डे												
३३	जालपादेवी आधारभूत विद्यालय	कृविण्डे												
३४	जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	कृविण्डे												
३५	जनजाति आधारभूत विद्यालय	कृविण्डे												
३६	कालीकादेवी माध्यमिक विद्यालय	कृविण्डे	२६	२१	४७	१६	१५	३१						
३७	सेतीदेवी पञ्चकन्या माध्यमिक विद्यालय	कृविण्डे	३०	१९	४९	२१	२५	४६						
३८	वागेश्वरी आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा												
३९	दक्षिणकाली आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा												
४०	सिद्धिकमला देवी माध्यमिक विद्यालय	पीपलडाँडा	२०	१८	३८	२२	१६	३८						
४१	सीता आधारभूत विद्यालय	पीपलडाँडा												

सि.नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा	कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२							
			छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा					
४२	बच्छलादेवी आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
४३	बालहित आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
४४	भीमसेन आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक	१८	१५	३३	२०	१८	३८											
४५	ज्ञानव्योति आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
४६	ज्ञानपुञ्ज आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
४७	ईन्द्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
४८	जनजागरण आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
४९	जनजागृति माध्यमिक विद्यालय	साँगाचोक	३३	३२	६५	३७	४४	८१	४९	३८	८७								
५०	जनव्योति आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
५१	जनकल्याण आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
५२	जनविकास माध्यमिक विद्यालय	साँगाचोक	१३	११	२४	२५	१९	४४											
५३	कालीगुरास आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
५४	नमृता जनसेवा आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
५५	रामदेवी माध्यमिक विद्यालय	साँगाचोक	२०	१६	३६	१३	११	२४											
५६	सुकुटे आधारभूत विद्यालय	साँगाचोक																	
५७	सनराइज इङ्ग्लिस स्कूल	साँगाचोक																	
५८	ज्ञानमन्दिर नमृता माध्यमिक विद्यालय	सानुसिस्वारी	३३	१६	४९	३१	२८	५९	२७	२५	५२	२८	२२	५०					
५९	जालपा देवी आधारभूत विद्यालय	सानुसिस्वारी																	
६०	जनचेतना आधारभूत विद्यालय	सानुसिस्वारी																	
६१	जनता आधारभूत विद्यालय	सानुसिस्वारी																	
६२	कल्लेरी आधारभूत विद्यालय	सानुसिस्वारी																	
६३	सिद्धिगणेश माध्यमिक विद्यालय	सानुसिस्वारी	२०	१४	३४	२७	२१	४८											
६४	बेदेश्वरी आधारभूत विद्यालय	स्याउले																	
६५	भैरव आधारभूत विद्यालय	स्याउले																	
६६	कालीकादेवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले																	
६७	मंगलामैरव आधारभूत विद्यालय	स्याउले																	

सि.नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा स्याउले	कक्षा ९		कक्षा १०		कक्षा ११		कक्षा १२	
			छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा
६८	रक्तकाली आधारभूत विद्यालय	स्याउले								
६९	सरस्वती आधारभूत विद्यालय	स्याउले								
७०	सातकन्या कालीकादेवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले								
७१	सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	स्याउले	३६	७२	२६	२२	१८	२२	४०	१४
७२	बाड्वा भैरवी आधारभूत विद्यालय	स्याउले								
७३	बाघ भैरवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी								
७४	क्रीपी मेमोरियल आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी								
७५	डडुवा भवानी शंकर आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी	२६	५४	३२	१५	१७	१९	३६	११
७६	गणेश आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी								
७७	भमलादेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी								
७८	कालीदेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी								
७९	कुण्डलादेवी माध्यमिक विद्यालय	तूलोसिरुवारी	१८	२९	१६	१०				
८०	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी								
८१	सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	तूलोसिरुवारी	२४	४५	२४	२२	२९	२६	५५	
८२	शुभकन्या आधारभूत विद्यालय	तूलोसिरुवारी								

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं.: ५०: जनजाति विवरण आधारभूत तह कक्षा १-५

विद्यालय	गाविस/न.पा.		कक्षा १		कक्षा २		कक्षा ३		कक्षा ४		कक्षा ५	
	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा
वज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	८	१७	१०	१४	९	५	५	१४	६	१०	१०	२०
बतासे आधारभूत विद्यालय	०	२	२	२	०	२	२	३				
चुलेश्वरी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	२	३				
बक्षिणकाली माध्यमिक विद्यालय	०	१	०	४	२	१	२	३	२	०	०	०
जुगल आधारभूत विद्यालय	१	१	०	०	०	१	०	१	०	२	०	१
कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	३

विद्यालय	गाविस/न.पा.	कक्षा १		कक्षा २		कक्षा ३		कक्षा ४		कक्षा ५	
		छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा
रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	३	१०	५	८	९	१६	१०	१५	१०	१२
समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे	१६	२६	११	३२	१०	१८	१४	२२	१०	२१
सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे	०	१	७	८	७	११	७	१५	६	१३
जम्मा		३०	५८	३५	६८	४०	६९	३९	७२	४०	७०
बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा	३	५	३	६	४	४				
बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा		०	०	३	४	०	१	१		
बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा	३	७								
बनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	४	१७	६	१९	१२	२४	८	१९	११	२३
एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा	१०	२४	७	१६	८	१५	५	१०	४	१४
जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा										
कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा	१	१	१	१	१	१	३	३	२	५
कृष्ण रत्नगंगा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	२२	४९	२२	५७	१५	३१	२०	३३	८	३७
श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा	२	३	२	७	१	९	५	७	५	९
जम्मा		४४	१०९	४१	१०९	४५	४३	४१	७३	३०	८८

स्रोत : चौतारा सांगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं.: ५१: जनजाति विवरण आधारभूत तह कक्षा ६-८

विद्यालय	गाविस	कक्षा ६		कक्षा ७		कक्षा ८	
		छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा
वज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	२०	२७	३	२		
वतासे आधारभूत विद्यालय	वतासे				५		
चुल्डेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे						
बक्षिकाली माध्यमिक विद्यालय	वतासे	६	९	३	६	४	८
जुगल आधारभूत विद्यालय	वतासे						
कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	वतासे	२	२	०	१	५	१३

विद्यालय	गाविस	कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८		
		छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	६	७	१३	९	४	१३	५	२	७
समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे									
सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे	६	१०	१६	१३	७	२०	११	१२	२३
जम्मा			२७	६७	२८	१७	४५	२८	२३	५१
बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
वनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	१५	२२	३७	१०	१८	२८	१६	१९	३५
एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा	३	४	७	३	८	११	७	२	९
जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा									
कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
कृष्ण रत्नगंगा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	२८	२३	५१	३९	३५	७४	३२	२६	५८
श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
जम्मा		४६	४९	९५	५२	६१	११३	५५	४७	१०२

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं.: ५२: जनजाति विवरण माध्यमिक तह

विद्यालय	गाविस/न.पा.	कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२			माध्यमिक तहको जम्मा		
		छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
वज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे															
वतासे आधारभूत विद्यालय	वतासे															
चुल्लेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे															
वर्षाकाली माध्यमिक विद्यालय	वतासे	६	३	९	०	२	२									
जुगल आधारभूत विद्यालय	वतासे															
कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	वतासे	३	३	६	१	२	३	१	४	५						

विद्यालय	गाविस/न.पा.	कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२			माध्यमिक तहको जम्मा		
		छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे															
समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे															
सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे															
जम्मा		६	१५	२१	४	५	९	४	५	९	०	०	०	११	१४	२५
बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा															
बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा															
बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा															
बनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	२७	५२	७९	२०	३६	५६								४७	९०
एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा	५	९	१४	२	३	५								७	११
जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा															
कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा															
कृष्ण रत्नगंगा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	२९	५७	८६	३६	७७	११३								६७	१३४
श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा															
जम्मा		६१	१२२	१८३	६०	१२०	१८०	०	०	०	०	०	०	१२१	१२१	२४२

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं.: ५३: दलित विवरण आधारभूत तह कक्षा १-५

सि.नं.	विद्यालयको नाम	साविक/न.पा	कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
			छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
१	बज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
२	वतासे आधारभूत विद्यालय	वतासे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
३	चुल्लेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	२	२	४	१	२	३	१	०	१						
४	दक्षिणकाली माध्यमिक विद्यालय	वतासे	१	१	२	४	३	७	२	४	६	६	२	४	८	१२	
५	जुगल आधारभूत विद्यालय	वतासे	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१	

सि. नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा	कक्षा १		कक्षा २		कक्षा ३		कक्षा ४		कक्षा ५	
			छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा
६	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	वतासे	१	४	३	३	२	५	२	५	३	३
७	रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०
९	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे	०	१	०	४	०	१	१	२	३	१
१०	बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा		०		०		०				
११	बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा	१	१	०	०	०	०	०	०	०	
१२	बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा		०								
१३	बनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	०	०	१	२	३	०	३	१	०	१
१४	एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा		०		०		०			०	०
१५	जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा										
१६	कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा	२	२	१	३	३	३	३	०	१	१
१७	कृष्ण रत्नगंगा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	२	२	१	२	२	२	१	१	१	२
१८	श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा	०	१	०	०	१	०	१	१	२	१

स्रोत : चौतारा सांगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं.: ५४: दलित विवरण आधारभूत तह कक्षा ६-८

सि. नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा	कक्षा ६		कक्षा ७		कक्षा ८	
			छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा
१	वज्रेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	०	०	०	०	०	०
२	वतासे आधारभूत विद्यालय	वतासे						
३	चुल्लेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे						

४	दक्षिणकाली माध्यमिक विद्यालय	वतासे	४	२	६	१	१	२	१	०	१
५	जुगल आधारभूत विद्यालय	वतासे									
६	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	वतासे	२	३	५	६	६	१२	१	२	३
७	रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे									
९	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे	५	०	५	२	०	२	०	१	१
१०	बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
११	बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
१२	बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
१३	बनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	१	०	१	५	१	६	१	०	१
१४	एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा			०			०			०
१५	जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा									
१६	कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा									
१७	कृष्ण रत्नगा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	१	१	२	४	३	७	२		२
१८	श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा									

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं.: ५५: दलित विवरण माध्यमिक तह

सि.नं.	विद्यालयको नाम	साविक/न.पा गाविस	कक्षा ९		कक्षा १०		कक्षा ११		कक्षा १२		माध्यमिक तहको जम्मा	
			छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा	छात्र	जम्मा
१	वजेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे									०	०
२	वतासे आधारभूत विद्यालय	वतासे									०	०
३	चुल्लेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे									०	०
४	दक्षिणकाली माध्यमिक विद्यालय	वतासे	३	२	५	३	५	५	५	५	५	१०
५	जुगल आधारभूत विद्यालय	वतासे									०	०

सि.नं.	विद्यालयको नाम	साविक गाविस/न.पा	कक्षा ९		कक्षा १०		कक्षा ११		कक्षा १२		माध्यमिक तहको जम्मा				
			छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	जम्मा
६	कालीदेवी माध्यमिक विद्यालय	वतासे	१	१	०	०	५	१	६				६	२	८
७	रामेश्वरी आधारभूत विद्यालय	वतासे											०	०	०
८	समाजविकास आधारभूत विद्यालय	वतासे											०	०	०
९	सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	वतासे											०	०	०
	जम्मा												११	७	१८
१०	बाल कल्याण आधारभूत विद्यालय	चौतारा											०	०	०
११	बाल मन्दिर आधारभूत विद्यालय	चौतारा											०	०	०
१२	बालसुधार आधारभूत विद्यालय	चौतारा											०	०	०
१३	बनदेवी माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	१	१	०	३							१	४	५
१४	एकता बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा				०							०	०	०
१५	जुगल बोर्डिङ हाइस्कूल	चौतारा											०	०	०
१६	कृष्ण आधारभूत विद्यालय	चौतारा											०	०	०
१७	कृष्ण रत्नगंगा माध्यमिक विद्यालय	चौतारा	२		१	३							३	२	५
१८	श्री आधारभूत विद्यालय	चौतारा											०	०	०
	जम्मा												४	६	१०

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

७.१.३ लिङ्गानुसार ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेर उमेर समूहका जनसंख्याको वडागत साक्षरता स्थिति

साक्षरताले पढ्न र लेख्न सक्ने सिसपभन्दा माथि समग्र मानव विकास सूचकलाई इंगित गर्दछ । तथ्यहरूका अनुसार महिला साक्षरताले समग्र बहुआयामिक गरिबी सूचकमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ । नगरपालिकामा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिको उमेर समूहका कूल ४५८८५ जनसंख्या रहेका छन् । नगरमा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिको उमेर समूहका कूल जनसंख्यामध्ये ६३.४० प्रतिशत साक्षर रहेका छन् । नगरमा पढ्न र लेख्न सक्ने साक्षर जनसंख्या २९,०९२ रहेका छन् भने पढ्न मात्र सक्ने ११५९ जना रहेका छन् । पढ्ने र लेख्ने दुवै सिसप नभएका अर्थात् निरक्षर जनसंख्या १५६०३ अर्थात् ३४.०२ प्रतिशत रहेको छ । वडागत रुपमा तुलना गर्दा सबैभन्दा बढी साक्षरता प्रतिशत वडा नं १२ रहेको छ जसको साक्षरता ७७.९७ प्रतिशत रहेको छ भने सबैभन्दा न्यून साक्षरता वडा नं ३ जसको साक्षरता ५२.९१ प्रतिशत रहेको छ ।

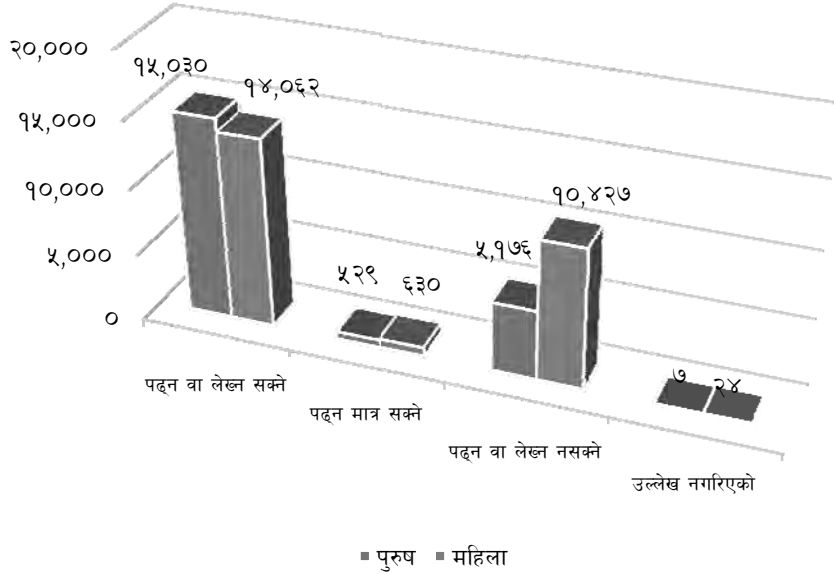
उल्लेखित आँकडालाई लैंगिक दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गर्दा यस नगरपालिकामा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथि उमेर समूहका कूल ३२,९९४ जनसंख्यामा १६,०३४ पुरुष र १६,९६० महिला पढ्न र लेख्न सक्ने अर्थात् साक्षर रहेका छन् । लैंगिक रुपमा निरक्षरता विश्लेषण गर्दा कूल ९,७१५ अर्थात् २९.४४ निरक्षर रहेकोमा ३,९५३ अर्थात् कूल निरक्षर जनसंख्याको ४०.६९ प्रतिशत पुरुष र ५,७६२ अर्थात् कूल निरक्षर जनसंख्याको ५९.३१ प्रतिशत महिला पढ्न र लेख्न नसक्ने अर्थात् निरक्षर रहेका छन् । पुरुषको भन्दा महिलाको जनसंख्या बढी भएपनि पुरुष निरक्षरता पुरुषको तुलनामा महिला निरक्षरता बढी रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. ५६: लिङ्गानुसार ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेर समूहका जनसंख्याको बढागत साक्षरताको विवरण

वडा नं.	पढन र लेख्न सक्ने		पढन मात्र सक्ने		पढन र लेख्न नसक्ने		उल्लेख नगरिएको		जम्मा		जम्मा
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
१	१०९४	९५७	६३	५६	५११	८९६	०	०	१,६६८	१,९०९	३,५७७
२	८००	७७४	२१	३१	३५५	६३३	२	८	१,१७८	१,४४६	२,६२४
३	६४१	५४२	४०	५४	३७७	५८१	१	०	१,०५९	१,१७७	२,२३६
४	११४७	९३८	२१	२०	३२१	६७६	०	१	१,४८९	१,६३५	३,१२४
५	२४५९	२०२२	४८	७०	३७७	९७६	१	२	२,८८५	३,०७०	५,९५५
६	१०२७	९४७	२२	१७	३७९	८५४	१	०	१,४२९	१,८१८	३,२४७
७	११०३	१०८६	५०	६६	२९८	६९८	०	१	१,४५१	१,८५१	३,३०२
८	८९५	८५७	६८	७८	४६४	८३५	०	१	१,४२७	१,७७१	३,१९८
९	९३१	९७५	२४	१६	५११	९७२	०	०	१,४६६	१,९६३	३,४२९
१०	९६८	९०४	३३	२३	३८०	७२०	०	०	१,३८१	१,६४७	३,०२८
११	१०३४	११५१	६१	६३	२७०	६६८	१	६	१,३६६	१,८८८	३,२५४
१२	११८३	११४६	९	१९	१७८	४४८	१	३	१,३७१	१,६१६	२,९८७
१३	१०९६	११५४	४७	९५	४०९	८१२	०	२	१,५५२	२,०६३	३,६१५
१४	६५२	६०९	२२	२२	३४६	६५८	०	०	१,०२०	१,२८९	२,३०९
जम्मा	१५,०३०	१४,०६२	५२९	६३०	५,१७६	१०,४२७	७	२४	२०,७४२	२५,१४३	४५,८८५
प्रतिशत	७२.४६	५५.९३	२.५५	२.५१	२४.९५	४१.४७	०.०३	०.१०	१००	१००	

स्रोत : घरघुरी तथाङ्क संकलन, २०७५

लिङ्गानुसार ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर उमेर समुहका जनसंख्याको वडागत साक्षरता

७.१.४ लैङ्गिक आधारमा ५ देखि २० वर्षका हाल विद्यालय/कलेज गइरहेका जनसंख्याको विवरण

तालिका नं. ५७: लैङ्गिक आधारमा ५ देखि २० वर्षका हाल विद्यालय/कलेज गइरहेका जनसंख्याको विवरण

उमेर समूह	कुल जनसंख्या			विद्यालय गैरहेको			हाल विद्यालय नगएको जनसंख्या			उल्लेख नगरिएको		
	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
५-१० वर्ष	३६३०	३६११	७२३८	३१६१	३१३५	६२९४	३५९	३६४	७२२	११२	३६४	४७६
११-१५ वर्ष	३३९०	३६५७	७०४७	३०२४	३२७६	६३०२	२५६	२८९	५४२	१०८	२८९	३९७
१६-२० वर्ष	२४७२	३१२१	५५९३	१४६१	१८६०	३३२१	८९५	११३६	२०३१	११६	११३६	१२५२
जम्मा	९४९२	१०३८९	१९८८१	७६४६	८२७१	१५९१७	१५१०	१७८९	३२९५	३३६	१७८९	२१२५

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा ५ देखि २० वर्ष उमेर भित्रका कूल १९८७८ जनसंख्यालाई के तपाईं स्कूल/कलेज जानुहुन्छ भनि सोधिएको प्रश्नमा हाल स्कूल कलेज गईरहेकाहरूको संख्या १५९१७ अर्थात ८०.०७ प्रतिशत रहेका छन् । अर्कोतर्फ ३२९५ अर्थात १६.५८ प्रतिशत विद्यालय/कलेज गएका छैनन् । यस तथ्याङ्कलाई हेर्दा ५ देखि २० वर्षको उमेर समूह भनेको अध्ययन र सीप विकासको सबैभन्दा महत्वपूर्ण समयको उमेर समूह हो । तसर्थ यस उमेर समूहका १६.५८ प्रतिशत विद्यालय/कलेज नजानुले मानव संसाधन विकासको अपरिहार्य आधार शिक्षा तथा सीप विकासको अवसरबाट टाढा हुनु हो । तसर्थ यस उमेर समूहको जनसंख्या विद्यालय/कलेज जान नसक्नु वा नपाउनुका कारणहरूको पहिचान गरी समाधानतर्फ पहल गर्नु जरूरी देखिन्छ । वडागत विस्तृत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

७.१.५ शैक्षिक क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरू

विद्यालय छाड्ने प्रवृत्ति उच्च हुनु : विद्यार्थीहरू प्राथमिक तह पुरा नगर्दै विद्यालय छाड्ने, विभिन्न किसिमका छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइएको भएता पनि दलित, आदिवासीहरूको विद्यालय छाड्ने प्रवृत्ति उच्च हुनु शैक्षिक विकासको बाधकको रूपमा देखिएको छ ।

कक्षा दोहोर्‍याउने प्रवृत्ति बढी हुनु : प्राथमिक तहको विद्यार्थीहरूको तथ्याङ्कलाई आधार मानेर हेर्दा कक्षा दोहोर्‍याउने प्रवृत्ति बढी हुनुले शैक्षिक गुणस्तर सुधारको आवश्यकतालाई इङ्गित गरेको छ ।

दलित, आदिवासी जनजाती भर्नादर न्यून हुनु : विपन्न, दलित, आदिवासी जनजातीको भर्नादर न्यून हुनु नगरपालिकाको शैक्षिक विकासको चुनौतीको रूपमा रहेको छ ।

दलित, आदिवासी जनजाती विद्यालय छाड्ने दर : नगरपालिकाको औषत विद्यालय छाड्ने दरमा वृद्धि हुनुको मुख्य कारण आदिवासी र दलितहरूको विद्यालय छाड्ने दरमा वृद्धि हुनु हो ।

विद्यालयहरू आर्थिक रूपले कमजोर हुनु : नेपाल सरकारबाट प्राप्त सीमित अनुदान तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले समेत आवश्यक श्रोत जुटाउन नसकेको कारणले बहुसंख्यक विद्यालयहरूको आर्थिक स्थिति निकै कमजोर देखिन्छ । दुर्बल आर्थिक अवस्थाले गर्दा शैक्षिक सामग्री जुटाउन तथा अन्य अतिरिक्त क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न बाधा पुगेको देखिन्छ ।

अभिभावकहरू चनाखो नहुनु : बालबालिकाहरूको शैक्षिक प्रगतिबारे अभिभावकहरूको चासो कम हुनु तथा विद्यालयद्वारा समेत बालबालिकाहरूको स्थितिबारे अभिभावकलाई जानकारी नदिइनुले पनि शैक्षिक गुणस्तरमा नकारात्मक प्रभाव पारेको देखिन्छ ।

शिक्षक दरबन्दी कम हुनु : दरबन्दीअनुसार शिक्षकको कमी हुनु तथा केही समयका लागि कुनै शिक्षकको अनुपस्थिति हुँदा कक्षाहरू खाली रहने गरेको देखिन्छ । यसरी शिक्षकहरू तालिममा जाँदा, सुत्केरी बिदा वा सञ्चित बिदामा रहँदा विद्यालयले अल्पकालित शिक्षकको व्यवस्था गर्न सक्ने प्रावधान रहेको छैन । एकातिर नेपाल सरकारबाट आवश्यक दरबन्दीअनुसार शिक्षक उपलब्ध गराउन नसक्नु अर्कोतर्फ स्थानीय निकाय एवम् व्यवस्थापन समितिले त्यसको आवश्यक व्यवस्था गर्न नसक्नु आदि कारणले गर्दा आवश्यक प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिएको देखिँदैन ।

आधुनिक, प्रविधिक र वैज्ञानीक शिक्षाप्रणाली लागु नहुनु: हालसम्म पनि शिक्षा प्रणाली शास्त्रीय प्रणालीमानै अगाडी बढेका छ। प्रविधियुक्त र वैज्ञानीक शिक्षा दिने प्रशिक्षक तथा आवश्यक पूर्वाधारको अभाव रहेको छ।

राजनीतिकरण हुनु : विभिन्न राजनीतिक पार्टीहरूले शिक्षकहरूको संगठनहरू मार्फत शिक्षकहरूलाई आफ्नो पार्टीको स्वार्थ पूरा गर्न प्रयोग गरिरहेको देखिएको छ। राजनीतिक पार्टीहरूको दबावका कारण शिक्षकहरूमाथि अनुशासनको कारवाहीसमेत गर्न नसकेको पाइएको छ। यस बाहेक व्यवस्थापन समितिले समेत शिक्षकहरूलाई आफ्नो दलगत स्वार्थ परिपूर्ति गर्ने साधनका रूपमा प्रयोग गर्दै आएको देखिएको छ।

शिक्षकहरूको नियमित तालिम तथा अनुगमन मूल्याङ्कनको वैज्ञानिक पद्दती नहुनु

आधुनिक प्रविधिको प्रयोग नहुनु : सूचना तथा प्रविधिको क्षेत्रमा आएका अत्याधुनिक परिवर्तन र सुविधाबाट बहुसंख्यक विद्यालयहरू बञ्चित हुनु पनि शैक्षिक विकासमा बाधा पुगेको देखिन्छ। प्रायः धेरै विद्यार्थी र शिक्षकहरू कम्प्युटर र इन्टरनेटको प्रयोगको सुविधाबाट बञ्चित रहेका छन्।

७.२ स्वास्थ्य

नेपालको प्रदेश ३ अन्तर्गत पहाडी भेगमा अवस्थित चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका सदरमुकाममा अवस्थित भएकोले गर्दा स्वास्थ्य अवस्था र स्वास्थ्य सेवामा अरु गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको तुलनामा केही पहुँच देखिन्छ। नगरपालिकामा जिल्ला अस्पतालका साथसाथै अन्य सञ्चालित निजी फार्मसी, क्लिनिक तथा पोलिक्लिनिकजस्ता स्वास्थ्य संस्थाहरूले सेवा पुऱ्याईरहेका छन्। ग्रामीणस्तरमा उपचारात्मक स्वास्थ्य स्थिति सामान्य रहेको छ भने नगरपालिकाको केन्द्र तथा बजार क्षेत्रमा निजी तथा सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको पहुँच ग्रामीण भेगभन्दा सहज देखिन्छ। यद्यपि नगरपालिकाको आवश्यक भौतिक पूर्वाधार तथा दरबन्दीअनुसार स्वास्थ्यकर्मीहरू छैनन्।

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको सर्भेक्षणअनुसार करिब आधाजति जनसंख्याले गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट स्वास्थ्य सेवा लिएको देखिन्छ। आर्थिक स्थिति मजबुत भएका तथा पहुँचवाला व्यक्तिहरू मात्र यस किसिमको सेवा उपभोग गर्न सफल भएको पाइन्छ।

यस क्षेत्रमा आपतकालीन प्रसूती सेवा (Emergency Obstetric Care) को कमीको कारणले गर्दा उत्पन्न हुने परिस्थिति नै मातृमृत्युदर (Maternal Mortality) को सबैभन्दा प्रमुख कारण बनेको छ। समस्याको पहिचान गर्ने सन्दर्भमा ज्ञानको कमी, लक्षणहरूको (Symptoms) गम्भीरता सम्बन्धी बुझाइमा कमी, औषधी उपचार प्रणाली (Medical System)माथिको विश्वासमा कमी, स्वास्थ्य सेवाका लागि लामो यात्रा गर्नुपर्ने सेवाको लागत, परम्परागत विश्वास, आदिका स्वास्थ्य क्षेत्रका समस्याहरू हुन्।

नगरपालिकामा रहेको स्वास्थ्य केन्द्रमा विशेषज्ञ चिकित्सकहरूको (Medical Officers) संख्यामा कमी रहेको छ। दरबन्दीअनुसार डाक्टर लगायत स्वास्थ्यकर्मीहरू उपलब्ध हुन सकेको छैन। अस्पतालमा

हालसम्म अवस्ट्रेटीसियन (Obstetrician) वा अनेस्थेसिओलोजिस्ट (Anaesthesiologist) छैनन् र पर्याप्त मात्रामा औषधीको आपूर्ति हुदैन।

स्वास्थ्य संस्थाहरूमा औषधीको कमी मुख्य समस्याको रूपमा रहेको देखिन्छ। दुर्गम वडाहरूमा बस्ने परिवारहरूले स्वास्थ्य सेवाका लागि धेरै समय खर्चिनु पर्ने बाध्यता छ, भने वर्षातको समयमा अझ कठिनाई भेल्लु पर्ने अवस्था छ।

७.२.१ गाउँघर क्लिनिक र नियमित खोप

खोप तथा मासिक क्लिनिकहरू सञ्चालन गर्नको लागि हरेक नगरपालिकाले विभिन्न स्थानहरूको पहिचान गर्दछ। नगरपालिकाका विभिन्न स्थानमा गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम संचालन भएको पाइएको छ। यी स्थानहरूमा आश्विन महिना बाहेक क्लिनिकहरूलाई नियमित रूपमा सञ्चालन गरिएको देखिन्छ। यद्यपि तिनीहरूलाई खटाइएको कर्मचारीहरूको नियमित उपस्थिति भने कम पाइएको छ, भने औषधीको आपूर्ति पनि उपलब्ध छैन। शारीरिक वृद्धिको लेखाजोखाजस्ता अन्य सेवाहरू स्वास्थ्य चौकीको तहमा मात्र उपलब्ध गराइन्छ। नगरपालिकामा नियमित खोप कार्यक्रम नियमित रूपमा नै चालु रहेको छ तथा यसले ढाक्ने लक्षित वर्ग पनि बढ्दो क्रममा पाइएको छ। ६ किसिमका विभिन्न प्राणघातक रोगहरूबाट बचाउनका लागि बच्चा जन्मेको १ वर्षभित्र ११ वटा खोप पुरा लगाइसक्नु पर्दछ।

७.२.२ बाल्यकालमा हुने रोगका जोखिम

५ वर्षमुनिका बालबालिकालाई विभिन्न रोगले संक्रमण गर्ने उच्च सम्भावना रहन्छ। नेपाल जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण, २०११का अनुसार बाल्यकालमा हुने प्रमुख संक्रमण एवं मृत्युका कारणका रूपमा श्वासप्रश्वाससम्बन्धीरोग, निमोनिया, भ्रूणपखाला, कडा जलविनियोजन, मलेरिया, दादुरा र कुपोषण पर्दछन्। सरकारले ती रोगबाट बचाउन तथा रोगको रोकथाम गर्न, बाल्यकालमा हुने रोगहरूको समुदायमा आधारित एकिकृत व्यवस्थापन कार्यक्रम लागू गरेको छ। कार्यक्रमले यी रोगको एकिकृत व्यवस्थापन समुदायमै गर्दछ।

७.२.३ शिशु तथा ५ वर्षमुनिको बाल मृत्युदर

राष्ट्रिय जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण २०१६ (National Demographic and Health Survey 2016) का अनुसार नवजात शिशु मृत्युदर २१ प्रतिहजार, शिशु मृत्युदर ३२ प्रतिहजार र पाँच वर्षमुनिको बाल मृत्युदर ३९ प्रतिहजार रहेको तथ्याङ्क सार्वजनिक भएको छ। चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाको पाँच वर्षमुनिको बाल मृत्युदर तथा शिशु मृत्युदरको तथ्याङ्क नभएतापनि राष्ट्रिय तथ्याङ्कले यहाँको अवस्था अनुमान गर्न सकिन्छ।

७.३ खेलकुद तथा मनोरञ्जन

खेलकुद क्षेत्रमा स्वस्थ, प्रतिस्पर्धी जनशक्ति उत्पादन गरी नगरपालिकाको खेल अनुशासन र खेलकुद विकासलाई बल पुऱ्याउन सकिन्छ, भन्ने मान्यताअनुसार यस नगरपालिकामा खेलकुदको

विकास भएको पाइन्छ। यसको लागि नगरपालिकाले विभिन्न खुला स्थानहरू छोडेको छ। तर ती स्थानहरूमा खेलकुदको लागि केही मात्र पूर्वाधार तयार भएको देखिन्छ। जिल्ला समन्वय समिति तथा नगरपालिकाहरूले पनि आ-आफ्ना कार्यक्षेत्र भित्र गतिशिल रहने गरी जिल्ला, नगरपालिका खेलकुद विकास समितिहरू गठन गरेका छन्। विभिन्न तहमा विभिन्न प्रतिस्पर्धाहरूको आयोजना गरी खेलकुदको विकासमा योगदान पुऱ्याइरहेका छन्। यसका अतिरिक्त नेपाल सरकारद्वारा गठन हुने खेलकुद विकास समितिबाट पनि कतिपय राष्ट्रिय दिवसहरूमा विभिन्न खेलहरूको आयोजना गर्ने गरिएको छ। नगरपालिकाले मेयर कप फुटबल लगायतको खेल कार्यक्रम आयोजना गर्दै आइरहेको छ। समग्रमा भन्नुपर्दा बालबालिका एवं युवा जनशक्तिको स्वस्थ शारीरिक विकासको लागि नभई नहुने खेलकुदको क्षेत्रमा अत्यन्त न्युन लगानी हुने गरेको देखिन्छ। विगतमा निर्मित खेलकुदसम्बन्धी पूर्वाधारहरूको मर्मत गर्न पनि निकै ठूलो लगानी गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ। हालका दिनहरूमा आएर निजी क्षेत्रहरूबाट पनि क्रिकेट, ब्याडमिन्टनजस्ता केही खास खेलहरूमा लगानी गर्ने र प्रोत्साहित गर्ने क्रम सुरु भएको छ। यस क्रमलाई केन्द्रीय र स्थानीय सरकारले सहकार्य र साभेदारीको रूपमा विकसित गर्दै लैजानुपर्ने देखिन्छ।

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा क्षेत्रीय तथा स्थानीय स्तरको रङ्गशाला तथा मैदान निर्माणधीन रहेका छन्। नगरपालिका मनोरञ्जनको लागि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका खेलकुद मैदानहरू नभएपनि खुल्ला जमिन, चौर, फुटबल मैदानमा यहाँका मानिसहरूले मनोरञ्जन लिने गरेको पाइन्छ तर ती खुला जमिन, चौर तथा खेलमैदान व्यवस्थित मैदानको रूपमा विकसित भईसकेको छैन।

७.४ अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण

शरीरका अङ्गहरू र शारीरिक प्रणालीमा भएको समस्याका कारण भौतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक वातावरणका साथै सञ्चारसमेतबाट सिर्जना भएको अवरोधसमेतले दैनिक क्रियाकलाप सामान्यरूपमा सञ्चालन गर्न एवं सामाजिक जीवनमा पूर्ण सहभागी हुन कठिनाई हुने अवस्थालाई अपाङ्गता भनिन्छ। खासगरी व्यक्तिहरूमा अपाङ्गता हुने कारण आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोगको कमी, ग्रामीण क्षेत्रमा मुख नधुने समस्याका कारण उत्पन्न (Trachoma) रोग, दुर्घटना, जन्मजात, प्राकृतिक प्रकोप, कुपोषण, स्वास्थ्य उपचार नपाएर, द्वन्द्व वा युद्ध वा विस्फोटक पदार्थको प्रयोग आदि देखिएका छन्। जसलाई घटाउन प्रतिरोधात्मक र उपचारात्मक दुवै कार्यहरू गरिनुपर्दछ। नेपालले अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालबालिकाहरूको हक हित र अधिकारको संरक्षण एवं सम्बर्द्धन र विकास गर्न १९ वटा क्षेत्रलाई समेटेी अपाङ्ग संरक्षण तथा कल्याण ऐन, २०३९ र अपाङ्गतासम्बन्धी कार्ययोजना, २०६३ तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। त्यसै गरी २०६६ पुस १२ गते नेपालले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकारसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, २००६ लाई अनुमोदन गरेको छ।

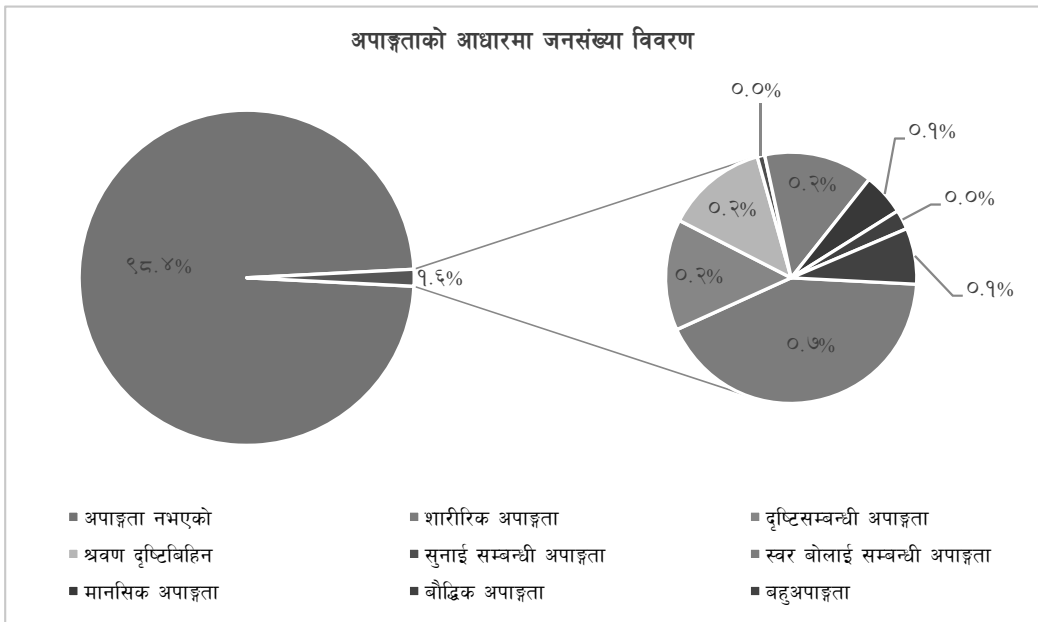
अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण गर्नका लागि अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई अपाङ्गताका आधारमा शारीरिक अपाङ्गता, दृष्टिविहीन र न्यून दृष्टियुक्त, स्वरबोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता, सुस्त श्रवण र बहिरा, श्रवण दृष्टिविहीनता, मानसिक अपाङ्गता बौद्धिक अपाङ्गता, बहुअपाङ्गता गरी सात किसिमले र गार्भ्मीयताका आधारमा तह क (रातो रङको परिचयपत्र), तह ख (नीलो रङको परिचयपत्र), तह ग (पहेलो रङको परिचयपत्र) र तह घ (सेतो रङको परिचयपत्र) गरी चार तहमा विभक्त गरी परिचय पत्र वितरण गर्ने कार्य सुरु गरिएको छ। हालसम्म यो समुदायको सामाजिक आर्थिक अवस्थामा परिवर्तन ल्याउन केही सामान्य आयमुलक र सिपमुलक तालिमहरू सञ्चालन गरिएता पनि यिनीहरूको आत्मविश्वासलाई बढाउन र समुदायबाट हुने गरेको उपेक्षाबाट मुक्त राख्न स्थानीय स्रोत साधन र निकायहरूमा यो समुदायको पहुँच पुऱ्याउन विभिन्न कार्यक्रम ल्याउनु पर्ने देखिन्छ।

घरधुरी तथ्याङ्क सर्वेक्षण २०७५ को तथ्याङ्कअनुसार नगरपालिकामा रहेको कूल ५१३४७ जनसंख्यामध्ये, ५०५१५ अर्थात ९८.३८ प्रतिशतमामा कुनै पनि अपाङ्गता नभएको र ८३२ अर्थात १.६२ प्रतिशतमा कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता रहेको देखिन्छ। अपाङ्गता हुनेहरूमा सबैभन्दा बढी शारीरिक अपाङ्गता भएका ३५३ जना, दृष्टिविहीन अपाङ्गता भएका ११९ जना, सुनाइसम्बन्धी अपाङ्गता भएका १०९ जना, स्वर बोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता भएका ११७ जना रहेका छन्। थप अपाङ्गताको विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.: ५८: अपाङ्गताको किसिमअनुसार जनसंख्याको विवरण

अपाङ्गता नभएको	पुरुष	महिला	जम्मा
अपाङ्गता नभएको	२३०१८	२७४९७	५०५१५
शारीरिक अपाङ्गता	२१४	१३९	३५३
दृष्टी सम्बन्धी अपाङ्गता	६५	५४	११९
सुनाई सम्बन्धी अपाङ्गता	५४	५५	१०९
श्रवण, दृष्टिविहीन सम्बन्धी अपाङ्गता	३	५	८
स्वरबोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता	६४	५३	११७
मानसिक अपाङ्गता	२६	१९	४५
बौद्धिक अपाङ्गता	१३	८	२१
बहु अपाङ्गता	३३	२७	६०
जम्मा	२३४९०	२७८५७	५१३४७

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

७.५ सामाजिक सुरक्षा भत्ता

समाजमा पछ्याडि पारिएका तथा परेका ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ताको नाममा राज्यकोषबाट सहयोग गर्ने अवधारणा कल्याणकारी राज्यको अवधारणा हो। वि.सं. २०५१ देखि ज्येष्ठ नागरिकलाई मासिक १०० रुपैयाँ भत्ता दिने नारा सहित सुरु गरिएको सामाजिक सुरक्षा भत्ता अहिले ज्येष्ठ नागरिकका साथसाथै एकल महिला, अपाङ्गता भएका र दलित ज्येष्ठ नागरिकलाई समेत प्रदान गरिन्छ। यसले समाजमा पछ्याडि परेका अशक्तहरूलाई सम्मानपूर्वक बाँच्न प्रोत्साहन हुने विश्वास गरिएको छ। यस नगरपालिकामा वितरण गरिएको सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं.: ५९: आर्थिक वर्ष २०७४/७५को तेस्रो किस्ता प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरूको विवरण

ज्येष्ठ नागरिक (अन्य)			ज्येष्ठ नागरिक (दलित)		एकल महिला भत्ता	विधवा भत्ता	पूर्ण अपाङ्गता भत्ता		अति अशक्त अपाङ्ग भत्ता		बालबालिका सुरक्षा भत्ता	
पुरुष	महिला	ते.ली	पुरुष	महिला			पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
१०६८	१३६१	३	१००	१०९	३	१४६६	१२२	७९	१२५	११८	२०१	२०४

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

७.६ खानेपानी तथा सरसफाई

नगरपालिका स्वच्छ र सफा हुनुपर्छ। खानेपानी स्वच्छ, जीवनको प्रमुख आधार हो। खानेपानी सुरक्षित नहुँदा विभिन्न दुषित तथा असुरक्षित पानीबाट लाग्ने रोगको जोखिम हुन्छ। खानेपानी सुरक्षित राख्न त्यस ठाउँको वातावरण पनि सफा र स्वच्छ रहनु पर्दछ। खानेपानीमा प्रयोग गरिएको

स्रोतको आधारमा नगर तथा नगरपालिकाको स्वास्थ्य स्थिति निर्धारण गर्न सकिन्छ । सुरक्षित खाने पानीको प्रयोगबाट विभिन्न रोगको जोखिम न्युनीकरण गर्न सकिन्छ ।

७.६.१ खानेपानी आयोजनाहरू

तालिका नं.: ६०: आ.व. ०७४/०७५ सम्म सम्पन्न खानेपानी आयोजना विवरण

आयोजनाको नाम	आयोजना क्षेत्र			आयोजना		लाभान्वित जनसंख्या				धारा संख्या	दैनिक पानी उपलब्ध	हस्तान्तरण भएको मिति
	साविक गा.वि.स./नपा	वडा नं.	निर्वाचन क्षेत्र नं.	शुरु वर्ष	सम्पन्न वर्ष	आधार वर्ष		डिजाईन वर्ष				
						जनसंख्या	वर्ष	जनसंख्या	वर्ष			
चौतारा होल्चे खा.पा.आ.	चौतारा, स्याउले	२-६,८,९-४,६,८	२	०२९/३०	०३२/३३	४९५०	२०३२	५०००	२०४७	२४	२०००००	
पानीचौर खा.पा.आ.	सांगाचौक	३-६,८,९	२	०३६/३७	०३८/३९	८७४	२०३६	९६५४	२०५९	२३	७४४३०	
इर्खुदिप खा.पा.आ.	इर्खु	२-५,७	२	०४०/४१	०४१/४२	९३५३	२०४१	९६३०	२०६१	५८	७३३५०	
बतासे खा.पा.आ.	बतासे	१-६	२	०४०/४१	०४३/४४	९३७९	२०४२	९६६१	२०५७	३८	७४७४५	
सांगाचौक खा.पा.आ.	सांगाचौक	३.४	२	०४१/४२	०४३/४४	६६२	२०४२	८१४	२०५७	११	३६६३०	
कुभिण्डे खा.पा.आ.	कुभिण्डे	२,३,४	२	०४४/४५	०४५/४६	८३२	२०४३	९००३	२०५८	१५	४५१३५	
कदमवास खा.पा.आ.	कदमवास	१.२	२	०४४/४५	०४५/४६	५५९	२०४४	६७४	२०५९	२७	३०३३०	
डडुवा खा.पा.आ.	ठूलो सिरुवारी	७,८,९	२	०४८/४९	०४९/५०	१०६४	२०५०	१२८०	२०६५	५	२७६२५	
खालेभोटे खा.पा.आ.	बतासे	१.९	२	०५१/५२	०५३/५४	९८४	२०५२	११८५	२०६७	२६	८८९९०	
थालखर्क खा.पा.आ.	स्याउले, चौतारा न.पा.,	(३,४,५,७,८), ४-७, ९-९, (१-५, ९)	२	०५१/५२	०५२/५३	७४७०	२०५२	९०००	२०७२	६९	४९००००	०६३.१०.१७
पिपलडाँडा खा.पा.आ.	पिपलडाँडा	८	२	०५३/५४	०५५/५६	३८७	२०५४	४६६	२०६९	९	२०९१०	
स्याउले खा.पा.आ.	स्याउले	९	२	०५४/५५	०५५/५६	९६७	२०५५	११६५	२०७५	२६	५००००	
ठूलो सिरुवारी खा.पा.आ.	ठूलो सिरुवारी	५ - ६.	२	०५२/५३	०५५/५६	१८३६	२०५४	२२१२	२०७४	२१	९९५४३	
कदमवास खा.पा.आ.	कदमवास	३,४,६	२	०५२/५३	०५७/५८	१६४९	२०५२	१९८७	२०६७	४३	८९३७५	
भिमटार माफिगाड खा.पा.आ.	साँगाचोक	८,९	२	०६५/०६६	०६७/०६८	८१७	२०६८	१०६१	२०८८	२२	६२०३४	०६८/०३/१०

आयोजनाको नाम	आयोजना क्षेत्र			आयोजना		लाभान्वित जनसंख्या				धारा संख्या	दैनिक पानी उपलब्धि	हस्तान्तरण भएको मिति
	साविक गा.वि.स./न.पा	वडा नं.	निर्वाचन क्षेत्र नं.	शुरु वर्ष	सम्पन्न वर्ष	आधार वर्ष		डिजाईन वर्ष				
						जनसंख्या	वर्ष	जनसंख्या	वर्ष			
काभ्रे खा.पा.आ	साँगाचोक	८	२	०७१/७२	२०७३/७४	५१८	२०७३	६५३	२०९३	१२	५००००	२०७४/०३/२८
बतासे सेराफाँट खा.पा.आ	बतासे	२	२	०७१/७२	२०७३/७४	४७२	२०७३	५९५	२०९३	४१	४५०००	२०७४/०३/८

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, २०७५

तालिका नं.: ६१: राष्ट्रिय पूनर्निर्माण कोष/ भुकम्पबाट क्षतिग्रस्त खा.पा.आ. पूनर्स्थापना तथा पूनर्निर्माण

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	गा.वि.स.न.पा	वडा नं, टोल	शुरु भएको आ.व.	सम्पन्न हुने आ.व.	वार्षिक बजेट रु हजारमा
१	चौतारा खा.पा.आ. पुनर्स्थापना	चौतारा		२०७३/०७४	२०७५/०७६	४६२८०
२	धन्चेत देउराली खा.पा.आ.	चौतारा	५	२०७२/०७३	२०७४/०७५	८००
३	कमलादेवी खा.पा.मर्मत	पिपलडाँडा	१	२०७२/०७३	२०७३/०७४	६५०
४	पौवा खा.पा.आ.	चौतारा	९	२०७२/०७३	२०७५/०७६	१६००
५	होल्चे नेवारटोल छाप्ली खा.पा.मर्मत	स्याउले	१,२,३	२०७२/०७३	२०७५/०७६	१८००
६	कार्कीटार खा.पा.आ.	साँगाचोक	१	२०७३/०७४	२०७४/०७५	५००
७	कोलडाँडा गैरा खा.पा.आ.	बतासे	६	२०७२/०७३	२०७४/०७५	३००
८	भादगाउँ(नेवारवि.क. टोल) खा.पा.आ.	स्याउले		२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००
९	खसे खा.पा.आ.	बतासे		२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००
१०	छोटेडाँडा खा.पा.आ.	साँगाचोक		२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००
११	पिपलडाँडा दलितबस्ती खा.पा.आ.	चौतारा		२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००
१२	जुँगेछाँग्रा खा.पा.आ.	साँगाचोक	१	२०७३/०७४	२०७५/०७६	१००
१३	खरिटार खा.पा.आ.	बतासे	४	२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००
१४	मखनडाँडा खा.पा.आ.	बतासे	९	२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००
१५	आफेवडार भ्याड. खा.पा.आ.	चौतारा	१	२०७३/०७४	२०७५/०७६	१००
१६	ठोदने भालुवन मुहान संरक्षण	चौतारा	४	२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	गा.वि.स,न.पा	वडा नं, टोल	शुरु भएको आ.व.	सम्पन्न हुने आ.व.	वार्षिक बजेट रु हजारमा
१७	डुब्ली पँधेरा भ्याडीखर्क खाने पानी मर्मत	ठूलोसिरुवारी	९	२०७३/०७४	२०७५/०७६	१००
१८	तल्लो पोखरे खा.पा.आ.	इर्ख	९	२०७३/०७४	२०७५/०७६	१००
१९	जर्केबारी खा.पा.आ.	बतासे	३	२०७३/०७४	२०७५/०७६	१००
२०	भष्मे खा.पा.आ.	साँगाचोक	४	२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००
२१	भलायखर्क खानेपानी मर्मत	बतासे	६	२०७३/०७४	२०७५/०७६	१००
२२	डाँडाटोल नेपालगाउँ खा.पा.आ.	चौतारा	६	२०७३/०७४	२०७५/०७६	२००
२३	काफ्लेखोला नेपालगाउँ खा.पा.आ.	बतासे	३	२०७३/०७४	२०७५/०७६	१००
२४	खमारे जल्केनी खा.पा.आ.	साँगाचोक	७	२०७३/०७४	२०७५/०७६	१००
२५	दियाले सिमखेत खा.पा.आ.	ईर्खु	६	२०७३/०७४	२०७५/०७६	६००
२६	गोताड खोला मोच्चेत खा.पा.आ.	बतासे	९	२०७३/०७४	२०७५/०७६	६००
	जम्मा					५५७३०

स्रोत : चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका ,२०७५

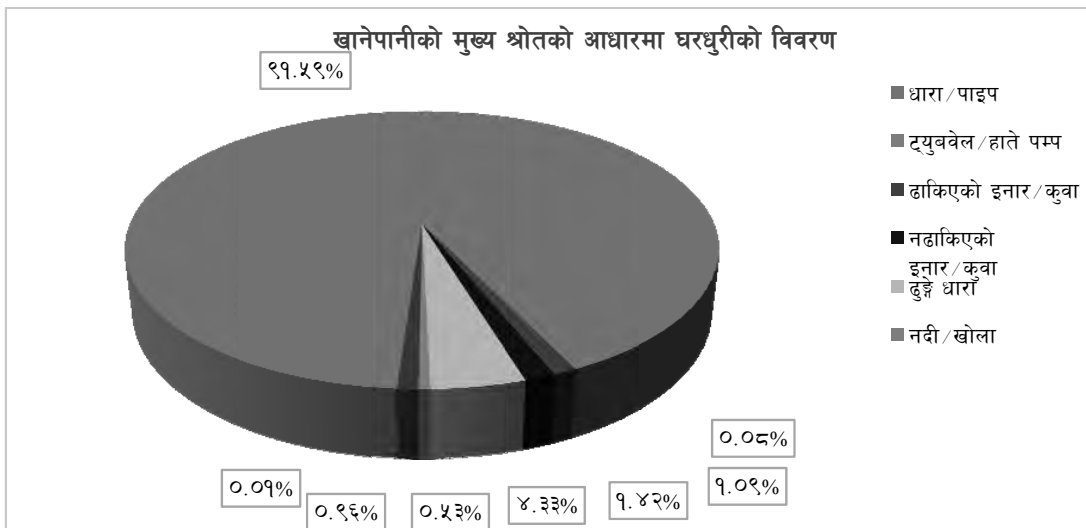
७.६.२ खानेपानीको मुख्य श्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरण

तालिका नं.: ६२: खानेपानीको मुख्य श्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरण

वडा नं.	धारा/पाइप	ट्युबवेल/हाते पम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	नढाकिएको इनार/कुवा	ढुङ्गे धारा	नदी/खोला	जार	ट्याङ्करको पानी	अन्य	उल्लेख नगरिएको	जम्मा
१	१,१५८			८	४	१०				०	१,१८०
२	७३०				९					६२	८०१
३	६९१									०	६९१
४	१,०३४				१३					०	१,०४७
५	१,२५२	३		५	२७४	८	१३६			०	१,६७८
६	१,०७४								२५	०	१,०९९
७	१,१२९		२	१९	५८					०	१,२०८
८	९७७	१			२					०	९८०
९	१,०९४				२४	१३	१			०	१,१३२
१०	८५८		६	४६	४१		१			०	९५४
११	९५०		१८	७६						०	१,०४४
१२	७९०	१		१	४					०	७९६
१३	८५१	६	१३३	५०	१९७	४५				०	१,२८२
१४	६६३								४	०	६६७
जम्मा	१३,२५१	१२	१५८	२०५	६२६	७६	१३९	१	२९	६२	१४,५५९
प्रतिशत	९१.०१	०.०८	१.०९	१.४१	४.३०	०.५२	०.९५	०.०१	०.२०	०.४३	१००.०

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

यस नगरपालिकामा रहेका १४५५९ घरपरिवारहरू मध्ये धारा/पाइप मार्फत आपूर्ति गरिएको पानी पिउनेको संख्या १३,२५१ अर्थात् ९१.०१ प्रतिशत भएकाले सामान्यतया धेरैजसो घरपरिवारले धारा/पाइपको पानी पिउने गर्दछन् भन्न सकिन्छ। यद्यपि दोस्रोमा ढुङ्गेधाराको पानी पिउने परिवारको संख्या ६२६ अर्थात् ४.३० प्रतिशत रहेका छन्। अन्य श्रोत प्रयोग गर्नेको संख्या नगन्य रहेको छ। वडागत रूपमा विस्तृत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

Sustainable Development Goals Status & Roadmap: २०१६ - २०३० का अनुसार (SDG - 6) आधार वर्ष २०१५ मा सुरक्षित पिउने पानी उपभोग गर्ने जनसंख्या १५% मात्र देखिन्छ। दिगो विकास लक्ष्य अनुगमन ढाँचासमेत उल्लेख भएको उक्त दस्तावेज अनुसार यो जनसंख्या क्रमश वृद्धि गर्ने अपेक्षा गरिएको छ। जस अनुसार २०१९ मा ३५%, २०२२ मा ५०%, २०५५ मा ६५% हुँदै सन् २०३० सम्म सुरक्षित पिउने पानी प्रयोग कर्ता कूल ज.स.को ९०% हुने महत्वाकांक्षी लक्ष्य राखिएको छ। उक्त राष्ट्रिय लक्ष्य प्राप्तमा टेवा पुऱ्याउन तथा आम जनसाधारणको जनस्वास्थ्यमा सुधार गर्न पानी प्रयोग गर्दा पानीको उपयुक्तताको परीक्षण र सुरक्षाको उपायहरूबारे व्यापक जनजागरण फैलाउनु पर्ने देखिन्छ।

७.६.३ खानेपानीको मुख्य श्रोत भएको ठाउँमा पुग्न लाग्ने समयको आधारमा वर्गीकरण

तालिका नं. ६३: खानेपानीको मुख्य श्रोत भएको ठाउँमा पुग्न लाग्ने समयको आधारमा वर्गीकरण

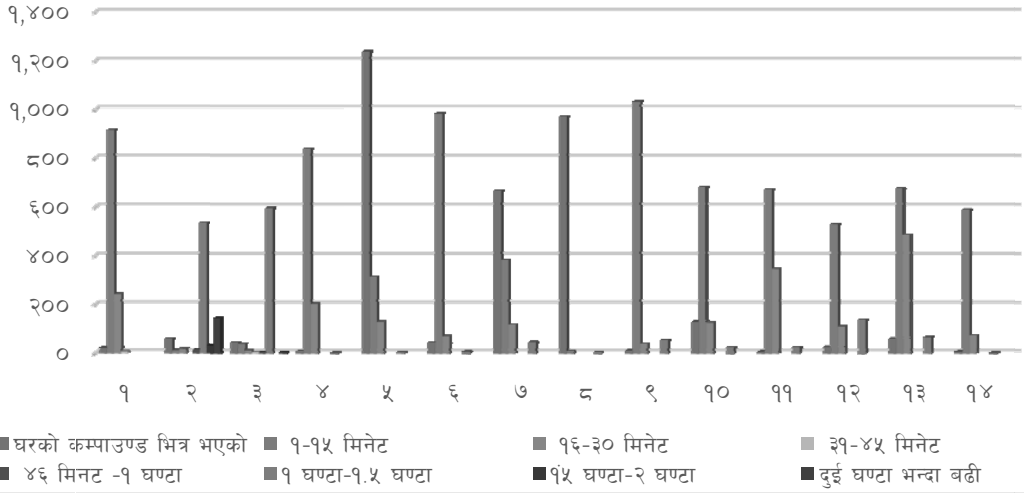
वडा नं.	घरको कम्पाउण्ड भित्र भएको	१-१५ मिनेट	१६-३० मिनेट	३१-४५ मिनेट	४६ मिनट - १ घण्टा	१-१.५ घण्टा	१.५-२ घण्टा	दुई घण्टा भन्दा बढी	जम्मा	औषत समय (मिनेटमा)
१	२१	९१४	२४०	५					१,१६०	१
२	५७	१०	१६		१३	५३३	३०	१४२	६०१	६१
३	४२	३६	१०	३	४	५९४		२	६९१	५९
४	८	८३७	२०१			१			१,०४७	१४
५	१,२३७	३१२	१२७			२			१,६७८	६
६	४३	९८२	६८			६			१,०९९	१०

वडा नं.	घरको कम्पाउण्ड भित्र भएको	१-१५ मिनेट	१६-३० मिनेट	३१-४५ मिनेट	४६ मिनेट - १ घण्टा	१-१.५ घण्टा	१.५-२ घण्टा	दुई घण्टा भन्दा बढी	जम्मा	औषत समय (मिनेटमा)
७	६६६	३८२	११६			४४			१,२०८	१४
८	९७०	७				३			९८०	१
९	१०	१,०३१	३८			५३			१,१३२	१०
१०	१२८	६८०	१२४			२२			९५४	४७
११	५	६७१	३४५			२३			१,०४४	२१
१२	२४	५२७	१०९			१३६			७९६	२८
१३	५८	६७५	४८४			६५			१,२८२	३३
१४	६	५८८	७२			१			६६७	१७
जम्मा	३,२७५	७,६५२	१,९५०	८	१७	१,४८३	३०	१४४	१४,५५९	२३
प्रतिशत	२२.४९	५२.५६	१३.३९	०.०५	०.१२	१०.१९	०.२१	०.९९	१००.००	

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेका कूल १४,५५९ घरपरिवारहरू मध्ये ७,६५२ अर्थात् ५२.५६ प्रतिशत घर परिवारहरूमा १ देखि १५ मिनेट टाढाको श्रोतहरूबाट पिउने पानी ल्याउनुपर्ने देखिन्छ । दोस्रोमा ३,२७५ अर्थात् २२.४९ प्रतिशत घरपरिवारहरूमा पानीको श्रोत आफ्नै घर परिसर भित्र रहेको तथ्याङ्कले देखाउँछ । भने तेस्रोमा १,९५० अर्थात् १३.३९ घरपरिवारहरू १६ देखि ३० मिनेट टाढाको श्रोतहरूबाट पिउने पानी ल्याउने गरेको देखिन्छ । साथै नगरपालिकामा ३० मिनेट देखि २ घण्टाभन्दा बढी टाढाको श्रोतहरूबाट समेत पिउने पानी ल्याउने घरपरिवार पनि रहेको देखिन्छ । धेरैजसो परिवारमा पानीको श्रोतसम्मको सुगमता राम्रो भएता पनि नगरपालिकाको केही भागमा पिउने पानीको समस्या रहेको कुरा तथ्याङ्कले देखाउँछ । यद्यपि श्रोतको सुगमता मात्रले पानीको उपलब्धता र गुणस्तर सुनिश्चित हुँदैन । जसअनुसार वडागत पूर्ण विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

खानेपानीको मुख्य श्रोत भएको ठाउँमा पुग्न लाग्ने समयको आधारमा वर्गीकरण

७.६.४ खानेपानी शुद्ध बनाउने तरिकाको आधारमा वर्गीकरण

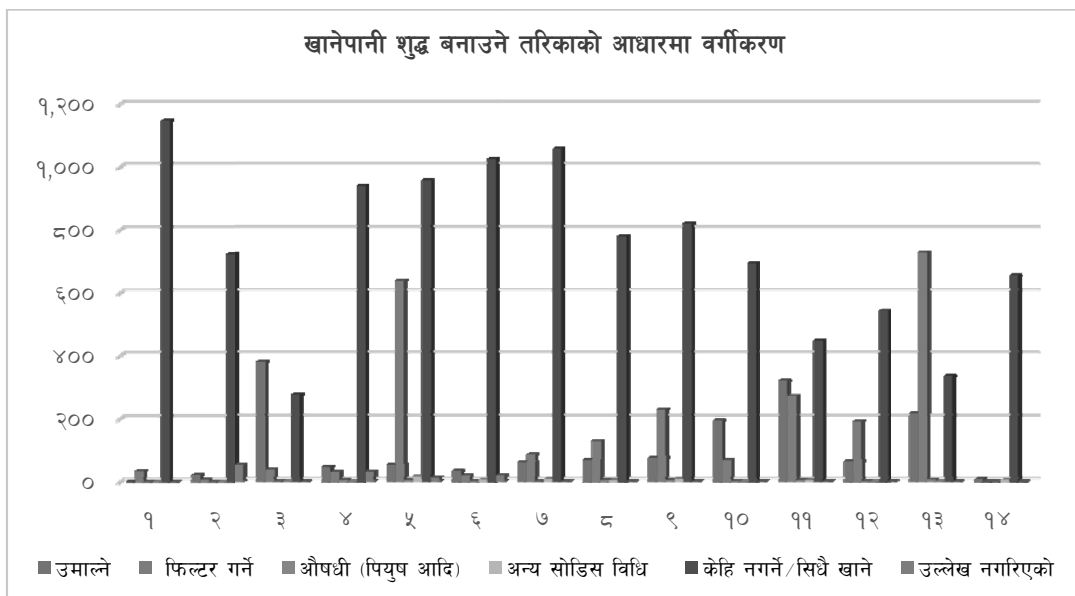
तालिका नं. ६४: खानेपानी शुद्ध बनाउने तरिकाको आधारमा वर्गीकरण

वडा नं.	उमाल्ने	फिल्टर गर्ने	औषधी (पियुष आदि)	अन्य सोडिस विधि	केहि नगने /सिधै खाने	उल्लेख नगरिएको	जम्मा
१		३४			१,१४६	०	१,१८०
२	२१	६			७२३	५१	८०१
३	३८०	३६			२७५	०	६९१
४	४६	२८	४		९३९	३०	१,०४७
५	५३	६३८	३	१५	९५७	१२	१,६७८
६	३२	१८	१	५	१,०२५	१८	१,०९९
७	६१	८४		६	१,०५७	०	१,२०८
८	६८	१२८	२	२	७८०	०	९८०
९	७४	२२८	२	८	८२०	०	१,१३२
१०	१९२	६७	१		६९४	०	९५४
११	३२०	२७०	२	४	४४८	०	१,०४४
१२	६३	१९०	१		५४२	०	७९६
१३	२१५	७२८	५		३३४	०	१,२८२
१४	८			५	६५४	०	६६७
जम्मा	१,५३३	२,४५५	२१	४५	१०,३९४	१११	१४,५५९
प्रतिशत	१०.५३	१६.८६	०.१४	०.३१	७१.३९	०.७६	१००.००

स्रोत : घरघुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेका कूल १४,५५९ परिवारहरू मध्ये १०,३९४ अर्थात ७१.३९ प्रतिशत घरपरिवारहरूले पानीको शुद्धीकरण बिना नै श्रोतबाट ल्याएर सिधै पिउने गरेको पाइयो । प्राकृतिक

श्रोतहरूमा प्राप्त पानीलाई शुद्धीकरण नगरी पिउनु जनस्वास्थ्यको दृष्टिकोणले अत्यन्त जोखिमपूर्ण हुन्छ । यसबाट संक्रमण रोगहरू जस्तै आउँ, भाडा पखाला, जुका, टाइफाइड लाग्नुका साथै दीर्घ रोगहरू जस्तै पत्थरी, क्यान्सरजस्ता प्राणघातक रोगहरूको संभावना प्रवल रहन्छ तसर्थ स्थानीय सरकार र नगरपालिकाबासीहरूको सहकार्यमा पानी शुद्धीकरणका उपायहरू अबलम्बन गरी प्रयोग गर्ने र जनस्तरमा स्वास्थ्य शिक्षाको व्यापक प्रचार प्रसार गर्नु पर्दछ । त्यस्तै नगरपालिकामा पानी उमालेर पिउने जनसंख्या १,५३३ अर्थात १०.५३ प्रतिशत र २,४५५ अर्थात १६.८६ प्रतिशतले फिल्टर गरी पिउने गरेको देखिन्छ । फिल्टर, औषधि (पियूष आदि) र अन्य विधि अपनाउने गरेर पिउने जनसंख्या नगन्य रहेकोले पानी शुद्धीकरण गरी पिउन सचेत बनाउने अभियान नै सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । जीवनको आधारको रूपमा रहेको स्वास्थ्य र सुरक्षित पानीको अभाव बहुआयिम्क गरिबीको एउटा सूचक (HDI)समेत रहेका हुँदा स्वस्थकर पानीको प्रयोग वा प्रचलनको बाहुल्यताले उक्त स्थानको सम्पन्नतालाई समेत इंगित गर्दछ । वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

७.६.५ परिवारले प्रयोग गर्ने चर्पीको प्रकारका आधारमा परिवारको विवरण

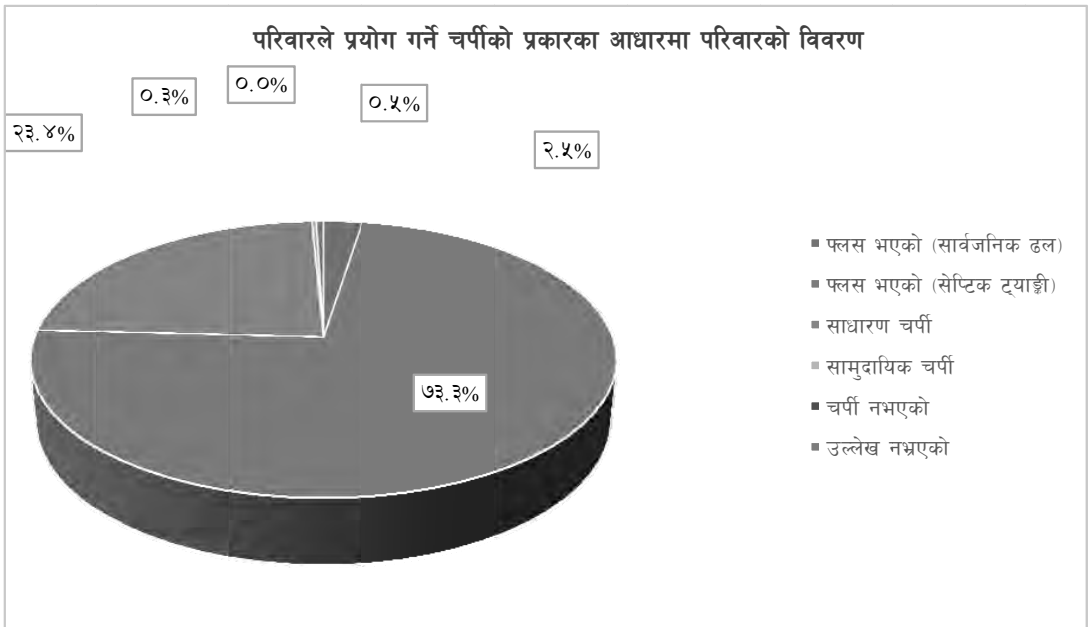
तालिका नं. ६५: परिवारले प्रयोग गर्ने चर्पीको प्रकारका आधारमा परिवारको विवरण

वडा नं.	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेप्टिक ट्याङ्की)	साधारण चर्पी	सामुदायिक चर्पी	चर्पी नभएको	उल्लेख नभएको	जम्मा
१		४७६	७०४			०	१,१८०

वडा नं.	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेप्टिक ट्याङ्की)	साधारण चर्पी	सामुदायिक चर्पी	चर्पी नभएको	उल्लेख नभएको	जम्मा
२	८	६१४	११०	२		६७	८०१
३	१४	१६७	५१०			०	६९१
४	२	८७३	१६८		४	०	१,०४७
५	७	१,३३७	२८४	३४	१६	०	१,६७८
६		१,०५९			४०	०	१,०९९
७	२	६७५	५०४		२७	०	१,२०८
८		७५९	२०८	२	११	०	९८०
९	३१२	७९९	१८	१	२	०	१,१३२
१०	३	९१८	३२		१	०	९५४
११		३७३	६७१			०	१,०४४
१२	१	७८४	११			०	७९६
१३	११	१,२२२	४९			०	१,२८२
१४		५४८	११७	२		०	६६७
जम्मा	३६०	१०,६०४	३,३८६	४१		६७	१४,५५९
प्रतिशत	२.४७	७२.८३	२३.२६	०.२८	०.००	०.४६	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेका कूल घरपरिवारहरू मध्ये १०,६०४ अर्थात ७२.८३ प्रतिशतले फ्लस भएको (सेप्टीट्याङ्क) चर्पी, ३,३८६ अर्थात २३.२६ प्रतिशतले साधारण चर्पी, ३६० अर्थात २.४७ प्रतिशतले सार्वजनिक ढलयुक्त चर्पी, ४१ अर्थात ०.२८ प्रतिशतले सामुदायिक चर्पीको प्रयोग गरेको र १०१ अर्थात ०.६९ प्रतिशतले भने चर्पीको प्रयोग नै नगरेको पाइयो । साधारण चर्पी प्रयोग गर्नेको संख्या करिब आधा हुनु र २३.२६ प्रतिशत घरपरिवारहरूले चर्पीको प्रयोग नै नगर्नुले व्यक्तिगत तथा सामुदायिक स्वास्थ्यमा जोखिम बढी रहेको देखाउँछ । सानो संख्याले मात्र खुल्ला स्थानमा दिसापिसाब गर्दा समेत समुदायको ठूलो हिस्साको जनस्वास्थ्य प्राणघातक संक्रामक रोगहरूको जोखिममा पर्ने हुँदा चर्पी प्रयोगलाई अनिवार्य गर्ने र चर्पीको गुणस्तर सुधारमा ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

७.७ फोहोर मैला व्यवस्थापन

नगरपालिकालाई सधैं सफा राखि वातावरण मैत्री घर, टोल, बस्ती, समाज बनाउने हेतुले राष्ट्रिय सरसफाई अभियानलाई निरन्तरता प्रदान गर्दै आएको क्रममा वडा नागरिक मन्च, नागरिक सचेतना केन्द्र, टोल विकास संस्था, टोल सुधार समाज र विपद व्यवस्थापन समितिको अगुवाई र सहकार्यमा टोल तथा वडास्तरमा सरसफाई हुने गरेको पाइन्छ। फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि थप उपकरणहरूको व्यवस्थापन गर्न अझै लाग्नु पर्ने देखिन्छ। यसबाट आम नगरपालिकाबासीहरूमा व्यापक रूपमा सरसफाई जागरणको लहर फैलिएको छ। हाल नगरपालिकामा उत्पादित फोहोर आफै व्यवस्थापन गर्ने, खोल्सा खोल्सीमा खाल्टा बनाइ पुर्ने गरेको देखिन्छ।

७.७.१ घरबाट निस्कने ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने स्थानको आधारमा परिवारको विवरण

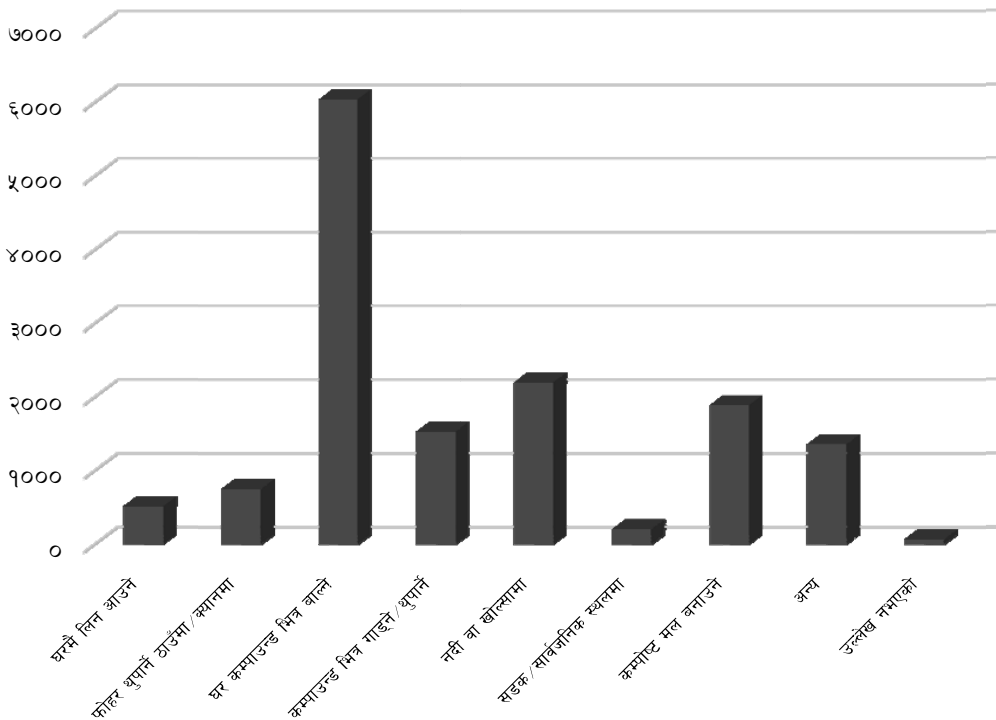
तालिका नं.: ६६: घरबाट निस्कने ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने स्थानको आधारमा परिवारको विवरण

वडा नं.	घरमै लिन आउने	फोहर थुपर्ने ठाउँमा/क्यानामा	घर कम्पाउन्ड भित्र बाल्ने	कम्पाउन्ड गाड्ने/थुपर्ने	नदी वा खोल्सा	सडक/सार्वजनिक स्थलमा	कम्पोष्ट मल बनाउने	अन्य	उल्लेख नभएको	जम्मा
१			७		१,१५०			२३	०	१,१८०
२			८८	१३७	४३८	२३	४३	३	६९	८०१
३	११		५७३	१०३	४				०	६९१
४	८	८	५११	१८०	३०	८	६४	२३८	०	१,०४७
५	२४९	७१	१,००४	१३	२००	१२६	३	१२	०	१,६७८
६	५		५			५	४४७	६३७	०	१,०९९
७	२६	३	९०७	४३	२१२	१०	५	२	०	१,२०८
८		३२	७६२	१७६	८	१		१	०	९८०
९	२४	२०	३५७	१६३	५५	११	७४	४२८	०	१,१३२
१०	९	४०	३८५	१४७	३७	१९	३०६	११	०	९५४
११	११	१९	६४८	३६२	४				०	१,०४४
१२	५	३१६	१५७	९			३०८	१	०	७९६
१३	१५२	२३९	६३३	१९५	६२		१		०	१,२८२
१४	१७	१	१	३		३	६३९	३	०	६६७
जम्मा	५१७	७४९	६,०३८	१,५३१	२,२००	२०६	१,८९०	१,३५९	६९	१४,५५९
प्रतिशत	३.५४	५.१४	४१.४७	१०.५२	१५.११	१.४१	१२.९८	९.३३	०.४७	१००.००

स्रोत : घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७५

नगरपालिकामा रहेका कूल घरपरिवारहरू मध्ये ६,०३८ अर्थात ४१.४७ प्रतिशतले फोहरलाई आफ्नै कम्पाउण्ड मित्र बाल्ने गरेको, १,८९० अर्थात १२.९८ प्रतिशतले कम्पोष्ट मल बनाउने गरेको, १,५३१ अर्थात १०.५२ प्रतिशतले आफ्नै कम्पाउण्ड भित्र गाड्ने वा थुपार्ने, २,२०० अर्थात १५.११ प्रतिशतले नदी वा खोल्सामा फ्याल्ने गरेको, २०६ अर्थात १.४१ प्रतिशतले सडक/सार्वजनिक स्थलमा फ्याल्ने गरेको, ५१७ अर्थात ३.५५ प्रतिशतको घरमै फोहर लिन आउने र ७४९ अर्थात ६.५३ प्रतिशतले फोहर थुपार्ने क्यानमा राख्ने र बाँकीको स्पष्ट नभएको पाइयो । ग्रामीण इलाका तथा कृषि मुख्य पेशाको रूपमा रहेकोले यहाँका घरपरिवारले फोहरलाई कम्पोष्ट मलको रूपमा प्रयोग गर्नु सर्वोत्तम हुने भएकोले यो फोहर व्यवस्थापनको उत्तम उपाय रहेतापनि फोहरको प्रकृतिअनुसार प्लाष्टिक जन्य तथा अन्य नसड्ने फोहरहरू खेतीयोग्य जमिनमा पर्न जाँदा क्रमशः भू-प्रदुषण वृद्धि भई उत्पादकत्वमा ह्रास आउन सक्ने देखिन्छ । अर्कोतर्फ जलाउने, खोल्सामा फाल्ने साथै सार्वजनिक स्थलमा समेत फाल्ने कार्यहरूले प्रदुषण वृद्धिगर्दा जनस्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर गर्दछ । तसर्थ फोहरको उचित व्यवस्थापनमा सजग बनाई नगरपालिकामा अव्यवस्थित फोहर व्यवस्थापनलाई समयमै सम्बोधन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने स्थानको आधार विवरण

फोहोर व्यवस्थापनमा देखिएका समस्याहरू :

हाल यस नगरपालिकामा देखिएका समस्याहरू देहायबमोजिम रहेको छ :

- फोहोर व्यवस्थापनका नाममा फोहोरहरू खोलाखोल्साका होचा भागमा अनियन्त्रित तरिकाले फाल्ने प्रवृत्ति यत्रतत्र देखिन्छ । यसरी फालिएको फोहोर वर्षातका समयमा पानीले बगाएर खोला खोल्सा तथा नदीका तल्लो भागसम्म पुर्याएर प्रदुषणलाई बिस्तारित गर्दछ ।
- जमीनका होचाभाग पानीका स्रोत पनि हुने भएका र तिनै पानी सतहमा देखिने एवं जमीनको भित्रपनि छिरेर जानेहुँदा होचा भागमा फालिएको फोहोरले सतहको पानी तथा जमीन भित्रको पानीसमेतलाई प्रदुषित गर्दछ ।

फोहोरमैला व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू :

- भान्साकोठाबाट निस्केको फोहोरलाई कुहिने र नकुहिने गरी छुट्याउने ।
- कुहिनेलाई मलमा प्रयोग गर्न तालिम तथा हरेक घरधनीलाई उत्प्रेरित गर्ने कार्यक्रम नगरपालिका ले गर्ने ।
- नकुहिने फोहोरलाई पूनः विभिन्न तहमा छुट्याउने जस्तै काठ, प्लाष्टीक, धातु, सीसा । यी फोहोरलाई आवश्यकताअनुसार पहिचान गरिसकेकपछि पूनः प्रयोगमा आउनेलाई सम्बन्धित सेवा व्यवस्थापनतर्फ जोड दिने । यस नगरपालिका क्षेत्रका खुला स्थान जहाँ पानीको स्रोत छैन त्यहाँ बैज्ञानिक तवरबाट छनौट गर्न व्यवस्था गर्ने

७.८ शान्ती सुरक्षासम्बन्धी विवरण

तालिका नं. ६७: जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिन्धुपाल्चोक तथा मातहत कार्यालयहरू समेतको जिम्मेवारी एरियाहरू

सि.नं.	प्रहरी ईकाईहरूको नाम	हाल हेर्ने न.पा. र गा.पा.को जिम्मेवारी वडा एरियाहरूको नाम, वडा नं. वाईज साविक वडाहरू	संख्या
१	जि.प्र.का. सि.पा.	चौतारा साँगाचोक गढी न.पा.- १ (स्याउले १-९ सम्म), वडा नं.-४ (चौतारा न.पा. ५ र ६), वडा नं.-५ (चौतारा न.पा. ३,४ र ७) र वडा नं. ६ (चौतारा न.पा. १ र २)	१
२	ई.प्र.का. जलबिरे सि.पा.	चौतारा साँगाचोकगढी न.पा.वडा नं. २ (बतासे १-५) र वडा नं. ३ (बतासे ६-९)	३
३	प्र.चौ. सानोसिरुवारी सि.पा.	चौतारा साँगाचोक गढी न.पा.७ (चौतारा न.पा. ८-९), वडा नं. ८ (ईर्खु १-९) र वडा नं. ९ (कदमबास ६-९)	१
४	प्र.चौ.साँगाचोक सि.पा.	चौतारा साँगाचोक गढी न.पा.९ (कदमबास १-५ र ९), वडा नं. १० (साँगाचोक १,२ र ७), वडा नं. ११ (साँगाचोक ५,६ र ९), वडा नं. १२ (साँगाचोक ३,४,६), वडा नं. १३ (ठूलोसिरुवारी १-६) र वडा नं. १४ (ठूलोसिरुवारी ७-९)	१

स्रोत : नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

तालिका नं. ६८: जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिन्धुपाल्चोक तथा मातहत कार्यालयहरू रहेको स्थान/ दुरी

सि.नं.	प्रहरी ईकाईको नाम	कार्यालय रहेको स्थान न.पा.रगा.पा.	वाड न.	दुरी
१	जि.प्र.का.सि.पा.	चौतारा सांगाचोकगढी न.पा.	५	० कि.मि.
२	का.सु.गार्ड सि.पा.	चौतारा सांगाचोकगढी न.पा.	५	५० मिटर पूर्व
३	प्र.जि.अ.नि.गार्ड	चौतारा सांगाचोकगढी न.पा.	५	२५ मिटर उत्तर
४	प्र.चौ.बनदेउ	चौतारा सांगाचोकगढी न.पा.	११	२४ कि.मि.पूर्व

स्रोत : नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७५

खण्ड - ८ : वन तथा वातावरण

८.१ प्राकृतिक वन तथा वनस्पति

प्रदेश नं ३ को सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अर्थात् पहाडी भेगमा रहेको यस नगरपालिका वन वातावरण र जैविक विविधताको दृष्टिकोणले सम्पन्न नगरपालिकाको श्रेणीमा पर्दछ। नगरमा वनजंगलले ३४.७४ वर्ग कि.मि अर्थात् २१.०२ प्रतिशत भूभाग ओगटेको छ। यस नगरपालिकामा पाइने प्रमुख वनस्पतिका प्रजातिहरूमा साल, अस्ना, चाँप, खोटे सल्लो, चिलाउने, गोब्रे सल्लो, कटुस, उत्तिस, सिमल आदि पाइन्छन्। यसै गरी जन्तुहरूमा चितुवा, चित्तल, बँदेल, रतुवा लगायत अन्य किटपतङ्ग आदि र चराचुरुङ्गीहरूमा मयुर, कालिज, ढुकुर, तित्रा, कोइली आदि प्रजातिका स्थानीय र आप्रवासी चराचुरुङ्गीहरू पाइन्छन्।

८.२ जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा पर्यावरणीय सन्तुलनका लागि पारिस्थितिक जैविक प्रणालीलाई सन्तुलितरूपबाट कायम राख्न वन, वनस्पति तथा प्राणीहरू बिचको स्थापित सम्बन्धलाई दिगोरूपमा कायम राख्न सजगता अपनाउनुपर्ने देखिन्छ। दिगो विकासका निम्ती पूर्वाधार विकासको क्रममा हुने विनासलाई न्युनीकरण गर्न नितान्त आवश्यक छ। वातावरणीय असन्तुलनले वनस्पति वा प्राणीहरूको क्रमिक ह्रास र विनास हुँदै अन्ततः लोप हुने अवस्था हुन सक्छ। विषम हावापानीमा विभिन्न जात जातिका प्राणी र वनस्पति रहेको यस नगरपालिकामा वन संरक्षण र सम्बर्द्धनको कार्यमा स्थानीय बासिन्दाहरूको सहभागिता अपरिहार्य हुन पुगेको छ। यिनै कुराहरूलाई मध्यनजर गरीस्थानीय बासिन्दाहरूलाई आफ्नो दैनिक उपभोग्य वन पैदावारको उपलब्धता गराउने उद्देश्य राखी सामुदायिक वन दर्ता गर्ने कार्यको थालनी भएको पाइन्छ।

मानव जीवनको लागि जैविक विविधताको संरक्षण अपरिहार्य छ। दैनिक जीवनको लागि आवश्यक काठ, दाउरा, घाँसको लागि मात्र नभई पारिस्थितिक तथा जैविक प्रणालीको सन्तुलनको लागि समेत जैविक विविधताको महत्वलाई दृष्टिगत गरी हाल देशका अन्य भागमा जस्तै यस नगरपालिकामा सामुदायिक वनजस्ता अवधारणाहरूलाई व्यवहारमा लागू गरिएको छ। सामुदायिक वनहरू वन संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा सदुपयोगमा सहभागी भइरहेका छन्।

यस नगरपालिकामा उष्ण र समशीतोष्ण प्रदेशीय जलवायु भएको कारण यस क्षेत्रमा साल, अस्ना, चाँप, खोटे सल्लो, चिलाउने, गोब्रे सल्लो, कटुस, उत्तिस, सिमल, खस्रु आदि जातका बोटविरुवाहरू पाइन्छन्। गैर काष्ठ पैदावारको रूपमा व्यापारिक र आयुर्वेदिक महत्वका दृष्टिकोणले उपयुक्त देखिएका कुरिलो, काउलो, सेतक चिनी, मजिठो, चिराइतो, वन लसुन, हलहले हलिक, तेजपात, हड्चुर, दार, पिप्ला, पाखनवेद, गुर्जो लहरा, लोक्ता, सतुवा, रिठ्ठा, दारुहल्दी, हरो, बरो, विषफेज, दालचिनि, छतिवन, टटेलो, लघुपत्र, कालो मुसली आदिजस्ता वन पैदावारहरूको उपलब्धता रहेको छ।

यस नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका वनजंगलहरूले जन्तुहरूमा चितुवा, भालु, चित्तल, बँदेल, रतुवा लगायत अन्य किटपतङ्ग आदि प्रजातिका जीवहरूको लागि उपयुक्त वासस्थान उपलब्ध गराएको छ। नगरपालिकामा रहेका वनक्षेत्र तथा विभिन्न खोलानालाहरूले विभिन्न प्रजातिका चराचुरुङ्गीहरू विशेषतः कोइली, मैना, सुगा, ढुकुर, लुइँचे, गौथली, काग, भँगेरा, मयुर, हुटिट्याउँ, हुचिल, जुरेली, भद्रायो, चिल, बाज, कोटेरा, ठेउवा, बट्टाइ, चिबे, भ्याकुर, फिस्टो, रूपी, गिद्ध, धनेश, कालिज, लाटो कोसेरो, चमेरो, हाँस, परेवा, कुखुरा, तित्रा, धोबी चरो, हाडफोरुवा, कन्याडकुरुड, भद्राई, सारस तथा विभिन्न घिस्रने जन्तुहरू गनगवाली, हरहरे, सिरिसे, छेपारो, भिती, कछुवा, सर्प, गड्यौला, जुका, अन्य किटपतङ्ग आदिलाई वासस्थान प्रदान गर्दै संरक्षित गरेको छ। यद्यपि वनजंगल अतिक्रमणका कारण प्रकृति प्रदत्त यी जैविक र वनस्पतिय अमूल्य वन सम्पदाहरूको विस्थापन र विनाशको क्रम तिब्ररूपले बढ्दै गइरहेको छ। वर्षेनी वन क्षेत्र फडानी भई चुरे भावर क्षेत्र नाङ्गा डाँडामा परिणत हुँदै जानु र अन्य वन क्षेत्र कृषियोग्य भुभागमा परिणत हुनु तथा वन्यजन्तुहरूको वासस्थान एवं वन्य प्रजातीमा ह्रास हुनु जैविक विविधता संरक्षणका निमित्त चुनौतीका रूपमा देखिएको छ।

८.३ नगरपालिकामा पाइने वन्यजन्तु

(क) वन्यजन्तु

यो नगरपालिकाका भौगोलिक विविधताको साथै जैविक विविधतामा पनि धनि रहेकोछ। यस नगरपालिकामा पाइने वन्यजन्तुहरूलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका नं. ६९: वन्यजन्तु तथा पशुपंक्षी

क्र.सं.	स्थानीय नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम
स्तनधारी(Mammals)			
१.	कस्तुरी मृग	Musk Deer	<i>Moschus moschiferus</i>
२.	चितुवा	Common Leopard	<i>Panthera pardus</i>
३.	स्याल	Jackle	<i>Canis aureus</i>
४.	ध्वाँसे चितुवा	Clouded Leopard	<i>Neofelis nebulosa</i>
५.	भालु	Black Bear	<i>Selenarctos thibetanus</i>
६.	लंगुर बाँदर	Common Langur	<i>Presbytes entellus</i>
७.	चमेरो	Fruit bat	<i>Rousettus spp.</i>
८.	सालक	Pangolin	<i>Manis crassicaudata</i>
९.	हाब्रे	Red Panda	<i>Ailurus fulgens</i>
१०	खरायो	Rufus tailed hare	<i>Lepus nigricollis</i>
प्रमुख घस्रने जनावरहरू(Reptiles)			
१.	साधारण सर्प	common cat snake	<i>Bioga trgonata</i>

३.	गोहोरो	Common Indian monitor lizard	<i>Varanus spp.</i>
३.	छेपारो	Common lizard	<i>Calotes versicolor</i>
पंक्षी (Aves)			
१.	ढुकुर	Spotted Dove	<i>Streptopelia chinensis</i>
२.	वन कुखुरा	Red Jungle Fowl	<i>Gallus gallus</i>
३.	मयुर	Common Peafowl	<i>Pavo cristatus</i>
४.	डाँफे	Impeyan Pheasant	<i>Lophophorus impejans</i>
५.	कालिज	Kalij Pheasant	<i>Lophura leucomelana</i>
६.	मुनाल	Crimson Horned Pheasant	<i>Tragopan satyra</i>
७.	तित्रा	Black Partridge	<i>Francolinus francolinus</i>
८.	काग	House Crow	<i>Carvus macrorhynchos</i>
९.	कोइली	Cuckoo	<i>Cuculus spp.</i>
१०.	जुरेली	Bulbul	<i>Pycnonotus cafer</i>

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

८.४ वनजंगल

नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफलको नगरपालिकामा ५९२४.२१ हे. सामुदायिक वन, ३११.०२ हे. कबुलियति वन, ३.२८ धार्मिक वन र निजी वन पनि उल्लेख्य रहेको छ। वन क्षेत्र केही वेशी भू-भागदेखि महाभारत पहाडसम्मको भौगोलिक विविधता भएको कारण यहाँ पाइने वनको किसिम र प्रजातिमा पनि विविधता पाईन्छ। उष्ण र समशीतोष्ण प्रदेशीय भएको यस नगरपालिकाको वन क्षेत्रमा थुप्रै प्रजातिका मिश्रित वन पाईन्छ। हावापानी, भौगोलिक अवस्थिति तथा प्रजातिको आधारमा यस नगरपालिकामा विभिन्न किसिमका वनहरू जस्तै सालको वन, खयर, सिसौ अर्थात मिश्रित वन र भाडी बुट्यान रहेका छन्।

८.५ ई.व.का. हरूको कार्यक्षेत्र

जिल्ला वन कार्यालय अन्तर्गत यस नगरपालिकामा २ ओटा ईलाका वन कार्यालय रहेको छ। ईलाका वन अन्तर्गत रहेका कार्यक्षेत्रहरू तलको तालिकामा दिइएका छन्।

तालिका नं. ७०: ई.व.का. हरूको कार्यक्षेत्र

सि.नं.	ई.व.का. को नाम	मुकाम	गा.वि.स./न.पा.
१	सुकुटे	सुकुटे	साँगाचोक, कदमबास।
२	चौतारा	चौतारा	चौतारा न.पा., बतासे, सानोसिरुवारी, ठूलोसिरुवारी, ईर्खु, स्याउले,

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

८.५.१ सामुदायिक वन

स्थानीय बासिन्दालाई वन संरक्षण र उपयोगमा सहभागी बनाउने नेपाल सरकारको नीतिअनुसार यस नगरपालिकामा जिल्ला वन कार्यालय मार्फत सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गठन गरी वन हस्तान्तरण गर्ने काम पनि भइरहेको छ। वन ऐन, २०४९ तथा वन नियमावली, २०५१ ले व्यवस्था गरेबमोजिम सामुदायिक वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा व्यवस्थापनको सम्पूर्ण जवाफदेही सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूहहरू नै हुन्छन्। यो कार्यक्रम शुरुमा लागू हुँदा यसको उद्देश्य नाङ्गा डाँडा पाखाहरूमा हरियाली बढाउने र सर्वसाधारण जनतालाई, काठ, दाउरा र डालेघाँस लगायत वन पैदावारको आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने रहेको थियो, तर अहिले यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्यमा विपन्न परिवारहरूको गरिवी निवारण, जीविकोपार्जन, जैविक विविधताको संरक्षण, दिगो वन व्यवस्थापन, सुशासन, समावेशीकरण, लैङ्गिक समानता, विशेष गरी महिला, दलित तथा जनजातिको सहभागिता जस्ता नयाँ नयाँ सवालहरू समेत समावेश भएकोले यस कार्यक्रमले गरिवी न्यूनिकरणमा समेत सहयोग पुऱ्याउन सक्ने विश्वास गरिएको छ। जिल्ला वन कार्यालयको प्राविधिक सहयोगमा समूहको स्वीकृत विधान तथा वन कार्ययोजना बमोजिम उपभोक्ता समूहको क्रियाकलापहरू संचालन तथा सामुदायिक वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन, व्यवस्थापन तथा वन पैदावारको सदुपयोग हुने गरेको छ।

विगतको समयमा थोरै जनसंख्याको तुलनामा प्रशस्त वन क्षेत्र भएकोले पनि वन संरक्षणभन्दा उपयोगमा मात्र जोड दिएको पाइन्छ तर गएको केही वर्षदेखि वन क्षेत्र वरिपरिका जनतामा नयाँ जागरण देखिएको छ। बढ्दो अतिक्रमण, लुकिचोरी हुने कटानी, चरिचरन, आगलागि आदिका कारण र भैरहेको वन विनासले अवस्था अत्यन्त संवेदनशील भएको छ। त्यसैले गर्दा वन क्षेत्रका बस्तीहरूमा वन संरक्षण समिति तथा वन उपभोक्ता समितिहरू गठन गरी वन संरक्षणका लागि स्थानीय प्रयास शुरु हुन थालेको छ। सामुदायिक वनका उपभोक्ताहरूसँग प्राविधिक ज्ञान र वनको उत्पादकत्व बढाउन आवश्यक पर्ने प्राविधिको अभाव खड्किएको छ। तसर्थ वन व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन सामुदायिक वनहरूलाई स्रोत, साधन र प्राविधिक जनशक्तिको उपलब्ध हुनु जरुरी छ। उपभोक्ताहरूमा रहेका परम्परागत वन संरक्षण विधिहरूका अतिरिक्त नयाँ विधि र कार्यशैलीहरूको विकास गराउन जरुरी देखिन्छ। दक्षता अभिवृद्धिका निमित्त सामुदायिक वन उपभोक्ताहरूलाई तालिम, गोष्ठी, सेमिनार र अवलोकन भ्रमणका अवसरहरू प्रदान गर्नुपर्ने देखिन्छ।

बौद्धिक सम्पदा अधिकार (Patent right) का विषयमा र विश्व व्यापार संगठन (WTO)सम्बन्धी अवधारणाहरूका विषयमा समुदायलाई आवश्यक जानकारी गराउनु र अनुशिक्षण दिनुपर्ने देखिन्छ। नगरपालिका र सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको सहभागितामा सामुदायिक वनभित्र गैरकाष्ठ वनपैदावारको उत्पादनलाई प्रोत्साहित गर्न र विभिन्न तालिम गोष्ठी अध्ययन भ्रमणहरू गरिदै आएका छन्। यसले स्थानीय स्तरबाट वन व्यवस्थापनका सम्पूर्ण पक्षहरूलाई अधि बढाउन र वनक्षेत्रको उत्पादन बढाउन थप मद्दत मिल्ने देखिन्छ। सामुदायिक वनहरूको सुदृढीकरणका निमित्त

जिल्ला वन कार्यालयको जनशक्ति मात्रले सम्भव नदेखिएकाले उक्त कार्यका निमित्त वनसँग आवद्ध विभिन्न गैससहरूलाई नगरपालिकामा परिचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। वनहरूबाट काठ र दाउराको परम्परागत उत्पादन लिने प्रवृत्तिमा परिवर्तन गर्दै जनतालाई गैरकाष्ठ पैदावारको उत्पादनतर्फ उन्मुख गराउनुपर्ने र वन्यजन्तुहरूको व्यवसायिक पालन लगायतका गतिविधिहरूबाट आय स्रोतहरूमा वृद्धि गर्न जनसहभागितामा विशेष जोड दिनुपर्ने देखिन्छ।

तालिका नं. ७१: जिल्ला वन कार्यालयद्वारा हस्तान्तरित सामुदायिक वनहरूको संक्षिप्त विवरण

इलाका वन कार्यालय : चौतारा

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	साविक गा.वि.स/नगर पालिका	वार्ड नं.	वन क्षेत्र (हे.)	घरधुरी नं.
१	लामपाते सा.व.	चौतारा	३,४,७,९	७९.९७	१७४
२	हुन्दुङ सा.व.	चौतारा	६	७२.६१	५५
३	छाप आल डाँडा सा.व.	चौतारा	१,२	४२.४८	१८२
४	सिनाङ गराङ पाखा सा.व.	चौतारा	७	१८.७२	५८
५	सोप डाँडा गैरी पाखा सा.व.	चौतारा	५,९	१५	१३७
६	काली भगवती सा.व.	चौतारा	८	३.९५	९३
७	भगवती सा.व.	चौतारा	८	६८.३५	२४६
८	महाकाली सा.व.	चौतारा	२,३	७.६	१००
९	गौरती सा.व.	पिपलडाँडा	१,७,८	१०२.९९	२३९
१०	भालुवन सा.व.	पिपलडाँडा	४	६३.५५	१३५
११	चिसोपानी/विसौनी/सुंगुरे सा.व.	पिपलडाँडा	६	४५.६	१३३
१२	गिदने सा.व.	पिपलडाँडा	३,४,५	७२.२५	१३८
१३	भिमसेनस्थान सा.व.	पिपलडाँडा	८,७	२.४२	१८१
१४	कालीका पलेको सा.व.	पिपलडाँडा	१,२	१३६.४६	१८६
१५	सुंगुरे सा.व.	पिपलडाँडा	१	१०२.५६२	१७५
१६	शिलादेवी काफल सा.व.	पिपलडाँडा	७	०.८७	४८
१७	पँधेराडाँडा सा.व.	पिपलडाँडा	७,८	२८.२३	१२८
१८	सीतामहादेव सा.व.	पिपलडाँडा	७	२६	८०
१९	हर्लाङ बर्लाङ सा.व.	स्याउले	७	२९.०४	७०
२०	आइतबारे कमेरेपानी सा.व.	स्याउले	९	४२.०१	१२२
२१	चक्रपालदेवी सा.व.	स्याउले	८,९	३६.७६	१६३
२२	कामीडाँडा मुलधारा सा.व.	स्याउले	४,५,६,८,९	४१.७५	२१४
२३	बासुकी देवी सा.व.	स्याउले	८	४६	१५६
२४	ओखेनी सा.व.	स्याउले	१,३,४	१२६.३	२६५
२५	सुर्के सा.व.	स्याउले	१	७५.२४	४३
२६	विसौनापाखा सा.व.	स्याउले	८	२१.७९	८०
२७	ठूला चौर अर्चले सा.व.	स्याउले	९	१३.१९	६८
२८	परानडाँडा सा.व.	स्याउले	८	७३.३७	२९२

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	साविक गा.वि.स/नगर पालिका	वार्ड नं.	वन क्षेत्र (हे.)	घरधुरी नं.
२९	जङ्गली कालीदेवी सा.व.	स्याउले	९	४.८६	३५
३०	बाँफे कपासे सा.व.	ईर्खु	७,८	६०.१५	१६७
३१	रानपोखरी बाभीविसौना सा.व.	ईर्खु	१,२	३३.३३	११४
३२	वाभीविसौना सा.व.	ईर्खु	५	७८.२२	१३९
३३	सन्सारी सा.व.	ईर्खु	३	९१.६८	१८३
३४	देउराली चिहानडाँडा सा.व.	ईर्खु	१,४,९	३९.०८	१२५
३५	तारेभीर सा.व.	ईर्खु	८,९	५२.४३	१०३
३६	आम्बोटे सिंहदेवी सा.व.	ईर्खु	७	५०.१२९	९३
३७	नेपाने सा.व.	सानोसिरुवारी	५	९१.७२	१२४
३८	जलपा देवी सा.व.	सानोसिरुवारी	९	३६.६२	१२१
३९	सिद्धिगणेश सा.व.	सानोसिरुवारी	९	१०५.०१५	२३९
४०	भ्याडी माजुवा सा.व.	सानोसिरुवारी	४	१३९.४५	६८
४१	कल्लेरी सा.व.	सानोसिरुवारी	६,७	४५.३७	१८८
४२	कमला माई सा.व.	सानोसिरुवारी	८,९	९.२४	११६
४३	बाँफोवारी सा.व.	सानोसिरुवारी	६	०.७	५६
४४	लक्ष्मी महिला सा.व.	सानोसिरुवारी	८	९.०३	६६
४५	डाँडोर सा.व.	सानोसिरुवारी	६,७	५७.४९	१७७
४६	महाघर सिंगो सा.व.	बतासे	९	३६.३५	१६५
४७	सालघारी लसुने सा.व.	बतासे	२	६५.२५	२१०
४८	भञ्ज्याडडाँडा ठूलो चौर सा.व.	बतासे	८	२५	५७
४९	कटुन्जे सा.व.	बतासे	३,४	२५	२५१
५०	सालघारी गहते सा.व.	बतासे	७	५.३८	२५
५१	धारापानी सा.व.	बतासे	७	१२.१५	६८
५२	देवीस्थान बसेरी सा.व.	बतासे	७	७.७५	२७
५३	जलदेवी सा.व.	बतासे	७,८	१९७.४६	२७१
५४	हरें सा.व.	बतासे	४	८१.१२	२५०
५५	काफल बोटे पाखा सा.व.	बतासे	३	४.१२	५१
५६	सेतीदेवी महिला सा.व.	बतासे	३	५.२५	५०
५७	गौरीखे सा.व.	बतासे	३	१४.२५	९८
५८	अमले महिला सा.व.	बतासे	४	३७.५४	१४४
५९	महाकाल सा.व.	ठूलोसिरुवारी	५	१४.०४	१०१
६०	कालीदेवी स्थान सा.व.	ठूलोसिरुवारी	८	८.४३	२०३
६१	भ्याली खोला सा.व.	ठूलोसिरुवारी	६	१२.६२३	८५
६२	धापपाखा सा.व.	ठूलोसिरुवारी	४,५	३.५८	६१
६३	चिहानडाँडा नारायनदेवी सा.व.	ठूलोसिरुवारी	५	८.९२	८५
६४	रोल पाखा सा.व.	ठूलोसिरुवारी	४,५	८१.७४	२७७
६५	राम्चे सा.व.	ठूलोसिरुवारी	७,८,९	१५४.२	१५६
६६	टगरे सा.व.	ठूलोसिरुवारी	९,८	१४५.५	१४९

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	साविक गा.वि.स/नगर पालिका	वार्ड नं.	वन क्षेत्र (हे.)	घरघुरी नं.
६७	खोले खोके सा.व.	ठूलोसिरुवारी	८	१२२	२०३
६८	वीघ्नेनी सा.व.	ठूलोसिरुवारी	२	३५.२७	९४
६९	श्री छाप देउराली सा.व.	ठूलोसिरुवारी		७९.१३	२३८
७०	भेडीगोठ सा.व.	ठूलोसिरुवारी	१	७८.६६	१४९
७१	तामाखानी सा.व.	ठूलोसिरुवारी	३,५	१०५.८३	१८५
७२	देउराली ठूलोचौर सा.व.	ठूलोसिरुवारी	४	५.४५	६७
७३	देवीस्थान चिहानडाँडा सा.व.	कुभिन्डे	४,५	५.२७	१३५
७४	लामपाखे डाँडापारी सा.व.	कुभिन्डे	५	९३.७९	१९७
७५	महाभीर भस्मे सा.व.	कुभिन्डे	६	८६.२४	३९८
७६	चिहान डाँडा बेसी सा.व.	कुभिन्डे	१	९.७५	६५
७७	टुनीपाखा सा.व.	कुभिन्डे	३	५.४७	६४
७८	पालेको वन सा.व.	कुभिन्डे	५,७,८	५.७	६७
जम्मा				३८७७.७८९	१०७२१

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

इलाका वन कार्यालय : सुकुटे

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	साविक गा.वि.स/नगर पालिका	वार्ड नं.	वन क्षेत्र (हे.)	घरघुरी नं.
१	लामपाते सालबिसौना सा.व.	कदमबास	१,४,६,७,९	२५०	२८६
२	सेतीदेवी सा.व.	कदमबास	६,९,७	३५.८२	११६
३	तालकोट रानीपोखरी सा.व.	कदमबास	३,५	११९.८	२८२
४	कालोभिर खोतर्के डाँडा सा.व.	कदमबास	८	२	३०
५	पँधेरो खोला सा.व.	साँगाचोक	७	७.४८	११०
६	कार्कीटार साठीमुरे सा.व.	साँगाचोक	१	१८५.२५	१९१
७	खमारे राडरीड सा.व.	साँगाचोक	७	१३३.६८	२६८
८	खत्रीथोक सा.व.	साँगाचोक	१	१३०.८४	२४६
९	बनदेउ ठूलो पात्ले सा.व.	साँगाचोक	५,९	३२८.६२	३९७
१०	आसेटार बतासे सा.व.	साँगाचोक	३,४,५,६	३०२.३८	३६६
११	शेरेडाँडा पन्चेडाँडा सा.व.	साँगाचोक	४	९१.८८	२५५
१२	छोटेडाँडा सल्लेघरी सा.व.	साँगाचोक	६	७९	१९०
१३	उजेली पहिरे सा.व.	साँगाचोक	५	८३.३७	१३८
१४	धीनपुरान ठूलडाँडा सा.व.	साँगाचोक	४	४९.०८	२८९
१५	कोइरालाखोक सा.व.	साँगाचोक	९	७३	८०
१६	हर्रे सा.व.	साँगाचोक	२	५२.४	२४५
१७	काभ्रे थानपारी सा.व.	साँगाचोक	८	१३.०६	७२
१८	पिप्ले सा.व.	साँगाचोक	०	७८.७७	२१८

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	साविक गा.वि.स/नगर पालिका	वार्ड नं.	वन क्षेत्र (हे.)	घरधुरी नं.
		जम्मा		२०१६.४३	३७७९

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

८.५.२ धार्मिक वनसम्बन्धी विवरण

धार्मिक संघ/संस्थाको वरिपरि रहेको वन जंगल क्षेत्रहरू धार्मिक क्षेत्रको महत्व र सौन्दर्य बढाउने उद्देश्यले त्यस्ता धार्मिक वनको रूपमा हस्तान्तरण गरिन्छ। नगरपालिकाको विभिन्न भागहरूमा रहेका धार्मिक स्थल धार्मिक वनको सम्भावना बोकेका क्षेत्रहरू भएतापनि त्यसको उचित संरक्षण र प्रवर्द्धन हुन नसकेको देखिन्छ। नगरपालिकामा ३.२८ हे. क्षेत्रफल ओगटेको धार्मिक वन रहेको छ। विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ७२ धार्मिक वनसम्बन्धी विवरण

सि.नं.	दर्ता नं.	दर्ता मिति	धार्मिक वनको नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल	स्वीकृत मिति
१	३	२०६७/१२/२४	श्री हर्लाङ वलाङ दे विस्थान तथा इन्द्रेश्वर महादेव संरक्षण धार्मिक वन	स्याउले ७,८	३.२८ हे.	२०७१/१२/२४

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

८.५.३ निजी वन

वन ऐन २०४९ मा प्रचलित कानूनबमोजिम कुनै व्यक्तिको हक पुग्ने निजी जग्गामा लगाईएको हुर्काईएको वा संरक्षण गरिएको वनलाई निजी वन भनी व्याख्या गरेको छ।

सरकारी तथा सार्वजनिक स्वामित्व नभएको व्यक्तिले आफ्नो निजी भोगचलन गर्दै आएको आफ्नै जग्गामा बोटविरुवा लगाई सोको संरक्षण गरिएको क्षेत्र वा बोटविरुवाको समूहलाई निजी वन भनिन्छ। नेपाल एक कृषि प्रदान देश हो। पशुपालनमा कृषकहरूलाई घाँस स्याउला र दैनिक उपयोगको लागि काठ, दाउरा आदिको आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने उद्देश्यको साथ आफ्नो जग्गामा बोटविरुवा, खेत बारीमा रुखहरू, पाखो पखेरामा बोटविरुवा लगाउने प्रचलन प्राचीन कालदेखि नै रहि आएको छ। दैनिक जीवनको आवश्यकतामा पर्ने भएकाले वन टाढा भएको क्षेत्र तथा अन्य क्षेत्रमा आफुलाई सहज हुने निजी जग्गामा बोटविरुवा लगाउने गरेको देखिन्छ। प्राचीन समयमा मानिसहरूले आफ्नो आवश्यकता परिपूर्तिको लागि बोटविरुवा लगाउने प्रचलन चल्दै आएको थियो भने हाल यो प्रचलन निजी वनको अवधारणाको रूपमा व्यापक विकास भएको छ।

राष्ट्रिय वन क्षेत्रमाथि पर्ने वन पैदावारको चापलाई कम गर्न नेपाल सरकारले अवलम्बन गरेको नीति अन्तर्गत सामुदायिक वन सँगै निजी वन कार्यक्रमसमेत संचालन भएको देखिन्छ। चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा २७ वटा वन निजी जिल्ला वन कार्यालय सिन्धुपाल्चोकमा दर्ता भएका छन्। यी वनहरूमा विशेष गरी उत्तीस, सल्ला बास, साल, चिलाउनेजस्ता बोटविरुवाहरू

लगाईएका छन् । चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा दर्ता भएका निजी वनसम्बन्धी विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ७३: जिल्ला वन कार्यालयमा दर्ता भएका निजी वनहरूको विवरण

सि. नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनीको नाम, थर, वतन	क्षेत्रफल	निजी वनको ठेगाना	प्रजाती	वनको चौहदी	आ.व.
१	२०४३।१।२२	श्री भक्त ध्वज प्रधान, चौतारा ४	११३	चौतारा ४	चिलाउने, सल्ला	पूर्व :-सल्लाधारी, पश्चिम :-मुल बाटो, उत्तर :-कमान सिंह घलेको बारी, दक्षिण :- जित बहादुरको बारी	०४३/०४४
२	२०४५।१।१२	श्रीमती मन माया कार्की साँगाचोक ७	४.३ रो.	साँगाचोक २	साल, सल्ला, चिलाउने	पूर्व :- खोल्सी, पश्चिम :-होस बहादुर बोगटीको बारी, उत्तर :- ऐ.को बारी दक्षिण :- मान ब. खड्काको बारी	०४५/०४६
३	२०४५।१।२।१७	श्रीमति गंगा माया तामाङ चौतारा ९	८.२ रो.(०.४१ हे)		सल्ला, चिलाउने	पूर्व :- ठाडो खोला, पश्चिम :-पैरो पाखा, उत्तर :- खोरड खोला तेर्सो कूलो, दक्षिण :- मैते सिंह तामाङको बारी	०४५/०४६
४	२०४५।१।२।१७	श्री बुद्धिलाल श्रेष्ठ चौतारा ४	४.३ रो.(०.२१ हे)	चौतारा ४	चिलाउने, उतिस	पूर्व :- मेरै बारी तेर्सो बाटो, पश्चिम :-मेरै माथिलो बारी, उत्तर :- कृष्ण ब. श्रेष्ठको बारी, दक्षिण :- तेर्सो बाटो	०४५/०४६
५	२०४५।१।२।१५	विष्णुमाया श्रेष्ठ चौतारा ८	२६.२५ रो.(१.३१ हे)	चौतारा ८	चिलाउने	पूर्व :- ठाडो खोल्सा, पश्चिम :-तेर्सो बाटो, उत्तर :- आफ्नै खेत दोभान खोल्सा, दक्षिण :- ठाडो खोल्सा र तेर्सो बाटो	०४५/०४६

सि. नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनीको नाम, थर, वतन	क्षेत्रफल	निजी वनको ठेगाना	प्रजाती	वनको चौहदी	आ.व.
६	२०४५।१२।७	शारदा देवी श्रेष्ठ चौतारा १	२२.५ रो. (१.२३ हे)	चौतारा १	चिलाउने	पूर्व :- वन सिमाना र वृक्षारोपण, पश्चिम :- वन सिमाना र वृक्षारोपण, उत्तर :- तेस्रो मोटर बाटो (तेस्रो बाटो) दक्षिण :- चौतारा सडक	०४५/०४६
७	२०४५।११।२८	श्री इन्द्रलाल श्रेष्ठ चौतारा १	१० रो.	चौतारा १	चिलाउने	पूर्व :- जुगे खोल्सा, पश्चिम :- आफ्नै खेत, उत्तर :- न्हुछे लालको खेत, दक्षिण :- कृष्ण बहादुर श्रेष्ठको खेत	०४५/०४६
८	२०४६।०१।६	श्री रत्न बहादुर श्रेष्ठ चौतारा ५	७.८ रो.	चौतारा ७	चिलाउने	पूर्व :- निजकै बारी, पश्चिम :- ठाडो खोल्सा, उत्तर :- तेस्रो कूलो, दक्षिण :- तेस्रो बाटो	०४५/०४६
९	२०४६।२।१७	श्री फोदे सिंह घले चौतारा ४	२१.८ रो. (१.०९ हे)	चौतारा ४	चिलाउने	पूर्व :- आफ्नै खेत, पश्चिम :- चन्द्रलालको खेत, उत्तर :- आफ्नै खेत, दक्षिण :- मन मायाको बारी	०४५/०४६
१०	२०४६।३।८	श्री ठाकुर दास श्रेष्ठ चौतारा १	१८.२१ रो.	चौतारा १	चिलाउने	पूर्व :- कृष्ण बहादुर श्रेष्ठको जग्गा, पश्चिम :- खुम्रुड खोला, उत्तर :- मेरै खेत सिधा, दक्षिण :- थुंका डाँडा	०४५/०४६
११		श्री लाल कृष्ण श्रेष्ठ चौतारा २	६.२५ रो.	चौतारा २	चिलाउने, सल्ला	पूर्व :- थुंका डाँडा, पश्चिम :- निवेदकको खेत, उत्तर :- निवेदकको खेत र लामो खोल्सा, दक्षिण :- हिरा देवीको ठूलो खेत	०४५/०४६

सि. नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनीको नाम, थर, वतन	क्षेत्रफल	निजी वनको ठेगाना	प्रजाती	वनको चौहदी	आ.व.
१२		श्री लाल कृष्ण श्रेष्ठ चौतारा २	११.८७५ रो.	चौतारा २	चिलाउने, साल	पूर्व :- मुलबाटो, पश्चिम :- निवेदकको खेत, उत्तर :- निवेदकको खेत, दक्षिण :- च्या खोला	०४५/०४६
१३	२०४६।६।१०	श्री बसन्त कुमार श्रेष्ठ सानो सिरुवारी ९	१९-३-१-०	सानो सिरुवारी ९	चिलाउने	पूर्व :- बाटो, पश्चिम :- चित्रको साँध, उत्तर :- निवेदकको घरवारी, दक्षिण :- ठाडोबाटो, पूर्व :- शिवलालको जग्गा, पश्चिम :- खोल्सी र तर्कलालको साँध, उत्तर :- शिपलालको जग्गा, दक्षिण :- निजकै घर बारी र जग्गा	०४६/०४७
१४	२०४६।६।१०	श्री बसन्त कुमार श्रेष्ठ सानो सिरुवारी ९	८-१०-२-३	सानो सिरुवारी ९	चिलाउने	पूर्व :- शिवलालको जग्गा, पश्चिम :- खोल्सी र तर्कलालको साँध, उत्तर :- शिपलालको जग्गा, दक्षिण :- निजकै घर बारी र जग्गा	०४६/०४७
१५	२०४६।६।१०	श्री बसन्त कुमार श्रेष्ठ सानो सिरुवारी ९	१२-०-०-२	सानो सिरुवारी ९	चिलाउने	पूर्व :- शिवलालको जग्गा, पश्चिम :- खोल्सी र तर्कलालको साँध, उत्तर :- शिपलालको जग्गा, दक्षिण :- निजकै घर बारी र जग्गा	०४६/०४७
१६	२०४६।६।२२	सुकुमाया तामाङ चौतारा ८	६.८ रो.		चिलाउने, सल्ला	पूर्व :- कान्ते खोला, पश्चिम :- करकले खोला, उत्तर :- ठाडो खोल्सा, दक्षिण :- निवेदककै खेत	०४६/०४७
१७	२०४६।६।२८	श्री रुम नाथ उपाध्या ठूलो सिरुवारी ४	९-५-२-१	ठूलोसिरुवारी ५	सल्लो, साल, चिलाउने	पूर्व :- ठाडो खोल्सा, पश्चिम :- आफ्नै आवादी, उत्तर :- आफ्नै आवादी, दक्षिण :- अर्चले जाने तेस्रो बाटो	०४६/०४७
१८	२०४६।६।२२	श्री विर बहादुर तामाङ चौतारा ९	७.५ रो.	चौतारा ९	चिलाउने	पूर्व :- भिर पाखा, पश्चिम :- खड्ग बहादुर र लाल ब. घलेको खेत, उत्तर :- ठाडो खोल्सा, दक्षिण :- ठाडो भिर	०४६/०४७

सि. नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनीको नाम, थर, बतन	क्षेत्रफल	निजी वनको ठेगाना	प्रजाती	वनको चौहदी	आ.व.
१९	२०४६।६।१७	श्री न्हुच्छे लाल श्रेष्ठ चौतारा १	२८.७५ रो.	चौतारा १	चिलाउने	पूर्व :- निजकै खेत, पश्चिम :- इन्द्र ब. श्रेष्ठको निजी वन, उत्तर :- ठाडो खोल्सा, दक्षिण :- बखत ब.को खेत	०४६/०४७
२०	२०४६।६।१७	श्री सुर्य मान श्रेष्ठ चौतारा १	२० रो	चौतारा १	चिलाउने	पूर्व :- निजकै खेत, पश्चिम :- बिसौनी डाँडा, उत्तर :- ठाडो खोल्सा, दक्षिण :- ठाडो खोल्सा	०४६/०४७
२१	२०७३/३/२	श्री चोब नाथ धिताल साविक सानोसिरुवारु	१-६-३-१, ३-८-२-२, ३-८-०-०, ३-१४-३-२		साल चिलाउने		०७२/०७३
२२	२०७३/१२/२२	श्री बाहहित आधारभूत विद्यालय	४-१३-०-२	चौतारा साँगाचोक गढि न.पा.१०	साल, चिलाउने, मौवा	पूर्व :- २३१६ कि.नं., पश्चिम :- ७७५ कि.नं., उत्तर :- ७७२ कि.नं. दक्षिण :- ८९२ कि.नं.	०७३/०७४
२३	२०७३/१२/२२	श्री कृष्ण प्रसाद शर्मा	२-२-३-३	चौतारा साँगाचोक गढि न.पा.१०	साल, लप्सी, चिलाउने, चाँप, बकाइनो	पूर्व :- ८९७ कि.नं., पश्चिम :- ७७८ कि.नं., उत्तर :- २३२० कि.नं. दक्षिण :- ७८५ कि.नं.	०७३/०७४
२४	२०७३/१२/२२	श्री लवहरि शर्मा पौडेल	५-५-२-१	चौतारा साँगाचोक गढि न.पा.१०	साल, लप्सी, चिलाउने, चाँप, बकाइनो	पूर्व :- २१२४ कि.नं., पश्चिम :- ८९५ कि.नं., उत्तर :- १९२१ कि.नं. दक्षिण :- २३२० कि.नं.	०७३/०७४
२५	२०७३/१२/२२	श्री ऋषिराम को इराला	१-३-०-३	चौतारा साँगाचोक गढि न.पा.१०	साल, लप्सी, चिलाउने, साज	पूर्व :- ७७४ कि.नं., पश्चिम :- ७७३ कि.नं., उत्तर :- ७३० कि.नं. दक्षिण :- ८८४ कि.नं.	०७३/०७४

सि. नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनीको नाम, थर, वतन	क्षेत्रफल	निजी वनको ठेगाना	प्रजाती	वनको चौहदी	आ.व.
२६	२०७३/१२/२२	श्री भवानी उपाध्याय	२-१-३-३	चौतारा साँगाचोक गढि न.पा.१०	साल, लप्सी, चिलाउने, साज, बकाइनो	पूर्व :- ८९६ कि.नं., पश्चिम :- ७७३ कि.नं., उत्तर :- ८९४ कि.नं. दक्षिण :- २३२० कि.नं.	०७३/०७४
२७	२०७३/१२/२२	श्री विष्णु प्रसाद कोइराला	१-८-१-२	चौतारा साँगाचोक गढि न.पा.१०	साल, लप्सी, चिलाउने, साज	पूर्व :- ८९६ कि.नं., पश्चिम :- ८७३ कि.नं., उत्तर :- १९०० कि.नं. दक्षिण :- ८९५ कि.नं.	०७३/०७४

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

८.५.४ निजी आवादीमा रहेका रुख विरुवाहरूको अवस्था

सरकारी तथा सामुदायिक वनको खालि जग्गा, बाभ्रो, पर्ति आदि क्षेत्र तथा स्थानीय जनताको निजी जग्गाहरूमा समेत व्यापक रूपमा वृक्षारोपण गरी वन पैदावारको आपूर्ति एवं वातावरण संरक्षण गर्ने तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको खेती विस्तार गर्न प्रोत्साहन गरी स्थानीयको आर्यआर्जनमा वृद्धि ल्याउने प्रमुख उद्देश्यले चौतारा साँगाचोकगढी न.पा.को पाल्लेपानी भन्ने स्थानमा नर्सरी स्थापना गरी विरुवा उत्पादन कार्य सुरु गरिएको थियो र हालसम्म पनि निरन्तरता दिईएको छ। यस पाल्लेपानी नर्सरीमा लाखौंको संख्यामा विरुवा उत्पादन गर्ने क्षमता रहेको छ। आ.व.२०७०/०७१ मा सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमतर्फ पाल्लेपानी नर्सरीमा विभिन्न जातका गरी १,५१,३७० ओटा विरुवा र गैरकाष्ठ विरुवा अर्न्तगत ३५,००० ओटा विरुवा उत्पादन भएको देखिन्छ।

तालिका नं. ७४: आ.व. २०७०/०७१ मा पाल्लेपानी नर्सरीमा उत्पादन भएको विरुवाका विवरण

सि.नं.	जात	संख्या	कैफियत
१.	पाटे सल्ला	७६७६६	
२.	खोटे सल्ला	३८००	
३.	उतिस	३०८९०	
४.	कुटमेरो	११२०	
५.	मसला	१२०००	
६.	लौठ सल्ला	४५३०	
७.	लहरे पिपल	६४०	
८.	किम्बु	१८७	
९.	सिरीस	६००	
१०.	इपिल-इपिल	२५००	
११.	नास्पाती	२००	
१२.	धुपी	१०२०५	
१३.	बिरेन्द्र फुल	३००	

१४.	टाँकी	२२	
१५.	गोलमोर	४	
१६.	कोईरालो	२४६४	
१७.	लप्सी	२५४२	
१८.	चिउरी	२६००	
जम्मा		१५१३७०	

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

तालिका नं. ७५: जडिबुटि विकास कार्यक्रम अर्न्तगतको पात्लेपानीमा उत्पादित विरुवा

सि.नं	जात	संख्या	कैफियत
१.	सिमल	३४००	
२.	रिट्टो	१६००	
३.	बोकेटिमुर	१५०	
४.	कुरीलो	२००	
५.	सुगन्धवाल	५०००	
६.	लप्सी	२१४६२	
७.	बरो	४००	
८.	अमला	५००	
९.	पैयु	४२	
१०.	कल्की	१६०	
११.	बुद्धचीतमाला	१०	
१२.	अर्गोली	१२	
१३.	रोजमेरी	८३२	
१४.	श्रीखण्ड	१०	
१५.	लौठ सल्ला	११९०	
१६.	जैतुन	३२	
जम्मा		३५०००	

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

८.५.५ कबुलियती वन

राष्ट्रिय वन ऐन, २०४९ को परिच्छेद-६ मा उल्लेख भएअनुसार राष्ट्रिय वनको कुनै भाग देहायबमो जिमको उद्देश्य प्राप्तिको लागि छुट्याइएको वनलाई कबुलियती वन भनिन्छ ।

- (क) वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरूलाई आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ उत्पादन गर्न,
- (ख) बृक्षारोपण गरी वन पैदावारको उत्पादनमा अभिवृद्धि गरी बिक्री वितरण गर्न वा उपयोग गर्न,

- (ग) वनको संरक्षण र विकास हुने गरी पर्यटन व्यवसाय सञ्चालन गर्न,
 (घ) वनको संरक्षण र विकास हुने गरी कृषि वन बाली कार्य सञ्चालन गर्न,
 (ङ) वनको संरक्षण र विकास हुने गरी कीट, पतङ्ग तथा वन्यजन्तुको फार्म सञ्चालन गर्न ।

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा कबुलियति वनले कूल क्षेत्रफलको ३११.०२ हे. क्षेत्रफल ओगटेको छ । जसले नगरपालिकाको आर्थिक आयआर्जन तथा पर्यटकीय महत्वलाई टेवा पुऱ्याएको छ । हाल यस कार्यक्रम सरकार तथा वन मन्त्रालयको प्राथमिकतामा रहेको छ । नगरपालिकामा रहेका कबुलियति वनको विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ७६: चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका कबुलियति वनको विवरण

सि.नं.	दर्ता नं.	क.व.कोड	हस्तान्तरण मिति	क.व.स. को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी		
							पु.	म.	जम्मा
१	२०	SDP/CH/61/01	०५१/०५२	जंगलछापन क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,६	२	२	३	५
२	२१	SDP/CH/61/02	०५१/०५२	सिंहदेवि क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,१	२.५२	०	५	५
३	२५	SDP/CH/61/03	०५१/०५२	रानीटार क.व.स.	ठूलोसिस्वारी७,८	५	३	५	८
४	२६	SDP/CH/61/04	०५१/०५२	रानीटार महिला क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,८	३	६	०	६
५	२७	SDP/CH/61/05	०५१/०५२	रुम्टाआहाल डाडा क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,९	५	६	३	९
६	२८	SDP/CH/61/06	०५१/०५२	भुलेटार क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,९	५	३	७	१०
७	२९	SDP/CH/61/07	०५१/०५२	नाटेभदौरे क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,९	३	०	७	७
८	३०	SDP/CH/61/08	०५१/०५२	शूसिगारे तगारे क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,१९	३	४	४	८
९	३१	SDP/CH/61/09	०५१/०५२	खर्कडाँडा ओखलेखेत क.व.स.	ठूलोसिस्वारी, ७	३.५	४	६	१०
१०	३२	SDP/CH/61/10	०५१/०५२	तानलगाउने चौर क.व.स.	ठूलोसिस्वारी, ७	२.४	३	७	१०
११	३३	SDP/CH/61/11	०५१/०५२	पानी चौर दूगारे पाखा क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,६, इर्खू,३	२	३	२	५
१२	३४	SDP/CH/61/12	०५१/०५२	कालीमाटी हरा पाखा क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,६, इर्खू,३	३.५	५	२	७
१३	३५	SDP/CH/61/13	०५१/०५२	जूगेतिन ढाडे क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,२	३	४	२	६
१४	३६	SDP/CH/61/14	०५१/०५२	जमाने विरौटे क.व.स.	ठूलोसिस्वारी,२	५	२	३	५

सि.नं.	दर्ता नं.	क.व.कोड	हस्तान्तरण मिति	क.व.स. को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी		
							पु.	म.	जम्मा
१५	३८	SDP/CH/61/15	०५१/०५२	अम्बकेगोगने क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२.५	२	५	७
१६	३९	SDP/CH/61/16	०५१/०५२	जूगेपाखा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	४	२	७	९
१७	४०	SDP/CH/61/17	०५१/०५२	च्यानडाडा वाटूलेचौर क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	३	१	६	७
१८	४१	SDP/CH/61/18	०५२/०५३	बाडेडाडा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,८	२.६	५	३	८
१९	४२	SDP/CH/61/19	०५२/०५३	पूर्वखाल्डेपाखा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२.५	२	४	६
२०	४३	SDP/CH/61/20	०५२/०५३	बासपातल क.व.स.	ठूलासिरुवारी,९	२.५	७	३	१०
२१	४४	SDP/CH/61/21	०५२/०५३	देविथान डांडा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,८	२	३	२	५
२२	४५	SDP/CH/61/22	०५२/०५३	परिखुम्ले क.व.स.	ठूलासिरुवारी,९	२.३	४	५	९
२३	४६	SDP/CH/61/23	०५२/०५३	खराने डांडा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,९	३	४	३	७
२४	४७	SDP/CH/61/24	०५२/०५३	अर्चलेवाखा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२.३	१	६	७
२५	४८	SDP/CH/61/25	०५२/०५३	गुरांसपाखा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,९	३	४	५	९
२६	४९	SDP/CH/61/26	०५२/०५३	दोवाटोपाखा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२.१	१	६	७
२७	५०	SDP/CH/61/27	०५२/०५३	चंखेडांडा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२.५	१	६	७
२८	५१	SDP/CH/61/28	०५२/०५३	काम्लेघारी क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२	२	३	५
२९	५२	SDP/CH/61/29	०५२/०५३	बाखेखोला क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२.६	१	५	६
३०	५३	SDP/CH/61/30	०५२/०५३	जलजले पाखा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,९	२	६	०	६
३१	५४	SDP/CH/61/31	०५२/०५३	तूपारे ढूंगा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२.५	२	३	५
३२	५५	SDP/CH/61/32	०५२/०५३	विसौनामुनि क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२	५	०	५
३३	५६	SDP/CH/61/33	०५२/०५३	पंचेडांडा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	३.५	४	३	७
३४	५७	SDP/CH/61/34	०५२/०५३	शौरपाखा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	३.५	४	४	८
३५	५८	SDP/CH/61/35	०५२/०५३	पश्चिमखाल्डे पाखा क.व.स.	ठूलासिरुवारी,७	२.४	३	३	६

सि.नं.	दर्ता नं.	क.व.कोड	हस्तान्तरण मिति	क.व.स. को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी		
							पु.	म.	जम्मा
३६	५९	SDP/CH/61/36	०५२/०५३	कांडे पाखा क.व.स	ठूलोसिरुवारी,७	३	२	४	६
३७	६०	SDP/CH/61/37	०५२/०५३	विसौनामाथि पाखा क.व.स	ठूलोसिरुवारी,७	३	३	३	६
३८	८०	SDP/CH/61/38	०५३/०५४	जुगे अम्बोटे सिम पाखा क.व.स	ठूलोसिरुवारी,७	२	३	२	५
३९	८१	SDP/CH/61/39	०५३/०५४	सिमखेत टाडी क.व.स	ठूलोसिरुवारी,७	३.१२	२	५	७
४०	८२	SDP/CH/61/40	०५३/०५४	माख्लो तूषारे क.व.स	ठूलोसिरुवारी,९	२.५	२	४	६
४१	८३	SDP/CH/61/41	०५३/०५४	गतेरा हरें विसौ ना क.व.स	ठूलोसिरुवारी,९	२.१५	०	७	७
४२	८४	SDP/CH/61/42	०५३/०५४	लल्लेड तगारे क.व.स	ठूलोसिरुवारी,९	२.११	४	४	८
४३	३९०	SDP/CH/61/44	०६७/०६८	इन्द्रावति क.व.स १	ठूलोसिरुवारी,९	४	४	४	८
४४	३९१	SDP/CH/61/45	०६७/०६८	इन्द्रावति क.व.स २	ठूलोसिरुवारी,९	४	८	१	९
४५	३९२	SDP/CH/61/46	०६७/०६८	इन्द्रावति क.व.स ३	ठूलोसिरुवारी,९	३	३	६	९
४६	३९३	SDP/CH/61/47	०६७/०६८	इन्द्रावति क.व.स ४	ठूलोसिरुवारी,९	३	६	२	८
४७	३९४	SDP/CH/61/44	०६७/०६८	इन्द्रावति क.व.स ५	ठूलोसिरुवारी,९	३	३	६	९
४८	३९५	SDP/CH/61/43	०६७/०६८	तिनआले क.व.स	ठूलोसिरुवारी,९	५	३	३	६
४९	८५	SDP/CH/35/01	०५३/०५४	देविथान पाखा क.व.स	स्याउले,४	२.४८	४	३	७
५०	८६	SDP/CH/35/02	०५३/०५४	ढासिपा कालोडांडा क.व.स	स्याउले,४	३	६	०	६
५१	८७	SDP/CH/35/03	०५३/०५४	हूपभाड च्यान पाखा क.व.स	स्याउले,४	२.६	४	२	६
५२	८८	SDP/CH/35/04	०५३/०५४	उदाउने ढुंगा पाखा क.व.स	स्याउले,४	२.४	८	१	९
५३	८९	SDP/CH/35/05	०५३/०५४	माल्लो पोखरी खोरड क.व.स	स्याउले,४	३.६	५	०	५
५४	९०	SDP/CH/35/06	०५३/०५४	तल्लो पोखरी खोरड क.व.स	स्याउले,४	२.४	५	०	५
५५	९१	SDP/CH/35/07	०५३/०५४	माथिल्लो खोरड क.व.स	स्याउले,४	३.३७	५	०	५
५६	९२	SDP/CH/35/08	०५३/०५४	भुयाडलाड क.व.स	स्याउले,४	२.६	५	०	५

सि.नं.	दर्ता नं.	क.व.कोड	हस्तान्तरण मिति	क.व.स. को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी		
							पु.	म.	जम्मा
५७	९३	SDP/CH/35/09	०५३/०५४	न्हेम्सी खेल क.व.स(३)	स्याउले,४	२.६	५	२	७
५८	९४	SDP/CH/35/10	०५३/०५४	खाटखूटी क.व.स	स्याउले,७	१.३५	६	०	६
५९	९५	SDP/CH/35/11	०५३/०५४	पोखरी भिर क.व.स	स्याउले,७	१.५६	२	५	७
६०	९६	SDP/CH/35/12	०५३/०५४	टारी डांडा क.व.स	स्याउले,७	१.२८	३	५	८
६१	९७	SDP/CH/35/13	०५३/०५४	कुशले गहिरो क.व.स	स्याउले,८	३.८१	५	६	११
६२	९८	SDP/CH/35/14	०५३/०५४	रापसल पाखा क.व.स	स्याउले,८	२.८	७	४	११
६३	९९	SDP/CH/35/15	०५३/०५४	भिमसेन पाखा क.व.स	स्याउले,९	०.४५	४	५	९
६४	१००	SDP/CH/35/16	०५३/०५४	पोखरी चौर पंधेरा क.व.स	स्याउले,९	२.७४	९	०	९
६५	१०१	SDP/CH/35/17	०५४/०५५	सिमपाखा क.व.स	स्याउले,८	२.२५	३	४	७
६६	१०२	SDP/CH/35/18	०५४/०५५	सिममुनि खान्द्रुक क.व.स	स्याउले,८	४.८१	३	७	१०
६७	१०३	SDP/CH/35/19	०५४/०५५	कंचनभिरसम्म चौर पाखा क.व.स	स्याउले,८	२.१	२	५	७
६८	१०४	SDP/CH/35/20	०५४/०५५	लामपाताल क.व.स	स्याउले,८	१.३१	५	२	७
६९	१०५	SDP/CH/35/21	०५४/०५५	जुडी थुम्कामाथिल्लो खोक पाखा क.व.स	स्याउले,८	५	१	४	५
७०	१०६	SDP/CH/35/22	०५४/०५५	डांडागांड जुडी थुम्काक.व.स	स्याउले,८	२.२५	३	४	७
७१	१०७	SDP/CH/35/23	०५४/०५५	देविथान समचौर पाखा क.व.स	स्याउले,८	७.०६	३	८	११
७२	१६३	SDP/CH/35/24	०५५/०५६	खर्कडांडा क.व.स	स्याउले,२	२.१२	९	०	९
७३	१६४	SDP/CH/35/25	०५५/०५६	तल्लो भू याडलाड क.व.स	स्याउले,२	८.२५	१	९	१०
७४	१६५	SDP/CH/35/26	०५५/०५६	कपासे पाखा क.व.स	स्याउले,२	४.०७	३	७	१०

सि.नं.	दर्ता नं.	क.व.कोड	हस्तान्तरण मिति	क.व.स. को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी		
							पु.	म.	जम्मा
७५	१६६	SDP/CH/35/27	०५५/०५६	साउने डाँडा क.व.स.	स्याउले,८	५.७६	५	६	११
७६	२०३	SDP/CH/58/01	०६०/०६१	पातालपाखा(१)	इर्खू,७	२.८९	५	४	९
७७	२०४	SDP/CH/58/03	०६०/०६१	पातालपाखा(३)	इर्खू,७	५.०६	०	६	६
७८	२०५	SDP/CH/58/02	०६०/०६१	पातालपाखा(२)	इर्खू,७	५.५४	१०	०	१०
७९	२०६	SDP/CH/58/04	०६०/०६१	कान्लेपाखा क.व.स.	इर्खू,७	२.२७	२	८	१०
८०	२०७	SDP/CH/58/05	०६०/०६१	जंगरेपाखा क.व.स.	इर्खू,७	४.१२	०	९	९
८१	२१२	SDP/CH/58/06	०६०/०६१	वाइसाड (क) क.व.स.	इर्खू,७	२	१	५	६
८२	२१३	SDP/CH/58/07	०६०/०६१	वाइसाड (ख) क.व.स.	इर्खू,७	१.७८	७	०	७
८३	२१४	SDP/CH/58/08	०६०/०६१	पिपलडाँडा (क) क.व.स.	इर्खू,७	१.७१	४	६	१०
८४	२१५	SDP/CH/58/09	०६०/०६१	हरे भिर क.व.स.	इर्खू,७	३.२५	६	१	७
८५	२१६	SDP/CH/58/10	०६०/०६१	पन्द्रपुरे क.व.स.	इर्खू,७	१.७८	९	०	९
८६	३५८	SDP/CH/58/11	०६६/०६७	ज्यामिरे पाखा क.व.स.	इर्खू,७	५	६	१	७
८७	३५९	SDP/CH/58/12	०६६/०६७	मोसमी पाखा क.व.स.	इर्खू,७	४	७	१	८
८८	३६०	SDP/CH/58/13	०६६/०६७	कालुपाते पाखा क.व.स.	इर्खू,७	४	५	१	६
८९	३६१	SDP/CH/58/14	०६६/०६७	कालीमाटी कूवापाखा क.व.स.	इर्खू,३	५	६	४	१०
९०	३६२	SDP/CH/58/15	०६६/०६७	कूवापाखा (ख) क.व.स.	इर्खू,३	६	६	६	१२
९१	३६३	SDP/CH/58/16	०६६/०६७	कूवापाखा (क) क.व.स.	इर्खू,३	५	५	५	१०
९२	३६४	SDP/CH/58/17	०६६/०६७	सिमपाखा क.व.स.	इर्खू,३	७	६	५	११
९३	३६५	SDP/CH/58/18	०६६/०६७	गोल्मादेवि (क) क.व.स.	इर्खू,३	५	७	३	१०
९४	३६६	SDP/CH/58/19	०६६/०६७	गोल्मादेवि (ख) क.व.स.	इर्खू,३	४	७	१	८
९५	३८९	SDP/CH/58/20	०६७/०६८	पिपलबोट पाखा क.व.स.	इर्खू,३	५	८	२	१०
९६	३९६	SDP/CH/58/21	०६७/०६८	मानेडाडा क.व.स.	इर्खू,३	४	६	४	१०
जम्मा						३११.०२	३८६	३५०	७३६

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

८.६ जडिबुटीसम्बन्धी विवरण

भौगोलिक रूपमा उष्ण जलवायु युक्त बेसिँ, फाँटहरू तथा तल्लो तटिय खोचहरूदेखि उच्च हिमाली क्षेत्रसम्म फैलिएको हुँदा जैविक विविधतामा धनि यो नगरमा प्रशस्त जडीबुटी तथा गैर काष्ठ वन पैदावारहरू पाईन्छन । नगरको तल्लो भागमा अमला, सर्पगन्धा, कुरीलो, नुनढिकी आदि जस्ता जडीबुटीहरू पाईन्छन भने मध्य भागमा अर्गेली, अल्लो, लालीगुराँस, नागवेली लहरा, धसिङ्गरे, ठूलोओखती, टिमुर, ईन्द्रेनि लहरा, मजिठो, बाँस, निगालो, केतुकी (हात्तीवार), र माथिल्लो भागमा लोठसल्ला, कुटकी, भयाउ, पदमचाल, जटामसी, यासाँगुम्वा, पाँचऔँले, चिराईतो, सुनपाती, निर्मशी, विष आदि जस्ता जडीबुटीहरू पाईन्छन । यी वन जन्य श्रोतहरूको उचित व्यवस्थापन तथा सहि रूपले उपयोग गर्न सकेमा नगरपालिकामा व्याप्त गरिवहरूको आयआर्जनमा वृद्धि भई गरिवी न्यूनिकरणमा टेवा पुग्ने कुरा निर्विवाद छ ।

८.७ वन संरक्षणका लागि चाल्नु पर्ने कदम

राष्ट्रिय, सामुदायिक र संरक्षित वनहरूलाई सघनीकरण गर्दै तिनीहरू भित्र गैरकाष्ठ पैदावार र बहुमुल्य जडिबुटीहरूको उत्पादन गर्नु नितान्त आवश्यक छ । राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय बजारको विश्लेषण गरी गैरकाष्ठ पैदावारमा आधारित जडिबुटी प्रशोधन उद्योगको स्थापना तथा सञ्चालनतर्फ सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको संलग्नता हुनु नितान्त आवश्यक देखिन्छ । नगरपालिकामा जनसंख्याको चाप बढ्दै गएको र उन्नत जातका पशुहरूको तुलनामा स्थानीय अनुत्पादक पशुहरूको संख्या पनि उच्च रहेको देखिन्छ । यी अनुत्पादक पशुहरूको अनियन्त्रित चरिचरनको कारण राष्ट्रिय र संरक्षित वन क्षेत्रहरू अत्यधिक प्रभावित भएका छन् प्राकृतिक रूपबाट पुनरुत्पादन हुने गरेको पोथ्रा पोथ्रीहरू अनियन्त्रित चरिचरनले विनाश भइरहेका छन् । प्राकृतिक स्रोत र साधनहरूको दिगो उपयोगबाट नै मानव समाजको समुन्नत भविष्यको परिकल्पना गर्न सकिन्छ । जनताको सहभागिता र संलग्नतामा वन संरक्षणलाई सामुदायिक वन कार्यक्रम, कबुलियती वन कार्यक्रम र कृषि वन कार्यक्रम सञ्चालन गरी गरिव, असहाय, अपाङ्ग र महिला समुदायलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने देखिन्छ । वनको हैसियतमा समेत सुधार ल्याउन सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूबाट हुन सक्ने सकारात्मक कार्यक्रमहरूलाई पहिचान गरी सहभागितात्मक सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम अघि बढाउनु अत्यावश्यक देखिन्छ । वन संरक्षणमा चाल्नुपर्ने कदमहरू निम्न बुँदामा उल्लेख गरिएको छ ।

- घरायसी तथा अन्य इन्धनको रूपमा प्रयोग हुने काठ वा वन पैदावारको विकल्पमा अन्य वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- बहुपक्षिय सहभागितात्मक संयन्त्रको विकास गरी चोरी शिकारी, अवैध कटान, वन पैदावारको अवैध संकलन, अत्यधिक चरिचरन, मिचाहा प्रजाती र डढेलो नियन्त्रण गर्ने ।
- पर्यटन प्रवर्द्धनको विकासका लागि राष्ट्रिय वनमा तोकिएका प्रजातिका वन्यजन्तु तथा विरुवाको संरक्षण, प्रजनन र उपयोग गर्ने ।
- दिगो वन व्यवस्थापनको नीति अवलम्बन गर्ने ।
- जैविक विविधता, सिमसार क्षेत्रको संरक्षण र जलवायु परिवर्तनको विषयमा एकिकृत कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

खण्ड - ९ : विकास सूचकाङ्क गरिबीको स्थिति

९.१ मानव विकास सूचकको विवरण (HDI)

मानव विकास सूचकाङ्कले तीनवटा कुरालाई आधार बनाएको छ। जसमा आम्दानी, शिक्षा र सापेक्षित आयु छन्। यी तिनवटै परिसूचकलाई समावेश गरी मानव विकासको सूचकाङ्क निर्धारण गरिएको छ। हरेक देश/ठाउँका जनताको स्वास्थ्य स्थिति, शैक्षिक अवस्था, तथा जीवन स्तरको अवस्था मापन गरी स्तर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि संयुक्त राष्ट्रसंघको विकास कार्यक्रम (UNDP) ले विकास गरेको शिक्षा, स्वास्थ्य तथा प्रतिव्यक्ति आयका सूचकहरूको संयुक्त सूचकाङ्क नै मानव विकास सूचकाङ्क हो। UNDP नेपालले २०१४ को मानव विकास सूचकाङ्क सार्वजनिक गरेको छ। मानव विकास सूचकाङ्कअनुसार सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मानव विकास सूचकाङ्क ०.४५५ (नेपालको ०.४९०) रहेको छ। अर्थात् सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मानव विकास सूचकाङ्क नेपालको राष्ट्रिय औषतभन्दा कम देखिन्छ। मानव विकास सूचकाङ्कको आधारमा सबैभन्दा माथिल्लो स्थान ओगट्न सफल काठमाण्डौं जिल्लाको मानव विकास सूचकाङ्क ०.६३२ रहेको छ भने दोस्रो स्थानमा ललितपुर मानव विकास सूचक ०.६०१ रहेको छ। पुच्छरामा रहेको बाजुरा जिल्लाको मानव विकास सूचकाङ्क ०.३६४ रहेको छ। मानव विकास सूचकाङ्कका अवयव सूचकहरू हेर्ने हो भने सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको हरेक व्यक्ति बाँच्ने अपेक्षित औषत आयु (Life expectancy) ६९.५७ वर्ष र यसको सूचक ०.७४३, प्रौढ साक्षरता दर (Adult literacy) ४९.५१ प्रतिशत र यसको सूचक ०.४९५, शिक्षा आर्जनमा खर्चेको औषत समय (Mean years of schooling) ३.०२ वर्ष र यसको सूचक ०.२०१ तथा प्रतिव्यक्ति आय (Per capita income) १११० अमेरिकी डलर र यसको सूचक ०.४०२ रहेको देखिन्छ।

तालिका नं. ७७: मानव विकास सूचकको विवरण (HDI)

क्षेत्र	स्वास्थ्य		शिक्षा				आम्दानी		मानव विकास सूचकाङ्कसूचक
	सापेक्षित आयु		प्रौढ साक्षरता		विद्यालय जाने		प्रतिव्यक्ति आम्दानी		ज्यामितीय मध्यक
	मान	सूचक	मान	सूचक	मान	सूचक	मान	सूचक	
नेपाल	६८.८०	०.७३०	५९.५७	०.५९६	३.९०	०.२६०	११६०	०.४०९	०.४९०
सिन्धुपाल्चोक	६९.५७	०.७४३	४९.५१	०.४९५	३.०२	०.२०१	१११०	०.४०२	०.४५५

स्रोत: नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०१४

९.२ मानव गरीबी सूचकाङ्क (Human Poverty Index)

अपेक्षित औषत आयु ४० वर्ष वा सोभन्दा कम भएको जनसंख्याको प्रतिशत, प्रौढ निरक्षरता, सुरक्षित खानेपानी नपुगेको जनसंख्याको प्रतिशत तथा कुपोषित ५ वर्षभन्दा मुनिका बालबालिकाहरूको

प्रतिशतजस्ता सूचकहरूको संयुक्त सूचकाङ्कको रूपमा विकास गरिने मानव गरीबी सूचकाङ्कको स्थिति हेर्दासिन्धुपाल्चोक जिल्ला मानव विकास सूचकाङ्कको स्थिति सबैभन्दा राम्रो अवस्थामा रहेको देखिन्छ। सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मानव गरीबी सूचकाङ्क मान ३८.०३ (नेपालको ३१.१२) रहेको छ। यो सूचकाङ्कको मान जति कम भयो त्यति राम्रो मानिन्छ, किनभने यो सूचकाङ्क नकारात्मक सूचकहरूको प्रयोग गरी निकालिन्छ। जस्तै: प्रौढ निरक्षरता दर। मानव गरीबी सूचकाङ्कको आधारमा सबैभन्दा माथिल्लो स्थानमा हुम्ला जिल्लाको मानव गरीबी सूचकाङ्क ४९.२६ रहेको छ भने पुच्छारमा रहेको कास्की जिल्लाको मानव गरीबी सूचकाङ्क १६.५० रहेको छ। मानव गरीबी सूचकाङ्कका अवयव सूचकहरूमा सिन्धुपाल्चोकजिल्लाको प्रौढ निरक्षरता दर (Adult illiteracy rate) ४६.४० प्रतिशत, ४० वर्षसम्म पनि बाँच्न सक्ने अपेक्षा नगरिएको जनसंख्या (Percentage of people not expected to survive to age 40) ८.४१ प्रतिशत सुरक्षित खानेपानी नपुगेको जनसंख्या (Percentage without safe water) २२.१५ प्रतिशत तथा ५ वर्षमुनिका कुपोषणबाट प्रभावित बालबालिकाको संख्या (Percentage of children under age five who are malnourished) ४४.०० प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

(स्रोत : नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०१४, UNDP)

९.३ मानव विकास र गरीबी

सिन्धुपाल्चोकमध्यम समृद्धिस्तर भएका जिल्लाहरूको श्रेणीमा पर्दछ। ७५ जिल्लाहरू मध्ये यो जिल्ला ३३ औं स्थानमा रहेको छ र गरीबीको दर २५.४२ प्रतिशत रहेको छ। जिल्लामा गरीबीमा रहेको संख्या ७२,६१३ रहेको देखिन्छ। गरीबीको दरको आधारमा सबैभन्दा माथिल्लो स्थान ओगट्न सफल कास्की जिल्लाको गरीबीको दर ४ प्रतिशत रहेको छ भने पुच्छारमा रहेको बाजुरा जिल्लाको गरीबीको दर ६४.१ प्रतिशत रहेको छ। जसको विस्तृत विवरण तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ७८ गरीबीको दरको विवरण

गरीबीको स्थान	गरीबीको दर (प्रतिशत)	गरीबीको विषमता (प्रतिशत)	गरीबीको गहनता (प्रतिशत)	गरीबहरूको संख्या
३३	२५.४२ (३.१)	५.३६ (०.९)	१.६७ (०.३५)	७२,६१३

स्रोत : केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, २०६८

९.४ गरीबी न्यूनीकरण

गरीबी न्यूनीकरणका लागि स्वरोजगार सृजना गर्ने, उद्यमशीलताको खोजी तथा प्रवर्द्धन गर्ने एवं विभिन्न सिपमूलक तथा क्षमता अभिवृद्धि हुने क्रियाकलापद्वारा विशेषतः ग्रामीण प्रकृतिका वडाहरूमा रोजगारी सृजना गर्नेतर्फ कार्यक्रम केन्द्रित गरी नयाँ थप भएका वडाहरूमा विभिन्न शिपमूलक तालिम सञ्चालन गरी जीविकोपार्जनका कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गर्नु पर्ने देखिन्छ।

९.५ समग्र विकास स्थिति

घरघुरी तथ्याङ्क सर्वेक्षण, २०७५ अनुसार ३५,२२२ जनताको बसोबास भएको यस चौतारा साँगाचो कगढी नगरपालिकामा खास गरी सामाजिक रूपले पछिपरेका र आर्थिक रूपले विपन्न अवस्थामा

रहेका गरिबीमा परेका जनताको जीवनस्तरलाई कसरी माथि उठाउने र सामाजिक भेदभाव रहित एवं आर्थिक रूपले समुन्नत नगरपालिकाको निर्माण कसरी गर्ने भन्ने चुनौतीलाई समयसापेक्ष रूपमा समाधान गर्न विगतदेखि वर्तमानसम्म गरिएका मानवीय प्रयासहरू र तिनबाट प्राप्त प्रतिफलको आधारमा जीवनस्तरमा भएको रूपान्तरणलाई नै अहिलेसम्मको मानवीय विकासको रूपमा लिन सकिन्छ। यसरी हेर्दा नगरपालिका बासीहरूको मानवविकास सूचकांक, लैंगिक समता सूचकांक, जनताको बाँच्ने औसत आयु, औसत गार्हस्थ्य उत्पादन, औसत साक्षरतादर र औसत आम्दानीजस्ता विभिन्न आयामहरूलाई दृष्टिगत गर्नु आवश्यक हुन जान्छ। संक्षेपमा नगरपालिकाको मानवीय विकासको स्थितिलाई हेर्दा जनताको यातायात सेवामा पहुँच अझै पनि बाह्र महिना भरपर्दो गरी पुऱ्याउन सकिएको छैन। यसै गरी स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा खास गरी आदिवासी जनसमुदायको बसोबास र बाहुल्य रहेको भौगोलिक क्षेत्रमा थप सेवा प्रदान गर्नुपर्ने आवश्यकता विद्यमान छ। अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी र स्थापित भएबमोजिम आवश्यक दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरूको प्रयाप्ता नहुँदा जनताको स्वास्थ्य सेवा पाउने स्थितिमा गुणात्मक परिवर्तन आएको देखिँदैन। घरधुरी तथ्याङ्क सर्वेक्षण, २०७५ अनुसार नगरपालिकामा खानेपानीको आपूर्तिको लागि विभिन्न श्रोतको प्रयोग गरेको देखिन्छ। जसमा ९१०९ घरपरिवारहरू मध्ये धारा/पाइप मार्फत आपूर्ति गरिएको पानी पिउनेको संख्या ८,२०१ अर्थात् ९०.०३ प्रतिशत भएकाले सामान्यतया धेरैजसो घर परिवारले धारा/पाइपको पानी पिउने गर्दछन् भन्न सकिन्छ। यद्यपि दोस्रोमा ढुङ्गेधारको पानी पिउने परिवारको संख्या ४३० अर्थात् ४.७२ प्रतिशत रहेका छन्।

सामाजिक एवं मानव विकासको एक महत्वपूर्ण आयामको रूपमा रहेको शिक्षा क्षेत्रमा यो नगर पालिका सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका अन्य स्थानीय निकायहरूको तुलनामा सामान्य अवस्थामा रहेको देखिन्छ। घरधुरी तथ्याङ्क सर्वेक्षण, २०७५ अनुसार यस नगरपालिकाको साक्षरता दर ६९.२ प्रतिशत (नेपालको ६५.९४ प्रतिशत) रहेको छ। लैंगिक हिसाबले यो नगरपालिका पनि अन्यत्र भन्ने केही विभेद रहेको पाईन्छ। जस्तै: यस नगरपालिकाको पुरुषको साक्षरता दर ७४ प्रतिशतको तुलनामा महिलाको साक्षरता दर ६४.७ प्रतिशत मात्र रहेको छ। पुरुष र महिलाको साक्षरता दरमा ९.३ प्रतिशतको फरक देखिन्छ। सबैभन्दा अग्रस्थानमा रहेको काठमाण्डौ जिल्लाको साक्षरता दर ८६.२५ प्रतिशत रहेको छ भने पुच्छारमा रहेको रौतहट जिल्लाको साक्षरता दर ४१.६९ प्रतिशत रहेको छ।

शिक्षातर्फ र प्राथमिक शिक्षालाई सबै नगरपालिका बासीहरूको प्राथमिक अधिकारको रूपमा अझै पनि व्यवहारिक रूपमा स्थापित गर्न सकिएको छैन र अद्यावधिक स्कूल जाने उमेरका केही बालबालिकाहरूले स्कूल भर्ना भई पढ्न पाइरहेका छैनन्। पहिलो कुरा त स्थापित स्कूलहरूमा समेत कक्षाकोठाहरूको कमी हुनु र शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कमी रहनु स्वयंमा विडम्बनापूर्ण स्थिति छ भने अर्कातिर माध्यमिक शिक्षा पुरा गरेका युवाहरूको समेत रोजगारीको प्रत्याभुति हुन सकेको छैन। माध्यमिकस्तरको शिक्षालाई व्यवसायिक नबनाएसम्म हाल शिक्षामा देखिएको निराशजनक स्थितिको अन्त्य हुने सम्भावना पनि देखिँदैन।

खण्ड - १० : विविध

१०.१ जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरूको विवरण

तालिका नं. ७९: जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरूको विवरण

क्र.सं.	प्रतिनिधीको नाम	लिङ्ग	पद	वडा नं.
१	अमान सिंह तामाङ	पुरुष	प्रमुख	
२	जानुका पराजुली	महिला	उपप्रमुख	
३	सानु कान्छा श्रेष्ठ	पुरुष	वडा अध्यक्ष	१
४	रविन्द्र शर्मा	पुरुष	सदस्य	१
५	मरिच मान तामाङ	पुरुष	सदस्य	१
६	कमला पाध्या	महिला	महिला सदस्य	१
७	मुना दमाई	महिला	दलित महिला सदस्य	१
८	दिपेन्द्र थापा	पुरुष	वडा अध्यक्ष	२
९	भिम बहादुर पराजुली	पुरुष	सदस्य	२
१०	आइ दोर्जे लामा	पुरुष	सदस्य	२
११	सरस्वती तिमल्सिना	महिला	महिला सदस्य	२
१२	विष्णु माया वि.क.	महिला	दलित महिला सदस्य	२
१३	टेक बहादुर तामाङ	पुरुष	वडा अध्यक्ष	३
१४	रेशम बहादुर ढुंगाना	पुरुष	सदस्य	३
१५	खिक बहादुर थापा	पुरुष	सदस्य	३
१६	योग माया थापा	महिला	महिला सदस्य	३
१७	कमला विश्वकर्मा	महिला	दलित महिला सदस्य	३
१८	चुडामणि नेपाल	पुरुष	वडा अध्यक्ष	४
१९	जय राम स्वार	पुरुष	सदस्य	४
२०	जय बहादुर श्रेष्ठ	पुरुष	सदस्य	४
२१	होमा देवी राजभण्डारी	महिला	महिला सदस्य	४
२२	बुद्ध माया कामी	महिला	दलित महिला सदस्य	४
२३	नर मान श्रेष्ठ	पुरुष	वडा अध्यक्ष	५
२४	प्रविन कुमार घले	पुरुष	सदस्य	५
२५	कोमल बहादुर श्रेष्ठ	पुरुष	सदस्य	५
२६	मैती लामा	महिला	महिला सदस्य	५
२७	रोजीना घतानी	महिला	दलित महिला सदस्य	५
२८	तोक बहादुर तामाङ	पुरुष	वडा अध्यक्ष	६
२९	सेर बहादुर खत्री	पुरुष	सदस्य	६
३०	श्री बहादुर बस्नेत	पुरुष	सदस्य	६

क्र.सं.	प्रतिनिधीको नाम	लिंग	पद	वडा नं.
३१	बाल कुमारी सापकोटा	महिला	महिला सदस्य	६
३२	पुतली वि.क.	महिला	दलित महिला सदस्य	६
३३	उमा प्रसाद दुलाल	पुरुष	वडा अध्यक्ष	७
३४	कृष्ण प्रसाद दंगाल	पुरुष	सदस्य	७
३५	हिरा मान तामाङ	पुरुष	सदस्य	७
३६	टली माया श्रेष्ठ	महिला	महिला सदस्य	७
३७	उर्मिला थापा	महिला	दलित महिला सदस्य	७
३८	तिर्थ बहादुर श्रेष्ठ	पुरुष	वडा अध्यक्ष	८
३९	कसांड तामाङ	पुरुष	सदस्य	८
४०	मान काजी तामाङ	पुरुष	सदस्य	८
४१	टिका माया श्रेष्ठ	महिला	महिला सदस्य	८
४२	चन्द्र मायाँ नेपाली	महिला	दलित महिला सदस्य	८
४३	विष्णु लामा	पुरुष	वडा अध्यक्ष	९
४४	नारायण बहादुर पहेरी	पुरुष	सदस्य	९
४५	याम बहादुर श्रेष्ठ	पुरुष	सदस्य	९
४६	आशा माया माझी	महिला	महिला सदस्य	९
४७	मन माइ कामी	महिला	दलित महिला सदस्य	९
४८	बेल बहादुर महत	पुरुष	वडा अध्यक्ष	१०
४९	कृष्ण बहादुर तामाङ	पुरुष	सदस्य	१०
५०	राम चन्द्र खड्का	पुरुष	सदस्य	१०
५१	इन्दिरा बोगटी	महिला	महिला सदस्य	१०
५२	रुकु माया साकी	महिला	दलित महिला सदस्य	१०
५३	सुशिल बहादुर माझी	पुरुष	वडा अध्यक्ष	११
५४	चित्र राज गिरी	पुरुष	सदस्य	११
५५	दधि राम पराजुली	पुरुष	सदस्य	११
५६	रिता गिरी	महिला	महिला सदस्य	११
५७	भगवती दमाई	महिला	दलित महिला सदस्य	११
५८	ध्रुव राज गिरी	पुरुष	वडा अध्यक्ष	१२
५९	राम कुमार श्रेष्ठ	पुरुष	सदस्य	१२
६०	अम्बर बहादुर गिरी	पुरुष	सदस्य	१२
६१	पम्फा राना मगर	महिला	महिला सदस्य	१२
६२	सुन्तली कामी	महिला	दलित महिला सदस्य	१२
६३	राम प्रसाद गौतम	पुरुष	वडा अध्यक्ष	१३
६४	विष्णु राना मगर	पुरुष	सदस्य	१३
६५	लिला बहादुर गिरी	पुरुष	सदस्य	१३
६६	सानु मैया थापा	महिला	महिला सदस्य	१३
६७	शर्मिला नेपाली	महिला	दलित महिला सदस्य	१३

क्र.सं.	प्रतिनिधीको नाम	लिङ्ग	पद	वडा नं.
६८	शेर बहादुर श्रेष्ठ	पुरुष	वडा अध्यक्ष	१४
६९	मिलन माझी	पुरुष	सदस्य	१४
७०	भेष बहादुर खत्री	पुरुष	सदस्य	१४
७१	विष्णु माया तामाङ	महिला	महिला सदस्य	१४
७२	सर्मिला वि.क.	महिला	दलित महिला सदस्य	१४

स्रोत : निर्वाचन आयोग, २०७५

१०.२ सरकारी कार्यालयहरूको विवरण

तालिका नं. ८०: सरकारी कार्यालयहरूको विवरण

सि.नं.	कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको पद	का.को नं.
१	जि.प्रशासन कार्यालय,सि.पा.	प्र.जि.अ.	०११६२०१०६
२	जिल्ला अदालत,सि.पा.		९८५११४१२९१
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सि.पा.	प्र.उ.	०११६२००८८
४	जिल्ला समन्वय समिति, सि.पा. चौतारा	जिल्ला समन्वय अधिकारी	०११६२०१०२
५	गोरख बक्स गण चौतारा, सि.पा.	प्रमुख सेनानी	०११६२००९४
६	राष्ट्रिय अनुसन्धान का.चौतारा सि.पा.	प्र.ना. उ.	०११६२००९९
७	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय सि.पा.	प्रा. ई.	०११६२०३३८
८	कोष तथा लेखा नियन्त्रण सि.पा.	रा.प. द्वितीय (प्र.को.नि.)	०११६२०१४०
९	जिल्ला शिक्षा कार्यालय सि.पा.	जि.शि.अ.	०११६२०११७
१०	जिल्ला वन कार्यालय सि.पा.	उपसचिप	०११६२०१४६
११	जि.भू-संरक्षण कार्यालय सि.पा.	प्राविधिक रा.प. तृतीय	०११६२०१२४
१२	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति	वरिष्ठ अधिकृत	०११६२०१२९
१३	जिल्ला हुलाक कार्यालय सि.पा.	रा.प्र.प. अं. ना.सु.	०११६२०११६
१४	नेपाल बैंक लिमिटेड चौतारा सि.पा.	शाखा प्रबन्धक	०११६२०१०५
१५	कृषि विकास बैंक चौतारा सि.पा.	प्रबन्धक सातौ तह	०११६२०११९
१६	जिल्ला नापी कार्यालय सि.पा.	घचम ऋषिकक झाअभच	०११६२०१२८
१७	जि.सरकारी वकिल का.सि.पा.	जि.न्यायाधिबक्ता	०११६२०१२१
१८	जि.महिला विकास कार्यालय सि.पा.		
१९	जि.वाल कल्याण समिति सि.पा.	सूचना अधिकृत	०११६२००८२
२०	जि.कृषि विकास कार्यालय सि.पा.	वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	०११६२०१२५
२१	जि.नेपाल रेडक्रस सोसाईटि सि.पा.	सभापति	०११६२०१३४

सि.नं.	कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको पद	का.को नं.
२२	जिल्ला अस्पताल सि.पा.	डाक्टर	०११६२०१०३
२३	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय सि.पा.	डाक्टर	०११६२०१०३
२४	जिल्ला दुर संचार कार्यालय सि.पा.	सहायक प्रा.अधिकृत	०११६२००११
२५	जिल्ला मालपोत कार्यालय सि.पा.	नि. प्रमुख मालपोत अधिकृत	०११६२०१२०
२६	जिल्ला नापी कार्यालय सि.पा.	प्रमुख	०११६२०१२८
२७	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन का.सि.पा.	CDE (रा.प.द्वितीय)	०११६२०१४९
२८	जिल्ला विद्युत प्राधिकरण चौतारा सि.पा.	सहायक ईन्जिनियर	०११६२०१४१
२९	जिल्ला पशु विकास कार्यालय सि.पा.	उप-सचिव	०११६२०११५
३०	उद्योग वाणिज्य संघ, उप-शाखा, चौतारा सि.पा.	उपाध्यक्ष	-
३१	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय सि.पा.	निर्वाचन अधिकृत	०११६२००७४
३२	जिल्ला कारागार कार्यालय सि.पा.	निमित्त प्रमुख	०११६२०११०
३३	स्थानीय शान्ति समिती सि.पा.	अधिकृत	०११६२०३८०
३४	जिल्ला आयुर्वेद हस्पिटल सि.पा.	अधिकृत	०११६२०१४३
३५	जिल्ला सामुदायिक आंखा अस्पताल	सिनियर ओ.ए.	०११६२०२७४
३६	शसस्त्र प्रहरी पोष्ट चौतारा सि.पा.	श.प्र.ना.नि.	०११६२०४७०
३७	अरनिको यातायात बस व्यवसाय संघको सम्पर्क कार्यालय सि.पा.	सदस्य	०११-६२००६६
३८	जिल्ला युवा समितिको कार्यालय सि.पा.	उप-सचिव	-
३९	जि. सिचाई विकास डिभिजन कार्यालय		-
४०	जिल्ला बार यशोसियसन चौतारा सिन्धुपाल्चोक	अध्यक्ष	-
४१	सहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग डिभिजन का.सि.पा. चौतारा	डिभिजन प्रमुख	

१०.३ चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा रहेका सडकहरुको मापदण्ड

क्र.स	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	वनदेउ चौतारा सडक	B	२०	०	केन्द्रवाट दायो/वायो १० मी	

क्र.स	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	चौतारा सांगाचोकगढी सहिद स्मृती चक्रपथ स्याउले-बदलाङ्ग-महभिर-खाले-भारती -बतासे-सेरा-नौबिसे - कुबिन्डे -सिम्पानी-चिलाउने-गोर्सु-कदमबास-सिरानचोर-जितपुर-कार्कीटार-खत्रिथोक-स्वाराथोक-वरकोबोट-पानीचौर-फलाटे-साहितोक-छाप-रानीटार-असिने-भुलेटार-पान्चेपाखा-कँडे-बोक्से-गोसाईगाँ -कार्कीछाप-बजिनी-डौठे-अर्चले-पौवा-टारी-सानोसिरुवारी-मगुवापुच्छार-दोभाने-इयाडी-गिदाने-सीताथान-व्याङ्गचेपानी- स्याउले	B	१०	१.५/१.५		
वडा नं. ४,५,६,७ (कुविण्डे, चौतारा, पिपलडाडा, सानो सिरुवारी)						
	चौतारा क्याम्पस मोड आर्मि व्यारेक भिरकुना सडक	C	७	१.५/१.५	23M01C002	
	व्याङ्गचेपानी लामाचौर काप्ले व्याङ्गचेपानी रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C003	
	सिताथान खत्रीटोल लामाचौर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C004	
	पात्लेपानी भिमसेन मन्दिर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C005	
	दूलो खेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C010	
	माछापोकरी रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C012	
	कामीखेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C013	

क्र.स	सडकहरुको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	कामी खेत पिपलरुख चालिसे सिम्ले रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C014	
	चागुलेटोल दलितटोल ने वारटोल सिम्ले रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C015	
	गोल्मा चागुलेटोल रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C016	
	बाँसपाटी सिम्ले ठूलाखेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C017	
	काउने विसौना छापरोड	C	७	१.५/१.५	23M01C018	
	सिम्पानी ठकुरीचोक रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C019	
	चिहानडाडा सिम्पानी रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C020	
	रम्टेल रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C021	
	चागुलेटोल तालचौर सिम्पानी रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C022	
	आलडाडा बेलौटा रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C023	
	गैरीगाउँ चौतारा रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C024	
	छाप मेलचौर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C025	
	मेलचौर आरुबोटे कल्लेरी भसाई खोला रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C026	
	आरुबोटे सोतीखोला रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C027	
	जिल्ला आयुर्वेद छाप सानो सिरुवारी रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C028	
	चागुलेटोल कोटडाडा रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C029	
	चागुलेटोल कामीटोल रोड	D	४	१.५/१.५	23M01C030	
	पौवा सानोसिरुवारी रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C031	
	सानोसिरुवारी भदौरे गणेश मन्दिर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C033	
	पिँडडाडा गोगने टार खेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C034	
	चण्डेश्वरी पौवा मार्सेखोला रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C035	

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	नेपाने मार्से रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C036	
	चण्डेनी मगुवा न्यौपाने रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C037	
	खानीगाउँ नाम्फुड रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C038	
	बिसौना बलौटे सिमखेत रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C039	
	छेकाथोक पार्सेलचौर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C040	
	छाप मुग्गी आलचौर रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C041	
	आर्मिक्याम्प सिम्ले रोड	C	७	१.५/१.५	23M01C042	
	सहिद मञ्च कामिगाउँ भुलभुले सडक	D	४	१.५/१.५		
	चौतारा गिदाने सडक	C	७	१.५/१.५	23M01B001	
	चौतारा स्याउले ओखरेनी सडक	B	१०	१.५/१.५	23M01B006	
	पात्लेपानी कमरोपानी सडक	B	१०	१.५/१.५	23M01B007	
	गिदाने रोड	B	१०	१.५/१.५	23M01B008	
	चौतारा नोविसे सडक	B	१०	१.५/१.५	23M01B011	
	चौतारा हुन्दुड भालुवन	B	१०	१.५/१.५	23M01B009	
	चौतारा नेपाने झ्याडी सडक	B	१०	१.५/१.५	23M01B032	
	चौतारा (शहिद चोक) दे खी पिपपलडाँडा झ्याडी सडक	B	१०	१.५/१.५		
	डुरुलाको भिर माफु गाउँ पधेरे छाडो केउरीनी सडक	C	७	१.५/१.५		
	ठकुरी मोड हुदै घैया खेत हदै बलेफि सडकम	D	४	१.५/१.५		
छ वर्गका सडकहरू (Outer Ring Road)						

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	चौतारा गुम्बाडाडा - भालुवन - गिदाने - झ्याडी - पिपलडाडा - भेटेनरी - छेकाथोक - प्रेसचोक -बृद्धाश्रम- सानोसिरुवारी - छाप - डाडापारी -गैरीगाउँ - चौ तारा- गुम्बाडाडा	B	१०	१.५/१.५		

नयाँ सम्भावित सडकहरू

	सिताथान- गिदाने	C	७	१.५/१.५		
	बागबजार- छिमडाडाँ धारा- माछापोखरी	C	७	१.५/१.५		
	माछापोखरी- वनदेवी स्कूल- भुलभुले	C	७	१.५/१.५		
	आलडाडाँ- डाडापारी गाउँ- आर्मी क्याम्प	C	७	१.५/१.५		
	सिम्पानी डेरी- ठकुरीचो क	D	४	१.५/१.५		
	चिहानडाडा - खत्रीटोल सानी गाउँ	D	४	१.५/१.५		
	चिहानडाडा- लोसे- बाहुनटोल	D	४	१.५/१.५		
	आफडाडा- काउने लिवुसौना	C	७	१.५/१.५		
	नयाँटोल - दलित बस्ती - सल्लाघारी डाडाँ	C	७	१.५/१.५		
	घोरासेनी टोल- कल्लेरी बेशि	C	७	१.५/१.५		
	विसौनाडाडा- कल्लेरी बे शि	C	७	१.५/१.५		
	खुईयाडाडा- भन्याङडाडा - बकैना डाडा	C	७	१.५/१.५		

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	जुगलचोक देखि नारियणस्थान सम्मको बाटो (जोचा खोलामा पर्ने मुल सडक बाहेक) ऐतिहासिक पुरातात्विक सडक क्षेत्र	D	४	१.५/१.५		
	पुरानो बसपार्क देखी टुँडिखेल सम्मको मूल सडक		६	२.०/२.०		

वडा नं. १ (स्याउले)

	स्याउले-भातगाउ सडक	C	७	१.५/१.५		
	स्याउले-बाडबा सडक	C	७	१.५/१.५		
	स्याउले-यासा सडक	C	७	१.५/१.५		
	स्याउले - बदलाङ्ग सडक	C	७	१.५/१.५		
	भेडाबाडी - स्याउले सडक	C	७	१.५/१.५		
	यासा - लट्टे सडक	C	७	१.५/१.५		
	यासा - छापाली सडक	C	७	१.५/१.५		
	धोविखोला - बदलाङ्ग सडक	C	७	१.५/१.५		
	हरलाङ्ग - बरलाङ्ग केरा बारी सडक	C	७	१.५/१.५		
	बड बेसि पोखरे सडक	C	७	१.५/१.५		
	कातर्चे भस्मे सडक	D	४	१.५/१.५		
	यासा दुडुडु ओखरेनी सडक	D	४	१.५/१.५		
	कातर्चे-नेवार टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
	ब्याञ्चे पानी मुलावारी सडक	D	४	१.५/१.५		
	स्याउले - ओखिनी सडक	B	१०	१.५/१.५		
	कातर्चे नेवार टोल सुके सडक	C	७	१.५/१.५		
	साङ्ली भ्याङ्ग डाँडा गाउँ केरावारी सडक	D	४	१.५/१.५		

वडा नं. २ (बतासे)

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	चौतार कुम्भेश्वर सडक	B	१०	१.५/१.५		
	नौविसे कुम्भेश्वर सडक	B	१०	१.५/१.५		
	नौविसे देविडाँडा सडक	B	१०	१.५/१.५		
	सेरा वतासे सडक	C	७	१.५/१.५		
	कामि डाँडा लसुने सडक	C	७	१.५/१.५		
	साकिने पोखरी मगर गाउँ सडक	D	४	१.५/१.५		
	खहरे खरिटा सडक	D	४	१.५/१.५		
	ढुङ्गाना डाँडा भोटे फुल्पीड सडक	C	७	१.५/१.५		
	बालुवा काटाकूटी सडक	C	७	१.५/१.५		
	देउराली ठुलाखेत चौतारा सडक	C	७	१.५/१.५		
	सेरा अशोक स्थान सडक	D	४	१.५/१.५		

वडा नं. ३(बतासे)

	चौतारा-बतासे-कुम्भेश्वर सडक	B	१०	१.५/१.५		
	हुन्दुंग भलाखार्क सडक	C	७	१.५/१.५		
	खाले-किडनी सडक	D	४	१.५/१.५		
	ढुङ्गाना डाँडा सडक	D	४	१.५/१.५		
	स्याउले - भे डाबारी किटिनी सडक	D	४	१.५/१.५		
	स्याउले-महाबिर सडक	D	४	१.५/१.५		
	पोखरी चेम्डा महभीर सडक	D	४	१.५/१.५		
	चौतारा हुन्दुड भलायखार्क सडक	C	७	१.५/१.५		
	टिटिनी खाले सडक	D	४	१.५/१.५		

वडा नं. ८(इर्खु)

	मेलचौर-भैसे सडक	B	१०	१.५/१.५		
	इर्खु सात दोबाटो सडक	C	७	१.५/१.५		
	इर्खु-मूलाखार्क-सिरानचौर-कदमबास-बलेफी सडक	C	७	१.५/१.५		
	मेलचौर-दिप-ठुलासिरो बरी सडक	D	४	१.५/१.५		
	देउराली खोला भस्मे सडक	D	४	१.५/१.५		
	इर्खु दीप - बतासे सडक	D	४	१.५/१.५		

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	इर्खु चिपचिपे - अदुवा बारी चिलाउनेसडक	D	४	१.५/१.५		
	बाज बिसाउने मुलबारी डाडा गाँउ सडक	D	४	१.५/१.५		
	जितपुर दियाले जलकिनी सडक	D	४	१.५/१.५		
	जलकिनी - गोठ पानी सडक	D	४	१.५/१.५		
	पोखरे - बाँजे कपासे सडक	D	४	१.५/१.५		
	इर्खु-पिपल बोट नुनडाँडा सडक	D	४	१.५/१.५		
	गैरीगाँउ डाँडा सडक	D	४	१.५/१.५		
	घाम लाम्ने डाडा - गैरी डाडा सडक	D	४	१.५/१.५		
	छिपछिपे टापू डाडा सडक	D	४	१.५/१.५		
	बाज बिसाउने - रानी पो खरी सडक	D	४	१.५/१.५		
	माज गाँउ साहु टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
	माजगाँउ आँगे विसौना सडक	D	४	१.५/१.५		
	माजगाँउ गुम्बा सेती देबी सडक	D	४	१.५/१.५		
	जली गैरो - मेले थापागाँउ - गैरीगाउँ सडक	D	४	१.५/१.५		
	छिपीचौर सडक	D	४	१.५/१.५		
	चिलाउने गणेश थान तिप्लीडु सिम्पानी सडक	C	७	१.५/१.५		
	हर आगे जंगारे वलीफ सडक	C	७	१.५/१.५		

वडा नं. ९ (कदमबास)

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	जल्कनी जितपुर - सिरानचौर - कदमबास गरिटोल भैसे सडक	B	१०	१.५/१.५		
	सालबिसन - कदमबास - गोरसु - मैलचौर सडक	B	१०	१.५/१.५		
	सिरानचौर - मुलखर्क ईर्खु सडक	C	७	१.५/१.५		
	बालुवा - कोदारी - जितपुर सडक	C	७	१.५/१.५		
	बलेफी - लप्से - गोर्सु - मुलखर्क सडक	C	७	१.५/१.५		
	रुम्टी गणेश बेशी सडक	C	७	१.५/१.५		
	लेख लामचौर सडक	C	७	१.५/१.५		
	भैसे गणेश बेशी सडक	C	७	१.५/१.५		
	खतर खोला - अधेरी सडक	C	७	१.५/१.५		
	जितपुर लेख - लामचौर सडक	C	७	१.५/१.५		
	लेख बिसौना डाडा सडक	C	७	१.५/१.५		
	साल विसन लप्से सडक	C	७	१.५/१.५		
	कोदारी - रातमाटे - आरुघाट सडक	D	४	१.५/१.५		
	मानेडाडा - गैरी टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
	बालुवा बेसी पहरी टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
वडा नं. १०(साँगाचोक)						
	जल्कनी-कार्की टार-सुकुटे सडक	B	१०	१.५/१.५		
	दुर्ना बोटो-खत्रीथोक-साँगाचोक सडक	B	१०	१.५/१.५		
	साँगाचोक-खात्रिथोक-कार्की टार सडक	B	१०	१.५/१.५		

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	रानी डाडा-धारा टोल-लाम टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
	पारिवारी निकास-डाँडाबारी - अर्चले भिर खोरीया सडक	D	४	१.५/१.५		
	हरे पल्लो काँडे डाँडा टोल - माजा टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
	हरे-तल्लो काँडे डाँडा टोल सिरङ्गरोड	C	७	१.५/१.५		
	हरे-बिमरेनी	C	७	१.५/१.५		
	देउराली - भुम्की सडक	C	७	१.५/१.५		
	राम देवी - भुम्के गाँउ सडक	C	७	१.५/१.५		
	राम देवी - गौरी गाँउ सडक	C	७	१.५/१.५		
	जलकिनी - बोगटी टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
	चाप को बोट - डाड थोक रेडक्रस भवनसडक	C	७	१.५/१.५		
	देउराली - गोलमा देवी सडक	C	७	१.५/१.५		
	जराटोल - देवी थान मन्दिर सडक	C	७	१.५/१.५		
	गौरीगाँउ - अंधेरी सडक	C	७	१.५/१.५		
	गौरीगाँउ - कामीबारी - सन्धि खोलासडक	C	७	१.५/१.५		
	होलका मजाटोल सडक	C	७	१.५/१.५		
	लुगाधुने खोला - भागडाँडा - जलकिनीसडक	C	७	१.५/१.५		
	छागा टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
	पातल चौर - समी को बोट - खामहोलसडक	C	७	१.५/१.५		

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	पातल चौर - माजा टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
	गैरी गाउँ अधेरी बेसि सडक	B	१०	१.५/१.५		
वडा नं. ११ (साँगाचोक)						
	बनदेउ भिमटार - ताम्सारलिङ्ग सडक	B	१०	१.५/१.५		
	नर्सरी - कटुन्जे - जमुने - इनद्रवती सडक	C	७	१.५/१.५		
	नर्सरी - फलाटे - भिमटार सडक	C	७	१.५/१.५		
	काभ्रे - फलाटे सडक	C	७	१.५/१.५		
	काभ्रे - साहित्योक सडक	C	७	१.५/१.५		
	दमैडाडा वि.क.टोल (खर्क टोल सडक)	D	४	१.५/१.५		
	देउगाली - खहरे सडक	C	७	१.५/१.५		
	मुनेचौर सडक	D	४	१.५/१.५		
	पोवाथोक तल्लो थोक सडक	D	४	१.५/१.५		
	आलेगाँउ - ढाडबारी - पानी चौर - पधेरीसडक	D	४	१.५/१.५		
	पोखरे बाल विकास - र	D	४	१.५/१.५		
	तमाटे डाँडा-एक्ले सडक	D	४	१.५/१.५		
	साठी किलो बाधमारा - डुम्रे सडक	D	४	१.५/१.५		
	कटुन्जे पानी - वारीपारी सडक	D	४	१.५/१.५		
	साही थोक ठकुरी टोल - पुछुर टोल सडक	D	४	१.५/१.५		
	पोनिचौर - डाँडा थोक - गढी सडकठलो सिरुबारी	D	४	१.५/१.५		
वडा नं. १२ (साँगाचोक)						
	साँगाचोक भञ्ज्याङ - खाटे छाप सडक	C	७	१.५/१.५		

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	सागाचोक भञ्ज्याङ - भञ्ज्याङकोट थोक	C	७	१.५/१.५		
	सागाचोक भञ्ज्याङ - कोट थोक बछलादेवि मन्दिर सडक	C	७	१.५/१.५		
	सागाचोक नर्सरी - स्वरो थोक सडक	C	७	१.५/१.५		
	सुन्दर घुमिती -रानाथोक सडक	D	४	१.५/१.५		
	देउराली -छोटे डाडाँ खत्री थोक लप्से सडक	C	७	१.५/१.५		
	बिर्ता पधेरा -भञ्ज्याङ पधेरा सडक	D	४	१.५/१.५		
	ठुलो पधेरा खेल मैदान	D	४	१.५/१.५		
	भञ्ज्याङ-कोट थोक बछलादेवि	C	७	१.५/१.५		
	मुनेचौर -धार्के हिले सडक	C	७	१.५/१.५		
	खेलमैदान -चित्ते सडक	C	७	१.५/१.५		
	स्वाराथोक -आसेटार	C	७	१.५/१.५		
	काभ्रे प्रहरी चौकी सडक	D	४	१.५/१.५		
बडा न १४ (दुलोभिरुवारी तर्फ)						
	सागाचोक -डडुवा हर सडक	B	१०	१.५/१.५		
	सागाचोक -रानीटार - असिने चुनखानी सडक	C	७	१.५/१.५		
	सागाचोक -बटुके - अर्चले -रानीटार	C	७	१.५/१.५		
	ठाँटी मगर गाँउ -रानीटार सडक	C	७	१.५/१.५		
	डडुवा -भुलेटार भो लुङ्गो सडक	C	७	१.५/१.५		
	असिने खोके भायाडी	C	७	१.५/१.५		
	मगरगाँउ भुलेटार सडक	D	४	१.५/१.५		
	रानीटार - सिस्नेरी सडक	C	७	१.५/१.५		
	गैरी टार -ढाडेखेत सडक	D	४	१.५/१.५		

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	मगरगाँउ -गोगने खोला सडक	C	७	१.५/१.५		
	गैरीटार - असिने - जलजले सडक	C	७	१.५/१.५		
	आगे-भुलेटार -असिने -रानीटार सडक	B	१०	१.५/१.५		
	आगे-सिग्देल डाँडा सडक	C	७	१.५/१.५		
	रानीटार-असिने-साहुटोल सडक	D	८	१.५/१.५		
	असिने- मडे पानी सडक	D	८	१.५/१.५		
बडा न १३ (डडुवा तर्फ)						
	जल्कीनी कोटडाँडा नरसिङडाँडा डौटे अर्चले आँगे हुँदै भयाडि सम्म सडक	B	१०	१.५/१.५		
	कुन्डला -झ्याडी खर्क सडक	B	१०	१.५/१.५		
	चक्र पथा मर्से खोला ठाडा गाउँ अर्चले डौटे वजीनी कार्कीछाप गोसाईं गाउँ हुँदै हाँडि खोला सडक	B	१०	१.५/१.५		
	भयाडि भोलुङ्गे सडक	B	१०	१.५/१.५		
	साटदोवाटो जंगल छाप ईर्खु सडक	C	७	१.५/१.५		
	काटडाड -हरे -भुलभुले - नर्सिङडाडाँ सडक	C	७	१.५/१.५		
	सात दोवाटो फयल गौरा बोक्से सडक	C	७	१.५/१.५		
	नर्सिङडाडाँ -साउने चौर रोक्का टोल सडक	C	७	१.५/१.५		
	कार्की छाप रातमाटा भयाडी सडक	C	७	१.५/१.५		

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	जङ्गल छाप - सोति सडक	C	७	१.५/१.५		
	हेरे-काउले सडक	C	७	१.५/१.५		
	हेरे-भयाली खोला सडक	C	७	१.५/१.५		
	अर्चले - बिसपुरी - कलेरी सडक	C	७	१.५/१.५		
	भोटे चौर - हाडी खोला सडक	C	७	१.५/१.५		
	आगे पाँचपुरे चिसापानि भयाडि सडक	C	७	१.५/१.५		
	भयाडि खर्क वजिनि सडक	C	७	१.५/१.५		
	बजिनि आँपघरी आरु खर्क डव्ल्याङ सडक	C	७	१.५/१.५		
	नरसिङ डाँडा वजिनी सडक	C	७	१.५/१.५		
	देउराली जंगल छाप सडक	D	८	१.५/१.५		
	कोटडाँडा विक टोल दे उराली सडक	D	८	१.५/१.५		
	गोसाई गाउँ पधेरा साउने चौर सडक	D	८	१.५/१.५		
	हेरे भयाली खोला सिम्ले सडक	D	८	१.५/१.५		
	खत्रि गाउँ विरौटा गौतम टोल सडक	D	८	१.५/१.५		
	विरौटा लोसे चिसापानि सडक	D	८	१.५/१.५		
	अर्चले कुखुरे सडक	D	८	१.५/१.५		
	सुभ कन्या डिही टोल टारी सडक	D	८	१.५/१.५		
	सुभ कन्या माभटोल थाप गाउँ सडक	D	८	१.५/१.५		
	सोति बिसपुरे टारी भयाडी दोभान सडक	D	८	१.५/१.५		
	विक टोल सिमलचौर थापगाउँ सडक	D	८	१.५/१.५		

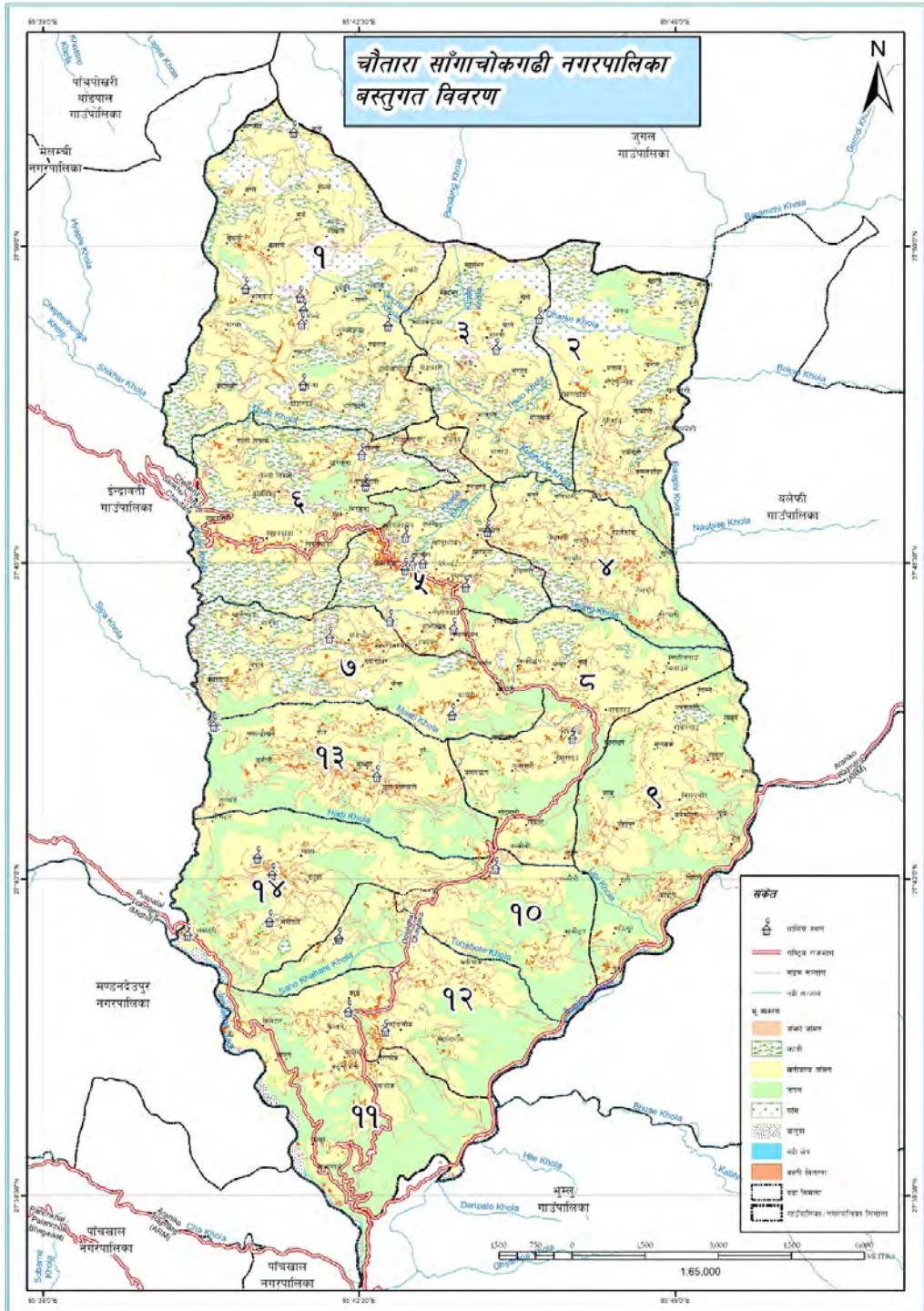
क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	भोलुङ्गे हाँडिखोला वो क्से सडक	D	8	9.5/9.5		
	लेक पधरो हरे सडक	D	8	9.5/9.5		
	पिपलबोट काभ्रे धारा सडक	D	8	9.5/9.5		
	आल डाँडा स्याल चौर सडक	D	8	9.5/9.5		
	गौतम टोल सडक	D	8	9.5/9.5		
	फुलवारी भिरवारी ठाँटि सडक	D	8	9.5/9.5		
	नरसिङ डाँडा सिकरी देवि पाँचपाटा वजीनी सडक	D	8	9.5/9.5		
	अर्चले लासे गैरी स्वार सडक	D	8	9.5/9.5		
	च्याल डाँडा भुलभुले सडक	D	8	9.5/9.5		
	काकी छाप तुलो पधरो सडक	D	8	9.5/9.5		
	डौठे विरौटा सडक	D	8	9.5/9.5		
	पल्ला वारी साउने चौर सडक	D	8	9.5/9.5		
	सात दोवाटो लामा चौर विक टोल सडक	D	8	9.5/9.5		
	जुगे रतुवा डिलमुनी सडक	D	8	9.5/9.5		
	तुलटार सिम्ले विसमुरे कृषि सडक	D	8	9.5/9.5		
	सात दोवाटो डाँडा टोल मोटर सडक	D	8	9.5/9.5		
	जंगल छाप भदौरे पानिचौर सडक	D	8	9.5/9.5		

क्र.स	सडकहरूको नाम	वर्ग	सडक अधिकार क्षेत्र (मीटर)	पेटी (मिटर)	रोड कोड	कै फियत
	नापी नक्सामा कुलो संग जोडिएको जग्गा	C	8	9.5/9.5		
	सार्वजनिक, पाटि, पौवा, पो खरी, कुवा, मसानघाट, पुरातात्विक सम्पदा आदि	घ चारै तर्फ	2/2			
	नापी नक्सामा खोल्ची संग जोडिएको जग्गा		8	9.5/9.5		
	सार्वजनिक वन, सामुदायिक वन	C	8	9.5/9.5		
	गोरेटो वाटोको हकमा		3			
	मुल सडक बाट बस्तीमा जाने तर अर्को बाटोमा नजोडिने सडकहरूमा	D	8	9.5/9.5		
	मूल सडक र शाखा सडक सँग जोडिएको घडेरीको हकमा मुल सडकको मापदण्ड लगाउने र शाखा बाटो को हकमा साविक भईरहे को बाटोबाट नियमानुसार सेटब्याक लगाउने ।			9.5/9.5		
	नयाँ ट्रयाक खुलेका (निर्माण भएका बाटो मा आधारभुत निर्माण मापदण्ड २०७२, दफा १३ को उपदफा १३)	C	6	9.5/9.5		

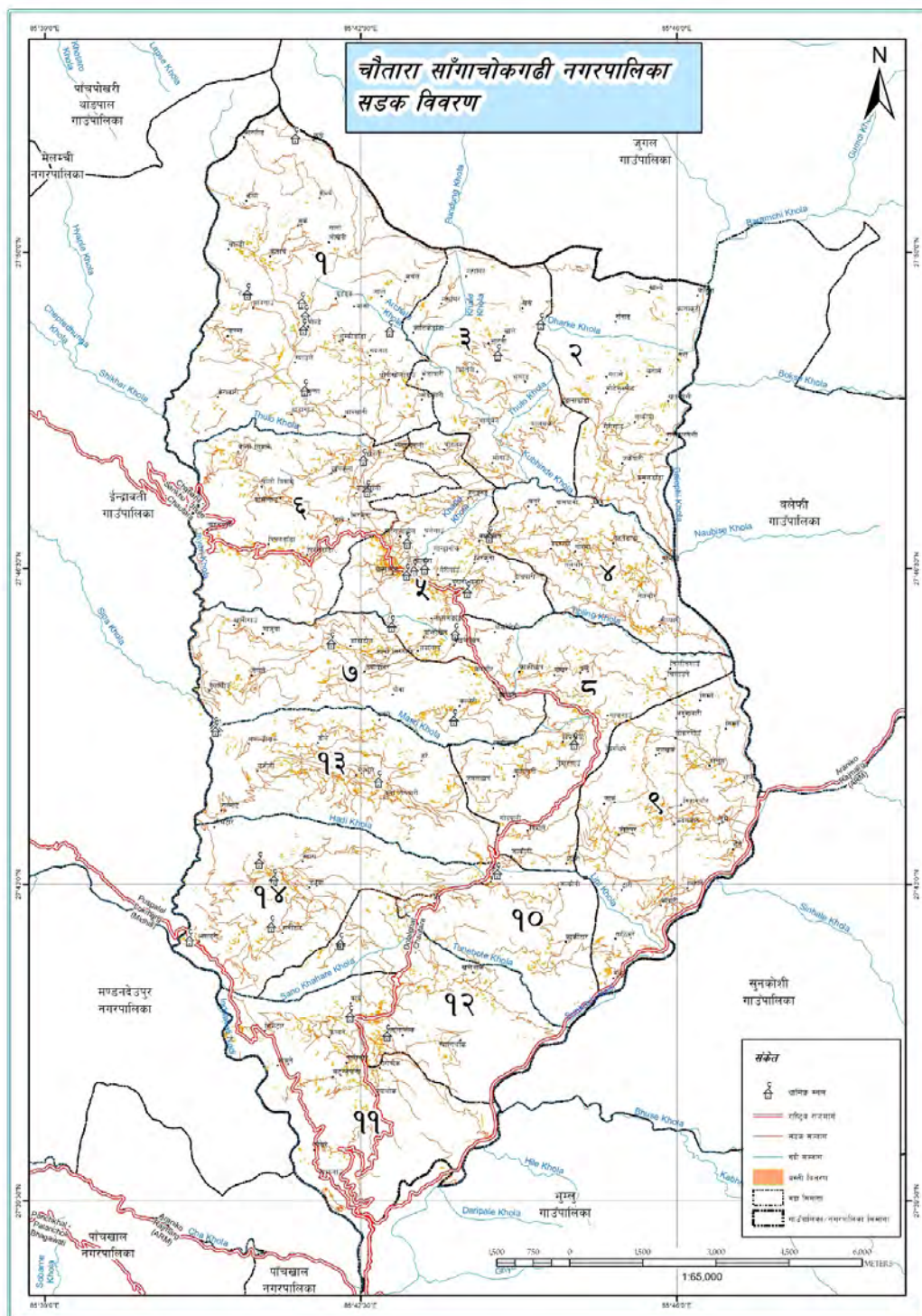
सब्दमर्मा सामाग्री

- १) चौधौं योजना (२०७३/०७४ - २०७५/०७६)
- २) आर्थिक सर्वेक्षण (२०७४/७५)
- ३) MDG Status and Roadmap
- ४) SDG Status and Roadmap
- ५) राष्ट्रिय जनगणना, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग २०६८
- ६) नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४
- ७) भू-उपयोग विश्लेषण २०७५
- ८) घरधुरि तथ्याङ्क संकलन २०७५
- ९) जिल्ला पशु कार्यालय २०७५
- १०) नगरपालिकाको कार्यालय २०७५

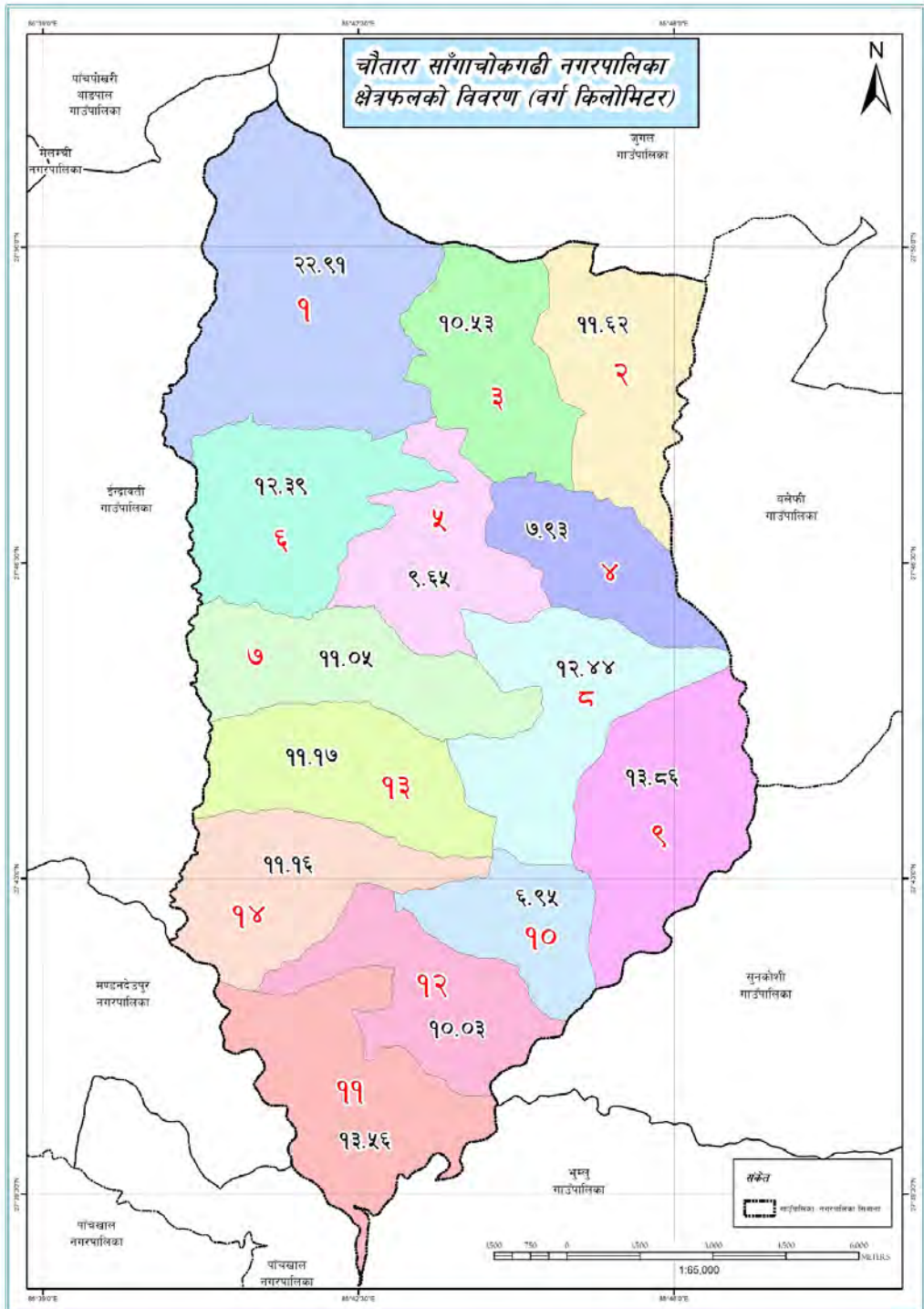
नगरपालिकाकाको वस्तुस्थिति चित्रण

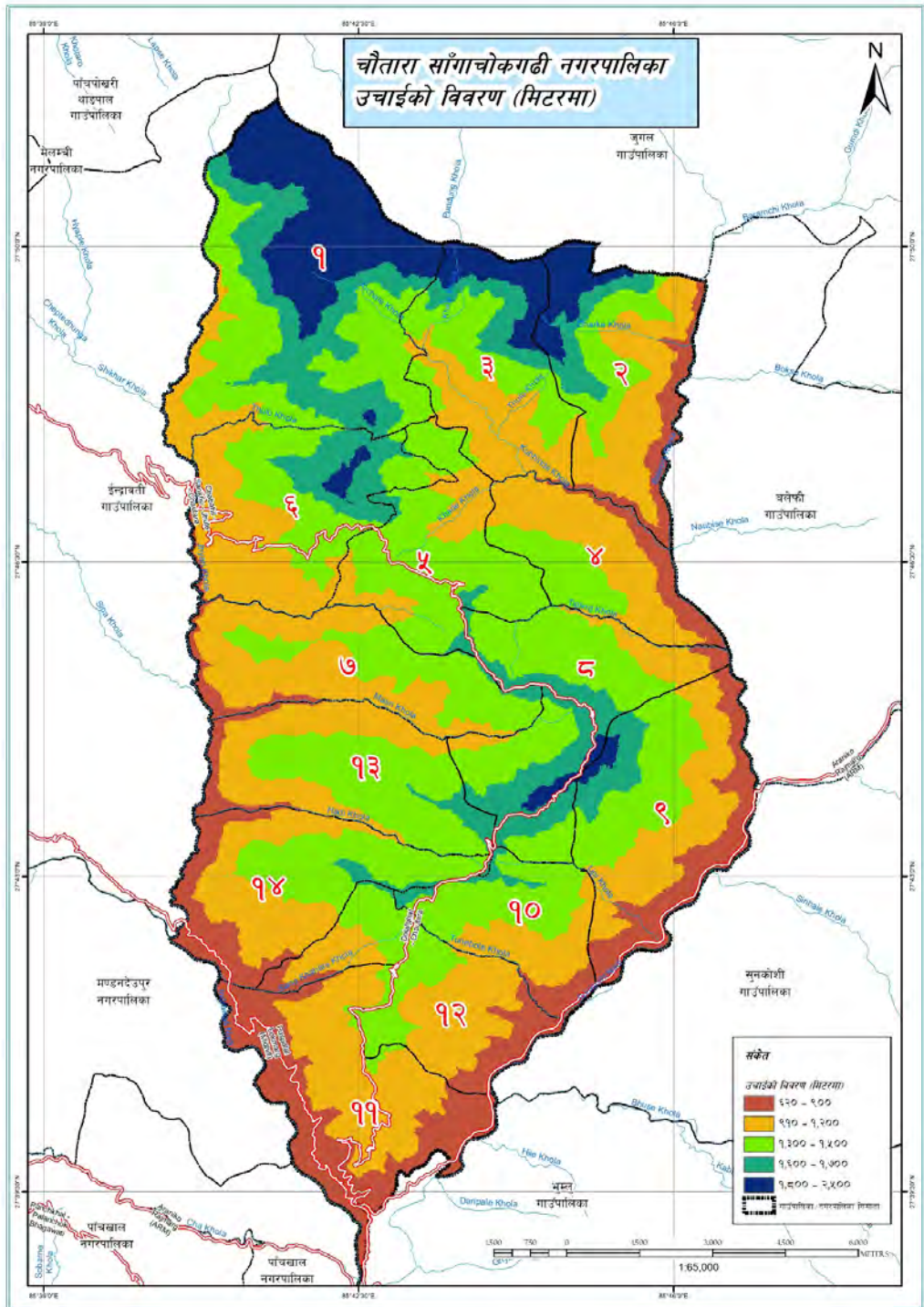
नगरपालिकामा रहेको सडक सञ्जाल

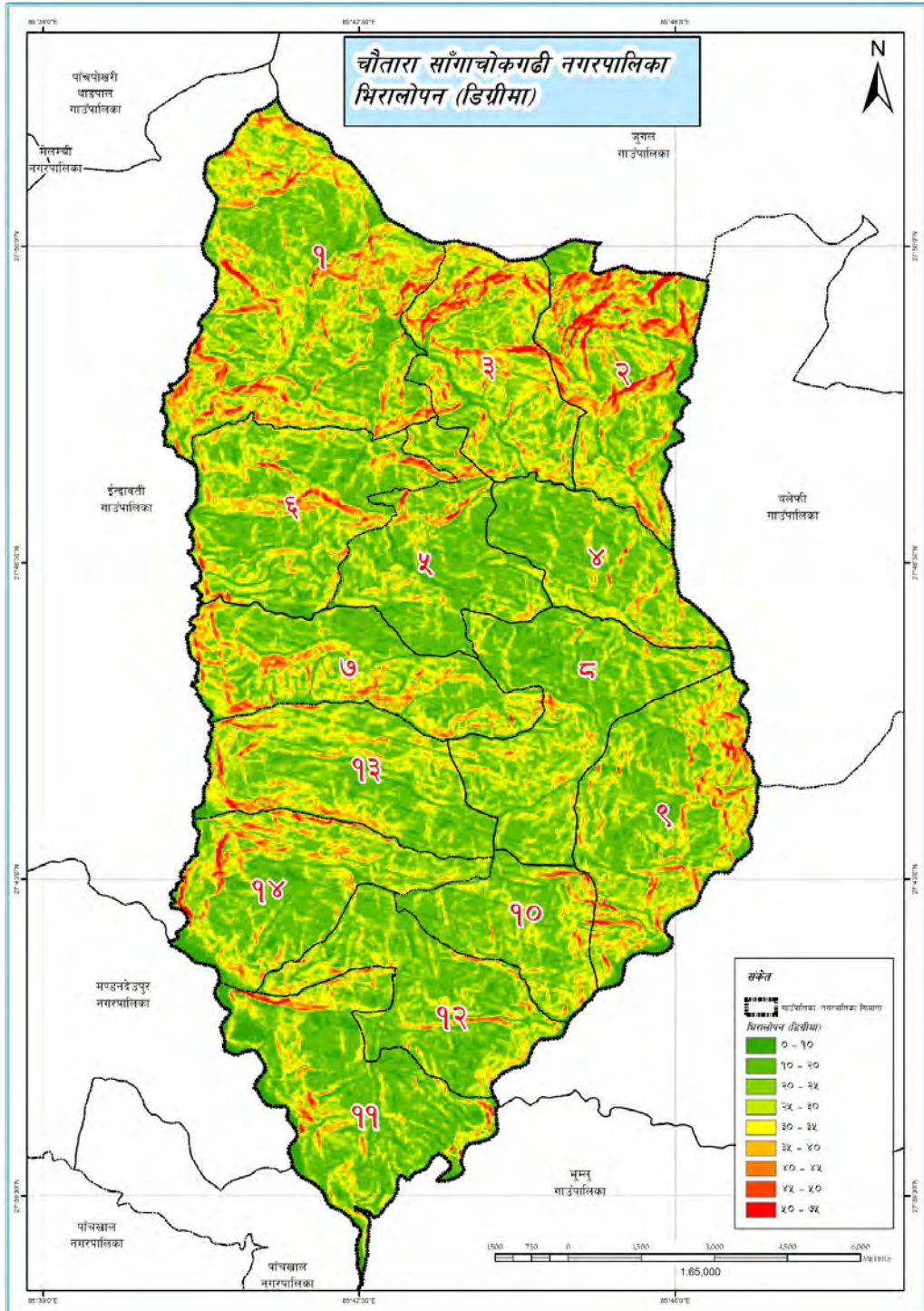
नगरपालिकाको वडा अनुसार क्षेत्रफलको नक्सा

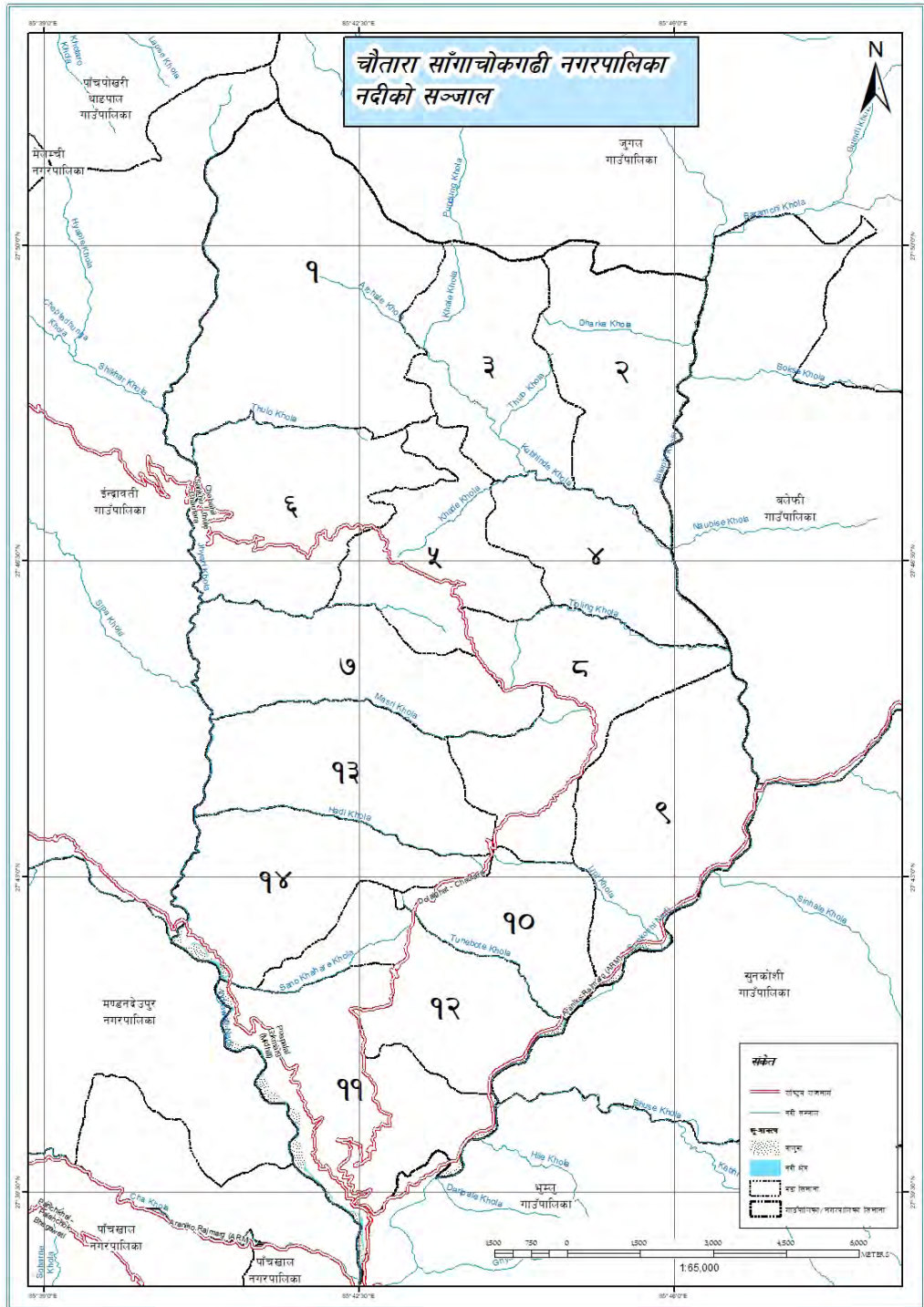
नगरपालिकाको उचाइको वितरण

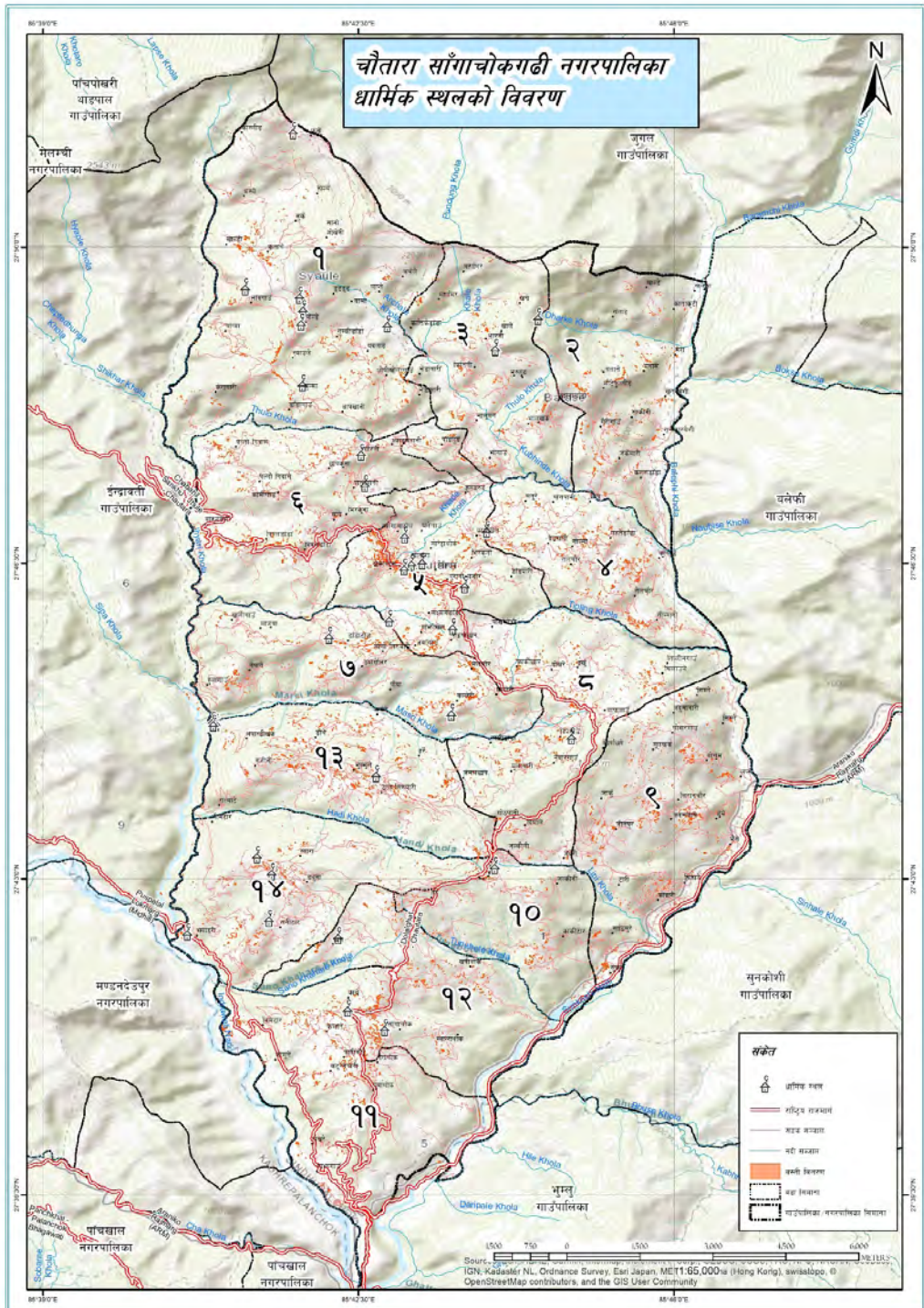
नगरपालिकाको भिरालोपना

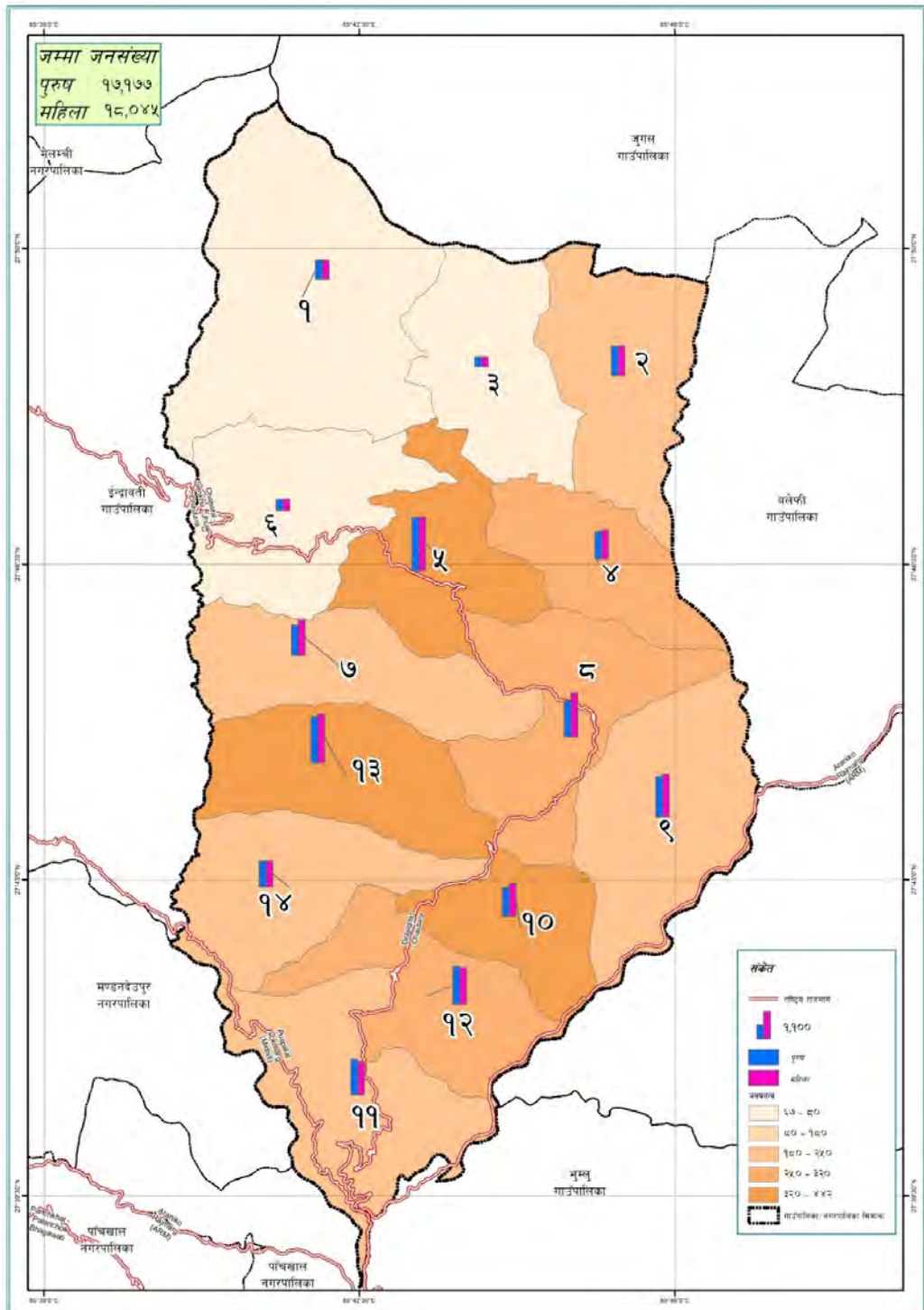
नगरपालिकाको नदी सञ्जाल

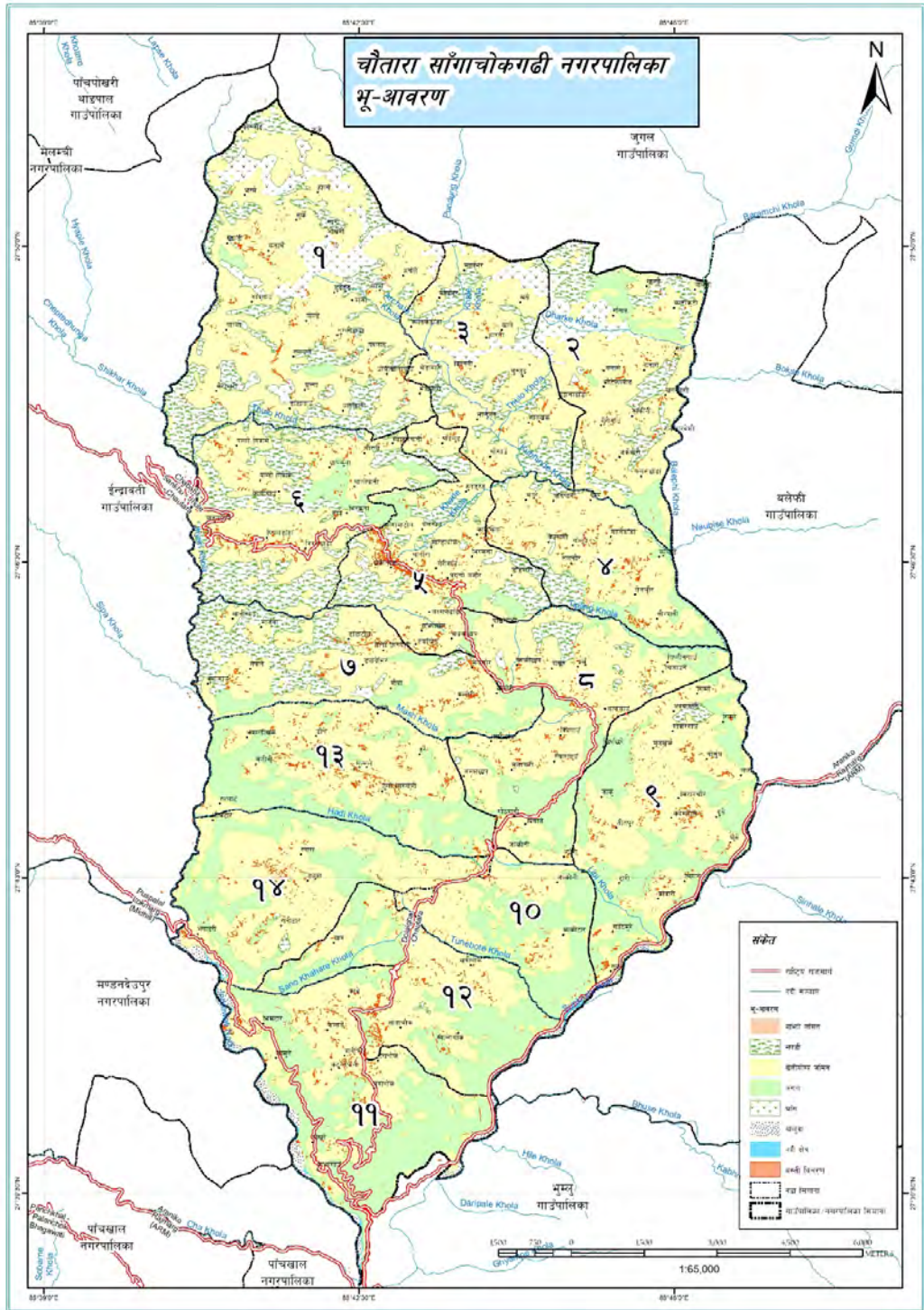
नगरपालिकामा रहेका धार्मिक क्षेत्रहरु

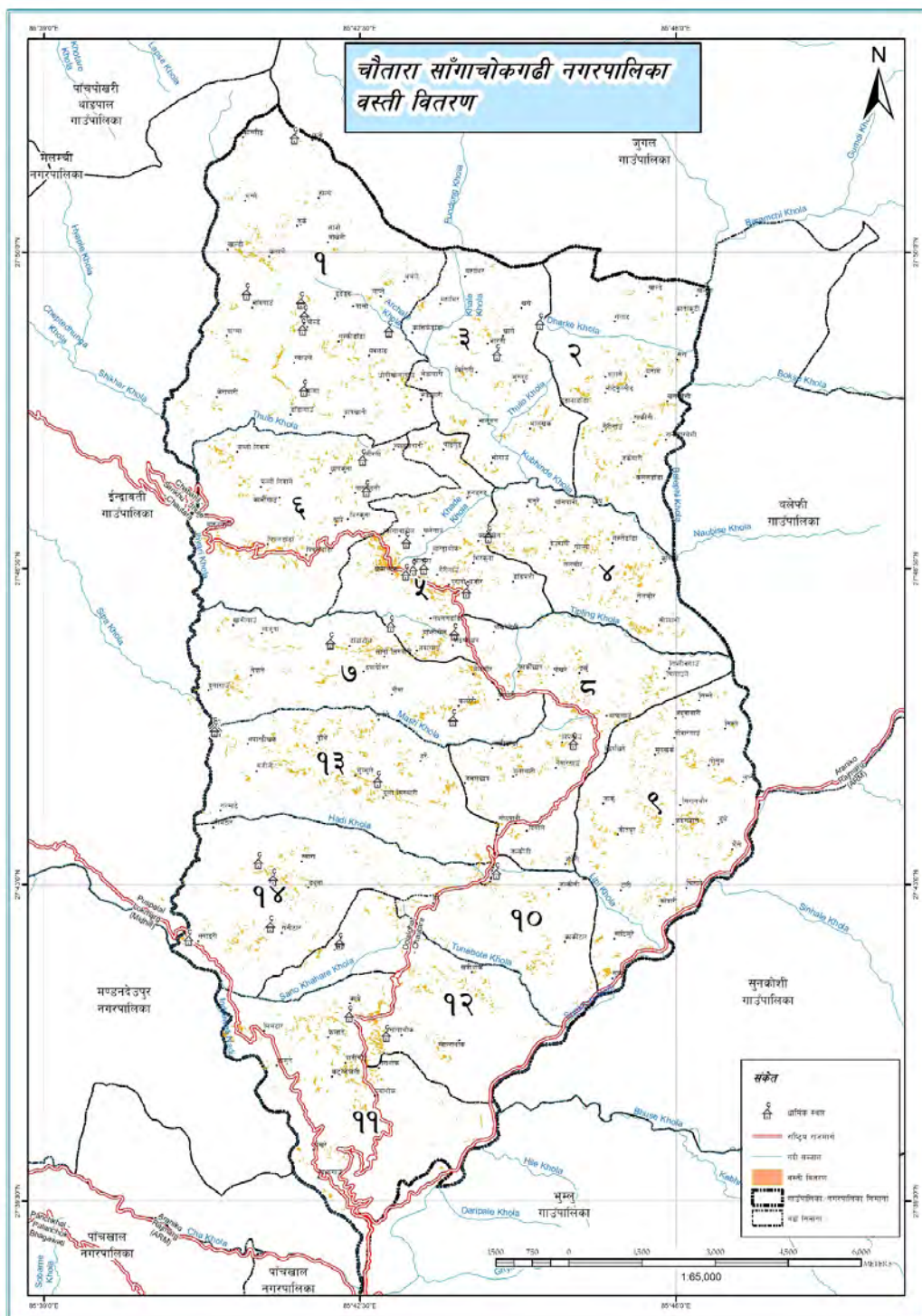
कूल जनसंख्यामा महिला र पुरुषको जनसंख्याको अनुपात

नगरपालिकाको भू-उपयोग विवरण

नगरपालिको वस्तीहरुको नक्सा

नगरपालिकाको वार्डहरुको विभाजन नक्सा चित्रण

